

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

JOHN E CARRÉ

Casusun Mirası

John le Carré

Asıl adı David John Moore Cornwell olan John le Carré, 19 Ekim 1931’de İngiltere’nin Dorset bölgesinde doğdu. 1950 ve 60’larda İngiliz istihbarat teşkilatları MI5 ve MI6 için çalıştı ve bu dönemde John le Carré mahlasıyla casus romanları yazmaya başladı. Üçüncü romanı *Soğuktan Gelen Casus* uluslararası başarı kazanınca MI6’dan ayrılıp kendini tamamen yazmaya verdi ve romanlarıyla dünyanın en saygın casusluk yazarlarından biri oldu. 2008 yılında *The Times*’ın “1945’ten Günümüze En Büyük 50 İngiliz Yazar” listesinde 22. oldu. 2011 yılında Goethe madalyasına layık görüldü. John le Carré’nin Kırmızı Kedi Yayınevi’nden çıkan kitapları *Soğuktan Gelen Casus*, *Nazik Bir Durum*, *Single ve Oğlu*, *Köstebek*, *Ölüme Çağrı* ve *Cinayetin Parıltısı*’dır.

Ali Cevat Akkoyunlu

1949 yılında İstanbul’da doğdu. Saint-Joseph Lisesi ve Boğaziçi Üniversitesi’nden sonra Viyana’daki Diplomatische Akademie’de lisansüstü eğitimini tamamladı. 25 senelik ticaret hayatının ardından 1999 yılında kendini emekli eden Akkoyunlu, tarih, polisiye ve gerilim türünde 100’den fazla eseri dilimize kazandırdı. Evli ve bir çocuk babasıdır.

Kırmızı Kedi Yayınevi: 876

Polisiye: 35

Özgün adı: *A Legacy of Spies*

Casusun Mirası

John le Carré

Çeviren: Ali Cevat Akkoyunlu

© David Cornwell, 2017

© Kırmızı Kedi Yayınevi, 2017

Yayın Yönetmeni: Eris Batur

Editör: Merve Çay

Kapak Tasarımı: Cüneyt Çomoğlu

Grafik: Yasemin Çatal

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Birinci Basım: Şubat 2018, İstanbul

ISBN: 978-605-298-232-7

Kırmızı Kedi Sertifika No: 13252

Baskı: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2

Haramidere-Avcılar İSTANBUL T: 0212 412 17 77

Pasifik Ofset Sertifika No: 12027

Kırmızı Kedi Yayınevi

kirmizikedi@kirmizikedi.com / www.kirmizikedi.com

www.facebook.com/kirmizikedikitap / twitter.com/krmzikedikitap

kirmizikediedebiyat.blogspot.com.tr

Ömer Avni Mah. Emektar Sok. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL

T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

JOHN LE CARRÉ

CASUSUN MİRASI

POLİSİYE

Çeviren: Ali Cevat Akkoyunlu

Her insan birçok insan gibi doğar, tek bir insan olarak ölür.

Heidegger (atfen)

Okuyacağınız, kod adı “Piyango” olan, Britanya tarafından ellili yılların sonuyla altmışların başında Doğu Alman İstihbarat Servisi’ne (Stasi) karşı düzenlenen ve suçsuz bir kadınla onun için hayatını veren, birlikte çalıştığım en iyi Britanya ajanının ölümüyle sonuçlanan aldatma operasyonunda üstlendiğim rolün, elimden geldiğince doğru anlatmaya çalıştığım öyküsüdür.

Profesyonel bir istihbarat görevlisi insanca duygular karşısında beşeriyetin geri kalanından daha gelişmiş bir bağışıklığa sahip değildir. Onun için önemli olan, gerçek zamanda ya da benim örneğimdaki gibi, aradan elli yıl geçmiş de olsa, bu duyguları ne ölçüde bastırabildiğidir. Bir-iki ay öncesine kadar Bretagne’de, şimdi evim olan çiftlikte gece yatağında yatmış, sığırların böğürtüsünü ve tavukların gıdıklamasını dinlerken, arada bir uykumu bölmeye çalışan suçlayıcı sesleri kararlılıkla savuşturdum. Çok gençtim, diye itiraz ettim, çok masum, çok saf, çok kıdemsizdim. Soyacak kafa derisi arıyorsanız dedim onlara, aldatmacılığın üstatlarına gidin, George Smiley ve efendisi Kontrol’e gidin. Piyango denen operasyonun başarısını ve ıstırabını sunan onların gelişmiş kurnazlığıydı, diye ısrar ettim; sapkın ve bilgili zihinleriydi, benim değil. Oysa şimdi, hayatımın en güzel yıllarını verdiğim Servis tarafından sorumlu tutulunca, yaşım ve şaşkınlık beni bu işin karanlık taraflarındaki payıma ışık tutmaya itti.

Tıpkı doğumumdaki koşullar gibi, Thames Nehri'nin yanındaki korkunç kalede değil, Cambridge Square'in kırımında, kırmızı tuğladan yapılmış abartılı bir Victoria dönemi konağında faaliyet gösteren ve altın olduğu iddia edilen o çağda, biz Jön Türklerce "Circus" olarak adlandırılan Gizli Haberalma Servisi'nde çalışmam da, her iki olay birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğundan olsa gerek, benim için hâlâ gizemini korur.

Annemin dediğine göre, şöyle böyle hatırlayabildiğim babam, İngiltere'nin orta bölgelerinden varlıklı bir İngiliz-Fransız ailesinin işe yaramaz oğlu, ölçüsüz ihtiraslara, hızla tükenen mirasa sahip, Fransa'ya karşı bitmek bilmez sevgi duyan bir adammış. 1930 yılının yazında Bretagne'nin kuzey kıyısındaki kaplıca kasabası Saint-Malo'da eğleniyor, kumarhanelere ve randevu evlerine gidiyor, genel olarak hava basıyormuş. Bretagne'nin eski çiftçi ailelerinden birinin tek çocuğu olan annem de tesadüfen Saint-Malo'ya gelmiş, varlıklı bir büyükbaş hayvan tüccarının kızının düğününde nedimelik görevini yerine getiriyormuş. En azından, öyle diyordu. Ne var ki, bu konuda tek kaynak olduğundan ve olaylar aleyhine görüldüğünde şurasını burasını biraz süslemek eğilimi gösterdiğinden, kasabaya daha az soylu nedenlerle gelmiş olmasına hiç şaşırmayacağım.

Düğün töreninden sonra, öyle anlatırdı annem, bir başka nedimeyle birlikte bir-iki kadeh şampanyanın ardından davetten kaçmışlar, hâlâ çıkarmadıkları süslü giysileriyle babamın da belirli bir amaçla gezintiye çıktığı kalabalık sahilde akşam piyasası yapmışlar. Annem güzel ve delişmendi,

* Burada kullanılan Jön Türkler (Young Turks) ifadesi tarihsel bir gönderme içermez; en genel anlamıyla, bir kurum, hareket ya da siyasi parti üyesi olarak, kurulu düzeni kökten değiştirmeye çalışan isyankâr gençler kastedilir. (yay.n.)

** Le Carré, romanlarının bir kısmında kurguladığı istihbarat kurumunu, Cambridge Circus olarak bilinen Londra'daki Cambridge Square'e konumlandığı hayali idare binasına atıfla Circus diye adlandırır. (yay.n.)

arkadaşıysa pek değil. Romantik bir hava doğmuş. Annem olayların bu kadar hızlı gelişmesi karşısında doğal olarak tereddüt etmiş. Acilen ikinci bir düşün düzenlenmiş. Ben o düşünün ürünüyüm. Anlaşıldığı kadarıyla babamın başı doğası gereği evlilikle barışık olmadığından, daha bu ilk günlerde bile çoğu zaman uzaktaymış.

Öykümüz şimdi kahramanlık dolu bir yöne sapacak. Her şeyi değiştirdiğini bildiğimiz savaş bir anda babamı da dönüştürmüş. Savaş daha yeni ilan edilmişken, Britanya Savaş Bürosu'nun kapılarını yumruklamaya, hizmetini kim ilgilenirse ona sunacağını söylemeye başlamış. Annemin dediğine göre misyonu, tek başına Fransa'yı kurtarmakmış. Bir başka nedeni aile bağlarından kurtulmak olabilirse de, bu annemin yanında dile getirmeye asla cesaret edemeyeceğim bir sapkınlıktır. Britanya bizzat Winston Churchill'in ünlü tarifiyle "Avrupa'yı ateşe vermekle" görevlendirilmiş Özel Harekât İdaresi'ni yeni kurmuştu. Güneybatı Bretagne'nin kıyı kasabaları Alman denizaltı faaliyetlerinin merkeziydi ve oturduğumuz, bir zamanlar Fransız deniz üssü olan Lorient da bu merkezlerin en önemlisiydi. Bretagne düzlüklerine beş kez paraşütle atlayan babam bulabildiği Direniş gruplarına katıldı, kargaşadan payını aldı ve Rennes hapishanesinde Gestapo'nun elinde korkunç bir ölümle geride hiçbir oğulun taklit edemeyeceği bir özverili fedakârlık örneği bıraktı. Bir diğer mirası da, Britanya özel okul sistemine duyduğu ve o sistemde kendi sönük performansına rağmen beni aynı kade-re mahkûm eden güvendi.

Hayatımın ilk yılları cennette geçmişti. Annem yemek yapıyor ve gevezelik ediyordu; dedem ciddi ama sevecendi, çiftlik zenginleşiyordu. Evde Bretonca konuşuyorduk. Köyümüzün Katolik ilkokulunda Huddersfield'da altı ay çocuk bakıcılığı yapmış çok güzel ve genç bir rahibe bana İngilizcenin

temel kurallarını ve ulusal karar uyarınca, Fransızca öğretiyordu. Okul tatillerinde çiftliğin çevresindeki tarla ve tepelerde yalınayak koşuşturur, annemin gözlemeleri için kara buğday toplar, Fadette adlı yaşlı bir dişi domuza bakar ve köy çocuklarıyla tuhaf oyunlar oynardım.

Geleceğim, kapıyı çalana kadar hiçbir şey ifade etmiyordu.

Dover'da, rahmetli babamın kuzinlerinden Murphy adlı tombul bir hanım beni annemin ellerinden kopardı ve Ealing'deki evine götürdü. Sekiz yaşındaydım. Trenin penceresinden hayatımın ilk baraj balonlarını gördüm. Mr. Murphy akşam yemeğinde her şeyin altı ayda biteceğini, Mrs. Murphy de bitmeyeceğini söylüyor, ikisi de anlamam için yavaş konuşup söylediklerini tekrar ediyordu. Mrs. Murphy beni ertesi gün Selfridges'a götürüp okul forması satın aldı, makbuzları saklamayı da unutmadı. Ondan sonraki gün de Paddington istasyonunun platformunda dikilir, ben yeni okul kekimle el sallarken gözyaşlarını tutamadı.

Babamın benim için arzuladığı İngilizleştirmenin biraz açılması gerekiyor. Savaş vardı. Okullar eldekiyle idare etmek zorundaydı. Artık Pierre yoktu, yerini Paul almıştı. Yetersiz İngilizcem sınıf arkadaşlarımdan, Breton aksanlı Fransızcam da kuşatılmış öğretmenlerimin alay konusuydu. Neredeyse rastlantı sonucu öğrendim ki, küçük Les Deux Églises köyümüz Alman işgalindeydi. Annemin mektupları İngiliz pulları yapııştırılıp Londra damgaları basılmış kahverengi zarflar içinde, çok seyrek de olsa geliyordu. Bu mektupların hangi yiğit ellerden geçtiğini anlayabilmem için pek çok yılı geride bırakmam gerekecekti. Tatiller erkek çocuk kampları ve sözde ebeveynlerden oluşan bir kargaşaydı. Kırmızı tuğladan hazırlık okulları granit grisi özel okullara dönüştü, ama müfredat değişmedi: Aynı margarin, aynı vatanseverlik ve İmparatorluk vaazları, aynı rasgele şiddet, düşüncesiz zulüm

ve bastırılmamış, hedefsiz cinsel arzu. 1944 yılının bir bahar akşamı, D-Day* çıkarmasından kısa bir süre önce, müdür beni odasına çağırıp babamın bir asker gibi öldüğünü, onunla gurur duymam gerektiğini söyledi. Güvenlik nedenleriyle, daha fazla bilgi verilemiyordu.

Özellikle sıkıcı bir yaz döneminin ardından yarı büyümüş bir İngiliz uyumsuzu olarak barış Bretagne'sine döndüğümde 16 yaşındaydım. Dedem ölmüştü. Annem yatağını Mösyö Émile adlı yeni bir refakatçiyle paylaşıyordu. Mösyö Émile'i hiç önemsemedim. Fadette'in bir yarısı Almanlara, ötekisi Direniş'e verilmişti. Çocukluğumun çelişkilerinden kaçarak ve bir çeşit evlatlık görevi duygusuyla Marsilya trenine bindim ve yaşamı bir yıl büyüterek Fransız Yabancılar Lejyonu'na yazılmaya çalıştım. Lejyon annemin yakarışlarına, yabancı değil Fransız olduğum yönündeki ısrarına dayanamayıp pek alışılmadık da olsa beni tutsaklığa salınca, umutsuz maceram kısa sürdü. Bu sefer gittiğim yer, Londra'da, babamın üvey kardeşi Markus'un Sovyetler Birliği'nden –Rusya demekten hiç vazgeçmedi– değerli kürkler ve halılar ithal ettiği, bana mesleği öğretmeyi önerdiği Shoreditch banliyösüydü.

Markus amca hayatımın çözümlenmemiş sırlarından bir başkası olmayı sürdürüyor. Bana iş teklif etmesinin eski efendilerimden esinlenip esinlenmediğinden bugün bile emin değilim. Babamın nasıl öldüğünü sorduğumda, başını kınar gibi sallamıştı – kınadığı babam değil, sorumun kabalığıydı. Bazen, insanların zengin, uzun boylu ya da müzisyen oldukları gibi, gizli doğup doğamayacaklarını merak ederim. Markus kötü, cimri ya da sert biri değildi. Sadece gizliydi. Orta Avrupalıydı ve soyadı da Collins idi. Ondan önce neydi, öğrenemedim. Aksanlı bir İngilizceyi çok hızlı konuşuyordu ama ana dilinin ne olduğunu da öğrenememiştim. Bana Pierre

* Normandiya çıkarması. (yay.n.)

derdi. Wapping'de bir şapka dükkânı sahibi ve onu cuma öğleden sonraları gelip depo kapısından alan Dolly adlı bir hanım arkadaşı vardı. Yine de hafta sonları nereye gittiklerini, birbirleriyle mi yoksa başkalarıyla mı evli olduklarını çözemedim. Dolly'nin hayatında bir Bernie vardı ama Dolly de gizli olduğundan Bernie kocası mıydı, yoksa oğlu ya da kardeşi mi, bilmiyorum.

Şimdi düşününce, Collins Trans-Sibirya Kürk ve Halı Şirketi'nin gerçek bir ticarethane mi, yoksa istihbarat toplamak amacıyla kurulmuş bir paravan şirket mi olduğuna bile karar veremiyorum. Daha sonra öğrenmeye çalıştığımda da karşıma kör bir duvar çıktı. Markus amcanın Kiev, Perm ya da İrkutsk'ta olsun bir fuara gitmeye hazırlandığı her sefer çok titrediğini, döndüğü zaman da çok içtiğini hatırlıyorum. Ve fuardan önceki günlerde Jack adlı hoşsohbet bir İngiliz çıkagelir, sekreterleri tavlar, tasnif odasının kapısından başını uzatıp, "Selam Peter, -asla Pierre demezdi- her şey yolunda mı?" diye seslenir, sonra da Markus'u bir yerlerde güzel bir yemeğe götürürdü. Markus yemekten sonra gelir, bürosuna girip kapıyı kilitlerdi.

Jack birinci sınıf samur simsarı olduğunu iddia etse de, şimdi aslında istihbaratla alakalı olduğunu biliyorum; çünkü Markus doktorunun artık fuarlara gitmesine izin vermediğini söylediğinde Jack yemeğe onun yerine benim gelmemi önerip beni Pall Mall'daki Travellers Club'a götürmüş, Lejyon'da kalmış olmayı yeğleyip yeğlemeyeceğimi, kız arkadaşlarımdan herhangi biriyle aramızda ciddi bir şeyler olup olmadığını, boks takımının kaptanı olmama rağmen okuldan neden ayrıldığımı, ülkem için -ülkem derken, İngiltere'yi kast ediyordu- yararlı bir şey yapmayı düşünüp düşünmediğimi sormuştu. Yaşım nedeniyle savaşı kaçırmış olduğum kanısındaysam, bunu telafi edecek fırsat şimdi elimdeydi. Yemek

sırasında babamdan sadece bir kez söz etti, o denli sıradan söz etti ki, konuyu bütünüyle unutmuş olduğunu bile düşünebilirdim:

“Aa, çok saygıdeğer babanla ilgili. Bu işiteceklerini hiç söylemedim. Anlaştık mı?”

“Evet.”

“Gerçekten çok yiğit biriydi ve ülkesi için fevkalade iyi iş yaptı. Her iki ülkesi için. Bu kadarı yeter mi?”

“Madem öyle diyorsunuz.”

“Öyleyse ona içelim.”

Ona içelim, diye onayladım ve kadehlerimizi sessizce babam için kaldırdık.

Jack ve meslektaşları Sandy ile Emily adında görür görmez âşık olduğum becerikli bir kız Hampshire’de zarif bir sayfiye evinde bana Kiev kent merkezinde, limonluğa bir kopyasını yaptıkları, gerçekte eski bir tütüncü büfesinin duvarında gevşek bir tuğladan oluşan gizli bir posta kutusunu nasıl boşaltacağım, kutuyu boşaltmanın tehlikeli olmadığını belirten güvenlik işaretini –tırabzana bağlanmış yırtık pırtık bir yeşil kurdele– nasıl okuyacağım konusunda kısa bir ders verdiler. Ardından da, posta kutusunu boşalttığımı belli etmek için bir otobüs durağının yanındaki çöp kutusuna boş bir Rus sigara paketi atacağımı anlattılar.

“Belki de, Peter, Rus vizesi için başvururken, Britanya pasaportu yerine Fransız pasaportunu vermen daha iyi olur,” diye ekledi Jack ve Markus amcanın Paris’te de bir şirketi olduğunu hatırlattı. Bir de, herhangi başka niyetim varsa, “Emily kapsama alanının dışında,” diye ekledi. Başka bir niyetim vardı tabii.

* * *

Ve bu ilk seferimdi, daha sonra Circus olarak tanıyacağım yer için ilk görevim ve kendimi ölü babamın izini takip eden gizli bir savaşçı olarak gördüğüm ilk faaliyetimdi. Sonraki iki yıl boyunca yaptığım öteki seferleri artık sayamıyorum; Leningrad, Gdansk, Sofya, sonra da Leipzig ve Dresden'e en az altı ya da yedi kez gitmiş olmalıyım; gerginleşmeyi ve sonrasında yeniden gevşemeyi saymazsak, hatırlayabildiğim kadarıyla hepsi olaysızdı.

Başka bir köy evinin başka bir harika bahçesinde uzatılmış hafta sonları boyunca repertuarıma gözetlenmeye karşı koymak ve kaçamak teslimatlar için kalabalıklarda yabancılara hafifçe çarpmak gibi yeni numaralar ekledim. Bu maskaralıkların ortasında, South Adley Street'teki bir dairede düzenlenen mahcup bir törenle babamın biri Fransız, biri İngiliz cesaret madalyalarını ve bunları açıklayan takdirnameleri almaya hak kazandım. Neden bu kadar gecikmeli, diye sorabilirdim. Ama o âna kadar sormamam gerektiğini öğrenmiştim.

Tıknaç, gözlüklü ve sürekli endişeli George Smiley'nin hayatıma adım atması için Doğu Almanya'yı ziyaret etmeye başlamam gerekti. Bir pazar öğleden sonra, West Sussex'te, raporumu artık Jack'e değil, aşağı yukarı benim yaşımda olan, Çek kökenli kaba görünümlü Jim adlı birine veriyordum; daha sonra, soyadı olmasına izin verildiğinde, bu soyadı Prideaux olacaktı. Ona değinmemin nedeni, daha sonraki hayatımda önemli bir rol oynayacak olmasıdır.

Ben rapor verirken Smiley fazla bir şey söylemedi, oturup dinlemekle yetinirken arada bir de bana kalın çerçeveli gözlüğünün ardından baykuş gibi baktı. Raporumu bitirince, sonsuz gibi görünen ve parka açılan bahçede tur atmamızı önerdi. Konuştuk, bankta oturduk, yürüdük, yeniden oturup konuştuk. Sevgili annem – hayatta ve sağlıklı mıydı? İyi, sorduğun için sağ ol George. Biraz bunadı, ama iyi. Sonra babam

– Madalyalarını saklıyor muydum? Annemin her pazar o madalyaları parlattığını anlattım; doğruydı. Bazen onları göğsüme asıp ağladığını söylemedim. Jack’in aksine, bana hiç kız arkadaşlarımı sormadı. Birlikten güç doğduğuna inanıyordu anlaşılan.

Şimdi o sohbeti hatırladığımda, bilinçli mi ya da değil mi bilmem, daha sonra benimseyeceği bir baba görüntüsü üstlendiğini düşünmekten kendimi alamıyorum. Belki de o duygu onun değil, benim içimdeydi. Ne olursa olsun, nihayet o soruyu sorduğu zaman, evim Manş’ın öteki kıyısında, Bretagne’de olmasına rağmen, içimde yuvaya dönmüşüm hissi uyandı.

Uzaktan geliyormuş gibi bir sesle, “Bak, düşünüyorduk da,” dedi, “Bizimle daha düzenli bir şekilde çalışmak ister misin? Bizim için dışarıdan çalışanlar, içeriye gelince her zaman uyum sağlayamıyor. Ama biz senin uyum sorunun olmayacağını düşünüyoruz. Fazla para vermeyiz, meslek hayatı dediğin kesintiye de uğrar. Yine de, insan imkânlardan çok amaçları düşünürse, bunun önemli bir iş olduğuna inanıyoruz.”

Les Deux Églises'deki çiftliğim dik sırtlı, granitten yapılmış ve hiçbir özelliği olmayan bir 19. yüzyıl köşkünden, yan duvarında taş istavroz bulunan yıkık dökük samanlıktan, unutulmuş savaşırlardan kalma istihkâm kalıntılarından, şimdi kullanılmayan ama daha önce Nazi işgalcilerden silahlarını saklamak için Direnişçilerce el konulmuş eski taş kuyudan, aynı derecede eski açık hava fırınından, kullanılmayan elma suyu presinden ve falezlerle deniz kenarına kadar inen otlaklardan oluşur. Çiftlik dört kuşaktan beri aile mülküdür. Ben beşinci kuşağım. Ne soylu ne de kârlı bir mülktür. Salon penceresinden dışarıya baktığım zaman sağımda bir 19. yüzyıl kilisesinin topuzlu kulesi var; solumdaysa, damı sazla kaplanmış, tek başına dikilen şapel. Bu ikisi bir araya gelip köye adını vermiş. Bretagne'nin diğer yerlerinde olduğu gibi Les Deux Églises'de ya Katoliksınız ya da hiç. Ben hiçim.

Lorient kentinden köye ulaşmak için önce kışları iki yanında cılız kavaklar sıralanan güney sahil yolunda yarım saat kadar yol alır, Hitler döneminden kalan ve yerinden kaldırmadığı için giderek bir zamane Stonehenge'i halini alan Atlantik Duvarı'nın yıkıntılarının yanından geçersiniz. Otuz kilometre kadar gittikten sonra solunuzda Odyssée gibi iddialı bir isim taşıyan pizzacıya dikkat eder, hemen arkasından da sağınızda annemin her zaman kaçınmamı öğütlediği, köyde

aşşğılık biri olarak tanınan, eski lastikler, ıvır zıvır ve gübre satan Honoré adlı ayyaş serserinin leş kokulu hurdalığını görürsünüz. Annemin aile adı olan *Delassus* yazılı yıpranmış levhaya varınca çukur dolu bir patikaya sapar, tümseklerin üzerinden geçerken ya frene basar ya da postacı Mösyö Denis iseniz, hızınızı kesmeden çukur ve tümseklerin arasından ustalıkla geçersiniz: Sonbahar başında, bu güneşli sabahın erken saatlerinde de Mösyö Denis işte aynen bunu yapıyor, avludaki tavukların öfkeli gıdıklamaları ve insan işlerine dikkat edemeyecek kadar yavrularıyla meşgul sevgili İrlanda köpeğim Amoureuse'ün aldırılmaz gözlerinin önünde hızla yaklaşıyordu.

Bana gelince, Mösyö Denis –uzun boyu ve De Gaulle’a sözde benzerliğiyle Le Général de denirdi– sarı minibüsünden kurtulup ön basamaklara yaklaştığı an, sıska eliyle kavradığı mektuba bakar bakmaz, Circus’tan geldiğini anlamıştım.

* * *

Önce hiç telaşlanmadım, içimden güldüm. Bir Britanya gizli servisinin asla değiştiremeyeceği bazı şeyler vardır. Bunlardan birisi de açık yazışmalarında ne çeşit bir kırtasiye kullanılacağı kaygısıdır. Fazla resmi ve ciddi görünmemeli: Böylesi, paravan açısından zararlıdır. Zarfın içini göstermemesi gerekir, bu nedenle astarlı olmalı. Bembeyaz olursa, göze çarpar: Onun için renkli tercih edilir, ama baygın da olmamalı. Soluk bir mavi ya da grimsi bir renk, her ikisi de uygundur. Bu gelen soluk griydi.

Sıradaki soru: Adres daktiloyla mı yazılacak, yoksa elle mi? Yanıt olarak, her zaman sahadaki adamın ihtiyaçlarını düşün; bu örnekte de benim, eski üye olup emekliye ayrılmış, ayrıldığı için mutlu Peter Guillam. Uzun süredir Fransa kırsalında yerleşik. Eski asker toplantılarına katılmıyor. Önemli akrabaları

yok. Emeklilik maaşı aldığından, işkence edilebilir. Sonuç: Yabancıların ender görüldüğü gözlerden ırak bir Bretagne köyünde daktilodan çıkma, İngiliz pulları taşıyan yarı resmi bir zarf yerlilerin kaşlarını kaldırmalarına neden olabilir, onun için adresi elle yaz. Şimdi de işin güç tarafı. Büro ya da Circus bugünlerde nasıl bir ad taşıyorsa, sadece *Özel* olsa bile güvenlik sınıflandırmasına bir türlü direnemiyor. Daha da güçlü olsun diye, *Kişiyi Özel* eklese? *Özel ve Kişisel, Sadece Kişiyi Ait?* Fazla ağır. *Özel* ile yetin. Daha da iyisi, bu sefer için, *Kişisel*.

1 Artillery Buildings
Londra SE14

Sevgili Guillam,

Hiç karşılaşmadık, ama kendimi tanıtmana izin verin. Eski şirketinizde hem mevcut hem de eski işlerden sorumlu müdürüm. Bundan birkaç yıl önce önemli bir rol üstlenmiş görüldüğünüz bir konu beklenmedik bir sırada yeniden canlandı ve sizden yanıt hazırlamamıza yardımcı olmak üzere en kısa zamanda Londra'da bulunmanızı istemekten başka seçeneğim yok.

Yol masraflarınızı (ekonomi sınıfı) karşılamaya ve burada bulunmanız gerekli olduğu sürece size Londra ağırlıklı 130 sterlin gündelik harcırah ödemeye yetkiliyim.

Telefon numaranıza sahip olmadığımız için lütfen aşağıdaki numaradan ödemeli olarak Tania'yı arayın ya da e-postanız varsa, aşağıdaki adrese bir mesaj göndermekten çekinmeyin. Size rahatsızlık vermek istememekle birlikte, konunun acil olduğunu vurgulamam gerekiyor. Bu bağlamda, size sonlandırma anlaşmanızın 14. Madde'sini hatırlatmama izin verin.

Saygılarımla,
A. Butterfield
(SS'nin HD)

Not: Müracaata geldiğiniz zaman yanınızda pasaportunuzun bulundurmayı lütfen unutmayın. AB.

“SS’nin HD” bölümünü *Servis Şefinin Hukuk Danışmanı* olarak okumak gerekir. “14. Madde”, *Circus ihtiyaçları gerektirdiği zaman, hayat boyu katılma yükümlülüğü* anlamına gelir. “Hatırlatmama izin verin” bölümünü de, *emekli maaşını kimin ödediğini unutma* diye yorumlamalı. Peki, mektubuna neden tarih koymamış? Güvenlik nedeniyle mi?

Catherine bostanda, dokuz yaşındaki kızı Isabelle ile kısa süre önce edindiğimiz iki genç ve hırçın keçiyle oynuyor. İnsanı hiç ifadesiz ölçen ağır kahverengi gözlere ve geniş Breton yüzüne sahip, ufak tefek bir kadın. Kollarını açtığında, keçiler kucağına atılıyor ve kendi başına eğlenen küçük Isabelle de ellerini birleştirip topuklarının üzerinde dönüyor. Catherine istediği kadar kaslı olsun, keçileri teker teker yakalamaya dikkat etmek zorunda, yoksa ikisinin de aynı anda kollarına atılmalarına izin verirse, sırtüstü devrilmesi işten bile değil. Isabelle beni görmezden geliyor. Göz temasından hoşlanmıyor.

Onların arkasındaki tarlada mevsimlik işçimiz sağır Yves iki buklüm olmuş, lahana kesiyor. Sağ eliyle sapları yarıyor, sol eliyle de kestiği lahanaları el arabasına atıyor ama eğik sırtının açısı hiç değişmiyor. Bunları yaparken onu Artemis adlı yaşlı bir kır at izliyor, Catherine’in bulup getirdiklerinden biri o da. Bundan iki yıl önce komşu çiftliklerden birinden kaçmış bir devekuşu bulmuştuk. Catherine gidip sahibine haber verdiğinde adam hayvanın zaten çok yaşlı olduğunu, yanımızda kalabileceğini söylemişti. Devekuşu zarafetle öldü ve ona resmi bir cenaze töreni düzenledik.

“Bir şey mi istiyorsun Pierre?” diye soruyor Catherine.

“Birkaç günlüğüne gitmem gerekecek,” diyorum.

“Paris’e mi?” Catherine Paris’e gitmemden hoşlanmıyor.

“Londra’ya,” diyorum ve emekliyken bile bir bahane bulmak zorunda olduğumdan, “Biri ölmüş de,” diye ekliyorum.

“Sevdiğin biri mi?”

“Artık değil,” diyorum, beni de şaşırtan kararlı bir sesle.

“Öyleyse önemli değil. Bu akşam mı gideceksin?”

“Yarın. Rennes’den ilk uçağa binerim.”

Bir zamanlar, uçağa binmek üzere Rennes’e koşmam için Circus’un bir ıslık çalması yeterliydi. Artık değil.

* * *

Ertesi gün öğleden sonra saat dörtte taksi ücretini ödeyip Servis’in şok edercesine gösterişli yeni merkezinin beton köprüsünde yürümeye başladığımda hissettiğim tiksintiyi anlamak için eski Circus’un casusluk malikânesinde yetişmiş, benim gibi casusluk hayatınızın ilk demlerinde, imparatorluğun –çoğunlukla Sovyetler Birliği ya da onun üyelerinden birisinin– Tanrı’nın unuttuğu bir ileri karakolundan yorgunluktan bitkin bir köpek gibi dönüyor olmanız gerekir. Londra havaalanından doğruca otobüse biner, oradan da metroyla Cambridge Circus’a gelirsiniz. Üretim ekibi raporunuzu dinlemek için sizi bekler. Victoria döneminden kalma, zaman zaman Genel Merkez, Büro ya da sadece Circus dediğimiz çirkinliğin kapısına çıkan beş sarsak basamağı tırmanırsınız. Artık evdesiniz.

Üretim veya Gereksinim ya da İdare’yle kavgalarınızı unutun. Bunlar sahayla merkez arasındaki bir çekişmeden başka bir şey değil. Kulübedeki güvenlik görevlisi sizi tanıyarak, “Hoş geldiniz Mr. Guillam,” diye karşılar, bavulunuza bırakmak isteyip istemediğinizi sorar. Siz de Mac’e ya da Bill’e veya o gün kim nöbetçiye ona teşekkür eder, kimliğini göstermeyi aklınızdan bile geçirmezsiniz. Gülümser ve

neden gülümsediğinizi bilmezsiniz. Karşınızda buraya girdiğiniz günden beri nefret ettiğiniz üç eski ve harap asansör var – ikisi üst katlarda kalmış, üçüncüsü de Kontrol için özel, onu aklınızdan bile geçirmeyin. Zaten koridorlardan ve çıkmaz girintilerden oluşan, içinde yaşamaya karar verdiğiniz dünyanın şekle bürünmüş hali olan labirentte, kurt yeniği merdivenlerinde, boyaları dökülmüş yangın söndürme tüplerinde, balık gözü aynalarında ve bayat sigara, Nescafé ve deodorant kokularında yolunuzu kaybetmeyi tercih edersiniz.

Şimdi de bu korkunçluk. Thames Kıyısında Casus Ülkesi-ne Hoş Geldiniz.

Eşofmanlı kadın ve erkeklerin soğuk, araştırmacı gözleri önünde zırlı camlı karşılama bankosunda dikiliyor ve pasaportumun kayar bir demir tepsiyle kapılıp götürülmesini izliyorum. Camın arkasındaki yüz bir kadın yüzü. Saçma vurgular ve elektronik ses ise Essex Adamı'nın:*

“Lütfen *bütün* anahtarları, cep telefonlarını, *kol* saatlerini, yazı edevatını ve üzerinizde bulunabilecek *diğer* tüm madeni eşyayı solunuzdaki masanın üzerinde gördüğünüz kutuya yerleştirin, kutunuza ait *beyaz* etiketi saklayın, daha sonra da ayakkabılarınızı *elinize* alarak Ziyaretçiler yazılı kapıdan geçin.”

Pasaportum geri geliyor. Geçiyorum ve 14 yaşlarında güler yüzlü bir kız elindeki pinpon raketini üzerimde gezdiriyor, ardından da camdan dikey bir tabuta ışınlanıyorum. Ayakkabılarımı giyip bağcıklarını bağladıktan –çıkarmaktan çok daha aşağılayıcı bir süreç– sonra güler yüzlü kızın refakatinde işaretsiz bir asansöre götürülüyorum, günümün güzel geçip geçmediğini soruyor. Güzel geçmedi. Merak ediyorsa eğer –etmiyor– gece de iyi geçmedi. A. Butterfield'ın mektubu

* Özellikle 1980'lerin sonunda, İngiltere'nin güneydoğusu ve Londra'da rastlanan, Thatcher politikalarıyla zenginleşmiş, muhafazakâr genç girişimci seçmenler için kullanılan bir deyiş. (yay.n.)

sayesinde son on yılda hiç uyumadığım kadar kötü uyudum ama bunu da kıza anlatamam. Ben saha hayvanıyım; en azından, öyleydim. Doğal ortamım, açık alanlarda casusluktu. Sözde olgun yaşlarımda, yeni cisimleşme aşamasındaki Circus'tan birdenbire gelen ve derhal Londra'da bulunmamı talep eden sevgili bilmem kim mektubunun beni ruhumda bir gece yolculuğuna çıkardığını keşfediyorum.

Sanki en üst kata geldik gibi, ama bunu söyleyen hiçbir şey yok. Bir zamanlar sakini olduğum dünyada, en büyük sırlar hep en üst katta saklanırdı. Genç refakatçimin boynunda uçlarına elektronik yaftalar takılı bir sürü kurdele var. Üzeri işaretsiz bir kapı açıyor, içeri giriyorum, kapıyı üzerime kapatıyor. Tokmağı yokluyorum. Kımıldamıyor. Hayatımda birkaç kere bir yerlere kapatıldım, ama hep karşı taraftakiler tarafından. Pencere falan yok, sadece çocuk elinden çıkmış gibi ev ve çiçek resimleri. A. Butterfield'in çocuklarının eseri mi? Benden önceki mahkûmların duvar yazıları olmasın?

Peki, bütün o gürültü nereye gitti? Dinledikçe, sessizlik daha da beter oluyor. Ne daktiloların keyifli tıkırtısı, ne çalan ama cevaplanmayan telefonlar, ne koridorların ahşap zeminini üzerinde sütçü arabası gibi zangırdayan, külüstür dosya arabası ne de erkek ağzından çıkma o meşhur "şu ıslığı kes!" narası. Cambridge Square ile Embankment arasındaki yolun bir yerinde bir şeyler ölmüş olmalı; üstelik, sadece dosya arabalarının gıcirtısı da değil.

Çelik ve deri bir sandalyeye tünüyorum. Kirli bir *Private Eye* nüshasını karıştırırken mizah anlayışını hangimizin kaybettiğini düşünüyorum. Kalkıyorum, kapının tokmağını bir kere daha deneyip bu sefer başka bir iskemleye oturuyorum. Artık A. Butterfield'in vücut dilimin derinliğine bir incelemesini

* Circus'un tahmini yeri Victoria Embankment ve Cambridge Square arasında kalır. (yay.n.)

yaptırdığı kanısındayım. Yaptırıyorsa da, talihi açık olsun, çünkü o an kapı ardına kadar açılıyor, 40 yaşlarında, takım elbise giymiş, kısa saçlı ve atik bir kadın içeriye girip sınıf etkisinden arındırılmış sterilize bir aksanla, “Aa. Selam Peter, harika,” diyor. “Adım Laura, beni izler misin?” Ruhsatlı hileyle geçmiş bütün bir hayat boyunca karıştığım her türlü teklemeyle felaketi sırayla ve hızla yeniden yaşadım herhalde.

Boş bir koridordan geçip pencereleri açılmayacak şekilde kapatılmış, beyaz ve hijyenik bir büroya giriyoruz. Yaşı belirsiz, temiz yüzlü, gözlüklü, gömlekli ve askılı bir İngiliz okul öğrencisi masanın ardından sıçrayıp elimi yakalıyor.

“Peter! Vay canına! Kesinlikle *havalı* görünüyorsun! *Üstelik*, yaşının yarısı gibi! Yolculuğun iyi geçti mi? Kahve? Çay? *Hakikaten* hayır mı? Gelmiş olman gerçekten, gerçekten çok güzel. Seni orada o kadar beklettiğimiz için *cidden* bağışla. Yukarıdan bir telefon geldi de. Şimdi her şey yolunda. Otur lütfen.”

Bütün bunlar, beni uzun bir kalış için hazırlanmış dik sırtlı bir koltuğa götürürken sır verir gibi gözlerini kısarak fazladan yakınlık oluşturmak için. Sonra, üzeri tüm ülkelerin bayraklarını taşıyan eski Circus dosyalarıyla kaplı masanın arkasına geçiyor. Ardından gömlekli kollarını dosyaların arasında, göremediğim bir yere yerleştiriyor, çenesini kavuşturduğu ellerine yaslıyor.

“Sırası gelmişken,” diyor, “Ben *Bunny*. Çok saçma bir isim ama çocukluğumdan kaldı ve bir türlü kurtulamıyorum. Düşünüyorum da, *buraya* gelmemin nedeni bu olabilir. Millet peşinden ‘Bunny, Bunny’ diye koşarken Yüksek Mahkeme’de pek bir iş halledemezsin, öyle değil mi?”

Her zamanki gevezeliği mi? Günümüzde orta yaşlı, sıradan Gizli Servis hukukçuları böyle mi konuşuyor? Bir an renkli, bir an bir ayağı geçmişte bir üslup? Kulağım zamane İngilizcesine pek alışık değil, ama adamın yanına oturan

Laura'nın ifadesine bakınca, öyle olduğu anlaşıyor. Kadın oturduğu yerden ölümcül, sıçramaya hazır görünüyor. Sağ elinin ortaparmağında bir mühür yüzüğü. Babadan kalma? Yoksa cinsel tercihiyle ilgili şifreli bir işaret mi? O kadar uzun zamandır İngiltere'nin dışındayım ki.

Bunny'nin yönetiminde, anlamsız hoşbeş. Çocukları Bretagne'ye bayılıyor, ikisi de kız. Laura Normandiya'ya gitmiş, Bretagne'yi görmemiş. Kiminle gittiğini söylemiyor.

Bunny birdenbire, "İyi ama sen Bretagne doğumlusun Peter!" diye itiraz ediyor. "Sana Pierre dememiz gerekir!"

Peter iyidir, diyorum.

"Pekâlâ Peter, doğrusunu istersen şu anda halletmemiz gereken *yasal bir çorba* var," diyor Bunny. Beyaz buklelerimin arasından çıkan yeni işitme cihazımı gördüğü için yüksek sesle, tane tane konuşuyor. "Henüz *kriz* denemez, ama faal, korkarım oldukça *oynak*. Onun için, yardımına çok ihtiyacımız var."

Ben de elimden gelen yardımı yapmaktan mutluluk duyacağımı söylüyorum, hem Bunny, insanın bunca yıl sonra hâlâ bir işe yarayabileceğini düşünmek de çok güzel.

"Tabii burada *Servis*'i korumak için bulunduğum açık. Bu benim işim," diye devam ediyor Bunny, sanki ben hiç konuşmamışım gibi. "Sen de burada uzun zamandan beri mutlu bir emekli, özel bir birey, kuşkusuz eski bir üye olarak bulunuyorsun, ama *senin* ve *bizim* çıkarlarımızın her an örtüşmeyeceğini belirtmek zorundayım." Gözler çizgi halinde. Anlamsız bir sırıtış. "O nedenle, sana *şunu* söylemek istiyorum Peter: Eski günlerden Büro için yapmış olduğun bütün harika işler için sana ne kadar büyük bir saygı duyarsak duyalım, burası *Büro*. Sen de *sensin*, ben de öldürücü bir avukat. Catherine nasıl?"

"İyi, teşekkürler. Neden sordun?"

Onu listeye yazmadığım için. Beni endişelendirmek için. Bana meydan okuduğunu anlatmak için. Bir de, Servis'in gözlerinin ne kadar büyük olduğunu göstermek için.

"Senin o uzun, önemli ötekiler listene eklenip eklenmemesi gerektiğini düşündük," diye açıkladı Bunny. "Servis kural-ları falan."

"Catherine kiracım. Daha önceki kiracıların kızı ve torunu. Orada yaşamak niyetindeyim ve sizleri ilgilendireceği kadarıyla söyleyeyim, onunla hiç yatmadım, bundan sonra da yatmak niyetinde değilim. Bu kadarı açık mı?"

"Harika. Teşekkürler."

Ustalıkla söylediğim ilk yalan. Şimdi sıra yumuşakça yön değiştirmeye geldi: "Bana sanki bir avukata ihtiyacım olacaktı gibi geliyor."

"Çok erken, üstelik altından kalkamazsın. Hele bugünkü fiyatlarla, hiç. Burada önce evlenmiş, sonra bekâr yazıyor. İki-si de doğru mu?"

"İkisi de."

"Hepsi de aynı takvim yılında. Etkilendim."

"Teşekkür ederim."

Şakalaşılıyor muyuz? Yoksa birbirimizi mi kışkırtıyoruz? Bana kalırsa ikincisi.

Bunny aynı nazik soruşturma tınısıyla, "Gençlik deliliği, öyle mi?" diye soruyor.

"Yanlış anlama," diyorum. "Başka bir soru?"

Oysa Bunny öyle kolay vazgeçeceklerden değil, olmadığını da anlamamı istiyor. "Öyleyse, kimin yanlış anlaması – çocuğun mu? Kimin? Babanın mı?" Yine aynı yumuşak sesle.

Düşünüyormuş gibi yapıyorum. "Biliyor musun, bunu ona sormak hiç aklıma gelmedi," diyorum. O hâlâ söylediklerimi düşünürken, "Kimin kime ne yaptığından bahsettiğimize göre, belki de Laura'nın burada ne aradığını söylersin."

Bunny gür bir sesle, "Laura, *Tarih*'tir," diyor.

Kısa saçlı, kahverengi gözlü ve makyajsız, ifadesiz bir kadın şeklinde tarih. Artık benim dışımda kimse gülümsemiyor.

Giderek yakınlaştığımızı göre neşeyle, "Peki öyleyse iddi-anamede ne yazıyor Bunny?" diye soruyorum. "Kraliçe'nin tersanesini ateşe vermek falan mı?"

Bunny aynı neşeyle, "Yok canım," diye itiraz ediyor. "İddi-aname biraz abartmak olur. Çözümlemesi gereken konular, hepsi bu. İzin verirsen sana herkesten önce *tek* bir soru sorayım. Sorabilir miyim?" Gözlerini kısıyor. "*Piyango* operasyonu. Nasıl düzenlendi, kim yürüttü, nerede hata yapıldı ve senin o operasyonda rolün neydi?"

En kötü beklentilerinin gerçekleştiğini fark ettiğinde, ruhunda bir rahatlama hisseder misin? Ben hissetmedim.

"Piyango mu demiştin Bunny?"

"Piyango." İşitme cihazıma erişemediğini düşünerek daha yüksek sesle.

Acele etme. Belli bir yaşta olduğunu unutma. Bugünlerde en güçlü yanın hafızan değil. Telaşa gerek yok.

"Pekâlâ, Piyango tam olarak *neydi* Bunny? Bana bir ipucu ver. Nasıl bir tarihten bahsediyoruz?"

"Genel olarak altmışların başı. Bugün."

"Bir operasyon demiştin, değil mi?"

"Gizli. Piyango adlı bir operasyon."

"Hangi hedefe karşı?"

Laura zayıf tarafımdan saldırıp, "Sovyetler ve Uyduları," dedi. "Doğu Alman İstihbaratı'na karşı. *Stasi* diye de bilinir." Anlayabilmem için bağırarak.

Stasi? Stasi? Dur bakayım. Ah, tabii, Stasi.

Her şeyi bir araya getirdikten sonra, "Ne amaçla Laura?" diye soruyorum.

“Kandırmak, düşmanı yanlış yöne çekmek, hayati bir kaynağı korumak. Circus bünyesindeki köstebek ya da köstebekleri belirlemek için Moskova Merkez’e sızmak.” Vites değiştirip tümüyle yakınır gibi: “Oysa bu konuda elimizde sıfır dosya var. Sadece göğе çekilip kaybolan dosyalara bir sürü gönderme, o kadar. Kaybolan, çalındığı sanılan dosyalar.”

Başkalarının sandığı kadar yaşlı olmasalar da, yaşlılar gibi başımı sallayarak, “Piyango, Piyango,” diye tekrarlıyorum. “Özür dilerim Laura, ama bana hiçbir şey ifade etmiyor.”

“En ufak bir şey bile mi?” diye soruyor Bunny.

“En ufak bir şey bile, maalesef. Mutlak bir karanlık.” Ace mi motosikletinin gidonları üzerine eğilmiş, pizza kuryesi kılığında gece geç vakit Circus merkezinden Londra’da bir yere dosya götüren gençlik görüntümü uzaklaştırmaya çalışıyorum.

“Söylemedimse ya da işitmediysen diye belirteyim,” diyor Bunny çın çın öten sesiyle, “Piyango Operasyonu’nun Berlin Duvarı’nın dibinde vurulan sevgilisi Elizabeth Gold’un yardımına koşarken öldürülen meslektaşın Alec Leamas’la da ilgili olduğunu *belki* hatırlarsın. Yoksa bunu da mı unuttun?”

“Tabii ki unutmadım,” diyorum sertçe. Sonra da, sadece açıklamak için: “Bana Piyango Operasyonu’nu soruyordun, Alec’i değil. Cevabım da hayır. Hatırlamıyorum. Hiç duymadım. Üzgünüm.”

* * *

Her türlü soruşturmada, inkâr dönüm noktasıdır. Daha önceki nazik konuşmaların hiç önemi olmaz. İnkâr anından başlayarak, hiçbir şey eskisi gibi olmaz. Gizli polis düzeyinde, özellikle de ortalama polis memuru sorguladığı insandan daha aptal olduğu için, inkârın anında bir misilleme doğuracağına

inanılır. Öte yandan, kapının yüzüne çarpıldığını gören gelişmiş sorgucuysa, hemen kapıyı zorlamaya kalkışmaz. Toparlanmayı ve hedefinin üzerine farklı açıdan yürümeyi yeğler. Bunny'nin hoşnutlukla gülümsemesine bakınca, onun da şimdi buna hazırlandığı açık.

"Pekâlâ, Peter." Bütün sözlerime rağmen, ağır işitenler için kullandığı sesiyle. "Piyango Operasyonu'nu bir an için kenara bırakırsak, Laura'yla benim sana daha genel bir konuda bir-iki *arka plan sorusu* sormamızın bir sakıncası var mı?"

"Neymiş o konu?"

"Bireysel sorumluluk. Üstlerin emirlerine *itaat etmekten vazgeçildiği*, insanın kişisel hareketlerinden sorumlu olmaya başladığı o eski konu. Beni anlıyor musun?"

"Şöyle böyle."

"Sahadasın. Genel Merkez yeşil ışık yakmış, ama her şey plana göre gelişmiyor. Masum kanı dökülüyor. Senin veya sana yakın bir meslektaşının emirlerin ötesine geçtiği düşünülüyor. Hiç böyle bir durumu düşünmüş müydün?"

"Hayır."

Ya işitmediğimi unuttu ya da işittiğime karar verdi.

"Ve sen, şahsen, tümüyle soyut bile olsa, böylesi gerginlik verici bir durumun nasıl ortaya çıkacağını hiç düşünemiyorsun öyle mi? Uzun operasyon hayatında yaşadığın birçok karanlık köşeyi düşününce bile?"

"Hayır. Düşünemiyorum. Bağışla."

"Genel Merkez emirlerinin ötesine geçtiğini, durduramayacağın bir şey başlattığını düşündüğün tek bir an bile yok mu? Kendi duygularını, ihtiyaçlarını –hatta *iştahını*– görev aşkının önüne geçirdiğin bir an? Niyetlenmediğin ya da tahmin edemediğin ciddi sonuçlara yol açan?"

"Böyle bir şey Genel Merkez tarafından kınanmama neden olurdu, değil mi? Ya da Londra'ya geri çağrılmama. Hatta,"

kaşlarını çatarak, “durum gerçekten ciddiye, kapının önüne konmama,” diyorum.

“Biraz daha geniş düşünmeyi dene Peter. Ben bu işten zarar görmüş taraflar olabilir diyorum. O ânın kargaşasında, ya da iraden güçsüzken yanlışlıkla diyelim, yapmış olduğun bir şeyden mağdur olmuş, dış dünyadan sıradan insanlar. *Yıllar sonra*, hatta belki kuşaklar sonra Servis’e karşı elle tutulur davaları olduğuna karar verebilecek insanlar. İster tazminat ya da bu işe yaramazsa, kasıtsız öldürme veya daha beteri özel kovuşturma davası. Bütün Servis’e karşı ya da,” –kaşlarını sahte bir şaşkınlıkla kaldırarak– “Servis’in adı bilenen eski bir üyesi aleyhine.” Avukattan çok, insanı gerçekten kötü bir haber öncesinde yumuşatmak isteyen bir hekim gibi: “*Bunun mümkün olabileceğini hiç düşünmedin mi?*”

Acele etme. O ihtiyar kafayı kaşı. İşe yaramıyor.

“Düşmanın hayatını zorlaştırmakla meşguldük.” Savaşçı eskisinin yorgun tebessümü. “Karşında düşman, Genel Merkez ensende, felsefe yapmak için öyle fazla zamanın yok.”

“En kolay yöntem bir *parlamento süreci* başlatarak, harekete geçmeden mektupla *yasal takibin* yolunu açmak ama sonuna kadar gitmemek.”

Sanırım Bunny hâlâ düşünüyor.

“Tabii *yasal takip* başlar başlamaz, her türlü *parlamento soruşturması* durur. Mahkemelerin önünü açar.” Bekliyor, benden bir tepki almayınca, daha sert devam ediyor:

“Piyango hâlâ bir şeyler hatırlatmıyor mu? İki yıllık bir süreye yayılan ve senin önemli –bazıları kahramanca diyor– rol oynadığın, gizli bir operasyon? Ve tek bir şey bile hatırlatmıyor öyle mi?”

Laura da kırpmadığı kahverengi rahibe gözleriyle ayrı soruyu sorarken ben de ihtiyar adam belleğime dalıyorum ve

–lanet olası– hiçbir şey bulamıyorum ama bu sanırım ihtiyarlık ve beyaz başımı öfkeyle sallıyorum.

“Eğitim uygulaması olmasın?” diye soruyorum cesaretle.

Bunny, “Laura biraz önce ne olduğunu söyledi,” deyince mahcup görünmeye çalışarak, “Tabii ya, söylemişti,” diye karşılık veriyorum.

* * *

Piyango Operasyonu’nu bir kenara bıraktık ve dış dünyadan sıradan bir insan hayaletini düşünerek önce adı belli bir Servis üyesinin Parlamento’da tazı gibi izini sürüyor, sonra da mahkemede bir kez daha ısıırıyoruz. Ama örnek olarak aldığımız kişinin *adını* ya da *kimden* bahsettiğimizi daha söylemedik. *Biz*, diyorum, çünkü bir sefer de olsa soruşturma geçirmiş ve kendini o zanlı iskemlesinde oturur bulmuşsan, bir çeşit suç ortaklığı seni ve engizitörlerini masanın bir yanına, çöpe atılacak konuları da öbür yanına yerleştirir.

“Bak,” diye yakınıyor Laura. “Senin kişisel dosyanı ele alalım ya da geriye ne kalmışsa. Sadece ayıklanmamış, üstelik doğranmış. Tamam, Genel Arşiv için fazla gizli sayılacak bilgiler içeriyordu. Bu konuda kimse bir şey söyleyemez. Gizli bölmeler zaten bunun için var. İyi ama, *Kısıtlı Arşiv*’e gittiğimiz zaman ne buluyoruz? Koskocaman bir boşluk.”

Bunny açıklama olarak, “Hepsini siktir et,” diyor. “Dosyaya göre bütün meslek hayatın bir sürü imha belgesinden ibaret.”

“Hepsi bu,” diyor Laura; Bunny’nin avukatlıkla ilgisiz kaba konuşmasından hiç rahatsız olmadığı açık.

“Aa, *dürüst* olmak gerekirse Laura,” diyor Bunny: Şimdi de o sahte mahkûm dostu gömleğini giyiyor, “Burada karanlık anılardan Bill Haydon’ın eserine de bakıyor olabiliriz, öyle

değil mi?" Sonra bana dönüyor: "Yoksa Bill Haydon'ın kim olduğunu da unuttun mu?"

Haydon? *Bill* Haydon. Tamam, bildim adamı: Her şeye gücü yeten, Ortak diye de anılan Ortak Yönetim Komitesi Başkanı olarak 30 yıl boyunca sırlarını özenle Moskova Merkez'e satan, Sovyet maşası çifte ajan. Adı günün birçok saatinde zihnime takılan adam o, ama şimdi havaya fırlayıp, "O pezevenk, elimde olsa onun boynunu kırardım," diye haykırmayacağım. Oysa bildiğim bir başkası bunu zaten yapıp bizim tarafı mutlu etmişti, o da başka.

Bu arada Laura Bunny'yle sohbetine devam ediyor:

"Oo, bu konuda en ufak bir kuşku yok Bunny. Bütün Kısıtlı Arşiv Bill Haydon'ın izleriyle kaplı. Hem üstelik Peter da ondan ilk kuşkulananlardandı, değil mi Peter? George Smiley'nin kişisel yardımcısıyken. Onun bekçisi ve güvenilir müridiydin, öyle ya?"

Bunny başını hayranlıkla sallıyor. "George Smiley. Gelmiş geçmiş en büyük eylemcimiz. Circus'un vicdanı. Bazıları belki bütünüyle haklı olmadan, ona Circus'un Hamlet'i diyordu. Ne adam. Yine de, Piyango Operasyonu'nda hiç böyle düşünemiyorsun," diye sanki ben orada değilmişim gibi, Laura'ya bakarak devam ediyor. "Kısıtlı Arşivi yağmalayan Bill Haydon değil de, artık hangi sebeptense, George Smiley de olabilirdi. O imha belgelerinin üzerinde oldukça tuhaf imzalar var. Ne senin ne de benim duyduğumuz isimler. *Bizzat* Smiley demiyorum. Bunun için gönüllü bir aracı kullanmış olabilir; tabii ya. Yasaya uygun olup olmadıklarına bakmaksızın, emirlerini körlemesine yerine getiren biri. Bizim George o ululuğuyla ellerini asla kirletmezdi."

"Bu konuda bir fikrin var mı Pete?" diye soruyor Laura.

Gerçekten de bir fikrim var, hem de güçlü bir fikir. *Pete* adından nefret ediyorum ve bu konuşma gerçekten çığırından çıkıyor.

“George Smiley neden Circus dosyalarını çalma ihtiyacı duysun Laura? Bill Haydon, tamam, kabul ediyorum. Bill Haydon fakirin bağışını bile çalıp ardından da kahkahayı basabilirdi.”

Bir kıkırdama ve o ihtiyar başın siz zamane gençleri bunun aslında nasıl bir şey olduğunu asla bilemezsiniz anlamında sağdan sola sallanması.

“Aa, George’un o dosyaları çalmak için yeterince nedeni olduğuna inanıyorum,” diyor Bunny, Laura’nın adına. “Soğuk Savaş’ın en dondurucu on yılı boyunca Gizli bölümünün başıydı. Ortak Yönetim’le gırtlak gırtlığa boğuşuyorlardı. İster diğerinin ajanlarını kaçırmak olsun, ister ötekinin kasasını soymak, herkes elinden geleni ardına koymuyordu. Bu Servis’in el attığı en karanlık operasyonların ardındaki beyindi. İhtiyaç olduğunda, vicdanının sesine kulak tıkayarak. Üstelik kulaklarını da sıkça tıkamış gibi. Şu senin George’u dosyaları halının altına süpürürken kolayca gözümün önüne getirebiliyorum.” Şimdi de bana, doğrudan yüzüme: “Seni de hiç rahatsız olmadan ona yardım ederken düşünmek hiç zor değil. O tuhaf imzalardan bazıları dikkat çekecek kadar senin elyazını hatırlatıyor. O dosyaları çalman da gerekmiyordu. Başkasının adını vererek çıkarman yeterdi, o kadar. O zavallı Alec Leamas’ın Berlin Duvarı’nda trajik ölümüne gelince – onun kişisel dosyası boşaltılmamış. Bütünüyle toz olmuş. Genel fihristte köşesi бүкүlmüş bir kartı bile yok. Tuhaf bir şekilde etkilenmemiş görünüyorsun.”

“Merak ediyorsan söyleyeyim, sarsıldım. Aynı zamanda da etkilendim. Derinden.”

“Neden? Sadece Leamas dosyasını gizli arşivden aşırıp bir ağaç kovuğuna sakladığını söylediğim için mi? Zamanında George Amca için epey dosya yürütmüştün. Neden Leamas’inkini de götürmeyesin? Şu kızın yanında biçildikten sonra onu hatırlatacak bir anı olarak – neydi adı?”

“Gold. Elizabeth Gold.”

“Aa. Hatırladın. Kısaca, Liz. *Onun* dosyası da kayıp. İnsan Alec Leamas ve Liz Gold dosyalarının ufukta yitip gitmelerinde bir romantizm sezebilir. Bu arada, sen ve Leamas nasıl bu kadar yakın dost oldunuz? Söylenene göre, silah arkadaşı gibiymişsiniz.”

“Birlikte bir şeyler yaptık.”

“Şeyler derken?”

“Alec benden büyüktü. Daha da akıllıydı. Yapılacak bir operasyonu olup bir yardımcı gerektiğinde beni isterdi. Personel ve George kabul ederse de eşleşirdik.”

“Pekâlâ, bize bu *eşleşmenin* örneklerini anlat,” dedi Laura. Eşleşmeyi onaylamadığını açıkça belli eden bir sesle; oysa konunun dışına çıkma fırsatı bulduğum için mutluydum.

“Aa, Alec’le ben ellilerin ortasında Afganistan’da başladık sanırım. Birlikte ilk görevimiz Kafkaslardan Rusya içlerine küçük grupların sızmasını sağlamaktı. Şimdi size biraz *eski kafalılık* gibi gelebilir.” Bir kıkırdama daha. Ardından bir baş sallama. “Tamam, öyle aman aman bir başarı değildi. Dokuz ay sonra onu Baltık bölgesine, Estonya, Letonya ve Litvanya’ya sıradan sıradan vatandaş sokup çıkarmaya gönderdiler. Yine beni istediğinden ona yardıma gittim.” Zihinlerini aydınlatmak için: “Baltık Devletleri o dönemde Sovyetler Birliği’ne dahildi Laura; hoş, bunu bildiğinden eminim ya.”

“*Sıradan vatandaş* dediğin, aslında ajan. Bugün *sabit varlık* diyoruz. Leamas resmi olarak Travemünde’de görevliydi, değil mi? Kuzey Almanya’da?”

“Doğru Laura. Uluslararası Deniz Gözlem Grubu üyesi olarak. Gündüzleri balık yatağı koruması, geceleri hızlı tekneyle çıkarma.”

Bunny baş başa sohbetimizi bölüyor: “Bu gece çıkarmalarının bir adı var mıydı bari?”

“Yanlış hatırlamıyorsam, Sustalı.”

“Yani, Piyango değil?”

Duymazdan gel.

“Sustalı. İki yıl kadar yürütüldü, sonra durduruldu.”

“Nasıl yapıldı?”

“Önce gönüllülerini toparla. Sonra İskoçya’da, Kara Ormanlarda falan eğit. Estonyalılar, Letonyalılar. Sonra sıradan vatandaşları geldikleri yere göndermek için hazırlık yap. Mehtapsız geceleri bekle. Şişme bot. Sessiz, çok sessiz dıştan takma motor. Gece görüş donanımı. Kıyıda karşılama komitesi yol açık işareti verir. Gidersin. Ya da sıradan vatandaşların gider.”

“Pekâlâ, sıradan vatandaşların inip gittikten sonra sen ve Leamas ne yapıyordunuz? Şişeyi açmanın dışında demek istedim. Hoş Leamas için bu olağan sayılırmış ya.”

“Orada oturup pinekleyecek halimiz yok ya,” dedim fazla ayrıntıya girmeden. “Talimat, oradan bir an önce uzaklaşmaktı. Sıradan vatandaşları orada bırakmak. Hem sen bana bunları neden soruyorsun?”

“Kısmen seni tanımak için. Öte yandan Sustalı’yı böylesine eksiksiz hatırlarken, Piyango hakkında neden hiçbir şey bilmediğini merak ettiğim için.”

Yine Laura: “*Sıradan vatandaşları orada bırakmak* derken, ajanları kaderleriyle baş başa bırakmaktan söz ediyorsun, değil mi?”

“Öyle de denebilir Laura.”

“Neydi peki o? Kaderleri? Yoksa unuttun mu?”

“Bizim sorumluluğumuzdayken öldüler.”

“Gerçekten öldüler mi?”

Sesimdeki öfkenin yükseldiğini işiterek, ama durdurmak için herhangi bir gayret sarf etmeyerek, “Bazıları daha kıyıya ayak basar basmaz enselendi. Kimileri bir-iki gün sonra. Bazıları döndü ve ikili oynamaya başlayınca daha sonra infaz edildi,” diyorum.

“Öyleyse, bunun için kimi suçlayacağız Peter?” Hâlâ Laura.

“Ne için?”

“Ölümler için.”

Küçük bir patlama fazla zarar vermez. “Kahrolası Bill Haydon, kurum içi casusumuz, sen kim sanmıştın? O zavalılar daha Alman kıyılarından ayrılmadan satılmıştı. Üstelik kendi sevgili Ortak Yönetim Komitesi Başkanımız tarafından; bütün operasyonu düzenleyen bölümün başı tarafından!”

Bunny başını indiriyor, siperin altında bir şeye bakıyor. Laura önce bana, sonra ellerine bakıp ellerini yeğliyor. Bir erkeğinki gibi kısa tırnaklar, tertemiz fırçalanmış.

“Peter.” Bunny’nin sırası, artık tek tek ateş etmek yerine salvolarla başvuruyorlar. “Geçmişinde bazı bölümler, Servis’in baş hukuk danışmanı olduğumdan –tekrar ediyorum, *senin* avukatın değil, Servis’in– beni de kaygılandırıyor. Demek istiyorum ki, tabii Parlamento kenara çekilir de alanı gizli ya da açık mahkemelere bırakırsa, becerikli bir avukat *senin* hakkında meslek hayatın boyunca çok fazla ölümle ilişkili olduğun ve bu konuda duyarsız davrandığın gibi bir kanı oluşturabilir. Kusursuz George Smiley tarafından diyelim, masum insanların ölmesinin kabul edilebilir, hatta gerekli, kim bilir belki de arzulanan bir sonuç olarak görüldüğü gizli operasyonlarda görevlendirildiğin ileri sürebilir.”

“Arzulanan bir sonuç mu? Ölüm, öyle mi? Sen neden bahsediyorsun?”

“Piyango,” diyor Bunny sakince.

“Peter?”

“Bunny.”

Laura hoşnutsuz bir suskunlukta karar kalmış.

“Bir anlığına 1959 yılına, Sustalı Operasyonu’nun rafa kaldırıldığı günlere dönebilir miyiz?”

“Korkarım, tarihler konusunda pek parlak değilim Bunny.”

“Operasyonunuz verimsiz olduğu, para ve hayat açısından fazla masraflı olduğu için Genel Merkez tarafından durduruldu. Oysa sen ve Alec Leamas işin içinde pis şeyler olduğundan kuşkulanıyordunuz.”

“Ortak Yönetim operasyon karmakarışık oldu diye bağırıyordu. Alec de komplo diye. Adamları kıyının neresine çıkarırsak çıkaralım, karşı taraf hep bizden bir adım öndeydi. Radyo bağlantılarından haberleri var. Her şeyden haberleri var. İçeriden biri olması şarttı. Alec böyle düşünüyordu, kendi şu kadarcık bilgimle ben de aynı kanıdaydım.”

“Onun için, siz ikiniz, Smiley’ye gidip bir girişimde bulunmaya karar verdiniz. Herhalde Smiley’nin hain olma ihtimali olmadığı düşüncesindeydiniz.”

“Sustalı, Ortak Yönetim’in operasyonuydu. Bill Haydon’ın komutasında. Haydon, sonra Alleline, Bland, Esterhase. Onlara Bill’in çocukları derdik. George’un onlarla en ufak işi bile olamazdı.”

“Ortak Yönetim’le Örtülü Operasyon Birimi kılıçları çekmişti, öyle mi?”

“Ortak Yönetim baştan beri Örtülü’yü kanatları altına almak için işler çeviriyordu. George bunu güç kapma olarak görüp direndi. Bütün gücüyle.”

“Peki o görkemli Servis Başkanımız bütün bunların neresindeydi? *Kontrol*, dememiz gerekiyor tabii.”

“Ortak Yönetim’le Örtülü’yü birbirine karşı kullanıyordu. Her zamanki gibi, yönetmek için bölerek.”

“Smiley ile Haydon arasında kişisel sorunlar olduğunu düşünmekte haklı mıyım?”

“Olabilir. Ortalıkta Bill’in Ann ile, George’un karısıyla ilişkisi olduğu söylentisi dolanıyordu. Bu da George’un hedef almasını güçleştiriyordu. Bill gibi birinden bekleyeceğin türden bir şey. Akıllı herifti.”

“Smiley sana özel hayatından bahseder miydi?”

“Aklından bile geçirmezdi. Bunlar, astınla konuşacağın şeyler değil.”

Bunny söylediklerimi düşünüyor, işittiklerine inanmıyor, konuyu sürdürmek ister gibi kararını değiştiriyor.

“Pekâlâ, Sustalı’nın ölümü üzerine sen ve Leamas sorunlarınızı Smiley’le paylaşmaya karar veriyorsunuz. Yüz yüze. Üçünüz. Sen de. Bütün kıdemsizliğine rağmen.”

“Alec gelmemi söylemişti. Kendine güvenmiyordu.”

“Neden?”

“Çok kolayca parlardı da ondan.”

“Bu üçlü toplantıyı nerede yaptınız?”

“Bunun ne önemi olabilir ki?”

“Gözlerimin önüne güvenli bir liman getirmeye çalışıyorum. Bana henüz anlatmadığın, ama sırası gelince söyleyeceğin bir yer. Şimdi sırası geldi, diye düşündüm.”

Bütün gevezeliklerle daha tehlikesiz sulara doğru akacağımız düşüncesiyle oyalanmaya çalışmışım.

“Circus’un güvenli evlerinden birini kullanabilirdik, ama güvenli evler doğal olarak Ortak Yönetim tarafından dinleniyordu. George’un Bywater Street’teki evine gidebilirdik, ama Ann oradaydı ve kaldıramayacağı şeylerle karşı karşıya bırakılmaması gerektiği konusunda fikir birliği vardı.”

“Koşup Haydon’a gider diye mi?”

“Ben öyle demedim. Ortada böyle bir hava vardı. O kadar. Devam etmemi istiyor musun, istemiyor musun?”

“Sakıncası yoksa, lütfen devam et.”

“George’u Bywater Street’ten alıp sağlığı için South Bank boyunca yürüttük. Bir yaz akşamıydı. Fazla hareket edemediği için durmadan yakını dururdu.”

“Piyango Operasyonu nehir kenarındaki bu gezintiden mi doğdu?”

“Tanrı aşkına! Büyü artık!”

“Yeterince büyüdüm, endişelenme. Sen de durmadan gençleşiyorsun. Konuşma nasıl gitti? Kulağımı açtım, dinliyorum.”

“İhanetten bahsettik. Genel olarak, ayrıntıya girmenin alemi yoktu. Ortak Yönetim’de geçmişte ve o sırada kim varsa, doğal olarak zanlıydı. Yani yuvarlak hesapla, hepsi hain olabilecek elli, altmış kişi. Sustalı’yı patlatmak için kimin gerekli erişime sahip olduğundan bahsettik, oysa Bill Ortak Yönetim’in başındayken ve Percy Alleline’ı avcunda oynatır, Bland ve Esterhase de olanlara ellerinden geldiğince katılırken, herhangi bir hainin herkese açık Ortak Yönetim planlama toplantılarına katılmasının ya da üst yöneticilerin barına tüneyip Percy Alleline’ın böbürlenmesine kulak vermesinin yeterli olacağını biliyorduk tabii. Bill başından beri bölümlerin sıkıcı olduğunu söyler, herkesin her şeyi bilmesini yeğledi. Bu da ona gerekli korumayı sağlıyordu.”

“Smiley girişiminizi nasıl karşıladı?”

“Bu konuda iyice düşünüp bize geri dönecekti. Zaten George’dan bundan daha fazlasını elde edemezsin. Dinle, galiba o önerdiğin kahveyi isteyeceğim. Sakıncası yoksa. Süt-süz. Şekersiz.”

Gerindim, başımı salladım, esnedim. Tanrı aşkına, belirli bir yaşıyordum artık. Oysa Bunny hiç orali değildi, Laura da benden umudunu çoktan kesmişti. Bana sanki gına gelmiş gibi bakıyorlardı ve kahve artık söz konusu bile değildi.

* * *

Bunny hukuk yüzünü takınmıştı. Artık gözlerini falan kırmıyor, kulakları pek iyi duymayan kalın kafalı bir ihtiyarın işitmesi için sesini de yükseltmiyordu.

“Başladığımız yere geri gelmek istiyorum, senin için bir sakıncası var mı? Sen ve Hukukun Üstünlüğü. Servis ve Hukukun Üstünlüğü. Beni dikkatle dinliyor musun?”

“Sanırım.”

“Sana Britanya halkının tarihi cinayetlere olan doymak bilmez ilgisinden söz ettim. Kahraman parlamenterlerimizin de asla kaybetmedikleri bir özellik.”

“Bahsettin demek? Olabilir.”

“Ya da mahkemelerden. Halen herkesin hastası olduğu tarihi suçlama oyunu. Yeni ulusal sporumuz. Bugünün lekesiz kuşağı sizin suçlu neslinize karşı. O günlerde günah olarak görülme de, babalarımızın günahlarının kefareti kim ödeyecek? Ama sen baba değilsin, öyle ya? Oysa dosyandan to-runların altında eziliyor olman gerektiği anlaşılıyor.”

“Bana dosyamın ayıklandığını söyledin diye hatırlıyorum. Şimdi de ayıklanmadığını mı anlatıyorsun?”

“Duygularını okumaya çalışıyorum. Okuyamıyorum. Ya hiç uygun yok; ya da sayılamayacak kadar çok. Liz Gold’un

ölümünü geçiştiriyorsun. Neden? Alec Leamas'ın ölümünü geçiştiriyorsun. Piyango konusunda mutlak hafıza kaybı iddiasındasın, oysa Piyango'nun onaylı olduğunu pekâlâ biliyorsun. Dikkat çekici olan, merhum arkadaşın Alec'in böyle bir onaya sahip *olmamasına* rağmen, yetkisiz olduğu bir operasyonla ilgili olarak ölmesi. Senden sözümü kesmeni istemiyorum, onun için lütfen araya girme. Ancak," diye devam ediyor görgüsüzlüğümlü bağışlayarak, "Ancak, aramızda olası bir anlaşmanın kaba hatlarını görmeye başlıyorum. Piyango Operasyonu'nun sana belli belirsiz de olsa bir şeyler hatırlatabileceğini kabul ettin. İyi niyetle ama aptalca bir eğitim uygulaması, dedin. Pekâlâ, buna ne diyeceksin? *Bizim* tarafımızdan daha belirgin bir şeffaflık, *senin* tarafındaki belirsizliği yok edebilir mi?"

Düşünüp taşıyorum, başımı sallıyorum, o bulanıklığı yakalamaya çalışıyorum. İçimde son adama kadar vuruş-yormuş gibi bir his var; o son adam da benim.

"Düşünüyorum da, *şöyle böyle* hatırlıyorum Bunny," diye kabullenip onun namına küçük bir yön değişikliği işareti çakıyorum. "Eğer hatırlayacaksam," diyorum, "Piyango bir *operasyon* değil, bir *kaynaktı*. Sahte bir kaynak. Sanırım birbirimizi yanlış anladığımız konu, bu." –Masanın karşı tarafından bir gevşeme bekleyerek ama bulamayarak– "Daha ilk engelde sırt üstü devrilen, hemen ve çok akıllıca terk edilen muhtemel bir kaynak. Dosyaya koy ve unut." Devam ediyorum: "Piyango denen kaynak George'un geçmişinden bir kalıntıydı. İsterse-niz, farklı bir *tarihi* olay, diyelim." –Laura'ya doğru saygılı bir baş işareti– "Weimar Üniversitesi'nde Barok Edebiyatı profesörü bir Doğu Alman. George'un savaştan kalma, bizim için ufak tefek işler yapmış bir tanıdığı. George'la 59 ya da 60'ta bir İsveçli akademisyen aracılığıyla temas kurmuş." Boşlukta bırak, kesin konuşma; altın kural bu. "*Prof*, ona Prof diyorduk,

Almanya'nın iki yarısıyla Kremlin arasında varılan olağanüstü gizli bir anlaşmayla ilgili el yakacak türden haberleri olduğunu iddia ediyordu. Bu bilgileri Doğu Alman yönetimi içinde, kendi gibi düşünen bir arkadaşından öğrenmiş." Tıpkı eski günlerdeki gibi, dilimin üzerinden kayıp gidiyor. "Almanya'nın iki yarısı tarafsız kalmaları ve silahlanmamaları koşuluyla birleşecekti. Başka bir deyişle, tam da Batı'nın *istemediği* bir şey: Avrupa'nın ta göbeğinde bir iktidar boşluğu. Circus Prof'u Batı'ya bir geçirebilse, adam bize ne biliyorsa anlatacaktı."

Kederli bir tebessüm, beyaz başın iki yana sallanması. Oysa büyük uçurumun öte yanından hiçbir tepki yok.

"Sonradan Prof'un Oxford'da bir kürsü, hayat boyu iş, şövalyelik ve Kraliçeyle çay içmek istediğini anladık." Kıkırdama. "Tabii bütün her şeyi uydurmuş. Baştan sonra zırva. Konu kapandı," diye bitirdim, her şeye rağmen iyi yapılmış bir iş olduğu ve her nerede bulunuyorsa, Smiley'nin de sessizce alkışlayacağı kanısındaydım.

Oysa Bunny alkışlama yanlısı değildi. Laura da öyle. Bunny samimiyetsizce kaygılı görünüyordu; Laura'nın inanmadığı da açıktı.

Bunny bir süre sonra, "Bak, asıl sorun *ne*, biliyor musun Peter?" diye söze girişti, "Şimdi bize anlattıkların var ya, eski merkez arşivinde Piyango'yla ilgili *sahte* dosyalarda okuduğumuz palavralarla tıpatıp aynı. Haksız mıyım Laura?"

Anlaşılan, haksız değildi, çünkü Laura aralarında sözleşmiş gibi, "Kelimesi kelimesine Bunny," diye doğruladı. "Sadece herhangi bir meraklı soruşturmacının gözünü boyamak amacıyla uydurulmuş. Hiç böyle bir profesör olmadı, anlattığı öykü de başından sonuna kadar uydurma. Tamam, kabul, hepsi haklı: Piyango'nun bu dünyadaki Haydon'ların meraklı gözlerinden korunması gerektiye, merkez arşivdeki içi boş sahte dosya mantıklı görünüyor."

Bunny, “Ama mantıklı *olmayan* bir şey varsa Peter, o da bu yaşta burada oturmuş, bize senin ve George Smiley’nin hatta Örtülü Operasyon Birimi’nde başka kim varsa, birlikte uydurduğunuz bir sürü kirli bilgiyi satmaya çalışman,” deyip dostça görünmek için gözünü yarı kısmayı bile başardı.

Ben hâlâ cevabımı düşünürken, Laura yardımcı olmak istiyormuş gibi, “Baştaki Kontrol’ün eski mali beyanlarını bulduk Peter. Örtülü ödeneğiyle ilgili olanları. O ödenek Kontrol’ün kişisel cep harçlığı için kullandığı bir kaynak, yine de hesabını en son kuruşuna kadar vermesi gerekiyordu, öyle değil mi Peter? – bir çocukla konuşuyormuş gibi. “Bizzat Kontrol’ün kendi eliyle Hazine’deki güvenilir müttefikine verilmiş. Adı Oliver Lacon’dı, daha sonra Sir Oliver, şimdi de Ascot West Lordu merhum Lacon–”

“Bütün bunların *benimle* ne ilgisi olduğunu söylemeyecek misin?”

“Aslında, hepsini anlatacağım,” dedi Laura sakince. “Kontrol sadece Lacon’ın görmesi koşuluyla Hazine’ye verdiği beyanda Piyango adlı bir operasyonun giderleri konusunda istendiğinde ayrıntılı ve dürüst açıklamalarda bulunacak iki Circus yetkilisinin adını belirtiyor. Yapılan fazladan harcamaların daha sonraki bir dönemde sorgulanmasıyla ilgili. Diğer işlerde kim başka ne derse desin, Kontrol bu konuda çok yüce gönüllüydü. Verdiği adlardan ilki George Smiley idi. İkincisi de Peter Guillam. Sen.”

Bunny bir süre bu konuşmaları hiç duymamış gibi davrandı. Başını yine önüne eğmiş, gözleri siperin altında, okuduğu her neyse, bütün dikkatini vermesini gerektiriyordu sanki. Sonunda suyun yüzüne çıktı.

“Ona bulduğun şu güvenli Piyango dairesini anlat Laura. Peter’in aşırıldığı bütün dosyaları sakladığı, Örtülü’ye ait o

karanlık deliği." Sesi sanki daha başka konularla meşgul olduğunu anlatır gibi.

Laura lütfedercesine, "Evet," dedi. "Bunny'nin dediği gibi, beyanlarda adı geçen güvenli bir apartman dairesi. Bir de," –kızgınca– "güvenli apartman dairesi kâhyası ve," –öfkeyle– "servis kayıtlarında adı geçmeyen ve Örtülü tarafından sadece Piyango için ajan olarak tutulmuş, Mendel adlı esrarengiz bir adam. Westbridge'deki Posta İdaresi tasarruf hesabına ayda iki yüz sterlin, artı iki yüz sterline kadar hesabı verilecek yol ve otel giderleri; hepsi City'deki gösterişli bir hukuk bürosundaki isimsiz bir müşteri hesabından ödenmek üzere. Ve bütün hesap için geçerli vekâletnamesi olan, George Smiley adında birisi."

"Bu arada, Mendel *kim* oluyor?" diye sordu Bunny.

"Emekli bir polis memuru, Özel Tim," dedim, artık otopi-lota bağlanarak. "İlk adı Oliver. Oliver Lacon'la karıştırılmamalı."

"Nerede ve nasıl işe alındı?"

"George'la Mendel'in ilişkisi çok eskilere gider. George daha önceki işlerde onunla çalışmıştı. Yüz ifadesinden hoşlanmış. Circus'tan olmamasından hoşlanmış. Ondan, soluduğum temiz hava, diye bahsederdi."

Bunny birden bütün bu konuşmalardan sıkılıverdi. Koltuğunda arkaya kaykılmış bileklerini çeviriyor, uzun bir uçak yolculuğundan sonraymış gibi, vücudunu gevşetmeye çalışıyordu.

İma dolu bir esnemeyle, "Bir defalık olsa, gerçeğe dönelim, ha?" dedi. "Kontrol'ün örtülü ödeneği şimdilik tek inanılır kanıt ve bize (a) Piyango Operasyonu'nun yürütölüş ve amacına giden yolu açıyor, (b) bize ve şahsen sana, Peter Guillam, sana karşı merhum Alex Leamas'ın tek mirasçısı *Christoph* Leamas adlı biriyle merhum Elizabeth ya da Liz'in tek kızı,

kız kurusu *Karen* Gold tarafından açılacak saçma bir hukuk davası ya da kovuşturma halinde kendimizi savunma imkânı sağlıyor. Bunları daha önce duymuş muydun? Duymuştun. Sonunda seni şaşırtmayı başardığımızı söyleme sakın."

Tepkimi beklerken koltuğuna iyice gömüldü ve bıyığının altından, "*Tanrım,*" diye söylendi. Tepkim çok gecikmiş olacak ki, sonunda bana bakıp, "*Evet?*" diye böğürdüğünü hatırlıyorum.

* * *

Kendimi, "*Liz Gold'un çocuğu mu varmış?*" diye sorarken işittim.

"Şimdiki görünüşüyle annesinin güçlü kuvvetli bir kopyası. Liz lisede bir öküze kapıldığında daha on beşine yeni girmiş. Anne ve babasının ısrarıyla çocuğu bir aileye vermiş. Birileri de kıza *Karen* adını takmış. Vaftiz ederek değil. Kız Yahudi. Söz konusu *Karen* büyüüp kadın sırasına girince, yasal hakkını kullanıp gerçek anne babasının kimliğini öğrenmiş ve doğal olarak annesinin öldüğü yerle ölüm koşullarını merak etmeye başlamış."

Sorum olabilir diye durakladı. Geç de olsa, vardı: "*Christoph* ve *Karen* adlarımızı nereden öğrenmiş?" Soruyu duymazdan geldi.

"*Karen'i* gerçeği bulma ve geçmişle barışma çabasında en çok cesaretlendiren *Alec'in* oğlu *Christoph* oldu; *Duvar'ın* yıkılmasından bu yana babasının nasıl ve neden öldüğünü öğreneceğim diye adamın göbeği çatlamış, bu arada da bu *Servis'ten* hiç yardım falan görmemişler; tam tersine *Servis* yollarının üzerine akla gelebilecek her türlü engeli çıkarmaktan çekinmemiş. Söz konusu *Christoph Leamas'ın* Alman polisi dosyalarında iki kulaçlık sabıka kaydı olmasına rağmen, en yoğun çabalarımız maalesef ters tepti."

Yeniden durakladı. Yine soru sormadım.

“Şikâyetçiler şimdi birleşti. Birinin annesinin, diğerinin de babasının bu Servis’in ve bizzat seninle George Smiley’nin eseri olan beş yıldızlı fiyasko benzeri bir olay sonunda öldüğüne inanmakta bir ölçüde haklılar. Eksiksiz bir açıklama, cezai tazminat ve adlar içerecek resmi bir özür talep ediyorlar. En başta senin adını. Alec Lemas’ın bir çocuğu olduğunun farkında mıydın?”

“Evet. Smiley nerede? Burada neden o yok da ben varım?”

“Öyleyse talihli annenin kim olduğunu da biliyor olmalısın?”

“Savaş sırasında, düşman hatlarının gerisinde faaliyet gösterirken tanıştığı bir Alman kadın. Kadın daha sonra Eberhardt adlı Düsseldorflu bir avukatla evlendi. Eberhardt çocuğu nüfusuna geçirdi. Çocuğun soyadı Eberhardt, Leamas değil. Sana George’un nerede olduğunu sordum.”

“Sonra. Mükemmel hatırlama yeteneğin için de teşekkürler. Bu çocuğun varlığından haberdar olan başka birileri var mıydı? Arkadaşın Leamas’ın *diğer* meslektaşları? Biliyor olmamız gerekirdi, ama dosyası çalınmış, anlıyorsun değil mi?” Ve cevabımı beklemekten daha şimdiden midesi bulanarak: “Servis’te ve çevresinde Alec Leamas’ın Düsseldorf’ta yerleşik, Christoph adlı bir piç peydahladığı bilinir miydi? Evet? Hayır?”

“Hayır.”

“Neden bilinmezdi?”

“Alec kendinden pek bahsetmezdi.”

“Anlaşılan, sen hariç. Hiç tanıştın mı?”

“Kiminle?”

“Christoph ile. Alec’le değil tabii. Christoph. Sanırım yine bilinçli aptallığa dönmeye çalışıyorsun.”

“Hiç öyle bir şeye çalışmıyorum ve cevabım da *hayır*, Christoph Leamas ile hiç tanışmadım,” dedim. Öyle ya, gerçeği

söyleyip canını sıkmaya ne gerek var? Cevabımı hazmetmeye çalışırken de, “Sana Smiley nerede, diye sormuştum,” dedim.

“Farkına varmış olacağın gibi, ben de duymazdan geldim.”

Her ikimiz zihnimizi toparlamaya çalışır, Laura keyifsizce camdan dışarıya bakarken bir sessizlik oldu.

Bunny uyuşuk bir sesle, “*Christoph* dediğimiz adam,” diye devam etti, “Hiç de yeteneksiz biri değil Peter. Kriminal ya da yarı kriminal yetenekleri var. Belki de genleri yardım etti. Doğal babasının Berlin Duvarı’nın Doğu tarafında öldüğünü doğrulattıktan sonra, bilmediğimiz ama saygı duyduğumuz yöntemlerle sözde kilit altında olması gereken bir yığın Stasi arşivine sızıp dikkat çekici üç isme ulaştı. Senin, merhum Elizabeth Gold’un ve George Smiley’nin adlarına. Birkaç haftaya kalmadan Elizabeth’in izini sürmüş, oradan da resmi arşivleri tarayarak kızına ulaşmıştı bile. Buluştular. Bu iki benzemez birleşti; ne ölçüde birleştikleri bizi ilgilendirmez. İkisi birlikte gidip bu Servis’in felaketi olan, parmakları açık sandaletler giyen o hayranlık uyandıracak kadar yüce gönüllü vatandaşlık hakları avukatlarından birine danıştı. Biz ise şikâyetçilere susmaları karşılığında halkın parasından hatırı sayılır bir servet önermeyi düşünüyor, ama bunu yapmakla elle tutulur bir davaları olduğuna inandırıp, seslerini şimdikiinden çok daha tiz çıkarmaları için yüreklendireceğimizi de biliyoruz. ‘Paranızın canı cehenneme, kötülüğün temsilcileri. Tarihin konuşulması, çürüğün kesilip atılması gerekiyor. Keleler yuvarlanmalı.’ Korkarım, en başta da senin kellen.”

“Anlaşılan, Smiley’ninki de.”

“Kısacası, Circus’un canavarca bir komplosuna kurban gidenlerin hortlaklarının bizi suçlamak için çocukları kılığına girip mezarlarından çıktıkları, saçma sapan bir Shakespeare oyununda gibiyiz. Bugüne kadar, –pek doğru olmasa da,

kim aldırıyor?– Parlamento’nun yasal sürecin yolunu açmak için kenara çekilmesi durumunda dosyanın *kapalı* bir celse-nin mutlak gizliliği içinde görüşüleceğini ve giriş biletlerinin sadece bizim tarafımızdan dağıtılacağını ima ederek medyayı frenlemeyi başardık. Oysa şikâyetçiler gerçekten can sıkıcı avukatlarından da cesaret alarak, ‘Siktir et,’ diyor. ‘Biz şeffaflık istiyoruz, her şeyin açıklanmasını istiyoruz.’ Biraz önce, Stasi’nin sizin adlarınızı nerede bulmuş olabileceğini sorman ustacaydı. Nereden olacak, Moskova Merkez’den tabii, adlarınızı Moskova Merkez Stasi’ye ilettiştir. Peki, Moskova Merkez adlarınızı nereden buldu? Bu Servis’ten tabii, o dönemde hâlâ istediği gibi at koşturan, Aziz George beyaz küheylanıyla gelip fenerini söndürene kadar altı yıl daha koşturmaya devam edecek olan hamarat Bill Haydon sayesinde. Hâlâ görüşüyor musunuz?”

“George’la?”

“George’la.”

“Hayır. Nerede?”

“Geçen yıllar boyunca da görüşmediniz mi?”

“Hayır.”

“Onunla son temasın ne zamandı öyleyse?”

“Sekiz yıl önce. On.”

“Anlat.”

“Londra’daydım. Ziyaretine gittim.”

“Nereye?”

“Bywater Street’e.”

“Nasıldı?”

“İyiydi, teşekkürler.”

“Adamı şurada arıyoruz, burada arıyoruz. Ya şımarık Leydi Ann? Onunla da mı temasın olmadı? Bütünüyle mecazi anlamda *temas*, demek istiyorum.”

“Hayır. İmaya falan da gerek yok.”

“Pekâlâ, pasaportunu almam gerekiyor.”

“Ne için?”

“Aşağıda, danışmaya gösterdiğin pasaport, lütfen. Britanya pasaportun” – elini siperin üzerinden uzatarak.

“Neden ki?”

Yine de verdim. Başka ne yapacaktım? Pasaportum için dövüşecek miydim?

“Hepsinden geriye bu mu kaldı?” Sayfaları düşünceli düşünceli çevirerek. “Zamanında bir alay pasaportun vardı; değişik isimli. Nerede o pasaportlar?”

“İade edildi. Doğrandı.”

“Çifte vatandaşlığın var. Fransız pasaportun nerede?”

“Britanyalı bir babanın oğluyum, Britanyalı olarak hizmet ettim, Britanyalı olmak bana yetiyor. Artık pasaportumu geri alabilir miyim lütfen?”

Oysa pasaport çoktan siperin ardında gözden kaybolmuştu.

“Pekâlâ, Laura,” dedi Bunny, sanki onu yeniden keşfetmiş gibi. “Sıra *sende* yine. Artık o Piyango’nun güvenli dairesini biraz daha derin kurcalayabilir miyiz?”

Bitti. Son yalanıma kadar çarpıştım. Öldüm ve cephanem tükendi.

* * *

Laura bir kez daha göz hattımın altında kalan kâğıtları inceliyor, ben de göğüskafesimden aşağıya yuvarlanan ter boncuklarını fark etmemek için elimden geleni yapıyorum.

Başını keyifle kaldırırken, “Evet ya, güvenli daire hem de *nasıl* Bunny,” diye onaylıyor. “Sadece Piyango için kullanılmaya ayrılmış, adanmış bir güvenli daire, görev tarifi neredeyse sadece bu kadar. Londra’nın içinde bir yerde olacak, bir de

gizlilik amacıyla söz konusu daireden Ahır olarak söz edileceği ve Smiley'nin uygun göreceği bir kâhya görevlendirileceğiyle ilgili bir açıklama. Elimizde bundan başka bir şey yok."

"Bir şey hatırlatıyor mu?" diye soruyor Bunny.

Bekliyorlar. Ben de. Laura Bunny'yle özel sohbetine kaldığı yerden devam ediyor.

"Sanki Kontrol dairenin nerede olduğunu ya da temizliğiyle kimin ilgilendiğini Lacon'ın bile bilmesini istememiş gibi Bunny. Oysa Lacon'ın Hazine'deki güçlü makamını ve Circus'un diğer alanları hakkında kapsamlı bilgisini düşününce, Kontrol'ün paranoyak hareketlerini hatırlıyor, ama biz kimiz ki onu eleştirelim."

"Gerçekten de, kim?" diyor Bunny merakla. "Pis bir işi temizliyor gibi değil mi?"

"Öyle sanırım," diyor Laura.

"Smiley'nin seçimi mi?"

Diğeri yardımcı olmak için, "Pete'e sor," diye cevap veriyor.

Oysa nefret ettiğim Pete, iddia ettiğinden de daha sağır.

"İyi habere gelince," -yine Bunny Laura'ya- "Hâlâ bir Pi-yango güvenli dairesi *var!* Çünkü ya bilerek ya da ihmal sonucu, bana kalırsa ikincisi, Ahır en az dört Kontrol *boyunca* küçük kasadan ödenmiş. *Şimdi de* orada. Ve nerede olduğu bir tarafa, bizim en üst kat varlığından bile habersiz. Daha da komik tarafı, Hazine'nin bu kemer sıkma dönemlerinde bile o dairenin varlığını sorgulamamış olması. Tanrı kutsasın, her yıl başlarını sallayıp geçirmişler." Eşcinsellerin peltek konuşmasını taklit ederek, "*Sorulmayacak kadar gizli tatlım,*" diyor. "*Nokta nokta satırın üzerini imzala ve Anne'ye tek kelime bile etme.* Uzun süreli kiralananmış ve kira döneminin ne zaman sona ereceği, kimin tuttuğu ya da kirayı hangi cömert pezevengin ödediği hakkında en uzak bir fikrimiz yok." Ve aynı

vahşı ifadeyle bana: "Peter. Pierre. Pete. Çok sessizsin. Bizi aydınlat lütfen. *Kim* o cömert pezevenk?"

Köşeye sıkıştığında, dağarcığındaki bütün numaraları deneyip işe yaramadıklarını gördüğünde, geriye yapacak çok fazla bir şey kalmıyor. Öykünün içinde başka bir öykü uydurabilirsin. Ben de öyle yaptım, bir şey çıkmadı. Kısmi bir şeyler açıklar, orada kalmasını beklersin. Onu da yaptım, ama orada kalmadı. Onun için yolun sonuna geldiğini anlar, geriye sadece yürekli olmaktan, gerçeği ya da kurtarabileceğin kadarını söylemekten ve iyi bir çocuk olduğun için birkaç dondurma puanı kazanmaktan başka seçeneğin kalmadığını kabul edersin: Hiçbiri gözüme olası bir sonuç gibi gözükmemekle birlikte, en azından pasaportumu geri alabilirdim.

* * *

Kendime rağmen, içimde itirafın günahkâr rahatlığı kabarıırken, "George'un uysal bir avukatı vardı," diye başladım. "Süslü dediğin adam. Ann'in uzak bir akrabası. Bu oyunu oynamayı kabul etti. Orası güvenli bir daire değil, üç katlı bir ev ve kiralayan da Hollanda Antillerinde kayıtlı denizaşırı bir ortaklık."

"Bir kahraman gibi konuştun." Bunny'nin beğenisi – "Peki, güvenli evin kâhyası?"

"Millie McCraig. George'un eski bir ajanı. George için daha önce de kâhyalık yapmış. Piyango başladığında, New Forest'ta Ortak Yönetim için Circus'a ait bir güvenli eve bakıyordu. Kamp 4 denen bir yer. George istifa etmesini, sonra da Örtülü'ye başvurmasını söyledi. Kadını örtülü ödeneğe geçirip Ahır'a yerleştirdi."

"Şu Ahır'ın nerede olduğunu öğrenebilir miyiz?" Yine Bunny.

Onu da anlattım, sanki uzun zamandan beri çıkmak istiyormuş gibi, dilimden kolaylıkla akan telefon numarasını da söyledim. Sonra tuhaf bir şeyler oldu, Bunny'yle Laura aramızdaki masanın üzerinde yığılı dosyalar arasında kendilerine bir kanal açarken, Bunny o aralığa benim anlayacağımın ötesinde, geniş kaideli bir telefon yerleştirip şimşek hızıyla birtakım düğmelere dokunduktan sonra ahizeyi bana uzattı.

Bunny'ninkinin onda biri hızla Ahır'ın numarasını girdim, arama sesinin bütün odada yankılanmasıyla irkildim; bu sadece suçlu kulağım için kabaca güvensiz değil, aynı zamanda sanki tek bir hareketle maskem düşürülmüş, yakalanmışım gibi, kesin bir ihanetti. Telefonun zil sesi çınladı. Bekledik. Hâlâ cevap yok. Düşünüyordum; Millie ya çoğu zaman yaptığı gibi kiliseye gitmişti, ya bisikletle dolaşıyordu ya da hepimiz gibi, eski çevikliğini kaybetmişti. Daha yüksek ihtimal ölmüş ve gömülmüş olmasıydı; ne kadar güzel ve erişilmez olursa olsun, benden beş yaş fazlası vardı.

Zil sesi durdu. Bir hışırtı duyuldu, çağrının telesekretere aktarıldığını düşündüm. Sonra inanılmaz, şaşılacak bir şey oldu ve Millie'nin sesini duydum. Keyifsiz olduğu zaman George'u güldürmek için taklidini yaptığım testere dişlerini andırır, o kınayıcı püriten İskoç sesi:

"Evet? Alo?" –ben tereddüt edince– "Kimsiniz?" – Sanki akşam yedi değil de gece yarısıymış gibi, kızgın.

"Benim, Millie, Peter Weston," dedim. Emin olması için Smiley'nin kod adını da katarak, "Hatırlayacaksın, Mr. Barracloouch'ın arkadaşı."

Millie'nin hayatında bir kereliğine de olsa hafızasını yoklamak için duraklamasını bekler, hatta umarken, sanki telaşlanan o değil de benmişim gibi, hiç tereddüt etmeden cevap verdi.

"Mr. Weston?"

“Ta kendisi, Millie; gölgesi değil.”

“Lütfen kendinizi tanıttın, Mr. Weston.”

Kendimi tanıtmak mı? Biraz önce iki kod adı vermemiş miydim? Sonra anladım: *Kod numaramı*, Londra’dan çok Moskova telefon sisteminde kullanılan, ama en karanlık günlerimizde Smiley’nin ısrarıyla uygulamaya başladığımız karmaşık iletişim sistemindeki şifremi istiyordu. Onun için, önümdeki masada gördüğüm kahverengi tahta kurşunkalemi aldım, kendimi salak gibi hissederek Bunny’nin süper ayrıntılı telefonunun üzerine eğildim ve hoparlöre hafifçe vurarak ahizeyle aynı etkiyi bırakması umuduyla bin yaşındaki kod numaramı girdim: Üç vuruş, duraklama, bir vuruş, duraklama, iki vuruş. Aynı etkiyi bıraktığı kesindi, zira son vuruşumun hemen ardından bütün tatlılığı ve uysallığıyla Millie’nin sesi duyuldu; bunca yıl sonra Mr. Weston, sesinizi, duymak çok güzel diyerek, bana ne tür bir yardımı dokunabileceğini sordu.

Sorusuna şöyle karşılık vermek isterdim: Sorduğun için söyleyeyim Millie. Bütün bunların dünün uykusuz casuslarına ayrılmış bir orta dünyanın karanlık bir köşesinde değil de, gerçek dünyada yaşandığını doğrulayabilir misin?

Bir gün önce, Bretagne'den gelirken Charington Cross İstasyonu civarında kasvetli bir otelde yer ayırtıp cenaze arabası büyüklüğünde bir oda için peşin doksan sterlin uçlanmış, otele giderken de eski arkadaşım ve Kordiplomatik terzisi eski sıradan vatandaşlardan Bernie Lavender'ın Savile Row üzerindeki yarım bodrumu andırır atölyesine bir nezaket ziyaretinde bulunmayı ihmal etmemiştim. Bernie için atölyenin büyüklüğü hiç önemli değildi. Onun –ve Circus– için önemli olan, Kensington Palace Gardens ve St. John's Wood'un diplomatik salonlarına girebilmek ve bunu vergisiz ve mütevazı bir yan gelir için İngiltere adına yapmaktı.

Sarıldık, jaluzileri indirip kapının sürgüsünü sürdü. Eski günlerin yüzü suyu hürmetine, teslim alınmamış, yabancı diplomatlar için dikilmiş olmasında rağmen çeşitli nedenlerle elde kalmış giysilerden bir-ikisini denedim. Sonra, yine eski günlerin hatırına, dönüşüme kadar kasasında saklaması için ona kapalı bir zarf emanet ettim. Zarfta Fransız pasaportum vardı ama D-Day çıkarmasının planları da olsa, Bernie zarfa daha fazla saygı gösteremezdi.

Şimdi de zarfı geri almaya gelmiştim.

Sesini saygıyla ya da abartılı bir güvenlik duygusuyla alçatarak, "Pekâlâ, Mr. Smiley nasıl?" diye sordu. "Ondan hiç haber alabildik mi, Mr. G?"

Alamadık. Ya Bernie? Maalesef, Bernie de alamamış, biz de George'un kimseye haber vermeden uzun süre kaybolma alışkanlığını hatırlayıp gülüşüyoruz.

Oysa içimden hiç gülmüyordum. George ölmüş olabilir miydi? Bunny, George'un öldüğünü *bilmesine* rağmen bana söylememiş miydi? Ama George bile gizlice ölemezdi. Peki ya Ann, sonsuza dek sadakatsiz karısı? Bir süre önce, Ann'in bunca maceradan yorgun düştüğü ve gözde bir hayır kurumuna katıldığı kulağıma çalınmıştı. Ama bu bağıllık öncekilerinden daha uzun sürmüş müydü, orası tahmine açık.

Fransız pasaportumu arka cebime yerleştirerek Tottenham Court Road'un yolunu tutup on sterlinlik kontöre sahip, tek kullanımlık iki cep telefonu satın aldım. Bir de, sonradan aklıma gelince, Rennes havaalanında almayı ihmal ettiğim ve nasıl geçtiğini anlamadığım, hafızamda hiçbir şeyin kalmadığı bu gecenin hatırına bir şişe viski.

Şafakla birlikte kalkıp çiseleyen yağmurun altında yürüdüm, bir sandviç barda kötü bir kahvaltı yaptım. Ancak o zaman, inanmamakla karışık bir teslimiyet duygusuyla bir taksi durdurmaya cesaret ettim ve şoföre iki yıl boyunca bana hayatımda başka hiçbir yerde yaşamadığım sevinç, gerginlik ve kaygı yaşatan yerin adresini söyledim.

* * *

Hatırladığım kadarıyla, Disraeli Street 13 numara ya da diğer adıyla Ahır, Broomsbury'nin bir yan sokağında, Victoria döneminden kalma, restore edilmemiş ve köhne bir evdi. Şaşılacak şey, karşımda duran da tam oydu: Parıltılı, çeki düzen verilmiş komşularına bir sitem gibi dikilen, değişmemiş, pişmanlık duymayan bir bina. Saat sabahın dokuzu, kararlaştırılmış saat ama kapının eşiği cep telefonuna küfürlü konuşan,

blucinli, spor ayakkabılı ve deri ceketli genç ve zayıf bir kadının işgali altında. Bir tur daha atmaya hazırlanırken kadının çağdaş kılıklı Tarih ya da Laura olduğunu fark ediyorum.

“İyi uyudun mu Pete?”

“Melekler gibi.”

“Kangren olmadan hangi zile basacağım?”

“Ethics’i dene.”

Ethics, en az alımlı kapı zili için Smiley’nin bizzat seçtiği addı. Ön kapı ardına kadar açılınca loşlukta Millie McCraig’in hayaleti görüldü: Bir zamanlar simsiyah olan saçları şimdi benimkiler kadar beyaz, atlet vücudu geçen yıllarla bükülmüş, ama o sade Kelt yanaklarına birer öpücük kondurmama izin verirken nemli mavi gözlerinde hâlâ aynı azimli parıltı var.

Laura yanımdan geçip hole girdi. İki kadın dövüş öncesindeki boksörler gibi birbirlerini kollarken ben takdir ve pişmanlık gibi karmakarışık duyguların elinde tek bir şeyi, sokağa çıkmayı, kapıyı arkamdan çekip sanki buraya hiç gelmemiş gibi davranmayı arzuluyordum. Çevremde gördüklerim, en talepkâr arkeoloğun düşlerini aşıyordu: Piyango Operasyonu’na ve buralara yelken açmış her şeye ve herkeşe tahsis edilmiş, mühürleri bozulmadan titizlikle muhafaza edilmiş, kancasından sarkan pizza teslimat kıyafetimden Millie McCraig’in hasır sepeti, çın-çın zili ve Rexine taşıma çantasıyla o günlerde bile koridora park edilen kadın bisikletine kadar bütün orijinal eşyalarıyla eksiksiz bir mezar odası.

“Etrafa bakmak isteyecek misiniz?” diye soruyor Millie Laura’ya, muhtemel bir alıcıyla konuşuyormuş da aldırımıyormuş gibi.

Laura da Millie’ye “Buranın bir arka kapısı var,” diyor, binanın mimari planını çıkararak; *bunu* da nereden buldu ki?

Mutfağın camlı kapısının önünde duruyoruz. Altımızda, mendil kadar bir bahçe, onun da ortasında Millie’nin sebze

ektiği bölüm. Toprağı Oliver Mendel’le ilk biz bellemiştik. Çamaşır teli boş, ama Millie bizi bekliyordu. Kuş kulübesi, aynı. Mendel’le birlikte bir gece yarısı, artan tahtalardan kurmuştuk. Mendel, hafifçe çakırkeyif kılavuzluğunda kulübe-yi *Hiçbir kuş geri çevrilmedi* yazan bir levhayla süsleyecekti. Sebze tarhlarının arasından kıvrılarak giden taşlı bir patika öpüşme kapısına, o kapı da özel bir otoparktan yan sokağa açılıyor. George’un uygun göreceği hiçbir güvenli ev arka kapısı olmadan tamam sayılmazdı.

“Buradan gelen oldu mu?” diye soruyor Laura.

Millie’yi cevap vermek sıkıntısından kurtarmak için, “Kontrol,” diyorum. “Hayatını kurtarmak için de olsa, ön kapıdan girmezdi.”

“Ya sizler?”

“Ön kapıdan. Kontrol arka kapının ona ait olduğuna karar verdikten sonra, orası onun özel asansörü oldu.”

Kendime, önemsiz konularda cömert olmayı tavsiye ediyorum. Hafızanın geri kalanını kilitli tut, anahtarı da denize at. Laura’nın güzergâhında bir sonraki adım, Circus’taki her köhne merdivenin minyatür bir kopyası gibi olan ahşap döner merdiven. O merdiveni tırmanmak üzereyken bir zil sesinin ardından bir hayvan, kırmızı tasmalı, büyük, siyah, uzun tüylü ve kötü görünümlü bir kedi çıkageliyor. Oturuyor, esniyor ve bize bakıyor. Laura da gözlerine baktıktan sonra Millie’ye dönüyor.

“Bu kancık da mı bütçeden?”

“Kancık değil, erkek, masraflarını da ben ödüyorum.”

“Adı var mı?”

“Var.”

“Ama gizli?”

“Evet.”

Laura önde gider, kedi de bizi dikkatle izlerken yarım sahanlığa varıyor ve kilidi şifreli yeşil çuha kapının önünde

duruyoruz. O kapının ötesinde şifre odası var. George burasını ilk tuttuğunda kapı camlıydı, ama şifre memuru Ben parmaklarının izlenmesini istemeyince çuhayla kaplanmıştı.

“*Tamam. Şifreyi kim biliyor?*” – Laura kız izcilerin oymak beyi havasında.

Millie yine susmayı yeğlediğinden, şifreyi gönülsüzce tekrarlıyorum: 21 10 05, Trafalgar Savaşı’nın tarihi.

“Ben Kraliyet Donanması’ndandı,” diye açıklıyorum; oysa Laura ilişkiyi anladıysa da renk vermiyor.

Kendini döner koltuğa yerleştirerek önündeki kadranelara ve anahtarlara bakıyor. Anahtarlardan birini çeviriyor. Hiçbir şey olmuyor. Bir kadranı çeviriyor. Yine hiç.

Millie Laura’ya değil bana, “Cereyanı o günden beri kesik,” diye mırıldanıyor.

Laura Ben’in koltuğunu çevirerek parmağını Chubb marka yeşil duvar kasasına uzatıyor.

“*Tamam. Bu zimbirtının bir anahtarı var mı?*”

Tamamlar sinirime dokunmaya başlıyor. Aynı Pete gibi. Millie belinden sarkan desteden bir anahtar seçiyor. Kilit dönüyor, kasanın kapısı açılıyor, Laura içine bir göz atıyor ve tırpan gibi bir kol hareketiyle içeriğini hasır paspasın üzerine süpürüyor: Çok Gizli ve Ötesi etiketli şifre defterleri, kalemler, takviyeli zarflar, on ikilik selofan paketlerde solmuş tek seferlik şifreler.

Bize dönerek, “Her şeyi olduğu gibi bırakıyoruz, tamam mı?” diyor. “Hiç kimse hiçbir şeye dokunmuyor. Anlaşıldı mı? Pete? Millie?”

Bir üst kata çıkan merdiveni yarılarmışken Millie’nin, “İzninizle!” demesiyle olduğu yerde çakılıyor Laura.

“Yoksa kişisel odama girmeye mi niyetlisiniz?”

“Niyetli olsam, ne olur?”

Millie, prova ettiğinden kuşkulandığım tek ve inişsiz çıkışsız bir cümleyle, “Genel Merkez’den yetkili birinin imzasını

taşıyan yazılı bir tebligat yapılması halinde dairemi ve kişisel eşyama denetleyebilirsiniz,” diyor. “O zamana kadar sizden kişisel hayatıma yaşıma ve görevime uygun bir saygı göstermenizi rica edeceğim.”

Laura ise buna en parlak gününde Oliver Mendel’in bile cüret edemeyeceği bir sapkınlıkla karşılık veriyor:

“Nedenmiş Mill? Yoksa yatağının altına sakladığın biri mi var?”

* * *

Gizli kedi çekilmiş. Mendel’le birlikte aradaki eski sunta bölmeleri kaldırdığımız günden beri Orta Oda adını alan oda da duruyoruz. Buraya sokaktan bak, tek göreceğin file perdeleri solmuş bir zemin kat penceresidir. Oysa içeriden bakınca pencere falan yok: Şubat ayında, karla kaplı bir cumartesi öğleden sonra pencereyi ördük, odayı Soho’da bir dükkânda bulduğumuz yeşil abajurlu kumarbaz lambasını yakmadıkça ebedi bir karanlığa mahkûm ettik.

Victoria stili iki hantal çalışma masası odanın ortasını kaplıyor; biri Smiley’nin, diğeri –sadece arada bir gelen– Kontrol’ün. Nereden geldikleri bilinmiyordu ta ki, Smiley bir akşam viskilerimizi içerken masaların Ann’in Devon’daki bir kuzeni tarafından, veraset vergisini ödemek için toptan satıldığını açıklayana kadar.

“Bu iğrenç şey de ne?”

Laura’nın gözleri, Kontrol’ün masasının arkasından sarkan yetmiş elli duvar şemasını gödüğü gibi parıldadı, hiç şaşırmadım. İğrenç mi? Bana göre, hayır. Ama hayati tehlike, evet, doğru. Kendim de farkına varamadan, Kontrol’ün koltuğunun sırtına asılı dişbudak bastonu almış, aydınlatmaya değil, dikkat dağıtmaya yönelik açıklamalara girişmiştim.

Bastonu, Londra'nın deli bir yeraltı haritasını andıran karmakarışık renkli çizgiler ve kod adları üzerinde gezdirerek, "Bu bölüm, Laura, Circus'un Doğu Avrupa şebekesinin ev yapımı bir temsili," dedim. "Piyango Operasyonu doğmadan Mayısçiçeği adını taşıyordu. Burada bizzat ulu kişinin kendisi, şebekenin esin kaynağı, kurucusu, merkezi kaynak Mayısçiçeği ve onun alt kaynakları var; burada da azalan sıralamayla *onların* bilinçli ya da bilinçsiz alt kaynakları, yanlarında da sağladıkları ürünü açıklayan özet tanımlar, Whitehall piyasasında değeri ve tabii ki kaynaklarla alt kaynakların güvenilirliği konusunda bizim yaptığımız birle on arası değerlendirme görülüyor."

Bitirince, bastonu yeniden koltuğun arkalığına astım. Oysa Laura hiç de umduğum kadar şaşırmış ya da dikkati dağılmış görünmüyordu. Şema üzerindeki kod adlarını teker teker inceliyor, sırayla kontrol ediyor. Arkamda, Millie belli etmeden odadan çıkıyor.

"Pekâlâ," diyor Laura yüksekten gelen bir sesle. "Mayısçiçeği Operasyonu hakkında bir şeyler biliyoruz. Genel Arşivde bırakma zarafetini gösterdiğin dosya sayesinde. Bir de bize ait bir-iki kaynaktan." Söylediklerinin yer etmesini bekledikten sonra, "İnsanlara bitki adları takmak da nereden çıktı?"

"Ah, işte, *tema* kullandığımız günlerden kalma bir alışkanlık Laura," diyorum, sesimin olabildiğince gururlu çıkmasına çalışarak. "Mayısçiçeği de öyle."

Bu sefer de dikkatini çekemiyorum.

"Bu yıldızlar da ne için?"

"Kıvılcım Laura. Yıldız değil. Sembolik kıvılcımlar. Saha-daki ajanlara telsiz alıcısı verildiği durumlar. Faalse kırmızı, zulalanmışsa sarı."

"Zulalanmış?"

"Gömülmüş. Genellikle ince muşambalarla."

“Bir şey saklıyorsam, saklıyorum demektir, tamam mı?” Hâlâ kod adlarının peşinde. “Zulalamam. Casus dili konuşmuyoruz, erkek çocuk kulübünde de değiliz. Hem bu *artı işaretleri* de neyin nesi?” Parmağının ucunu bir alt kaynağın karşısındaki baloncığa saplayıp orada tutarak.

“Onlar *artı işareti* değil Laura. *Çarpı*.”

“Yani çifte oynayanlar mı, demek istiyorsun? İkili hareket edenler mi?”

“Sönük demek istiyorum.”

“Nasıl?”

“Ele geçmiş. Vazgeçmiş. Bir sürü neden.”

“Bu adama ne olmuş?”

“Kod adı Menekşe olan mı?”

“Evet, Menekşe’ye ne oldu?”

Üzerime mi geliyordu yoksa. Sanki hedefe yaklaşıyor gibiydi.

“Kayıp, sanırım sorgulandı. 1956 ve 1961 arasında Doğu Berlin’de yerleşik. Tren gözlemcilerinden bir ekip yönetiyordu. Her şey baloncukta yazılı,” – yani, kendin okusanya.

“Ya bu adam, Lale?”

“Lale, kadın.”

“Peki, bu kutu işareti?”

Yoksa bütün bu süre boyunca parmak ucunun şimdi olduğu yere konmasını mı beklemişti?

“Senin kutu dediğin, bir *sembol*.”

“Sanırım, o kadarını anladım. Neyin?”

“Lale Rus Ortodoks dönmesiydi, onun için ona bir Rus Ortodoks istavrozu verdiler.” Sesim olabildiğince sakin.

“Kim verdi?”

“Kadınlar. Burada çalışan iki kıdemli sekreter.”

“Dindar olan her ajana istavroz verilir miydi?”

“Lale’nin bizim için çalışma nedenlerinden biri, Ortodoksluğuydu. Bu istavroz da onu gösteriyor.”

“Ne oldu ona?”

“Maalesef, ekranlarımızdan kayboldu.”

“O günlerde ekranınız yoktu.”

“Artık paydos dediğini düşündük. Bazı sıradan vatandaşlar gibi. İlişkiyi kesip kaybolurlar.”

“Asıl adı *Gamp* idi, değil mi? Şemsiye gibi. Doris Gamp?”

Hissettiğim asla mide bulantısı değil. Bu, midenin herhangi bir yalpalamasına da benzemiyor.

“Muhtemelen. Gamp. Evet, galiba öyleydi. Bilmene şaşıtm.”

“Belki de yeterince dosya çalmadın. Büyük bir kayıp mıydı?”

“Ne, kayıp mıydı?”

“Paydos deme kararı.”

“Kararını *açıkladığından* emin değilim. Sadece faaliyeti kestti. Buna rağmen, evet, zaman içinde kayıptı. Lale önemli bir kaynaktı. Değerli. Evet.”

Çok fazla? Çok az? Çok hafif? Laura düşünüyor. Çok uzun düşünüyor.

“Piyango’yla ilgileniyorsun, sanıyordum,” diyorum.

“Aa, hepsiyle ilgileniyoruz. Piyango sadece bahane. Millie’ye ne oldu?”

Millie? Aa, Millie. Lale değil. Millie.

Aptalca, “Ne zaman?” diye soruyorum.

“Şimdi. Nereye gitti?”

“Üst kata, muhtemelen dairesine.”

“Islık çalıp çağırabilir misin? Benden nefret ediyor.”

Oysa kapıyı açtığımda, Millie anahtarlarıyla orada bekliyor. Laura onu itip geçiyor, elinde haritayla koridoru geçiyor. Geride kalıyorum.

Millie’nin kulağına, “George nerede?” diye fısıldıyorum.

Başını sallıyor. Bilmiyorum mu? Yoksa sorma mı?

“Anahtarlar Millie?”

Millie kütüphanenin çifte kapısını uysalca açıyor. Laura iki adım atıyor, sonra hokkabaz usulü iki adım gerileyip British

Museum'daki ölüleri uyandıracak kadar tiz bir sesle *Lanet olsun!* diye haykırıyor. Gördüklerine inanamayarak, yerden tavana kadar çıkan rafları tıkış tıkış dolduran yıpranmış ciltlere bakıyor. Dikkatle ilk seçimini yapıyor, 1878 baskısı otuz ciltlik eksik *Encyclopaedia Britannica* dizisinin 18. cildini çekiyor. Açıyor, kuşkuyla birkaç sayfasını çeviriyor, bir sehpanın üzerine bırakıp bu kez 1908 yılında basılmış, yine eksik bir *Arabistan ve Ötesinde Yolculuk* dizisinden bir ciltte karar kılıyor. Hatırlayabildiğim kadarıyla, Mendel satıcıyla pazarlık ettikten sonra cildi beş şilin altı peni olarak hesaplanmış, bütün parti bir sterline mal olmuştu.

"Bu pisliği kim okuyor, söyleyebilir misin? Ya da kim okudu?" – Yine bana.

"Piyango onaylı olup sağlam bir nedene sahip herkes."

"Bu da ne demek?"

"Bu da," diyorum toparlayabildiğim kadar vakarla, "George Smiley'nin Thames'in bu tarafında silahlı bir kalemiz olmadığına göre, doğal gizlenmenin fiziki korumadan daha iyi olduğunu düşündüğü, demek. Demir parmaklıklı pencerele ve çelik bir kasa, önüne gelen mahalle serserisine kapıyı zorlayıp girmek için açık bir davetiye gibi görünür; buna karşılık bir gemi yükü kitap yürütmeyi düşleyen hırsızın henüz annesinden–"

"Sadece göster, tamam mı? Ne çaldınsa. Burada ne varsa."

Millie'nin kurutulmuş çiçeklerle doldurduğu şöminenin önüne birkaç kütüphane basamağı yerleştirerek en üst raftan Henry J. Ramken'in MA (Cantab.) *Acemiler için Kafatası Bilimine Giriş* kitabının bir nüshasını çekip içindeki oyuktan da ten rengi bir klasör çıkarıyorum. Klasörü Laura'ya verdikten sonra Dr. Ramken'i raftaki yerine bırakıp sağlam zemine ayak bastığımda onu bir kütüphane iskemlesinin kolçağına tünemiş, ganimetini inceler buluyorum; Millie yine görünürde yok.

Laura suçlar gibi, “Burada bir *Paul* var,” diyor. “Evde olduğu zaman, bu *Paul* da kim?”

Bu kez cevabımın tınısını kontrol etmekte pek başarılı değilim:

“*Evde yok* Laura. Öldü. Almanca telaffuzuyla *Paul*, Alec Leamas’ın Berlin’de sıradan vatandaşları için kullandığı birçok kod adından biriydi.” Gecikerek, normal ses tonumu bulup ekliyorum: “Değiştirirdi. Dünyaya fazla güvenmezdi. Ortak Yönetim’e pek güvenmezdi, diyelim.”

İlgileniyor, ama anlamamı istemiyor. “Bütün bunlar, dosyaların *hepsi*, tamam mı? Bütün *hepsi*. Çaldığın her şey tam burada, bu eski kitapların içinde saklı? Öyle mi?”

Onu aydınlatmaktan sadece keyif duyuyorum: “Kesinlikle *hepsi* değil Laura, maalesef değil. George’un politikası mümkün olduğunca az şey tutmaktı. Vazgeçilebilecek ne varsa, doğranıp yok edilirdi. Doğrar, sonra da yakardık. George yasası.”

“Doğrayıcı nerede?”

“Orada, köşede.”

Gözden kaçırmıştı.

“Nerede yakıyordunuz?”

“Şu şöminede.”

“İmha belgelerini tutuyor muydunuz?”

“O zaman da, imha belgelerini imha etmemiz gerekirdi, öyle değil mi?”

Ben hâlâ küçük zaferimin tadını çıkarırken Laura’nın bakışları odanın en karanlık ve en uzak köşesine, ayakta duran iki erkek fotoğrafının yan yana asıldığı yere çevriliyor. Bu kez “Lanet olsun” ya da benzeri bir çığlık atmadan, gördüklerinin uçup gideceğinden korkuyormuş gibi, yavaş adımlarla yaklaşıyor.

“Ya bu harikalar?”

“Joseph Fiedler ve Hans-Dieter Mundt. Stasi’nin Operasyon Bölümünün Başkanı ve Başkan Vekili.”

“Soldakini seçiyorum.”

“Soldaki Fiedler.”

“Tanıt.”

“Alman Yahudisi, kamplarda ölen akademisyen bir ailenin hayatta kalan tek üyesi. Moskova ve Leipzig’de sosyal bilimler okumuş. Stasi’ye geç girenlerden. Cevval zekâ, akıllı, yanında duran adamın her şeyinden nefret eder.”

“Mundt.”

“Eleme yöntemi uygularsak, evet, Mundt,” diye onaylıyorum. “Ön adı Hans-Dieter.”

Ceketinin bütün düğmeleri iliklenmiş kruvaze takım elbisesi Hans-Dieter Mundt. Katil kollarını sarkıtmış, başparmakları aşağıya dönük, kameraya küçümseyerek bakan Hans-Dieter Mundt. Bir infaza katılıyor. Kendi infazı. Bir başkasının. Hangisi olursa olsun, ifadesi hiç değişmeyecek, yanağındaki bıçak yarası hiç iyileşmeyecek.

“Hedefinizdi, değil mi? Dostun Alec Leamas’ın ortadan kaldırılması için gönderildiği? Oysa, Mundt Leamas’ı ortadan kaldırdı. Öyle değil mi?” Fiedler’e dönüp, “Fiedler de süper kaynağınızdı, yanılıyor muyum? En üst gizli gönüllü. Asla içeri girmeyen kapı müşterisi. Kapının eşiğine el yaka kadar sıcak istihbarat bırakıp zili çalan, adını bırakmadan kaçan adam. Hem de kaç kez. Ve hâlâ sizin deyiminizle sıradan vatandaş olup olmadığını bilmiyorsun. Doğru mu?”

Bir soluk alıyorum: “İstenmeden gelen bütün Piyango materyali Fiedler’i işaret ediyordu,” diyorum, kelimelerimi dikkatle seçerek. “Hatta kendi kendimize Fiedler’in kaçmak için hazırlık mı yaptığını, deyim yerindeyse balık bilmeyecek de olsa, iyilik yapıp denize mi attığını merak etmeye başlamıştık.”

“Mundt’tan bu kadar nefret ettiği için mi? Hiç tam anlamıyla pişmanlık duymamış eski Nazi Mundt’tan?”

“Bu da bir neden olabilir. Bize göre, Demokratik Alman Cumhuriyeti ya da Doğu Almanya’da uygulanan demokrasi veya demokrasi eksikliğiyle bir arada. Komünizm tanrısı tarafından kandırıldıkları kuşkusunun gerçeğe dönüşmesi. Macaristan’da, Sovyetlerin çok şiddetle bastırdığı başarısız bir karşı devrim girişimi olmuştu.”

“Teşekkür ederim. O kadarını bildiğimi sanıyorum.”

Tabii biliyordu. O, Tarih’ti.

Kapının eşiğinde biri erkek, biri dişi iki kılıksız genç dikiyordu. İlk düşüncem, zili olmayan arka kapıdan girmiş olacaklarıydı; ikincisi de –tamam, çok kaba bir tahmin– birinin Elizabeth’in kızı Karen, diğerinin de davacı arkadaşı, Alec’in oğlu Christoph olduğu, buraya bir vatandaşı tutuklamaya geldikleri idi. Laura daha fazla otorite için bir basamak yukarıya çıkıyor.

“Nelson. Pepsi. Pete’e merhaba deyin,” buyuruyor.

Merhaba, Pete.

Merhaba, Pete.

Merhaba.

“Pekâlâ. Herkes beni dinlesin. İçinde durduğunuz bu mekân şu andan itibaren suç mahalli muamelesi görecek. Burası aynı zamanda *Circus* mülkü. Bahçe de dahil. Her kâğıt parçası, her dosya, her döküntü, duvarda şema, delikli tahta namına ne varsa, çekmecelerde ve raflarda ne duruyorsa *Circus* malı ve dava kanıtı olacak, öyle kopyalanacak, fotoğrafı çekilip listelenecek. Tamam mı?”

Tamam değil diyen kimse yok.

“Pete, okutmanımız olacak. Derlemesini yapabilmesi için, Pete kütüphaneye yerleşecek. Pete okuyacak, raporunu Baş Hukuk Danışmanı’na ve bana verecek. *Sadece.*” Kılıksız

gençlere: “Pete’le sohbetleriniz sosyal konularda kalacak, tamam mı? Kibarlık çerçevesinde. Okuduğu materyalle ya da neden okuduğuyla ilgili hiçbir noktaya dokunmayacak. Bunların hepsini biliyorsunuz ama ben Pete de bilsin diye tekrarlıyorum. İkinizden biri Pete’in ya da Millie’nin yanlışlıkla ya da bilerek Circus mülkünden belge ya da kanıt çıkarmaya çalıştığından kuşkulanırsa, doğrudan Hukuk bölümüne haber verecek. Millie.”

Cevap yok, ama hâlâ kapının eşiğinde.

“Senin bölümün –dairen– herhangi bir Servis işi için kullanıldı mı – *şimdi* kullanılıyor mu?”

“Bildiğim kadarıyla hayır.”

“Bölümünde Servis donanımı var mı? Kamera? Dinleme cihazları? Gizli yazı malzemesi? Dosya? Kâğıt? Resmi yazışma?”

“Yok.”

“Daktilo?”

“Kendi daktilom. Kendi kişisel paramla, benim tarafımdan alınma.”

“Elektronik mi?”

“Remington mekanik.”

“Radyo?”

“Pilli. Kendimin. Benim tarafımdan alınma.”

“Kayıt cihazı?”

“Radyo için. Benim tarafımdan alınma.”

“Bilgisayar? iPad? Akıllı telefon?”

“Sadece normal bir telefon.”

“Millie, ihbar bildirimini aldın. Yazılı teyidi postada. Pepsi. *Şimdi* Millie’ye odasına kadar eşlik ediyorsun, tamam mı? Millie, lütfen Pepsi’nin ihtiyaç duyacağı her türlü yardımı yap. Burasının didik didik aranmasını istiyorum. Pete.”

“Laura.”

“Bu raflardaki kitaplardan hangileri faal, nasıl anlayacağım?”

“Daha önce yok edilmemişse, en üst rafta, yazarlarının soyadı A’dan R’ye kadar olanların hepsinde belge olmalı.”

“Nelson. Ekip gelene kadar kütüphanede kalıyorsun.”

“Millie.”

“Şimdi ne var?”

“Koridordaki bisiklet. Lütfen kaldır. Yolu tıkmıyor.”

* * *

Orta Oda’da oturduk, Laura’yla ilk kez yalnızız. Bana Kontrol’ün koltuğunu önerdi. Ben Smiley’ninkini tercih ediyorum. Kontrol’ünün kendine tahsis ediyor, ya rahatlamak ya da benim iyiliğim için yanlamasına uzanıyor.

“Hukukçuyum, tamam mı? Hem de çok iyi bir hukukçu. Önce özel çalıştım, sonra da kurumsal. Sonra sıkıldım ve senin gruba katılmaya karar verdim. Genç ve güzel olduğum için bana Tarih bölümünü verdiler. O günden beri Tarih ile meşgulüm. Geçmiş her ne zaman Servis’in kıcını ısırmakla tehdit ederse, *Laura’yı bulun* oluyor. Ve inan bana, Piyango da oldukça büyük bir ısırığa benziyor.”

“Öyleyse halinden çok memnunsundur.”

Sesimdeki alaycı tınıyı fark etmiş olsa bile, belli etmiyor.

“Ve *senden* istediğimiz tek şey, ne kadar basmakalıp olursa olsun, sadece gerçeği ve bütün gerçeği söylemen, Smiley’ye ya da başka kim varsa ona sadık kalmak yerine canı cehenneme demen. Tamam mı?”

Hiç de tamam değil, onun için neden söylemeye zahmet edeyim ki?

“Gerçeği öğrendikten sonra, nasıl düzeltereğimizi anlarız. Çıkarlarımızın çakıştığı durumlarda, bu senin iyiliğine de

olur. Benim görevim, ayyuka çıkmadan önce pisliği durdurmak. Sen de aynı şeyi istiyorsun, değil mi? Ne kadar tarihi olursa olsun, skandal istemiyorsun. Bütün bunlar, şimdiki dönemle keyifsiz karşılaştırmalara yol açan tatsız birer avuntu. Yorum, işkence, odunlukta kanlı psikopatlarla ayak oyunu oynamak: Hepsi toplumsal imaj için kötü, zanaat için kötü. Onun için, aynı taraftayız, tamam mı?"

Bu sefer de bir şey dememeyi başarıyorum.

"Şimdi de kötü haberler. Kana kan diyenler sadece Pi-yango kurbanlarının çocukları değil. Bunny iyiliğinden olayı hafifletti. Piyango'yu gözetim toplumu gemi azıya aldığı zaman neler olacağının örneği olarak kullanmak isteyen, şöhere aç bir sürü milletvekili var. Gerçek olayları ele geçiremedikleri için, onlara tarihi ver." Susmamdan sabırsızlanarak. "Söylüyorum sana, Pete, bizimle katıksız işbirliği yapmazsan bu konu—"

Cümleyi tamamlamamı bekliyor. Ben de bekletiyorum.

Sonunda, "Ve ondan hiç haber almadın, öyle mi?" diye soruyor.

Koltuğunda oturduğumu hatırlamam birkaç saniye sürüyor.

"Hayır Laura. Bir daha tekrarlayayım, George Smiley'den haber almadım."

Arkaya yaslanıp arka cebinden bir zarf çıkarıyor. Çılgınca bir an boyunca, George'dan olacağını düşünüyorum. Elektronik ortamda basılmış. Filigransız. İnsan eli değmemiş.

Bugünün tarihinden itibaren konaklamanız için Hood House, Dolphin Square, Londra SW adresinde daire 10B'de geçici olarak tahsis edildi. Aşağıdaki koşullar uygulanacaktır.

Hayvan beslemeyeceğim. Mekâna izinsiz hiçbir üçüncü taraf kabul edilmeyecek. 22.00 ve 07.00 saatleri arasında mekânda ve ulaşılabilir olacak ya da Hukuk Bölümü'nü

önceden bilgilendireceğim. Konumuma (belirtilmemiş) uygun olarak, emeklilik maaşımdan gecelik 50 sterlinlik ayrıcalıklı bir kira düşülecek. Isınma, aydınlanma ve elektrik için bir şey ödememekle birlikte, mülkte meydana gelecek her türlü hasar ve kayıptan sorumlu olacağım.

Nelson adlı kılıksız genç kapıdan başını uzatıyor.

“Kamyonet geldi Laura.”

Ahır’ın yağmalanması başlamak üzere.

Karanlık düşüyordu. Bir sonbahar akşamı, ama İngiliz ölçülerine göre, yaz kadar sıcak. Nasılsa, Ahır'daki ilk günüm sona ermişti. Biraz yürüdüm, kulak sağır edici gençlerle dolu bir barda bir viski içtim, Pimlico otobüsüne bindim, birkaç durak önce inip yeniden yürüdüm. Kısa süre sonra, Dolphin Square'in ışıklı enkazı önümde dikildi. Gizli bayrağın altına girdiğim günden beri, bu meydan tüylerimi ürpertirdi. Benim dönemimde, Dolphin Square'de metreküp başına düşen güvenli ev sayısı dünyanın herhangi bir yerinden çok daha fazlaydı ve bunların içinde talihsiz bir sıradan vatandaşa bilgi vermediğim ya da rapor almadığım olmazdı. Aynı zamanda burası, Alec Leamas'ın sonunda öleceği yolculuğa çıkmadan önce Moskova'nın işe alım görevlisi kelle avcısının konuğu olarak son gecesini geçirdiği yerd.

Hood House'ta Daire 10B bu hayaleti kovalamak için hiçbir şey yapmıyordu. Circus'un güvenli daireleri her zaman planlı rahatsızlık modelleri olmuştur. Bu da kendi cinsinin klasikleşti: Kırmızıya boyalı bir sanayi tipi yangın söndürücü; yayları çoktan gitmiş iki yamru yumru koltuk; Windermere Gölü'nün suluboya bir röprodüksiyonu; bir mini bar, kilitli; PENCERE AÇIKKEN BİLE sigara içilmemesine dair basılı bir uyarı; görür görmez çift taraflı olduğunu varsaydığım, çok büyük bir televizyon; üzerinde numara bulunmayan, bana

kalırsa sadece dezenformasyon amacıyla kullanılan, yosun tutmuş siyah bir telefon. Minicik odada bir de demir sertliğinde bir yatak, zührevi hastalıkların önünü kesmek için olacak, tek kişilik.

Oda kapısını televizyonun üzerine kapatarak küçük valizimi boşalttım ve Fransız pasaportumu saklayacak bir yer bulmak için çevreme bakındım. Banyo kapısının üzerine iyi tutturulmamış, çerçevesi bir YANGIN TALİMATI gördüm. Vidaları gevşeterek pasaportu aradaki boşluğa kaydardım, vidaları yeniden sıkıştırdım, sonra aşağıya inip bir hamburgeri yalayıp yuttum. Odama dönünce kendime cömert bir ölçü viski doldurdum ve bir kanaatkârlık koltuğunda arkama yaslanmaya çalıştım. Henüz içim geçmişti ki, birden uyanıp bütünüyle ayıldım, bu kez kendimi dokuz yüz elli dokuz yılında, Batı Berlin’de buluverdim.

* * *

Günlerden cuma, gün sonu.

Bir haftadır bölünmüş kentteyim ve boş zamanında Bonn’daki ebediyen geçici Batı Alman Hükümeti nezdinde Britanya Büyükelçisi de olan Britanya Yüksek Komiseri’nin kokteylindeyken üç dakikada tutkuyla âşık olduğum Dagmar adlı bir İsveçli gazeteciyle geçireceğim şehvetli günlere ve gecelere hevesleniyorum. Onunla iki saat sonra buluşacağım, ama ondan önce Berlin İstasyonumuza uğramaya ve eski dostum Alec’e merhaba ve hoşça kal demeye karar verdim.

Berlin Olimpiyat Stadyumu’nun altında, Hitler’in şanı için yapılan ve bir zamanlar Alman Spor Evi olarak bilinen kırmızı tuğlalı barakalarda İstasyon hafta sonu için toplanıyor. Alec’i Evrak Dairesi’nin demir parmaklıklı penceresinin önünde kuyruğa girmiş, bir kutu dolusu gizli evrakını teslim etmeyi

bekler buluyorum. Beni görmeyi beklemiyor ama bu günlerde onu şaşırtabilecek hiçbir şey olamayacağı için selam, Alec, diyorum, seni gördüğüme sevindim; o da merhaba, Peter, diyor, burada ne arıyorsun? Sonra onda hiç alışık olmadığım bir tereddütten sonra, hafta sonu için bir sözüm olup olmadığını soruyor. Aslında var, diyorum. O da, ya, yazık, diyor, benimle Düsseldorf'a gelebilirsin diye düşünmüştüm. Ben de, Düsseldorf da nereden çıktı, diye sorunca yine tereddüt ediyor.

İnandırıcılıktan uzak bir aldırmazlıkla omuz silkip, "Kahrolası Berlin'den uzaklaşmak istedim," diyor. Ve onu hiçbir zaman, asla alelade bir turist gibi hayal edemeyeceğimi kabul eder görüldüğü için de, "Bir köpek konusunda birini görmem gerekiyor," diye ekliyor. Bundan bir sıradan vatandaşla ilgilenmesi gerektiğini anlamamı istediğini, benden ona yardımcı, yedek ya da her neyse olmamı beklediğini ima ettiğini sanıyorum. Oysa bu kadarı Dagmar'ı ekmem için yeterli değil:

"Maalesef Alec," diyorum. "Tüm dikkatime ihtiyacı olan İskandinavyalı bir hanım var. Ben de onunkine ihtiyaç duyuyorum."

Söylediğimi bir süre düşünüyor, ama Alec'le özdeşleştireceğim bir biçimde değil. Sanki haksızlığa uğramış, şaşırmış gibi. Evrak Dairesi'nden bir memur kafesin öbür tarafından sabırsız işaretler yapıyor. Alec kâğıtlarını uzatıyor. Memur kâğıtları kaydediyor.

"Bir kadın iyi olurdu," diyor yüzüme bakmadan.

"Yetenekli Alman bilimcilerini arayan bir Çalışma Bakanlığı yetkilisi olduğumu sanan bir kadın bile mi? Haydi canım!"

"Getir onu. Göreceksin, hoşlanacaktır."

Alec'i benim kadar tanıyor olsanız, yardım istemeye ancak bu kadar yaklaşacağını bilirdiniz. Birlikte avlandığımız bütün o yıllar boyunca, tüm iyi ve kötü anlarımızda, o güne kadar hiç umutsuzluğa kapıldığını görmemiştim. Dagmar her şeye

hazır, onun için o akşam üçümüz koridordan Helmstedt'e uçu-
yor, bir araba kiralayıp Düsseldorf'a gidiyor ve Alec'in bildiği
bir otele yerleşiyoruz. Alec akşam yemeği boyunca neredeyse
hiç konuşmuyor ama dört kol çengi olduğu anlaşılan Dagmar
kendi payına düşenden fazlasını yapıyor, geç olmadan yatağa
girip şehvet dolu gecemizi yaşıyoruz; her iki taraf da kendin-
den son derecede memnun. Cumartesi sabahı geç bir kahvaltı-
da buluştuğumuzda, Alec futbol maçı için bileti olduğunu söy-
lüyor. Daha önce Alec'in futbola en ufak bir ilgi duyduğunu
işitmemiştim. Sonradan, dört bileti olduğu ortaya çıkıyor.

"Dördüncü kim?" diye sorarken, sadece cumartesi günleri
boş olan gizli bir sevgili fantezisi kuruyorum.

"Tanıdığım bir çocuk," diyor.

Arabaya biniyoruz, Dagmar ve bendeniz arkada, yola ko-
yuluyoruz. Alec bir sokağın köşesinde sağa çekiyor. Coca-Co-
la levhasının altında onu bekleyen uzun boylu, sert yüzlü bir
çocuk var. Alec kapıyı itip açıyor, çocuk ön koltuğa atlıyor ve
Alec, "Bu, Christoph," deyince biz de, "Selam Christoph," di-
yoruz ve stadyuma doğru yola çıkıyoruz. Alec Almancayı da
İngilizce kadar, belki de daha iyi konuşuyor ve oğlanla kısıp
sesle sohbete giriyor. Oğlan homurdanıyor, başını sallıyor
ya da onaylıyor. Kaç yaşında olabilir? On dört? On sekiz? Kaç
yaşında olursa olsun, otoriter sınıftan ebedi Alman gencinin
tipik bir örneği: asık suratlı, sivilceli ve öfkeli itaatkâr. Sarı-
şın, soluk yüzlü ve çıkık omuzlu; bir çocuk için pek gülümse-
miyor. Alec'le birlikte tribünün yüksek bir yerinde, aut çizgi-
si hizasına yakın bir noktada yan yana duruyor ve arada bir
işitemeyeceğim bir şey söylüyorlar, ama çocuk neşelenmiyor,
sadece bakıyor ve devre arasında ikisi birden kaybolunca işe-
meye ya da sosisli sandviç almaya gittiklerini düşünüyorum.
Ama Alec tek başına dönüyor.

"Christoph nerede?" diye soruyorum.

“Eve dönmesi gerekti,” diyor Alec sertçe. “Anasının talimatı.”

Hafta sonu bitene kadar, hepsi bu. Dagmar ve ben yatakta daha çok mutlu anlar geçiriyoruz, Alec neyin peşinde, hiç bilmiyorum. Sadece Christoph’un sıradan vatandaşlardan birinin oğlu olduğunu ve eğlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum; sıradan vatandaş denilince, onun esenliği her şeyden önce gelir. Sonunda Londra’ya dönmek üzereyken, Dagmar Stockholm’de kocasına kavuşmuşken ve ben Alec’le Berlin’deki gözde vahalarından birinde birer veda içkisi yudumlarken, çocuk bana biraz yoldan çıkmış, memnun edilmesi biraz güç görüldüğü, bu konuda bir şeyler söylemiş bile olacağım için, “Christoph nasıl?” diye öylesine sordum.

Başta, başını çevirdiği ve yüzünü göstermediğinden o tuhaf sessizliklerinden birine daha gömüleceğini sandım.

Sonunda, “O benim *oğlum*,” dedi.

Sonra, kısa ve gönülsüz, çoğu fiilsiz cümlelerle, kimseye söylemeyeceğimi bildiği için beni uyarma zahmetine bile girmeden, öyküyü ya da açıklamaya hazır olduğu kadarını anlatmaya koyuldu: Bern’de çalışırken tanıyıp kullandığım, şimdi de Düsseldorf’ta oturan bir kurye kız: İyi bir insan, iyi bir arkadaş, o kızla bir macera yaşadım. Benimle evlenmek istedi. Ben kabul etmeyince de oralı bir avukatla evlendi. Avukat oğlanı nüfusuna yazdırdı, hayatta yaptığı tek düzgün şey de budur. Annesi çocuğu arada bir görmeme izin veriyor. Heriften dayak yiyeceği korkusuyla kocasına da söyleyemiyor.

Şimdi de, kanaatkârlık koltuğundan doğrulmaya çalışırken gözlerimin önündeki son görüntü: Alec’le Christoph omuz omuza durmuş, katı bir ifadeyle oyuna bakıyor. Ve yüzlerinde aynı kararlı ifade, aynı İrlandalı çenesi.

* * *

Gecenin bir anında uykuya dalmış olmalıyım ama hiç hatırlamıyorum. Dolphin Square’de saat sabahın altısı, Bretagne’de yedi. Catherine çoktan kalkmıştır. Evde kalıyor olsam ben de kalkardım, Isabelle baş horozumuz Chevalier ötmeye başlar başlamaz şarkı söylemeye koyulur. Hava nasıl olursa olsun, Isabelle yatak odasının penceresinin her an açık olmasını istediğinden, sesi Catherine’in kulübesinden çıkıp bütün avluyu aşar. Keçilere kahvaltılarını vermiş olmalılar, şimdi Catherine elinde bir kaşık yoğurt, avluda kovalamaca oynayan Isabelle’in peşinden koşarak kahvaltısını yedirmeye çalışıyordur. Bir de, Chevalier’in yararsız komutası altında, genellikle dünyanın sonuymuş gibi davranan tavuklar.

Bu sahneyi gözümün önüne getirince, asıl eve telefon etsem, Catherine de oradan geçiyor ve anahtarları yanına almış olsa, zili işitebileceğini ve telefona cevap verebileceğini düşünüyorum. O zaman bir denemeye, Bunny’nin konuşmamızı dinlemesine izin vermek niyetinde olmadığım için de bir seferlik cep telefonlarımdan birini kullanmaya karar veriyorum. Çiftlik telefonunda telesekreter yok, onun için birkaç dakika çaldırıyorum ve tam umudumu yitirmek üzereyken Catherine’in sesini işitiyorum; bazen istediğinden de fazla ciddi çıkan Bretagne sesini.

“İyi misin Pierre?”

“İyiyim. Ya sen Catherine?”

“Ölen arkadaşınla vedalaştın mı?”

“Daha bir-iki günlük işim var.”

“Büyük bir konuşma mı yapacaksın?”

“Kocaman bir konuşma.”

“Gergin misin?”

“Ödüm kopuyor. Isabelle nasıl?”

“Isabelle iyi. Senin yokluğunda fazla değişmedi.” Artık sesinde bir sıkıntı tınsı ya da daha güçlü bir şey işitiyorum.

“Dün ziyaretine bir arkadaşın geldi. Arkadaş bekliyor muydun Pierre?”

“Hayır. Nasıl bir arkadaş?”

Oysa her çetin sorgucu gibi, Catherine’in de cevap verme konusunda kendine özgü yöntemleri var: “Ona hayır, Pierre burada değil, dedim. Pierre Londra’da, birisi ölmüş, o da merhametli bir insan olarak yas tutanları teselli etmeye gitti.”

“İyi de, o adam kimdi Catherine?”

“Gülümsemiyordu. Nazik de değildi. İnatçıydı.”

“Yoksa sana asıldığını mı söylemek istiyorsun?”

“Kimin öldüğünü sordu. Bilmiyorum, dedim. Neden bilmiyorsun, diye sordu. Pierre bana her şeyi söylemez, dedim. Güldü. Belki de Pierre’in yaşında bütün arkadaşları ölüyordur, dedi. Ani bir ölüm müydü, diye sordu. Erkek miydi, kadın mı? Londra’da otelde mi kaldığını sordu. Hangi otel? Adresi ne? Adı ne? Bilmiyorum, dedim. İşim var, çocukla ve çiftlikle uğraşmam lazım, dedim.”

“Fransız mıydı?”

“Belki Alman. Belki Amerikalı.”

“Otomobille mi geldi?”

“Taksiyle. İstasyondan. Gascon getirdi. Önce paramı ver, dedi Gascon. Yoksa götürmem.”

“Nasıl biriydi?”

“Sevimli biri değildi Pierre. Huysuz. Boksör gibi, iri. Parmaklarında bir sürü yüzük.”

“Yaşı?”

“Belki elli. Altmış. Dişlerini saymadım. Belki daha fazla.”

“Adını söylemedi mi?”

“Gerekli değil, dedi. Seninle eski dostmuş. Birlikte futbol maçına gitmişsiniz.”

Zorlukla nefes alarak, hareketsiz yatıyorum. Yataktan kalkmam gerek diye düşünüyorum, ama cesaretim kalmamış.

Alec'in oğlu, kapanmış Stasi dosyalarının hırsızı, kolum kadar sabıka kaydı olan davacı Christoph, Bretagne'nin yolunu nasıl buldun?

Les Deux Églises'deki çiftlik bana anne tarafımdan kaldı. Hâlâ annemin kızlık soyadını taşır. Yerel telefon rehberinde bir Peter Guillam yok. Yoksa Bunny kendi esrarlı nedenleri için Christoph'a adresimi mi fısıldadı? Nasıl bir amaçla?

Sonra 1989'un zifiri karanlık bir kış günü Berlin'de, yağmur altındaki bir mezarlığa yaptığım motosiklet yolculuğunu hatırlıyorum ve her şey yerine oturuyor.

* * *

Berlin Duvarı yıkılalı bir ay oldu. Almanya mest olmuş, Bretagne'deki küçük köyümüz pek o kadar değil. Ben ise ikisinin arasında bir yerde sallanıyor, kâh bir çeşit barış olmasına seviniyor, kâh Duvar'ın sonsuza dek ayakta kalacağını düşündüğümüz uzun yıllar boyunca yaptığımız işleri ve katlandığımız fedakârlıkları, başkalarına ödettiğimiz bedelleri hatırlayıp düşüncelere dalıyorum.

Bu belirsiz ruh hali içinde, Les Deux Églises'teki sayım odasında çiftliğin yıllık gelir beyanıyla cebelleşirken, daha henüz Le Général bir yana, Mösyö unvanıyla bile onurlandırılmamış yeni ve genç postacımız Denis sarı minibüsüyle değil, bisikletiyle gelip bana değil, her zamanki gibi elinde bir dirgenle yapacak hiçbir işi olmadan avluda dikilen tek bacaklı eski savaşçı, yaşlı Antoine'a bir mektup uzattı.

Antoine zarfın ön ve arka yüzlerini inceledikten ve bana verebileceğine kanaat getirdikten sonra kapıya kadar topaladı, mektubu uzatıp içeriğini okumamı izlemek için dikilip kaldı.

Sevgili Peter,

Dostumuz Alec'in küllerinin Berlin'de, öldüğü yerin yakınında toprağa verildiğini öğrenmek isteyeceğini düşündüm. Duvar'ı aşarken ölenlerin cesetlerinin genellikle gizlilik içinde yakıldığı, küllerinin de dağıtıldığı anlaşıyor. Oysa titiz Stasi kayıtları sayesinde Alec'in durumunda olağanüstü adımlar atılmış. Külleri bulundu ve ona geç de olsa, düzgün bir cenaze töreni yapıldı.

Her zamanki gibi,
George

Ve ayrı bir sayfaya –eski alışkanlıklar kolay ölmüyor– Berlin'in Friedrichshain bölgesinde, resmen savaş ve istibdat kurbanlarına tahsis edilmiş küçük bir mezarlığın adresi.

O dönemde, sona ermek üzere olan geçici heveslerimden birinde, Diane ile yaşıyordum. Galiba ona bir arkadaşımın hastalandığını söyledim. Ya da belki öldüğünü. Motosikletime atladım –o dönemlerdi işte– şimdiye kadar karşılaştığım en kötü havalardan birinde hiç durmadan ta Berlin'e kadar gittim, doğru mezarlığı buldum ve girişte Alec'i nerede bulacağımı sordum. Bir tür zangoca benzeyen yaşlı adam bana şemsiyeyle harita verdi ve ağaçlar arasında uzanan uzun ve gri yolu işaret etti. Biraz dolandıktan sonra, aradığımı buldum: Yeni kazılmış bir mezar, yağmurun yıkayıp ürpertici bir beyaza boyadığı, ALEC JOHANNES LEAMAS yazılı mermer mezar taşı. Tarih yok, meslek yok, sadece küllerin gömülü olduğu yerde boylu boyunca uzanan, vücut uzunluğunda bir tümsek. Gizlilik için mi? Seni bunca yıldır tanımama rağmen, diye düşündüm, bana hiç Johannes'ten bahsetmemiştin:

Tipik Alec. Çiçek getirmemiştim; kendi kendime, bana güler dedim. Onun için şemsiyemin altında dikilip onunla bir çeşit iç sohbete giriştim.

Motosikletime binmek üzereyken, yaşlı adam taziye defterini imzalamak isteyip istemediğimi sordu. *Taziye defteri?* Böyle bir defter tutmanın kişisel ödevi olduğunu söyledi; aslında görev falan değil, daha çok merhuma bir hizmet. Neden olmasın, diye düşündüm. İlk satır “GS” imzalıydı, adres olarak “Londra” yazılıydı. Saygı sütununda da “Arkadaş”. Kısacası George ya da kendi hakkında ne kadarına izin verirse, o kadarı. George’un altında, “Asla unutulmayacak,” gibi sözlerle, benim için hiçbir şey ifade etmeyen bir alay Alman adı; sonunda, tek başına duran bir “Christoph,” soyadı yok. Ve saygı sütununda da “Sohn” sözcüğü – oğul. Adres olarak da “Düsseldorf”.

Duvar’ın yıkılmasından ve bütün dünyanın yeniden özgürlüğüne kavuşmasından kaynaklanan geçici bir coşku muydu –ciddi kuşkularım var– ya da hayatımda yeterince gizli iş yaptım duygusu mu, yoksa bardaktan boşanan yağmur altında dikilip Alec’in *arkadaşları* arasında sayılma arzusu mu? Her neyse, ne varsa yaptım: Gerçek adımlı, Bretagne’deki gerçek adresimi yazdım, saygı sütununa da Alec’in sevecenlik hissettiği ender anlarda bana taktığı “*Pierrot*” kelimesini çiziktirdim.

Peki ya sen Christoph, Alec’in oğlu ve huysuz yas yoldaşım, *sen* ne yaptın? Babanın mezarına yaptığın daha sonraki ziyaretlerden birinde –sadece araştırma niyetiyle de olsa, mezarı birkaç kez daha ziyaret ettiğini düşünüyorum– taziye defterine bir daha göz attın ve orada ne gördün? Sahte bir adres ya da güvenli bir ev yerine açık açık yazılmış *Peter Guillam* ve *Les Deux Églises*, korumasız bir ben ve yaşadığım yer. Düsseldorf’tan ta Bretagne’ye gitmene neden olan, buydu.

Pekâlâ, bundan sonraki adımın ne olacak, Alec'in oğlu Christoph? Dünden Bunny'nin nağmeli hukukçu sesi kulaklarımda:

Christoph hiç de yeteneksiz biri değil Peter. Belki de genleri yarım etti.

Laura hayranı dinleyicilere, “Peter okutmanımız olacak,” demişti. “Pete okutmanlık için kütüphaneye yerleşecek.” Kendimi ilerleyen günlerde bir okutmandan çok, uzun süre önce girmesi gereken bir sınavda, üst sınıftan bir öğrenci gibi görüyorum. Gelişmesi gecikmeli bu öğrenci belirsiz aralıklarla sınav salonundan çıkarılıyor, konusundaki bilgileri gizemli bir şekilde eşitsiz olan öğretmenlerce sözlüye zorlanıyor, ancak bütün bunlar elinden gelen gayreti göstermesini engellemiyor. Yine arada bir eski halinden kalma tuhafliklardan her şeyi inkâr edecek kadar içreniyor, ancak kendi ağzından çıkan gerçeğe mahkûm oluyor. Her sabah geldiğimde bana bazıları tanıdık, bazıları yabancı bir deste klasör uzatılıyor. Bir dosyayı çalmış olman, o dosyayı okumuş olmanı gerektirmez.

İkinci günümün sabahında, kütüphane gelen herkese kapalıydı. Kütüphaneden çıkan gümbürtülerden ve henüz tanıştırlmadığım eşofmanlı genç erkek ve kadınların koşuşturmalarından, bütün gece parmak izi arandığı sonucunu çıkardım. Öğleden sonra, uğursuz bir sessizlik. Çalışma masam çalışma masası değil, kütüphane zemininin merkezine bir idam sehpası gibi kurulmuş, hasır bir masaydı. Kitap rafları gitmiş, geriye sadece kabartmalı duvarlarındaki hapishane demirlerinin gölgesine benzer, hayaletimsi izleri kalmıştı.

“Bir rozet bulursan, dur,” diye buyurup gidiyor Laura.

Rozet? Klasörlere belirli aralıklarla sıkıştırılmış pembe başlı kâğıt ataşlarından bahsediyor. Nelson sessizce gözetmen koltuğuna yerleşip kalın bir ciltsiz kitap açıyor. Henri Troyat'tan Tolstoy'un hayatı.

"Çiş arasına ihtiyacın olduğu zaman bağır, tamam mı? Babam sanki her on dakikada bir çiş gider."

"Zavallı."

"Yalnız, yanında bir şey götürme."

* * *

Laura'nın hiçbir açıklamada bulunmadan Nelson'ın yerine gözetmen koltuğuna kurulduğu ve beni yarım saat ya da daha uzun bir süre asık suratla izledikten sonra soru sorduğu tatsız bir akşamüstü:

"Canı cehenneme. Beni bu akşam bedava bir yemeğe götürmek ister misin Pete?"

"Şimdi mi?" diye soruyorum.

"Şimdi. Bu akşam. Sen ne sanmıştın?"

Dikkatlice razı geldiğimi belli ederken, kimin için bedava, diye düşünüyorum. Onun için mi? Yoksa benim mi? Yoksa Büro ayarladığı için ikimize de mi bedava? Yolun yukarısındaki Yunan restoranına gitmek için oturuma ara veriyoruz. Masa ayırtmış. Etek giyiyor. Kırmızı kafes içindeki mum yanan bir köşe masa. Sönük mumun görüntüsü neden aklımda kalıyor bilmiyorum, ama kalıyor. Ve üzerimizden eğilip mumu yakan patron bana restoranın en güzel manzarasının karşısında olduğumu söylüyor; manzara dediği, Laura.

Birer uzo içiyoruz, sonra birer tane daha. Sek, buzsuz, onun fikri. Pekâlâ, ayyaş mı, asılıyor mu –Tanrı adına, bana, bu yaşımda?– yoksa içkinin bu eski kurdun dilini çözeceğini mi sanıyor? Peki ya hemen yanımızdaki masada oturan ve

büyük bir kararlılıkla bize bakmayan çok sıradan orta yaşlı çifti neye yoracağım?

Mum ışığında yalazlanan boyundan askılı, kolsuz bir bluz giymiş, boyun hattı güneye kaymış. Her zamanki mezeleri –tarama, humus, ringa– ısmarlıyoruz, musakkaya bayıldığını söyleyince iki porsiyon da tarama istiyoruz ve farklı, fıkırdak bir sorgulama başlatıyor. “Bunny’ye söylediğin gerçek mi, Pete, Catherine’le sadece arkadaş olduğunuz doğru mu?”

“Çünkü, *doğrusu* Pete,” –sesini samimi olacak kadar yumuşatarak– “*seninki* gibi bir sicili olan biri *düzmediği* süper çekici bir Fransız kıızıyla *nasıl* birlikte yaşayabilir? Tabii eğer gizli eşcinsel değilsen; Bunny eşcinsel olduğunu düşünüyor. Hoş, Bunny herkesi eşcinsel sanır ya, o da başka. Belki kendisi eşcinsel, ama kabul etmiyor.”

Bir tarafım kadına cehenneme gitmesini söylemek isterken, diğer tarafım da niyetinin ne olduğunu anlamaya çalışıyor. Onun için, devam ettiriyorum.

“Ama, gerçekten demek istiyorum Pete, bu *çılgınlık!*” diye ısrar ediyor. “Sakin bana babamın deyimiyle *süvari takımını saldırıdan çektiğini* söyleme: Senin gibi bir kulağı kesik, *imkânı yok!*”

İçgüdümün aksine, Catherine’in bu kadar çekici olduğunu nereden çıkardığını soruyorum. Oo, diyor, oo, küçük bir kuş söylemiş. Mürekkep kadar siyah ve mürekkep tadında Yunan şarabı içiyoruz, öne eğiliyor ve göğüs çizgisini bütün güzelliğiyle gözlerimin önüne seriyor.

“Pekâlâ, Pete, bana doğru söyle. İzci sözü, tamam mı? Yıllar boyu yatağa attığın *bütün* kadınlar içinde bir numaraya kimi yerleştiriyorsun?” Talihsiz *yerleştirme* seçimini yaptıktan sonra kendini tutamıyor ve bir gülme nöbetine yakalanıyor.

“Önce sen, desek, nasıl olur?” diyorum ve şaka oracıkta bitiyor.

Hesabı istiyorum, yan masadakiler de kendi hesaplarını. Laura metroyla gideceğini söylüyor. Ben biraz yürüyeceğim, diyorum. Beni kabuğumdan çıkarmakla mı görevliydi; yoksa biraz insan sıcaklığı peşindeki yalnız biri miydi, hâlâ çıkaramıyorum.

* * *

Ben Okutmanım. Elyazısı bir dosya numarasının dışında, okumakta olduğum ten rengi klasörün kapağında bir şey yok: kimin elyazısı çıkaramıyorum, benim yazım olması muhtemel. Başlıkta seri kısmında Çok Gizli ve Amerikalılara göstermeyin anlamında Korunacak yazıyor; bir doksan boyunda, 25 yaşındaki beceriksiz bir Circus stajyeri olan Stavros de Jong'un raporu, daha doğrusu, savunması. Kısa adıyla Stas, mesleğe kabul edilmeden önce staj süresini tamamlamasına altı ay kalmış bir Cambridge mezunu. Berlin İstasyonu'nda, bir dizi sonuçsuz operasyondan silah arkadaşım, deneyimli saha uzmanı Alec Lemas tarafından yönetilen Örtülü bölümüne bağlı.

Protokol açısından bakınca, Leamas yerel komutan olarak fiilen İstasyon Başkan Vekili sayılıyor. Stas raporunu İstasyon Başkan Vekili olarak Leamas'a, kopyasını da Londra'daki Örtülü Operasyonlar Başkanı George Smiley'ye göndermiş.

S. de Jong'un Berlin İstasyonu/Başkan Vekili'ne [Leamas] raporu; kopya OY'ye [Ortak Yönetim]

Aşağıdaki raporu sunma talimatı aldım.

Yılbaşı ertesi soğuk ama güneşli bir resmi tatil günü olduğundan, eşim Pippa'yla çocuklarımızı (Barney, 3 ve Lucy, 5) ve Jack Russell köpeğimizi (Loftus) alıp sıcak giysilerle göl kenarında piknik yapmak, daha sonra da civardaki ormanda

gezinmek üzere Doğu Berlin’de, Köpenick’e gitmeye karar verdik.

Aile arabamız, önünde ve arkasında Berlin sektörleri arasında kısıtlanmadan gidip gelmemizi sağlayan Britanya askeri plakalarına sahip mavi bir Volvo binek. Doğu Berlin’de Köpenick çocukların çok sevdiği, ailece sık sık gittiğimiz bir piknik yeri.

Otomobili her zamanki gibi, artık terk edilmiş olan Köpenick bira fabrikasını çevreleyen duvarın yanına park ettim. Görünürde başka araç yoktu ve suyun kenarında oturmuş birkaç balıkçı da bizi görmezden geldi. Otomobilden piknik sepetimizi alıp ağaçların arasından göl kenarında her zaman yerleştiğimiz çıkıntıya taşındık, daha sonra da saklambaç oynarken Loftus yüksek sesle o kadar havladı ki, balıkçılardan biri balıkları ürküttüğünü söyleyerek omzu üzerinden çirkin sözler söyledi.

Adam ellilerindeydi, kırsal ve sıksıkaydı; bir daha görsem tanıyacağımdan eminim. Başında siyah bir kasket, üzerinde de rütbeleri sökülmiş eski bir Wehrmacht pardösüsü vardı.

Saat’in 15.30 olduğunu ve Barney’nin dinlenme zamanının geldiğini düşünerek piknik malzememizi topladık, çocuklar sepeti alıp koşarak öne düştü, Loftus havlayarak onları izledi.

Ne var ki otomobilin yanına vardıklarında sepeti düşürdüler, peşlerinde havlayan Loftus, telaşla bize doğru koştu: Arabanın sürücü kapısı açılmış, “hırsız Baba’nın bütün fotoğraf makinesini çalmıştı” – Lucy.

Gerçekten de sürücü kapısı zorlanmış, tutamağı kırılmıştı, ama dikkatsizlik sonucu torpido gözünde bıraktığım Kodak fotoğraf makinesi çalınmadığı gibi, ne pardösüme ne de Doğu Berlin’e geçmeden önce Yılbaşı günü açık olmasına şaşırdığımız Naafi’den aldığımız erzaka dokunulmuştu.

Bir şey çalmak bir yana, arabaya zorla girenin fotoğraf makinemin yanına bir Memphis tütün kutusu bıraktığı anlaşıyordu. Kutunun içindekini görür görmez, minik filmlerin saklandığı standart bir Minox kutusu olduğunu anladım.

Resmi tatil günü olduğunu ve daha önce bir operasyonel fotoğraf kursuna katıldığımı düşünerek, bu aşamada İstasyon nöbetçi memuruna haber vermek için yeterli neden olmadığına karar verdim. Bu nedenle, eve gelir gelmez filmi penceresiz olan banyoda, Servis malı ekipmanımı kullanarak yıkadım.

Yüz kadar negatifi pertavsızla inceledikten sonra, saat 21.00'e doğru haber verdiğim İstasyon Başkanı [Leamas] materyali zaman kaybetmeden merkeze getirmemi ve yazılı raporumu hazırlamamı söyledi; ikisini de yerine getirdim.

Geriye dönüp düşündüğüm zaman, filmi fotoğraf bölümü tarafından yıkanması için doğrudan Berlin İstasyonu'na götürmem gerektiğini, bir stajyer olarak filmi kendi evimde banyo etmeye çalışmanın güvensiz ve muhtemelen korkunç olabileceğini kabul ediyorum. Hafifletici neden sayılması için 1 Ocak gününün resmi tatil olduğunu, yanlış alarm olabilecek bir konuda İstasyon'u telaşa vermek istemediğimi, dahası, Sarratt'taki operasyonel fotoğrafçılık kursundan A notları alarak geçtiğimi tekrar etmek istiyorum. Her şeye rağmen, kararımdan samimiyetle pişmanım ve dersimi aldığımı belirtirim.

S. de J.

Mektubun dibinde, Alec'in Örtülü Başkanı George Smiley'ye hitaben yazdığı öfkeli not:

George - Bu salak herif, kimseye müdahale fırsatı vermeden bunun bir kopyasını Ortak Yönetim'e göndermiş. Al sana, eğitim. Bana kalırsa, P. Alleline, B. Haydon, T. Esterhase, Roy Bland ve şürekâsını bunun yanlış bilgi olduğuna inandır; bir şey yapmayı gerektirmeyen, ikinci sınıf işportacı malı, falan, de.

Alec

Oysa Alec hiç boş boş oturup olacakları bekleyeceklerden değildi, özellikle de söz konusu meslek hayatının geleceği olduğunda. Circus'la sözleşmesinin yenilenme zamanının gelmiş, saha çalışanlarının yaş sınırını çoktan aşmış olması, Genel Merkez'de rahat edeceği bir masa başı görev ihtimali olmaması, Alec'in daha sonra yaptıkları konusunda Smiley'nin bir ölçüde güvensiz girişimini açıklayabilir:

*Başkan/Örtülü Marylebone'dan [Smiley] Kontrol'e. Çok Gizli.
Kişiyi Özel, elden teslim.
Konu: AL, Başkan/Örtülü Berlin.*

Ve George'un kusursuz elyazısıyla:

K: AL'nin dün gece saat onda önceden haber vermeksizin Chelsea'deki evimin kapısında görünmesine en az benim kadar şaşıracaksın. Ann bir sağlık küründe olduğu için, evde yalnızdım. İçki kokması alışılmadık bir şey değil, ama sarhoş değildi. Konuşmaya başlamadan önce oturma odasındaki telefonu fişten çıkarmam ve havanın çok soğuk olmasına rağmen, "cama böcek yerleştirilemez," diyerek limonluğun bahçeye bakan tarafında oturmamız için ısrar etti. Ortak Yönetim tarafından düzenli olarak denetlendiğinden kuşkulandığı Hava Kuvvetleri uçuş listesinde görülmemek için o gün Berlin'den sivil bir uçağa bindiğini söyledi. Aynı nedenlerle, Circus kuryelerine de artık güvenmediğini anlattı.

İlk sorduğu, bana önerdiği gibi Köpenick materyali konusunda Ortak Yönetim'i malzemenin değersizliğine inandırmayı başarıp başaramadığım oldu. Cevap olarak başardığımı sandığımı, zaten Berlin İstasyonu'nun değersiz işportacı istihbaratından nefes alamadığının herkes tarafından bilindiğini söyledim.

Sonra cebinden ilişikteki katlanmış kâğıdı çıkardı ve özet olarak bunu Köpenick kasetlerindeki malzemeden bizzat çıkardığını, çıkarırken de herhangi bir açık ya da örtülü kaynaktan doğrulatmadığını söyledi.

Aynı anda, gözümün önüne iki görüntü birden geliyor: biri Bywater Street'teki buz gibi limonlukta baş başa büzülmüş George ve Alec; diğeri de bir gece önce, Batı Berlin'de, Olimpiyat Stadyumu'ndaki sigara dumanı kaplı bodrum odasında tarihi Olivetti'sinin ve viski şişesinin üzerine eğilmiş Alec. Çabalarının sonucu gözlerimin önünde: Tipp-Ex'le kaplı, selofana sarılmış, kirli bir daktilo sayfası, üzerinde de aşağıdaki metin:

1. Doğu Bloku istihbarat servislerinin KGB konferansı tutanakları, Prag, 21 Aralık 1957.
2. Stasi müdürlüklerinde görevli evden çalışır KGB subaylarının adları ve rütbeleri, 5 Temmuz 1956 itibarıyla.
3. Afrika'da, Sahra altında halen faal Stasi baş ajanlarının kimliği.
4. SSCB'de KGB eğitiminde bulunan bütün Stasi subaylarının adları, rütbeleri ve iş adları.
5. Doğu Almanya ve Polonya'daki altı yeni gizli Sovyet haberleşme tesisinin yerleri, 5 Temmuz 1956 itibarıyla.

Bir sayfa çevirince yine Smiley'nin Kontrol'e gönderdiği elyazısı tutanaktayım, tek bir karalama bile yok:

Alec'in öyküsünün devamı şöyle: Alec, de Jong'un volisinden sonra, eğer voliden söz edilebilirse, her hafta düzenli olarak de Jong ailesinin Volvo'suna ve köpeğine el koyuyor, torpido gözüne 500 doların yanı sıra, içine Berlin İstasyonu'nda direkt numarasını karaladığı bir çocuk boyama kitabı yerleştiriyor, bagaja balıkçılık malzemesini (bugüne kadar Alec'in balıkçılığından habersizdim ve kuşkulanma eğilimindeyim) koyup

Köpenick'e gidiyor ve arabayı de Jong'un park ettiği yere, park ettiği saatte bırakıyor. Arkasında köpekle balık tutmaya gidip bekliyor. Üçüncü denemesinde, talihi yaver gidiyor.

500 doların yerini iki kaset almış. İçinde telefon numarası bulunan boyama defteri de gitmiş.

İki gece sonra, Batı Berlin'deyken, direkt hattan adını vermemekte ısrar eden ama Köpenick'te balık tuttuğunu söyleyen biri telefon ediyor. Alec adama ertesi akşam saat yediyi yirmi geçe, sol elinde *Der Spiegel* dergisinin bir hafta önceki sayısıyla Kurfürstendamm'da, kapı numarasını verdiği bir evin önünde beklemesini söylüyor.

İzleyen treff [Berlin personelinin Alman casusluk dilinden ödünç aldıkları, gizli buluşma anlamında] de Jong'un kullandığı bir Volkswagen minibüsünde gerçekleşiyor ve 18 dakika sürüyor. Alec'in geçici olarak taktığı adıyla MAYISÇİÇEĞİ, başlangıçta adını vermek istemiyor, kasetlerin ondan değil, "Stasi'nin içindeki bir arkadaşından" geldiğini, o arkadaşını da korumak zorunda olduğunu söylüyor. Gönüllü bir aracılıktan başka bir rolü bulunmadığında, amacının da paraya değil, ideolojiye dayandığında ısrar ediyor.

Alec bunlara hiç yüz vermiyor. İsimsiz bir araçtan gelen, kaynağı belirsiz materyalin, piyasadaki uyuşturucudan farksız olduğunu söylüyor. Yani, anlaşma yok. Sonunda –bu konuda Alec'in ricalarının işe yaradığına inanmamız gerekiyor– Mayısçiçeği cebinden bir yüzünde Dr. med. Karl Riemeck adı ve Doğu Berlin'de Charité Hastanesi'nin adresi, diğerinde de Köpenick'te, elle yazılmış bir adres olan bir kartvizit çıkarıyor.

Alec'in görüşüne göre, Riemeck kimliğini açıklamadan önce karşısındaki adamı ölçüp tartmak istemiş, on dakika geçtikten sonra da endişesinden kurtulmuş olmalı. Ancak, Alec'in içindeki İrlandalıyı asla unutmamalıyız.

Bu nedenle, sorulması gereken sorular:

Dr. Riemeck iddia ettiği kişi olsa bile, bu sihirli alt kaynağı kim?

Yoksa karşımızda yine incelikli bir Stasi tezgâhı mu bulunuyor?

Ya da –önermesi bile zoruma gidiyor– bizzat Alec tarafından hazırlanmış, daha ev yapımı bir şey mi?

Özetlemek gerekirse:

Alec, bugünkü haliyle Ortak Yönetim'in bilgisi ve desteği dışında gerçekleştirilemeyecek her zamanki soruşturmalara ve arka plan araştırmalarına tabi *olmadan* Mayısçiçeği'ni bir sonraki aşamaya kadar geliştirmek için, bana göre oldukça tutkulu bir şekilde, izin istiyor. Çekincelerini her ikimiz de bildiğimiz, hatta belirli ölçüde paylaştığımız kanısındayım.

Ne var ki Alec kuşkularını sergileme konusunda hiç de aynı derecede ölçülü davranmıyor. Dün gece üçüncü viskiden sonra Moskova Merkez'in Circus içindeki çifte ajanı olarak Connie Sachs'ı gösterip Toby Esterhase'in onu hemen arkasından izlediğini iddia ediyordu. Viski kaynaklı sezgilerinden başka hiçbir dayanağı bulunmayan varsayımına göre, Ruslar bu ikisini cinsel dürtülerinin etkisiyle iki kişilik bir delilik yaparken yakalamış, şimdi de şantaj yapıyordu. Sonunda onu sabah saat ikiye doğru yatırmayı başardım, ancak sabah altıda mutfakta, pastırmalı yumurta pişirir buldum.

Sorulması gereken soru, ne yapılması gerektiğidir. Düşününce, bu Mayısçiçeği'yle (başka bir deyimle, Stasi'de olduğu iddia edilen gizemli alt kaynağıyla) talihini kendi koşullarında bir kez daha denemesine izin verme taraftarıyım. Her ikimizin de bildiği gibi, sahadaki günleri sayılı ve bu günleri uzatması için her türlü nedeni var. Öte yandan, işimizin en güç tarafının güven yatırımı olduğunu da biliyoruz. Alec içgüdüsünün ötesinde başka çok az şeyi temel alarak Mayısçiçeği'nin gerçekliğinden bütünüyle emin olduğunu söylüyor. Bu kanı ya deneyimli bir ajanın esinlenmiş önsezisi ya da meslek hayatının sonuna gelmiş yaşlı bir saha çalışanının özel yakarışı olabilir.

Bu bilgiden kaynaklanarak, devam etmesine izin verilmesini saygılarımla öneririm.

GS

Oysa aşağıdaki yazışmadan da görüleceği gibi, Kontrol öylesine kolay ikna edileceklerden değildi:

Kontrol'den GS'ye: Leamas'ın kendi işini kendi görmeye çalışmasından ciddi kaygı duyuyorum. Öteki göstergeler nerede? Leamas'ın olaylara bakışı açısından kirlenmemiş olan alanlardaki istihbaratı test etmemiz mümkün değil mi?

GS'den Kontrol'e: Bir bahaneyle hem Dışışleri hem de Savunma'dan görüş aldım. Her ikisi de materyali övüyor, sahte olduğuna inanmıyor. nemli bir kandırmacadan önce yemleme ihtimali her zaman var.

Kontrol'den GS'ye: Leamas'ın Berlin İstasyon Başkanı'na neden başvurmadığını anlayamıyorum. Bu gibi sahne arkası manevralar Servis'in iyiliğine olmaz.

GS'den Kontrol'e: Alec maalesef İst/B'yi örtülü-karşıtı ve Ortak-yandaşı olarak görüyor.

Kontrol'den GS'ye: İçlerinden birinin çürük elma olduğu yönünde kanıtlanmamış bir iddiaya dayanarak birinci sınıf yetkililerimden vazgeemem.

GS'den Kontrol'e: Korkarım, Alec Ortak Yönetim'i kötü bir bostan olarak görüyor.

Kontrol'den GS'ye: Belki de budanması gereken, Alec.

Alec'in bir sonraki yazılı nerisi bütünüyle bambaşka bir kaliteye sahip: Kusursuzca daktilo edildiği gibi, kendi stili-nin çok üzerinde bir üslupla yazılmış. Okur okumaz ilk düşüncem, Alec'in yazıcılığını ağdaş dillerde birinci sınıf onur ğrencisi Stas de Jong'un yaptığı. Kısacası, bu kez bir doksanlık Stas, Berlin İstasyonu'nun dumanla kaplı bodrumunda Olivetti zerine eğilmişken, Alec kepaze Rus sigaralarından birini tüttürerek odayı arşınıyor, de Jong'un çaktırmadan atladığı kaba İrlanda küfürleri yazdırıyor.

Buluşma Raporu, 2 şubat 1959. Yer: Berlin Güvenli Ev K2.

Katılanlar: Başkan Vekili/Berlin İstasyonu Alec Leamas (Paul) ve Karl Riemack (MAYISÇİÇEĞİ).

Kaynak MAYISÇİÇEĞİ. İkinci Treff. Gizli Ötesi. AL'den Başkan/Örtülü Marylebone'a Kişiyi Özel ve Gizli.

Kaynak Mayısçiçeği ya da Carl Zuckmayer'in benzer adı taşıyan oyununa dayanarak "Köpenick'li Doktor" denilen Doğu Almanya'nın seçkin üyesi, çoğu Köpenick'in göl kenarı villalarında ve apartmanlarında oturan yüksek rütbeli SED [Sosyalist Birlik (yani Komünist Parti)] ve Stasi ileri gelenlerinden seçkin bir zümrenin tercih ettiği bir hekim. Solcu sicili kusursuz. Otuzların başından bu yana komünist olan babası Manfred, Thälman Taburu'yla birlikte İspanya İçsavaşı'nda çarpışır sonrasında Hitler'e karşı Kızıl Orkestra ağına katılır. Mayısçiçeği 1939-45 savaşı sırasında, 1944 yılında Buchenwald temerküz kampında Gestapo tarafından kurşuna dizilecek babası adına gizli belge taşır. Manfred Doğu Almanya'da devrimi görece kadar yaşamamış olsa da oğlu Karl, babasına olan sevgisi nedeniyle, devrimin sadık bir yoldaşı olmakta kararlı davranır. Lisede öne çıktıktan sonra, Jena ve Prag'da tıp okur. Yüksek onur derecesiyle mezun olur. Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin tek üniversite hastanesinde uzun saatler çalışmaktan tatmin olmayınca Köpenick'te, yaşlı annesi Helga'yla paylaştığı aile evinde seçkin hastaları için gayriresmi bir ameliyathaneye açar.

Doğu Alman seçkinlerinin doğuştan üyesi olarak, duyarlı tıbbi konularla da görevlendirilir. Yüksek rütbeli bir SED yetkilisi uzak bölgelerde zührevi bir hastalığa yakalanır ve üstlerinin durumdan haberdar olmalarını istemez. Mayısçiçeği sahte bir tanıyla adama yardımcı olur. Bir Stasi mahkûmu sorgu sırasında kalp yetmezliğinden ölür, ancak ölüm raporu bambaşka bir öykü anlatması gereklidir. Çok değerli bir Stasi mahkûmu sert bir davranışa maruz kalmak üzere. Mayısçiçeği'nden mahkûmun psikolojik ve fiziksel durumunu kontrol etmesi ve tolerans düzeyini değerlendirmesi istenir.

Mayısçiçeği bütün bu sorumlulukları nedeniyle *Geheimer Mitarbeiter* (gizli işbirlikçi) ya da kısaca GM konumuna getirilir, görevi kapsamında bir Stasi müfettişine, “Düş gücü pek güçlü olmayan memur” Urs ALBRECHT’e her ay rapor vermesi gerekir. Mayısçiçeği Albrecht’e verdiği raporların “seçmeli, çoğunlukla uydurma ve sonuç yaratmayacak” şekilde hazırlandığını belirtir. Karşılığında da, Albrecht’in ona “iyi bir hekim, ama kötü bir casus” olduğunu dediği anlatılır.

Bir başka istisna da, Mayısçiçeği’nin Doğu Berlin’de, Doğu Alman seçkinlerinden çoğunun ikamet ettiği, halktan özel eğitilmiş Dzerjinski Tugayı tarafından korunduğu Majakowskiring ya da “Küçük Kent”e giriş belgesine sahip olmasıdır. “Küçük Kent” ayrıcalıklı mağaza, çocuk yuvası vb. dışında, kendi özel tıp merkezine sahip olsa da, Mayısçiçeği o kutsal bölgeye kendi ünlü “özel” hastalarıyla ilgilenmek için girebilmektedir. Dedğine göre, kordonu aşır içeri girdiği zaman gizlilik kuralları gevşemekte, yaygın dedikodu ve entrikanın yanı sıra, diller de çözülmektedir.

Neden:

Mayısçiçeği’nin belirttiği neden, Doğu Alman rejiminden nefret etmesi, babasının komünizm düşlerine ihanet edildiğine inanmasıdır.

Hizmet önerisi:

Mayısçiçeği, bir kadın hasta ve Stasi çalışanı olan alt kaynak LALE’nin sadece bizim için çalışma kararını teşvik etmekle kalmadığını, de Jong’un Volvo’suna bıraktığı mini kasetlerin de ondan kaynaklandığını iddia etmektedir. Lale’yi sinir hastası, ancak son derecede kontrollü ve çok savunmasız biri olarak tanımlar. Kendi hastası olduğunda ısrarcıdır, bunun dışında bilgi vermez. Ne kendinin ne de Lale’nin maddi ödül peşinde olduğunu yineler.

Tehlikeye düşmesi durumunda Batı’ya yerleştirilmesi henüz görüşülmedi. Bkz. aşağıda.

Ama aşığıda bir şey göremiyoruz. Smiley ertesi gün şu Riemeck'i bizzat görmek için Berlin'e gidiyor, bana da eşlik etmemi söylüyor. Oysa, seyahatinin birincil nedeni Riemeck değil. Onu çok daha fazla ilgilendiren, sinir hastası ama son derecede kontrollü, Lale kod adlı kadın alt kaynağın kimliği, erişimi ve nedenleridir.

* * *

Yağmur ve kar dolu dondurucu rüzgârların süpürdüğü uyku tutmaz bir Batı Berlin'de gecenin körü. Alec Leamas ve George Smiley yeni adayları Karl Riemeck, namı diğer Mayıs-çiçeği'yle kapanmış, ortalarında Alec'in gözdesi, Riemeck'in ilk denemesi bir şişe Talisker. Smiley'nin sağ omzunda oturuyorum. Berlin'deki güvenli ev K2 Fasanenstrasse, 28 numarada ve Müttefik bombardımanından ayakta kalmış, beklenmedik ve görkemli bir yapı. Sütunlu girişi, cumbası ve Uhlandstrasse'ye açılan iyi bir arka kapısıyla Biedermeier stiline inşa edilmiş. Her kim seçmişse, imparatorluk nostaljisi zevkine ve operasyon görüşüne sahip olduğu kesin.

İstedikleri kadar çabalasın, bazı yüzler sahiplerinin iyi kalpliliğini gizleyemez; Riemeck'inki de o yüzlerdendi. Saçı seyrekleşmeye yüz tutmuş, gözlüklü biri – ve tatlı. Bu son kelimeyi reddetmek imkânsız. Hekimlere özgü hevesli kaş çatmayı boş verin: Çevreye insanlık yayıyor.

Şimdi bu ilk karşılaşmayı düşünürken, 1959 yılında Doğu Berlinli bir hekimin Batı Berlin'e gelmesinde öyle şaşılacak bir şey olmadığını kendime hatırlatmak zorundayım. Çok kalabalık geldiler, birçoğu geri dönmedi; zaten Duvar'ın yapılmasının nedeni de buydu.

Dosyanın açılış bölümü daktiloyla yazılmış, ama imzasız. Resmi bir rapor olmadığından, ancak yazarının Smiley

olduğunu tahmin edebiliyor, kimseye hitap edilmediği için de dosya için yazdığını düşünüyorum; başka bir ifadeyle, kendisi için.

Mayısçiçeği, Doğu Alman rejimine muhalefетinin kendi deyimiyle “koza” aşamasına nasıl girdiğini açıklaması istendiğinde, Stasi sorgucularının ondan bir kadını sorgulamalı tecride hazırlamasını istedikleri anı işaret ediyor. Kadın, CIA adına faaliyet gösterdiği iddia edilen, elli yaşlarında bir Doğu Alman vatandaşıdır. Şiddetli klostrofobi sorunu yaşamaktadır. Hücre hapsinden zaten yarı delirmiş haldedir. “Bir sandığın içine çiviledikleri zaman attığı çığlıklar hâlâ kulağımda,” – Mayısçiçeği.

Anı karar vermeye pek yatkın olmadığını söyleyen Mayısçiçeği bu yaşadığından sonra “durumu her açıdan tekrar değerlendirdiğini” söylüyor. Partinin yalanlarını ilk elden duymuş, yolsuzluğunu, iki yüzölçümünü ve gücünü kötüye kullanmasına tanık olmuş. “Tam tersi olduğunu iddia eden” totaliter devletin belirtilerini tanımış. Demokratik Alman Cumhuriyeti babasının düşlediği demokrasinin çok uzağında, “polis devleti olarak yönetilen bir Sovyet kuludur.” Bu algıdan sonra, Manfred’in oğlunun önünde tek bir yol vardır: Direniş.

İlk düşüncesi, yeraltında bir hücre kurmaktır. Zaman zaman rejimden hoşnutsuzluğunu dile getirmiş şu veya bu seçkin hastayı belirleyecek, ona öneride bulunacaktır. Peki ama, ne önerisi? Hem, ne süre için? Mayısçiçeği’nin babası Manfred yoldaşlarının ihanetine uğramıştır. Oğlu en azından bu konuda babasının izinden gitmeme kararındadır. Öyleyse, bütün koşullarda kime yeterince güven duymaktadır? Cevap, hiçbirine, ne olursa olsun yeminli bir komünist olan annesi Helga’ya bile.

Pekâlâ, diye düşünür, olduğu gibi, yani “tek kişilik terör hücresi” olarak kalacaktır. Babasını değil, çocukluğunun kahramanını, 1939 yılında, yanında tek bir yardımcısı ya da

sırdaşı bile olmadan bir bomba yapan ve Führer'in daha birkaç dakika önce taraftarlarına hitap ettiği bir Münih birahanesine yerleştirip patlatan Georg Elser'i taklit edecektir. "Hitler'i sadece o cehennemlik talihi kurtarmıştı." – Mayıs-çiçeği.

Ne var ki, diye düşünür, Hitler gibi Doğu Almanya da tek bir bombayla imha edilebilecek bir rejim değildir. Mayıs-çiçeği her şeyden önce ve hepsinden önemlisi, hekimdir. Çürümüş bir sisteme içinden müdahale etmek gerekir. Bunun nasıl yapılacağı, zamanında anlaşılacaktır. O zamana kadar kimseye açılmayacak, kimseye güvenmeyecektir. Yalnız kendisi olacak, kendi kendine yetecek, sadece kendine karşı sorumluluk taşıyacaktır. *"Tek kişilik gizli bir ordu"* olacaktır.

Riemeck'e göre "koza," 18 Ekim 1958 günü, akşam saat onda tanımadığı bir kadının bisikletiyle Doğru Berlin'in banliyölerinden Köpenick'e gelip Mayıs-çiçeği'nin kliniğinin kapısına dayandığı, kürtaj olmak istediğini söylediği zaman patlamıştı.

Bu noktada Smiley'nin anlatısı kesiliyor ve bize doğrudan Dr. Riemeck hitap ediyor. George, Riemeck'in sözleri ne kadar uzun olursa olsun, kısaltılmayacak kadar değerli olduğunu düşünmüş olmalı:

Yoldaş [silinmiş], çekiciliği kuşku götürmeyen son derecede akıllı bir kadın, dışarıya karşı Parti'nin onaylayacağı kadar sert, çok becerikli, ancak tıbbi bir muayenenin mahremliğinde aralıklarla çocuksu ve savunmasız. Bir hastanın akli dengesi konusunda ezbere tanı koyma taraftarı olmamama rağmen, burada katıca denetlenmiş bir çeşit seçici şizofreni tahmininde bulunabilirim. Kişisel cesaret ve yüksek ilke sahibi bir kadın olması, çelişki olarak algılanmamalı.

Yoldaş [silinmiş] hamile olmadığını bu nedenle de kürtaja gerek duymadığını işitince, aynı dönem içinde aynı derecede

iğrenç iki erkekle yattığından, hamile olmadığına çok şaşırdığını söylüyor. Alkol bulundurup bulundurmadığını soruyor. Alkolik olmadığını, ancak her iki erkeğinin de çok içtiğini, bu yüzden içkiye alıştığını söylüyor. Ona tıbbi hizmetlerime teşekkür etmek isteyen bir Kongo tarım bakanının hediye ettiği Fransız konyağından bir kadeh veriyorum. İçkiyi bir yudumda bitirdikten sonra, beni sorguya çekiyor:

“Arkadaşlar düzgün ve ağzı sıkı bir adam olduğunuzu söylüyor. Doğru mu?”

“Hangi arkadaşlar?” diye soruyorum.

“Gizli arkadaşlar.”

“Arkadaşlarınızın neden gizli olması gerekiyor?”

“Organlardan oldukları için.”

“Ne Organları?”

Onu sinirlendirdim. “*Stasi*, Yoldaş Doktor,” diye çıkışıyor. “Siz ne sanmıştınız?”

Kadını uyarıyorum. Hekim olabilirim, ama Devlet’e karşı sorunluluklarım var. Beni duymamayı yeğliyor. Seçme hakkına sahip olduğunu söylüyor. Bütün yoldaşların eşit olduğu bir demokraside ona dayak atan ve eşcinsel olduğunu reddeden boktan bir sadist kocayla, canının çektiği her zaman onu Volga makam arabasının arkasında düzmeye hakkı olduğuna inanan, patron olacak elli yaşındaki şişman domuz arasında tercih yapabileceğini anlatıyor.

Konuşma sırasında iki kez Dr. Emmanuel Rapp’ın adı geçti. Ondan Rappdomuzcuk diye bahsediyor. Bu Rapp’ın bana durmadan bir dizi hayali hastalık için gelen Yoldaş Brigitte Rapp ile bir ilişkisi olup olmadığını soruyorum. Evet, diye onaylıyor, domuzun karısının adı Brigitte. Bağlantı kuruldu. Frau Brigitte Rapp bana zaten hayatta her istediğini yapan üst düzey bir Stasi yetkilisiyle evli olduğunu çılatmıştı. Kısacası karşımdaki kadın, Dr. Emmanuel Rapp’ın çok öfkeli kişisel asistanı ve –dediğine göre– gizli metresi. Rapp’ın kahvesine arsenik koymayı bile düşündüğünden bahsediyor. Eşcinsel kocasının bir dahaki tecavüz girişiminde kullanmak

üzere yatağının altında bir bıçak bulundurduğunu anlatıyor. Bütün bunların tehlikeli fanteziler olduğunu söyleyip bir an önce vazgeçmesini tavsiye ediyorum.

Kocasına ya da işyerinde böyle kışkırtıcı sözler söyleyip söylemediğini soruyorum. Gülüyor ve söylemediğini belirtiyor. Üç farklı yüzü olduğunu anlatıyor. Bu bakımdan talihli olmalı, çünkü Demokratik Alman Cumhuriyeti vatandaşlarından çoğunun beş ya da altı yüzü olur: “İşyerinde özverili ve çalışkan bir yoldaşım; her zaman, özellikle de toplantılarda kıyafetim ve saçlarım derli topludur; üstelik tanınmış bir domuzun seks kölesiyim. Evde, benden en az on yaş daha büyük olan, hayatta sadece Majakowskiring seçkinlerinden biri olup, genç ve güzel erkeklerle yatmayı düşleyen sadist bir yumuşağın (eşcinsel) nefret objesiyim.” Üçüncü kimliği ise, şimdi gözlerimin önündeki: Oğlunun dışında, Doğu Alman hayatının her yönünden nefret eden ve gizli teselliği Tanrı’da ve O’nun azizlerinde bulan bir kadın. Benim dışımda, bu üçüncü kimliğini başka kime açtığını soruyorum. Hiç kimseye. Sesler duyup duymadığını soruyorum. Duyup duymadığının farkında değil, ama herhangi birinin sesini duymuşsa, bu Tanrı’nın sesi olmalı. Daha önce söylediği gibi, kendine zarar vermek niyetinde olup olmadığını soruyorum. Kısa süre önce kendini bir köprüden aşağıya atmaya niyetlendiğini, ama oğlu Gustav’ın sevgisinin onu durdurduğunu anlatıyor.

Başka gösterişli ya da intikam dolu girişimlerde bulunmayı düşünüp düşünmediğini soruyorum; Dr. Emmanuel Rapp’ın kazağını koltukta bıraktığı bir sefer makas alıp kazağı küçük parçalara ayırdığını, sonra da parçaları yakılacak gizli atıkların bulunduğu bir torbaya doldurduğunu anlatıyor. Rapp ertesi gün gelip kazağını bulamadığını söylediği zaman, aramasına yardım ediyor, adam sonunda birilerinin çalmış olacağı sonucuna varınca da, olası hırsız adları öneriyor.

Yoldaş Dr. Rapp’tan intikam alma arzusunun arada azalıp azalmadığını soruyorum. Arzunun her zamankinden daha

güçlü olduğunu, Rapp’dan daha çok, onun gibi domuzları güçlü mevkilere getiren sistemden nefret ettiğini söylüyor. Gizli nefretleri ürkütücü olduğu gibi, bunları iş arkadaşlarının her an açık gözlerinden saklayabilmiş olması bana bir çeşit mucize gibi geliyor.

Nerede oturduğunu soruyorum. Yakın zamana kadar kocasıyla Stalinallee’de, özel bir koruma düzeni bulunmayan Sovyet stili bir apartmanda oturduklarını, Magdalenenstrasse’deki Stasi merkezine bisikletle on dakikada gidebildiğini anlatıyor. Kısa süre önce –bunun eşcinsellik etkisiyle mi, yoksa parayla mı gerçekleştiğini bilmiyor; kocası babasından kalan parayı sır gibi saklıyor– Berlin Hohenschönhausen bölgesinde resmi görevlilere ve yüksek memurlara tahsis edilmiş korumalı bir alana taşınmışlar. Göller ve ormanlar bulunmasına bayılıyor, oğlu Gustav için bir çocuk parkı ve içinde ızgarası olan özel bir bahçesi bile var. Bu evde yaşamak başka her türlü koşulda düş gibi olacakken, iğrenç kocasıyla paylaşmak zorunda kalması gülünç. Bisiklet tutkunu, işe hâlâ bisikletle gidiyor ve kapıdan kapıya yolun yarım saat sürdüğünü söylüyor.

Gece yarısı bir oldu. Eve döndüğünde kocası Lothar’a ne diyeceğini soruyorum. Hiçbir şey, deyip ekliyor:

“Sevgili Lothar’ım bana tecavüz etmiyor ya da sarhoş değilse, kucagında Demokratik Alman Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı kâğıtlarıyla yatağın kenarına çöker ve sadece kendi karısından değil, bütün dünyadan nefret ediyormuş gibi homurdanır.”

Kocasının eve gizli belgeler getirip getirmediğini soruyorum. Getirdiği kâğıtların son derecede gizli olduğunu söylüyor; cinsel açıdan sapık olmasının ötesinde tutku derecesinde hırslı olduğunu ve belgeleri eve getirmekle yasaya karşı geldiğini anlatıyor. Şimdiye kadar domuz ya da tecavüzcü olmayan biriyle yatmadığından dem vurarak, bir dahaki gelişinde onunla sevişip sevişmeyeceğimi soruyor. Şaka yaptığı kanısındayım, ancak emin değilim. Yine de, ilke olarak

hastalarım ile yatmadığımı söyleyerek öneriyi geri çeviriyorum. Kadını hekim olmasam, onunla sevişeceğimi bilmenin tesellisiyle baş başa bırakıyorum. Gitmek için bisikletine binerken, hayatını ellerime emanet ettiğini söylüyor. Bir hekim olarak, sırlarına saygı göstereceğimi anlatıyorum. Benden ikinci bir randevu istiyor. Ertesi perşembe, akşam altıda gelmesini söylüyorum.

İçimdeki tiksintinin etkisiyle, istemeden ayaklanıyorum.

Nelson gözlerini kitabından kaldırmadan, “Nerede olduğunu biliyor musun?” diye soruyor.

Kendimi tuvalete kilitliyorum, cüret edebildiğim kadar kalıyorum. Masadaki yerime döndüğüm zaman Doris Gamp ya da namı diğer Lale ikinci randevusuna tam zamanında geliyor. Sepette oğlu Gustav, ta Köpenick’e kadar bisikletle gelmiş. Yine Riemeck:

Ana-oğul mutlu ve rahat. Hava harika, kocası Lothar aniden Varşova’da bir konferansa çağırılmış, iki günden önce dönmeyecek, her ikisinin de keyfi yerinde. Ertesi gün oğlu Gustav ile birlikte bisiklete binip kız kardeşi Lotte’ye gidecekler. “Bu dünyada sevdiğim iki kişiden biri,” diyor neşeyle. Oğlunu içinden benim oğlum olmasını isteyen anneye emanet ettikten sonra Yoldaş [silinmiş] ile birlikte tavan arasındaki ameliyathaneye çıkıp gramofonda yüksek sesle Bach çalışıyorum. Bana büyük bir resmiyetle –bana kalırsa çekingence– Emmanuel Rapp’ın hediyesi bir kutu çikolata veriyor ve hepsini bir seferde yemememi tavsiye ediyor. Kutuyu açınca, içinde Belçika çikolatası yerine iki minyatür film kaseti görüyorum. Yanındaki iskemleye oturuyorum, ağzını kulağıma yaklaştırıyor. Minyatür filmlerde ne var, diye soruyorum. Gizli Stasi belgeleri, diyor. Bunları nereden bulduğunu sorunca, fotoğrafları daha bu öğleden sonra, alçaltıcı bir cinsel birleşmenin ardından Emmanuel Rapp’ın kendi

Minox'uyla çektiğini anlatıyor. Birleşme henüz tamamlanmışken, Rappdomuzcuk 2 numaralı binada zaten geç kalmış olduğu bir toplantıya katılmak için hızla gitmiş. Kadın içinde bir hınç, bir de cesaret hissetmiş. Belgeler çalışma masasının üzerinde dağınık duruyormuş. Minox kamera da gündüzleri bulundurduğu yerde, çalışma masasının bir çekmecesinde.

Bir Stasi aparatçığı sesiyle, "Stasi yetkililerinin davranışlarında her an güvenilir olması gerekir," diyor. "Rappschwein öylesine kibirli ki, kendini Servis kurallarının üzerinde görüyor."

"Ya kasetler?" diyorum. Onların kaybolmasını nasıl açıklayacak?

Rappschwein ufak bir çocuk gibi, diyor, onun için arzularının anında yerine getirilmesini ister. Üst düzey yetkililerin bile kişisel kasalarında gizli kamera veya kayıt cihazı gibi özel malzeme bulundurması yasak, ama Rapp öteki kurallar gibi bu yasaklara da uymuyor. Dahası, bu kadar aceleyle çıkarken, yine güvenlik talimatlarına aykırı olarak kasanın kapısını aralık bırakmış, böylelikle Yoldaş [silinmiş] da balmumlu kilitte uğraşmak zorunda kalmamış.

Soruyorum: Balmumlu kilit de ne? Stasi'nin kasalarında yumuşak balmumundan ince bir tabakayla kaplı kilitler kullanıldığını açıklıyor. Kasanın sahibi kasayı kapatırken Stasi'den aldığı ve üzerinden hiç ayırmadığı anahtarı ve mührü [*Petschaft*] kullanarak balmumu üzerinde kendi damgasını bırakıyor. Her *Petschaft* numaralı, farklı yapılı ve kendine özgü. Kasetlere gelince, Rapp'ta bunlardan kutular dolusu var, her kutuda da bir düzine. Sayılarını bilmiyor, Minox kamerasını da birçok görev dışı ve ahlaksız amaçla, oyuncak gibi kullanıyor. Örneğin, birkaç kere çıplak poz vermesini istemiş, ama genç kadın her seferinde reddetmiş. Öte yandan, omzu kalabalık Stasi kodamanları gibi çok içtiğinden, kasında şişelerle votka ve erik rakısı bulunduruyor, sarhoşken de dilinin ölçüsü kaçıyor. Minyatür filmi Stasi merkezinden çıkarmayı nasıl başardığını sorunca gülüyor ve benim gibi bir hekimin cevabı biliyor olması gerektiğini söylüyor.

Stasi'nin iç güvenlik saplantısına rağmen, doğru kimliklere sahip olanların üzerlerinin aranmadığında ısrar ediyor. Örneğin, Yoldaş [silinmiş] Stasi yerleşkesinde 1 ve 3 numaralı Evler arasında hareket etmesine izin veren bir kimlik belgesine sahip. Artık beni de tehlikeye attığına göre, bu kasetlerle ne yapmamı istediğini soruyorum, bunları bir zahmet Britanya İstihbaratı'na iletmemi söylüyor. Neden Amerikan İstihbaratı değil diye sorunca da çok şaşırıyor. Emperyalist Amerika onun düşmanı. Alt kata iniyoruz. Gustav sevgili annemle domino oynuyor. Annem Gustav'ın çok hoş bir çocuk, domino da çok iyi olduğunu, onu kaçırmak istediğini söylüyor.

Örtülü'de, eğlenceye katılmak için her an bahane arayan teknik bölüm araya giriyor:

Berlin Örtülütek'ten Başkan/Örtülü Berlin'e [Leamas].

Konu: Baş Ajanınız MAYISÇİÇEĞİ

1. Köpenick'teki tavan arası ameliyathanesinde eski tip radyo bulunduğunu belirtiyorsunuz. Örtülü Teknik bunu kayıt cihazına dönüştürsün mü?

2. Mayısçiçeği'nin dinlence amaçlı kullanılması Stasi tarafından onaylanan tek mercekli ve yansıtmalı bir Exacta'ya sahip olduğunu belirtiyorsunuz. Aynı zamanda, tedavi amaçlı bir güneş lambasına ve öğrencilik döneminden kalma bir mikroskopa sahip. Temel ekipmana sahip olduğuna göre, mikrodot konusunda eğitilmeli mi?

3. Köpenick yoğun ormanlarla kaplı, kırsal bir bölge olarak Gözleme, İzleme ve diğer operasyon ekipmanının saklanması için ideal. Yedek ekip keşifte bulunup bildirsin mi?

4. Balmumu kilitler. Lale, Emmanuel Rapp'la oynaşması sırasında kişisel kasa anahtarının ve ona bağlı mührünün [Petschaft] bir baskısını çıkarabilir mi? Teknik depolarda uygun modelci çamuru türünden maddeleri saklamak için çok çeşitli cihazlar mevcut.

İç tepki geri dönüyor. *Kadının oynasmaları sırasında?* Bunlar *Lale*'nin değil, Rappdomuzcuk'un iğrenç oynasmalarıydı! *Lale* oynasmalara katlanmazsa düzmece disiplin suçlarıyla işinden atılacağını, *Gustav*'ı da o düşünüyordu kurduğu seçkin okula asla gönderemeyeceğini bildiği için bunlara razı oluyordu. Hem pekâlâ, kolayca tahrik edilen, tutkulu bir kadındı. Ancak bütün bunlar *ne* Rappdomuzcuk *ne de* kocasıyla birlikte olmaktan hoşlandığı anlamına gelirdi!

Oysa Berlin'de *Alec Leamas*'ın hiç böyle kaygıları yoktu:

Başkan/Örtülü Berlin'den [Alec Leamas] Başkan/Örtülü Marylebone'a [Smiley].

DO mektubu, kopyası dosyaya.

Sevgili George,

Kusursuz bir döküm!

Emmanuel Rapp'ın üzerinde olup alt kaynak *Lale* tarafından gizlice alınan *Petschaft* ve anahtarın harf ve rakamları keskin bir kopyasının çıkarıldığını bildirmek istiyorum. Teknik bölümündeki kovboylar, *Petschaft*'ı balmumundan çekerken güvenlik amacıyla hafifçe çevirmesini tavsiye ediyor. Her şey sahte!

İyilikler,

Alec

Not: Genel Merkez kurallarına uygun olarak *Lale*'nin KB dökümü. SADECE ÖRTÜLÜ için!!

AL

KB, Kişisel Bilgiler anlamında. KB, Servis'in geçici bir ilgi duyduğu her insan hayatı için kısaltma. Kefaret için KB. Kuruntu için KB.

Alt ajanın tam adı: Doris Carlotta Gamp

Doğum yeri ve tarihi: Leipzig 21.X.1929.

Eğitimi: Siyasal ve Toplumsal Bilimler dalında Jena ve Dresden üniversitelerinden mezun.

Bir kız kardeş: Lotte, Potsdam'da ilkökul öğretmen, evlenmemiş.

Özgeçmiş ve diğer kişisel bilgiler: 23 yaşında Doğu Berlin Stasi Genel Merkezi'ne kıdemsiz dosya memuru olarak giriyor. Erişimi Özel ve altıyla sınırlı. Altı aylık deneme süresinin ardından, erişimi Gizli derecesine yükseltiliyor. Yurtdışı istasyonlardan gelen raporları işleyip değerlendirmekle görevli J3 bölümüne atanıyor.

İşe girdikten bir yıl sonra, Demokratik Alman Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın yükselen yıldızı olduğu söylenen 41 yaşındaki Lothar Quinz ile ilişki kuruyor. Bunu hamilelik ve medeni nikâh izliyor.

Quinz (kızlık soyadı Gamp) evliliğinin altıncı ayında bir erkek doğurup babasının adı Gustav'ı veriyor. Kocasından habersiz olarak oğlunu Karlshorst'daki Kızıl Ordu kışlasında görevli, bir çeşit Rasputin taklitçisi olan 87 yaşındaki emekli Ortodoks papazı ve *starets*'e (kutsal gezgin) vaftiz ettiriyor. Rus Ortodoksluğa nasıl döndüğü konusunda başka bilgi yok. Quinz'in dikkatini çekmemek için ona Potsdam'daki kız kardeşini ziyaret edeceğini söylüyor ve Gustav'ı bisikletinin sepetine yerleştirerek Rasputin'e gidiyor.

10 Haziran 1957'de, beş yıllık çalışmasının sonunda, yeniden terfi ediyor ve bu kez yurtdışı operasyonlar direktörü, KGB eğitilmiş Emmanuel Rapp'ın kişisel asistanlığına getiriliyor.

Rapp'ın himayesi altında kalması için, onun cinsel arzularını tatmin etmek zorunda. Kocasına şikâyet ettiği zaman, adam Rapp gibi önemli bir yoldaşın isteklerine karşı gelinmemesi gerektiğini söylüyor. Bunun diğer Stasi çalışanlarınca da paylaşılan bir yaklaşım olduğunu düşünüyor. Lale'ye göre, hepsi durumun farkında ve hepsi bunun Stasi disiplininin ciddi bir ihlali olduğunun bilincinde. Ancak hepsi Rapp'ın gücünün nerelere kadar uzandığını bilerek, şikâyet

etmeleri halinde sonucuna katlanmaları gerekeceğinin de farkında.

Bugüne kadar operasyon deneyimi:

Stasi’de çalışmaya başlarken, tüm kıdemsiz personele verilen beyin yıkama kursuna katılıyor. Meslektaşlarından çoğunun aksine, Rusça konuşma ve yazması iyi. Komplo yöntemleri, gizli toplantılar, istihdam ve kandırmaca konularında ek eğitim görüyor. Bunun dışında gizli yazı (karbon ve sıvı), gizli fotoğraf (minyatür, mikrodot), gözetleme, karşı gözetleme, temel gözleme ve izleme kurslarına katılıyor. Yeteneği “iyi ile mükemmel arası” olarak derecelendiriliyor.

Emmanuel Rapp’ın kişisel asistanı ve “altın kızı” (Rapp’ın tanımı) olarak, KGB tarafından düzenlenen Doğu Bloku irtibat hizmetleri konferanslarında Rapp’a eşlik ederek sık sık Prag, Budapeşte ve Gdansk’a gidiyor. Böylesi konferanslarda iki kere tutanak stenografı olarak görevlendiriliyor. Bütün antipatisine rağmen, Kızıl Meydanı gece görebilmek için Rapp’a Moskova seyahatinde eşlik etmeyi düşünüyor.

Yetkili İstihbarat Görevlisinin Sonuç Yorumları:

Başkan/Örtülü Berlin’den Başkan/Örtülü Marylebone’a [Kuşkusuz, Stas de Jong’un katkılarıyla]

Alt kaynak Lale’nin bu Servis’le ilişkisi salt Mayısçiçeği tarafından yürütülüyor. Mayısçiçeği onun önem sırasıyla hekim, denetimcisi, sırdaşı, günah çıkardığı papazı ve en iyi arkadaşı. Böylece elimizde baş ajanımıza köle olmuş bir kadın var ve bana kalırsa böyle de kalması doğru. Bildiğiniz gibi, ona kısa süre önce omuz çantasının tokasına yerleştirilmiş bir Minox ve talk kutusunun tabanında kaset sağladık. Aynı zamanda da Rapp’ın kişisel kasasının kopya anahtarıyla *Petschaft*’ına da sahip.

Bu nedenle, Mayısçiçeği’nin Lale’de rahatsız edici herhangi bir gerginlik belirtisi görmediğini belirtmesi sevindirici.

Tam tersine, kadının moralinin hiç bu kadar yüksek olmadığını, tehlikeden hoşlanıyor görüldüğünü söylüyor; tek kaygısı, kendine fazla güvenip gereksiz riskler alması. İkisi tıbbi nedenler görüntüsü altında Berlin’de buluşabildikleri sürece, fazla endişelenmiyor.

Ne var ki, Lale’nin Rapp’a Demokratik Alman Cumhuriyeti dışındaki konferanslara eşlik ettiği zaman, bütünüyle farklı operasyon sorunları çıkıyor. Ölü posta kutuları ani gereklere cevap veremeyeceğinden, Alman Bloku dışındaki kentlerde Örtülü tarafından Lale’ye acilen hizmet verebilecek kör kuryeler hazır edilebilir mi?

Bir sayfa çeviriyorum. Elim titremiyor. Gerginlik anlarında hep öyledir. Bu, Örtülü merkeziyle Berlin arasında normal operasyon yazışması.

George Smiley’den Berlin’de Alec Leamas’a, kişisel, elyazısı not, kopyası dosyaya:

Alec. Emmanuel Rapp’ın yakında yapacağı Budapeşte ziyareti kapsamında, lütfen kör kurye olarak görev yapacak Peter Guillam’ın ilişikteki fotoğrafının Lale’ye gösterilmesini sağla.

Selamlar, G

George Smiley’den Peter Guillam’a, kişisel, elyazısı not, kopyası dosyaya:

Peter. Bu, Budapeşte’deki hanım olacak. Onu iyi incele!!

Bon voyage, G

Nelson kitaptan başını kaldırarak sertçe, “Bir şey mi dedin?” diye soruyor.

“Hayır. Neden sordun?”

“Öyleyse sokaktan olmalı.”

* * *

Tanımadığınız bir kadının özelliklerini operasyon amacıyla inceliyorsanız, cinsel dürtüler beklemeye alınır. Çekicilik aramazsınız. Saçı uzun mu, kısa mı olacak, boyayacak mı, şapka mı giyecek yoksa başı açık mı olacak, yüzünde belirleyici özellik olarak ne var, diye düşünürsünüz: Geniş bir alın, çıkık elmacikkemikleri, büyük ya da küçük gözler, o gözler yuvarlak mı yoksa doğal olarak çekik mi? Yüzünü inceledikten sonra, vücudunun biçim ve ölçülerine bakar, standart Parti pantolon-ceketi ve bağcıklı ayakkabıları dışında daha tanınabilir bir şeyler giyse neye benzeyeceğini kestirmeye çalışırsınız. Kolay etki altında kalabilecek bir gözlemcinin dikkatini çekme olasılığı dışında, cinsel çekicilik aramazsınız. Bu aşamada ilgilendiğim tek şey, bu yüzün ve vücudun sahibinin sıcak bir yaz günü, Budapeşte’nin sıkıca gözlenen sokaklarında bir kör kuryenin karşısında nasıl davranacağıdır.

Sorunun cevabı kısa oldu: Mükemmel. Becerikli, eli çabuk, dikkat çekmiyor, amaca yönelik. Kör kurye olarak, ben de öyle. Güneşli bir gün, hareketli bir sokak, iki yabancı birbirimize yaklaşıyoruz, çarpışmak üzereyken ben sola, o sağa birer adım atıyoruz, bir an birbirimize dolanıyoruz. Mırıldanarak özür diliyorum, o duymazdan geliyor ve yoluna devam ediyor. Artık iki kaset daha zenginim.

George’a yazıp kopyasını Alec’e gönderdiğim elyazısı raporda belirttiğim gibi, dört hafta sonra, Varşova Eski Kent’te ikinci bir sürtünme, daha çetrefilli olmakla birlikte bir aksilik olmadan tamamlanıyor:

PG'den Başkan/Örtülü Marylebone, kopya AL, Berlin.

Konu: Alt kaynak LALE kör treff.

Daha önceki seferlerde olduğu gibi birbirimizi önceden tanıdık. Vücut teması fark edilemez ve hızlı oldu. En yoğun izlemenin bile ileti anını yakalayabileceğini sanmam.

Lale'nin Mayısçiçeği tarafından mükemmel biçimde bilgilendirildiği açıldı. Daha sonra Başkan/Varşova İstasyonu'na yükümü boşaltmamda sorun olmadı.

PG

Ve Smiley'nin elyazısı cevabı:

Bir kere daha ustaca bir iş Peter! Bravo!

GS

Belki de Smiley'nin düşündüğü ya da elyazısı tutanağım-da hevesle belirttiğim kadar ustaca değil.

* * *

Bir İsviçreli grupla seyahat eden Bretagneli bir Fransız turistiyim. Pasaportum beni şirket müdürü olarak tanıtıyor ama yol arkadaşlarım tarafından sorgulandığım zaman tarım gübreleriyle ilgilenen mütevazı bir gezgin olduğumu söylüyorum. Grupla birlikte, Varşova'nın harika restore edilmiş Eski Kenti'nin görüntülerinin tadına varıyorum. Bol blucin, ve ekose yelek giymiş, boylu boslu genç bir kadın bize doğru yürüyor. Son gördüğümde berenin altına gizlediği kumral saçlarını bu kez serbest bırakmış. Saçlar her adımında güneşte dalgalanıyor. Boynunda yeşil bir eşarp var. Eşarp olmaması, el değiştirme yok, anlamına geliyor. Başımda bir sokak tezgâhından aldığım, kıvılcıllı, kumaş bir Parti kepi var.

Kepi cebine tıktır, el değıştirme yok. Eski Kent sayısız turist grubu kaynıyor. Bizimki Polonyalı rehberimizin isteyeceğinden daha zor yönetiliyor. Kızcağız daha şimdiden üç ya da dördümüzü kaybetti, kentin Nazi bombardımanından sonra mucizevi yeniden doğuşunu dinlemek yerine aramızda gevezelik etmeyi yeğliyoruz. Gözüme bronz bir heykel çarpıyor. Aynı heykel Lale'nin de dikkatini çekmiş, zaten karşılaşmamızın koreografisi böyle ayarlandı. Karşılaştığımız zaman, yavaşlamayacağız. Asıl konu kayıtsızlık, ama aşırı da değil. Göz teması yok; ancak birbirimizi görmezden gelmek için aşırı gayret göstermemek gerek. Varşova izlemenin çok yoğun olduğu bir kent, birinci sırayı da turistik yerler alıyor.

Öyleyse birden başlattığı bu havalı kırıma da neyin nesi, o iri badem gözlerdeki açık davet de ne oluyor? Sağ ellerimiz beklediğim kadar kısa olmayan bir an için birbirlerinin içine kıvrılıyor. Ancak parmakları minik içeriklerini bıraktıktan sonra hemen ayrılmak yerine avcuma yerleşiyor, ben serbest bırakmasam, daha da uzun yerleşecek gibi duruyor. Delirdi mi? Yoksa ben mi çıldırdım? Peki ya yakaladığım o sıcak tebessüm ne? Yoksa kendi kendimi mi kandırıyorum?

Herkes kendi yoluna gidiyor: O, Varşova Paktı casus bürokrasisi konferansına, ben de grubumla birlikte, Britanya Büyükelçiliği Kültür Ataşesi'nin eşiyle birlikte tesadüfen bir köşe masasında keyif çattığı bodrum barına. Bir bira söyleyip erkek tuvaletinin yolunu tutuyorum. Bir başka dünyadan, Sarratt'taki stajyer arkadaş olarak tanıdığım Kültür Ataşesi peşimden geliyor. El değıştirme hızlı ve kelimesiz oluyor. Grubun yanına dönüyorum. Oysa Lale'nin parmaklarının titreşimi avcumdan kaybolmuyor.

O titreşim şimdi de, Stas de Jong'un Mayısçiçeği şebekesinin en parlak yıldızı, alt kaynak Lale güzellemesini okurken de kaybolmuyor:

Lale bu Servis'e bağlı çalıştığı, Mayısıeği'nin hem gay-riresmi yardımcımız hem de onun irtibat kişisi olduğu konusunda bütünüyle bilgilendirildi. İngiltere'yi koşulsuz olarak sevdiğini söylüyor. Özellikle zanaatımızda tanık olduğu yüksek kaliteden etkilendiğini belirtiyor, Varşova'daki son treff'in Britanya kusursuzluğunun bir rneği olduğunun altını çiziyor.

Ne zaman gerçekleşecek olursa, Başkan/rtl [GS] tarafından onaylandığı gibi, Lale'nin istihdamının sonlandırılmasıyla birlikte yeni bir ülkeye yerleşmesinde uygulanacak koşullara göre hizmette tamamladığı her ay için 1.000 sterlin alacak, artı bir kerelik 10.000 sterlin ikramiye denecek. Ancak en büyük arzusu, zamanı ne zaman gelirse, oğlu Gustav'la birlikte Britanya vatandaşı olmak.

Kendi rtl becerileri belki daha da etkileyici. Koridor-daki kadınlar tuvaletinin duş platformunun tabanına min-yatr bir kamera yerleştirmede gösterdiği başarı, onu kamerayı çantasına koyup 3 numaralı Bina'ya sokup çıkarma geriliminden kurtarıyor. Büro yapımı *Petschaft* ve anahtarı ortalığın sakin olduğu ve istediği her an Rapp'ın kasasına girmesine imkân veriyor. Geçen gün Mayısıeği'ne en sık yinelenen düşünün çok yakışıklı bir İngiliz'le evlenmek olduğunu ıtlatmış!

"Yolunda gitmeyen bir şey mi var?" diye soruyor Nelson. Bu kez kararlı.

"Bir rozete rastladım," diyorum; üstelik, bu sefer doğru.

* * *

Bunny yanında bir evrak çantası getirmiş, üzerinde de koyu renkli bir takım elbise var. Doğruca Hazine'yle toplantıdan geliyor ama kiminle ya da ne konuda, söylemedi. Laura bacak bacak üzerine atmış, Kontrol'n koltuğuna yayılmış.

Bunny çantasından bir şişe ılık Sancerre çıkarıyor ve hepimize birer kadeh dolduruyor. Ardından bir paket tuzlu kaju açıp herkesi buyur ediyor.

“Ağır mı gidiyor Peter?” diye soruyor nazikçe.

“Ne bekliyordun ki?” diyorum, kullanmayı kararlaştırdığım kederli bir sesle. “Anıları deşmek çok keyifli olmuyor, değil mi?”

“En azından, yararlı olduğunu umuyorum. Eski günleri ve yüzleri yeniden görmek gerginlik yaratıyor mu?”

Soruyu duymazdan geliyorum. Sorgulama başlıyor, önce ağır aksak:

“Sana önce *Riemeck*’i sorsam, anladığım kadarıyla bir ajan olarak beklenmeyecek kadar çekici bir tip, öyle mi?”

Başım la onaylıyorum.

“Üstelik, hekim. Hem de iyi bir hekim.”

“Yine başımı sallıyorum.

“Öyleyse talihli Whitehall müşterilerine dağıtılan Mayıs-çiçeği raporlarında, o gün neden kaynaktan –alınılıyorum– *Doğu Alman Sosyalist Birlik Partisi’nin orta kademelerinde istihdam edilen ve çok gizli Stasi materyaline düzenli erişim sahibi olan, önemli görevde bir memur* olarak bahsediyor?

“Dezenformasyon,” diyorum.

“Kimin işi?”

“George, Kontrol, Hazine’den Lacon. Mayısçiçeği materyalinin tezgâha çıkar çıkmaz ortalığın karışacağını biliyorlardı. Müşterilerin soracağı ilk şey, kaynağın kimliği olacaktı. Onun için aynı ağırlıkta bir hayali kaynak yarattılar.”

“Peki ya senin Lale?”

“Ne olmuş Lale’ye?”

Çok hızlı. Beklemem gerekirdi. Beni kızıştırıyor olabilir mi? Yüzünde neden bende yumruk atma arzusu uyandıran o ukala, mutsuz sırıtış var? Peki neden Laura da sırıtıyor?

Yoksa Yunan restoranındaki karavanadan sonra intikamını mı alıyor?

Bunny kucağından bir şeyler okuyor; konu hâlâ Lale: “*Alt kaynak İçişleri Bakanlığı’nda, en üst çevrelere erişimi olan üst düzey bir sekreter. Bu biraz itelemek olmuyor mu?*”

“Nasıl itelemek?”

“Ona hak ettiğinden biraz daha fazla –haydi, *saygınlık* diyelim– kazandırmıyor mu? Yani demek istiyorum ki, başlangıç için *önüne gelenle yatıp kalkan* üst düzey bir sekreter nasıl? Gerçek dünyada bir karşılığını arıyorsan, *bürodaki erkek delisi* daha uygun olurdu. Ya da dini tercihlerine bakılırsa, *kutsal fahişe?*”

Beni izliyor, öfkeyle, kızgınlıkla, itirazla patlamamı bekliyor. Nasıl bilmem, ama bir şekilde onu tatmin olmaktan alıkouyorum.

“Yine de, Lale’yi iyi tanıdığını düşünüyorum,” diye devam ediyor. “Ona böylesine özenle hizmet ettikten sonra.”

Ölçülü bir dikkatle, “Ona hizmet *etmedim* ve o benim Lale’m değil,” diye cevap veriyorum. “Sahada olduğu bütün süre boyunca Lale’yle tek bir kelime bile etmedik.”

“Tek bir kelime bile?”

“Treff’lerimiz sırasında, tek bir kelime bile. Birbirimize sürtünerek geçtik, hiç konuşmadık.”

O en sevimli, çocuksu tebessümüyle, “Öyleyse, adını nereden biliyor?” diye soruyor.

“Adımı *bilmiyordu!* Birbirimize *merhaba* bile dememişken, adımı nasıl bilsin?”

Hiç bozuntuya vermeden, “Adlarından *birini,*” diye ısrar ediyor.

Laura’nın sırası: “İstersen *Jean-François Gamay* adını dene Pete,” diyor, aynı şakacı havayla. “Metz’deki bir Fransız elektronik şirketinin ortağı, Karadeniz kıyısında, Bulgar

Devleti seyahat şirketinin düzenlediği bir paket tatile katılıyor. Bana kalırsa, *merhaba* demenin biraz ötesinde.”

Patlattığım neşeli kahkaha sınırsız; gerçek ve ani bir rahatlamanın ürünü olduğu için, öyle olması da gerekir.

Ortak neşeye katılarak, “Tanrı aşkına!” diyorum. “Bu, *Lale*’ye söylediğim bir şey değildi. Bunu *Gustav*’a söylemiştim!”

* * *

Buyurun bakalım, Bunny ve Laura; umarım en gizli ve en iyi hazırlanmış planların bir çocuğun masumluluğu karşısında nasıl yıkıldığını konu alan bu uyarıcı öyküyü rahatça dinlemeye hazırsınız.

İş adım gerçekten de Jean-François Gamay ve gerçekten de Karadeniz kıyısındaki pek de sağlıklı olmayan bir Bulgar tatil köyünde ucuz bir deniz ve güneş tatili geçiren, yakından izlenir bir turist grubunun üyesiyim.

Kasvetli otelimizin bulunduğu koyun karşı kıyısında komünist bayraklarıyla kaplı Sovyet usulü Parti Çalışanları Konukevi’nin betondan yapılmış brütalist heyulası dikiliyor, suyun üzerinden gümbürdeyen savaş müziğini, arada sırada da hoparlör kalabalığından yükselen, canlandırıcı barış ve iyi niyet mesajlarını işitiyoruz. Duvarlarının arasında bir yerde Lale ve beş yaşındaki oğlu Gustav, Stasi’nin çalışanlarına yabancı kumlar üzerinde itişme izni vermekteki gönülsüzlüğünü nasılsa aşmış olan iğrenç Yoldaş Lothar’ın, yani Lale’nin kocasının etkili ilişkileri sayesinde, işçilere özgü kolektif bir tatil yapıyor. Lale’nin yanında Potsdamlı okul öğretmeni kız kardeşi Lotte de var.

Sahilde, saat dörtle dördü çeyrek geçe arası Lale’yle birbirmize sürtünerek geçeceğiz, bu kez karşılaşmada oğlu Gustav

da olacak. Lotte otelde güvende olacak, bir işçi konferansına katılacak. Burada ilk hareket sahadaki ajandan, yani Lale'den gelecek. Benim işim, onun hareketine yaratıcılıkla karşılık vermek. İşte şimdi de orada, bir Mother Hubbard plaj bornozuna sarınmış, omzunda bir ip çantayla sahile vuran köpüklerin arasından bana doğru geliyor. İlerlerken, Gustav'a kova-sına atacağı deniz kabuklarını ya da değerli taşları gösteriyor. Kalçalarını yine Varşova Eski Kent'te görmezden geldiğim o kırıtmayla sallıyor – tek fark, her gamsız kelimemi gizlemeye gerek duymadıkları bir kuşkuyla karşılayan Bunny ve Laura'ya kalçalarından bahsetmemeye özen göstermem.

Yaklaşırken, omzundaki ip çantayı karıştırıyor. Güneşe tapan ötekiler, öteki çocuklar suda oynuyor, güneş banyosu yapıyor, sosisli sandviçler yiyip satranç oynuyor ve Lale de sahnede şu ya da bu yoldaşa bir kelime etmemezlik, gülümsememezlik etmiyor. Bana yaklaşması için nasıl dolap çevirdiğini, yüksek sesle kahkaha atıp cesaretle bana yaklaşması ve elime kocaman bir parça mavi, beyaz ve pembe bir hindistancevizli kurabiye sıkıştırması için Gustav'a ne söylediğini bilemiyorum.

Yine de çok sevimli olmam, sevindiğimi belli etmem gerektiğini biliyorum. Kurabiyeyi yiyor gibi yapmak, kalanını cebime atmak, dizlerimi kırıp çömelmek, daha önceden elimde sakladığım deniz kabuğunu kumların arasından bulup kurabiyenin karşılığında Gustav'a uzatmak zorundayım.

Lale bütün bunlara neşeyle –bana kalırsa fazla neşeyle, ama Bunny ve Laura'dan bunu da saklıyorum– gülüyor, sonra da haydi gel tatlım, diyor, bu iyi kalpli yoldaşı rahat bırakalım.

Oysa Gustav'ın bu iyi kalpli yoldaşı rahat bırakmaya niyetli olmaması, Bunny ve Laura'ya anlattığım nükteli öyküye neden oluyor. Her türlü ölçüye göre şımarık bir çocuk olan

Gustav, senaryonun çok ötesine geçiyor. Bu iyi kalpli yoldaşla bir alışveriş yaptığının, kurabiye karşısında deniz kabuğu aldığının farkında ve bu yeni ticaret ortağını sosyal ve ticari açıdan tanımak istiyor.

“Adınız ne?” diye soruyor.

“Jean-François. Seninki?”

“Gustav. Jean-François ne?”

“Gamay.”

“Peki, yaşıyorsunuz?”

“Yüz yirmi sekiz. Seninki?”

“Beş. Yoldaş nereden geliyor?”

“Fransa’dan, Metz’den. Peki, sen?”

“Berlin, Demokratik Almanya. Bir şarkı dinlemek ister misiniz?”

“Hem de çok.”

Böylelikle Gustav kumlara vuran köpükler için esas duruşa geçiyor, göğsünü şişirip Sosyalist bir Almanya için kanlarını döken sevgili Sovyet askerlerine teşekkür eden bir okul şarkısını söylemeye başlıyor. Bu arada, arkasında duran anesi soğukkanlılıkla bornozunun kuşağını çözüyor ve gözlerini bana dikerek çıplak vücudunu bütün görkemiyle sergiledikten sonra kuşağını ağır ağır bağlayıp benimle birlikte oğlunu büyük bir beğeniyle alkışlıyor; ardından da Gustav’ın elini sıkmamı, geriye zarif bir adım atıp sağ yumruğumu kaldırmamı ve Komünist selamına karşılık vermemi bir anne gururuyla izliyor.

Lale’nin çıplak vücudunun haşmetini kendime saklarken, eğlenceli öykümü anlatmaya başlamadan önce de içimde yanan soruyu tekrar ediyorum: *Lale’nin adımı bildiğini siz nereden öğrendiniz?*

Angaryamdan erken kurutulup Ahır'ın kasvetinden adı-mımı Bloomsbury'nin öğleden sonra kargaşasına attıktan sonra, hiç farkına varmadığım bir dürtüyle güneybatıya, Chelsea'ye doğru yönelirken hangi duyguların beni ezip geçtiğinden habersizim. Aşağılanma, kesin. Düş kırıklığı, şaşkınlık, burada da kuşku yok. Geçmişimin eşelenip yüzü-me çarpılmasının öfkesi. Suçluluk, utanç, kaygı, üstelik her miktarda. Ve kendini bulunmaz kıldığı için, bütün bunların tek bir ıstırap ve anlayışsızlık patlamasıyla George Smiley'yi hedef alması.

Gerçekten de, öyle miydi? Yoksa tıpkı benim ona yalan söylediğim gibi, Bunny de bana yalan söylüyordu ve George onun itiraz ettiği kadar bulunmaz değil miydi? Yoksa onu bulmuşlar, sanki olacak şeymiş gibi sıkıp suyunu mu çıkarmışlardı? Millie McCraig cevabı biliyorsa da, –bildiğinden kuşkulanıyordum– ölü ya da diri, George Smiley'nin söz konusu edilemeyeceğini belirten kendince uyarladığı Devlet Sırları Yasası uyarınca Millie suskun kalmaya mahkûmdu.

Bir zamanlar durumları pek de parlak olmayanların oturduğu sessiz bir çıkmaz sokak iken, şimdi Londralı milyoner gettolarından birine dönmüş Bywater Street'e yaklaşırken, üzerimden geçen nostalji dalgasının farkına varmayı kabullenmiyor ya da park etmiş otomobilleri aklımın bir kenarına

yazma, gözlerimle içindekileri tarama ya da karşı taraftaki kapılarla pencereleri dalgınca yoklama zorunluğuna boş veriyorum. Buraya en son ne vesileyle gelmişim? Belleğim George'un ön kapıdaki ahşap takoz düzenini atlatıp onu hainlerin haini, sevgili eski dostu ve karısının sevgilisi Bill Haydon'a karşı yapacağı ıstıraplı yolculuğun ilk etabı için Oliver Lacon'ın Ascot'taki kırmızı tuğlalı kocaman şatosuna götürmek üzere tuzak kurduğum gece durmuş.

Oysa Bywater Street 9 numara bu aylak ve geç sonbahar öğleden sonrası o şeylerden hiçbirini görmedi, hiçbirini bilmiyor. Jaluziler indirilmiş, ön bahçeyi yabancı otlar bürümüş, sakinleri gitmiş ya da ölmüş. Ön kapıya çıkan dört basamağı tırmanıp zile basıyorum, tanıdık bir zil sesi ya da hafif veya ağır, ayak sesi işitmiyorum. Gözlük camlarını kravatının astarıyla temizlerken keyifle göz kırpıştıran George da yok: "Selam Peter, bir içkiye ihtiyacın var gibi. İçeri girsene." Ne de yarım makyajlı, telaşlı Ann: "*Tam* çıkıyordum Peter tatlım –öpücük, öpücük– *ama* içeri gir ve zavallı George'la dünya düzenine bir el at."

Askeri adımlarla King's Road'a dönüp bir taksi durduruyorum ve Marylebone High Street'e gidip Daunt'ın kitapevinin önünde iniyorum; orada mutlu saatler geçiren Smiley'nin döneminde adı Messrs Francis Edwards idi, 1910'da kurulmuş. Bir zamanlar Circus'un Örtülü Operasyonlarını barındıran, bilenlerin sadece *Marylebone* dedikleri parke taşı kaplı aralıklarla kulübeler karmaşasına dalıyorum.

Başından beri tek bir operasyona tahsis edilmiş Ahır'ın tersine, üç ön kapısıyla *Marylebone* kendi masa başı görevlileri, şifreleri, şifre memurları, kuryeleri ve kimsenin bilmediği, toplumun her düzeyinden toplanmış, aletlerini bırakıp davaya katılmak için sadece bir çağrı bekleyen Rasgelelerden oluşan gri ordusuyla kendi başına bir servisti.

Öyleyse ne kadar uzak ihtimal olursa olsun, Örtülü'nün hâlâ buralarda bir varlığı olduğunu düşünmek akla uygun muydu? Zihnimin o anki durumunda, uygun olacağına karar verdim. Peki ya George Smiley? Hâlâ panjurları kapalı pencerelerinin ardında pusuya yatıyor mudur? Zihnimde, kendimi yattığına inandırmış olmalıyım. Dokuz zilden sadece biri çalışıyordu ve hangisinin çalıştığını bilmek için vefalılardan biri olman gerekirdi. O zile bastım. Cevap yok. Aynı girişteki öteki iki düğmeye bastım. Öteki kapıya gidip üçüne birden basıyorum. Bir kadın sesi gıcırıyor.

“*Burada değil, dedim Sammy! Cehennem olup gitti, Wally ve çocukla birlikte. Kapıyı bir daha çal, polis çağırırım. Yemin ederim, çağırırım.*”

Tavsiyesi aklımı başıma getiriyor. Ondan sonra hatırladığım ilk şey, Devonshire Street'in sükûnetinde, takım elbise giymiş, kafa kafaya vermiş mırıldanan bir sürü doktorla dolu bir kahvede oturmuş, mürver çiçeği içiyorum. Soluklarımın düzene girmesini bekliyorum. Zihnim açıldıkça, amaçlarımın bilincine de varıyorum. Dikkatimi çekmesi gereken bütün her şeye rağmen, Alec'in, kabahatli, suçlu, zeki oğlu Christoph'un Bretagne'deki evimin eşiğinde benim Catherine'imi kabaca sorguya çekmesi son iki gün ve iki gecedir aklımdan çıkmıyor. Catherine'in sesindeki korku tınısını o sabaha kadar hiç duymamıştım. Kendisi için değil, benim için duyduğu korku. *Sevimli biri değildi Pierre... Huysuz... Boksör gibi, iri... Londra'da otelde mi kaldığını sordu... Hangi otel?.. Adresi ne?*

Benim Catherine'im dedim, çünkü babasının ölümünden beri kendimi onun vasisi gibi görüyorum, tersini ima eden Bunny'nin de canı cehenneme. Bebeklikten itibaren büyümesini izledim. O da kadınlarımın gelmelerini ve sonunda hiçbiri kalmayana kadar gitmelerini. Daha güzel ablasına meydan okumak için kendini köyün kötü kızı ilan edip elinin yetiştigi

her erkekle yattığında, ondan hoşlandığından kuşkulandığım köy papazının söylediklerine hiç kulak asmadım. Çocuklarla aram iyi olmasa da, Isabelle doğduğu zaman Catherine için en az onun kadar mutlu oldum. Ona hayatımı nasıl kazandığımı hiç anlatmadım. O da bana Isabelle'in babasının kim olduğunu söylemedi. Koca köyde, bunu bilmeyen ya da aldırmayan tek insan, bendim. İsterse, çiftlik bir gün onun olur, Isabelle onun yanında koşuşturup durur, Catherine için daha genç bir erkek çıkagelir ve belki de küçük Isabelle o erkeğin gözünün içine bakmayı kabul eder.

Aramızdaki bunca seneden sonra, sevgili miyiz? Giderek öyle görünüyor. Bu işi beceren de Isabelle oldu; bir yaz akşamı elinde çarşaflarıyla avlunun öte tarafından gelip yüzüme bile bakmadan odamın dışındaki sahanlık penceresinin altına, yere kuruldu. Yatağım geniş; misafir odası karanlık ve soğuk; anneyle çocuğu ayırmak olmazdı. Hatırladığım kadarıyla Catherine ve ben haftalar boyunca yan yana, masumca yattık, sonunda birbirimize döndük. İnanmak istediğim kadar beklememiş de olabiliriz.

* * *

En azından emin olduğum bir şey var: Peşimdekini tanımakta en ufak bir güçlük çekmeyecektim. Ölümünden sonra Alec'in Holloway'deki kasvetli garsoniyerini boşaltırken, selofan kabının altına kurutulmuş alpyıldızı sıkıştırılmış bir fotoğraf albümü buldum. Albümü atmak üzereyken, Christoph'un beşikten üniversite kaydına kadar resimlerini içerdiğini fark ettim. Her enstantanenin altında, beyaz mürekkeple yazılmış Almanca altyazıların annesinin elinden çıkmış olacağını düşündüm. Beni asıl etkileyen, elindeki parşömen tomarını suratınıza çarpacakmış gibi tutan tıknaz, abus,

takım elbiseli Alec kopyasında Düsseldorf'taki futbol maçından hatırladığım aynı içine dönük ifadeyi görmekti.

Peki, bu arada Christoph benim hakkımda ne biliyor? Bir arkadaşımı gömmek için Londra'ya gittiğimi. Hayırlı bir iş yaptığımı. Bilinen bir adresim yok, kulüplere gidenlerden de değilim. Christoph gibi yeteneği göklere çıkarılan bir araştırmacı bile adımları Travellers ya da National Liberal Club listelerinde bulamaz. Stasi kayıtlarında ya da herhangi bir başka yerde de. İngiltere'de son oturduğum yer Acton'da, Peterson adıyla kiraladığım iki odalı bir apartman dairesiydi. Ev sahibine çıkacağımı bildirirken, adres de bırakmamıştım. Öyleyse Alec'in boksör gibi güçlü oğlu, ciddi, inatçı, suçlu oğlu Christoph Bretagne'den sonra beni nerede arayacak? Gerçekten talihi varsa ve rüzgâr kolayına eserse beni arayıp bulabileceği yer, *tek* yer neresi olacak?

Cevap –ya da bana mantıklı gelen tek cevap– eski Servisinin Thames kıyısındaki Lubyanka'sı: Babasının bulması güç, eski Circus'u değil, onun tüyler ürpertici varisi, keşfetmek üzere olduğum kale.

* * *

Vauxhall Bridge eve gitmeye çalışanlarla dolu. Altından akan nehir de hızlı ve tıka basa tekne kaynıyor. Bir Bulgar tur grubunun üyesi değil, dünyanın tam zıt köşesinden gelip Londra'nın görülecek yerlerini gezen bir turistim: kovboy şapkası, bol cepli haki yelek. İlk geçişimde basık bir kasketle ekose bir eşarbım vardı, ikincisinde de Arsenal taraftarlarının ponponlu yün şapkası. Waterloo bitpazarından alınma gardırobun bütün maliyeti, on dört sterlin. Sarratt'ta buna silüet değiştirme derdik.

Genç stajyerlerimi uyarır, her izleyicinin dikkat etmesi gereken, dikkat dağınıcı şeyler olduğunu söyledim: Balkonunda

yiğitçe güneşlenen güzel kız ya da Hz. İsa gibi giyinmiş sokak vaizi örneği, gözünü ayıramayacağın manzaralar. Bu akşam benim gözlerimi alamadığım şey de, sivri uçlu demirlerle çevrilmiş, mendil büyüklüğünde yemyeşil bir çimen. Nedir bu? Circus vicdansızları için açık hava ceza hücresi mi? Salt üst kademe yöneticiler için bir sefahat bahçesi? Peki, içine nasıl giriyorlar? Daha da beteri, nasıl çıkıyorlar?

Kalenin dış surlarının dibindeki çakıllı minik plajda renkli ipeklilere bürünmüş Asyalı bir aile Kanada kazlarının ortasında piknik yapıyor. Sarı renkli amfibik bir araç yanlarındaki rampaya tırmandıktan sonra duruyor. İçinden çıkan kimse yok. Saat beş buçuğa geliyor. Circus'un çalışma saatlerini hatırlıyorum: Kutsanmışlar için ondan istediğin saate kadar; yıkanmamışlar için dokuz buçuktan beş buçuğa. Kıdemsiz personelin belli belirsiz göçü başlamak üzere. Göze çarpmamak için dağıtılmış olası çıkış noktalarını sayıyorum. Kale mevcut sakinleriyle ilk işgal edildiğinde nehrin altından ta Whitehall'a kadar giden gizli tünel öyküleri çıkmıştı. Circus zamanında bir-iki tünel kazmıştı, üstelik de başkalarının topraklarında; onun için kendi toprağında birkaç tünel kazsa ne çıkar?

İlk kez Bunny'nin huzuruna çıktığım zaman üzerleri art deco motifleriyle süslenmiş, darbeye dayanıklı iki çelik kanadın arasındaki bir kapıdan geçmiştim ama o kapının sadece ziyaretçiler için olduğunu tahmin ediyorum. Gözüme çarpan diğer üç çıkış içinde sezgilerime en çok uyanı, nehir tarafında, göze çarpmayacak birkaç basamağın tepesinde bulunan ve kaldırımdaki yaya kalabalığına açılan gri boyalı bir çift kapıydı. Ben köşeyi dönerken gri kanatlar birbirinden ayrılıyor ve içeriden yaş ortalaması yirmi beşle otuz arası altı-yedi erkek ve kadın çıkıyor. Onları birleştiren tek şey, kararlı bir anonimlik ifadesi. Kapılar bana kalırsa elektronik olarak kapanıyor. Yeniden açılıyor. İkinci bir grup iniyor.

Christoph'un hem avı hem de avcısıyım. Onun da bu son yarım saatte yaptıklarını yaptığını, hedef binaya aşına olmaya çalıştığını, muhtemel çıkışları seçip uygun zamanı kolladığını varsayıyorum. Bu varsayım Christoph'un babasıyla aynı operasyon sezgileriyle hareket ettiğine, avının muhtemel adımlarını düşünüp planlarını buna göre yaptığina dayanıyor. Eğer, Catherine'in dediği gibi, Londra'ya bir arkadaşımı gömmeye gittimse –hem bundan neden kuşkulansın ki?– Christoph ve yeni keşfettiği arkadaşı Karen Gold'un Servis'e ve aralarında benim de bulunduğum adı belli yetkililerine karşı açtıkları usandırıcı tarihi dava konusu üzerinde kafa yormak için eski patronlarıma uğramış olmam kesin.

Merdivenden yeni bir kadın ve erkek kümesi iniyor. Kaldırımına ulaştıklarında, peşlerine takılıyorum. Kır saçlı bir kadın bana nazikçe gülümsüyor. Beni bir yerden tanıdığını düşünüyor olmalı. Kaldırımındaki yayalar bize karışıyor. Bir levhada *Battersea Park* yazılı. Kemerli geçide yaklaşıyoruz. Yukarıya bakınca köprünün üzerinde dikilen, koyu renkli uzun bir pardösü giymiş, aşağıdan geçenleri tarayan iriyarı, şapkalı bir adam görüyorum. Tesadüfen mi, yoksa bilerek mi, seçtiği yer kale çıkışlarından üçünü görmesini sağlıyor. Aynı gözetleme noktasından yararlanmış biri olarak, oranın taktik değerini doğrulayabilirim. Başını aşağıya çevirdiği ve yüksek tepelikli, dar siperlikli siyah bir Homburg şapka giydiği için, yüzü gölgede kalmış. Ne var ki boksör cüssesi kuşkuya yer bırakmıyor: Geniş omuzlu, Alec'in oğlundan bekleyeceğimden üç parmak daha uzun ama annesini hiç görmedim.

Kemerin altından geçtik. Koyu pardösü ve siyah Homburg köprüden ayrıldı ve kafileye katıldı. Bütün cüssesine rağmen, hızlı hareket ediyor. Alec de öyleydi. Yirmi metre arkamda, Homburg bir sağa, bir sola yaylanıyor. İlerideki bir kişiyi ya da bir şeyi gözden kaçırmamaya çalışıyor, o kaçırmamaya

çalıştığının ben olduğu kanısındayım. Onu görmemi mi *istiyor*? Yoksa zamanında atıp tuttuğum gibi, aşırı izlenme tutkunu mu oldum?

Yanımızdan koşanlar, bisikletler, tekneler geçiyor. Solumda, apartman blokları. Altlarında gösterişli kaldırım restoranları, kahveler, hamburgerciler. Yansılardan yararlanıyorum. Onu yavaşlatıyorum. Yeni girenlere kestiğim ahkâmları hatırlıyorum: Tempoyu siz belirleyeceksiniz, peşinizdeki değil. Aylak davranın. Kararsız olun. Avare avare dolaşabilecekken sakın koşmayın. Nehir gezinti tekneleriyle, feribotlarla, yarış tekneleriyle, sandallarla, mavnalarla uğulduyor. Kıyıda sokak sanatçıları heykel gibi poz veriyor, çocuklar baloncuk üflüyor, oyuncak uçaklar uçuruyor. Christoph değilsen, Circus gözcüsüsün. Ama Circus gözcüleri bizim dönemimizde bile bu kadar kötü olmamıştı.

St. George İskelesi'nde sağa doğru ayrılıyor ve tarifeyi inceler gibi yapıyorum. Seni izleyeni seçenekler sunarak belirlersin. Senin peşinden otobüse mi atlayacak, yoksa otobüsün canı cehenneme deyip yürümeye devam mı edecek? Yürürse, belki seni bir başkasına devrediyor. Ama Homburg ve siyah pardösü beni kimseye bırakmıyor. Beni kendine istiyor ve bir sosis tezgâhının başında oyalanıp hardal ve ketçap şişelerinin ardındaki süslü aynadan beni gözetliyor.

Doğuya giden vapurların gişesinde bir kuyruk oluşuyor. Kuyruğa giriyor, sıramı bekliyor sonra da Tower Bridge için bir gidiş bileti alıyorum. Peşimdeki sosis almamaya karar verdi. Vapur aborda olup iskeleyi sarsıyor, önce inenlere yol veriyoruz. Peşimdeki bir bilet makinesinin üzerine eğilmiş, sinirli hareketler yapıyor. Birileri bana yardım etsin. Sarkık bir kasket giymiş bir Rasta nasıl yapacağını gösteriyor. Kredi kartı olmaz, nakit ve yüzü hâlâ Homburg'un gölgesinde. Vapura biniyoruz. Üst güverte gezgin dolu. Kalabalık dostundur.

Kalabalığı iyi kullan. Üst güvertedeki kalabalığı kullanıyor ve kendime küpeşte kenarında bir yer bulup peşimdeki de aynını yapmasını bekliyorum. Farkında olduğumu anladımı? Karşılıklı farkındalık içinde miyiz? Sarratt'taki öğrencilerin deyimleriyle, fark ettiğimi fark etti mi? Ettiyse, sonlandır.

Ama ben sonlandırmayacağım. Vapur dönüyor. Bir ışık demeti üzerine düşüyor, ama yüzü hâlâ gölgede; görüş alanının sol marjında, sanki birden atılıp küpeştenin üzerinden suya atlayacakmışım gibi, bana birbiri ardından kaçamak bakışlarla baktığını yakalıyorum.

Gerçekten Alec'in oğlu Christoph olabilir misin? Yoksa bana celp tebliğ edecek bir icra memuru mu? Peki ama öyleysen, beni neden izliyorsun? Neden şimdi, şuracıkta karşıma dikilip yüzleşmiyorsun? Vapur tekrar dönüyor ve güneş onu yine buluyor. Başını kaldırıyor. İlk kez onu profilden görüyorum. İçimde, şaşırmış ve hoşlanmış olmam gerekirmiş gibi bir duygu var, ama hiç öyle bir şey hissetmiyorum. Öyle bir akrabalık kabarması falan yok. Sadece onu tanımak üzere olduğum duygusu: Christoph, Alec'in oğlu. Düsseldorf'taki stadyumdan hatırladığın aynı kırpışmayan bakışlar, aynı çıkık İrlandalı çenesi.

* * *

Christoph niyetlerimi okuyorsa, ben de onunkileri çözüyorum.

Kendini bana bildirmemişti, çünkü gözcülerin dediği gibi, beni *yerleştirmeye*, nerede kaldığımı öğrenip zamanını ve yerini kendi seçmeye karar vermişti. Benim yanıtlım ona peşinde olduğu bu operasyon istihbaratını sağlamamak ve kendi koşullarımı, yani bir sürü masum seyircinin bulunduğu, kalabalık bir yer dayatmak olmalıydı. Ama Catherine'in uyarıları

kendi kaygılarıma eklenip beni merhum babasına karşı işlediğimi iddia ettiği günahların bedelini ödetme peşindeki şiddet meraklısı bir adam olasılığını düşünmeye zorluyor.

Aklımda bu olasılık; küçük bir çocukken, gördüğü her şey karşısında rahatsızlık verici ve yüksek dehşet çılgınlıkları atan Fransız annemle Londra Kulesi'nin çevresinde yürümemi hatırladım. Özellikle de Tower Bridge'deki geniş merdiveni. Şimdi bana hitap eden o merdivendi, simgesel çekiciliğiyle değil, kendimi korumam için. Sarratt'taki yuva kendini savunmayı öğretmiyordu. Bazıları sessiz, bazıları daha gürültülü çeşitli öldürme yöntemleri öğrettim, ama kendini savunma mönüde pek yer almazdı. Kesinlikle bildiğim tek şey, iş sonunda boğuşmaya dönerse, rakibimin ağırlığının üzerimde olması ve yerçekiminin bütün yardımından yararlanmam gerektiği idi. Adam bana göre 15 kilo kemik ve kas fazlası olan, hapislane eğitilmiş bir kavgacıydı. Kendi ağırlığını ona karşı kullanmak zorundaydım ve bunun için de yaşlı bedenimle birkaç basamak aşağısında durarak gidişini hızlandıracakım dik bir merdivenden daha uygun bir yer düşünemiyordum. Bu arada birkaç yararsız önlem de aldım: Kısa menzilli şarapnel olarak kullanmak üzere bozukluklarımı ceketimin sağ cebine aktardım, sol elimin ortaparmağını muşta gibi anahtarlık halkama doladım. Kimse hazırlandığı için kavga kaybetmemiştir, değil mi evlat? Hayır, eleman, hiç kaybeden olmadı.

İnmek için kuyruğa girdik. Christoph camdan yansıyan yüzü ifadesiz, üç metre arkamdaydı. Kır saçlı, demişti Catherine. Nedenini şimdi anlıyorum: Homburg'un altından her yöne fırlayan kütle, Alec'inki gibi gri, fırçamsı ve yabani. Ortadaki kütle örülmüş ve siyah pardösüsünün üzerinden sarkıtılmış. Catherine saç örgüsünden neden bahsetmedi? Belki de ceketinin içine sıkıştırmıştı. Belki de saç örgüsü Catherine'in zihninde önemli bir yer tutmuyordu. Gayretkeş birer timsah

gibi rampadan tırmandık. Tower Bridge indirilmişti. Yeşil ışık yayalara geç işareti veriyordu. Geniş merdivene vardığımda döndüm ve doğruca ona baktım. Ona konuşmak istiyorsan, diyordum, burada konuşacağız, gelip geçenlerin ortasında. O da durmuştu ama yüzünde ve gözlerinde görebildiğim tek şey, bir futbol seyircisinin insafsız bakışydı. Bir çift çulsuzun dışında bomboş merdivende hızla on, on iki basamak indim. Yolun yarısında olmak istiyordum. Beni geçtikten sonra düşecek uzun bir yolu olmasını istiyordum; geri gelmemesi gerekiyordu.

Merdiven kalabalıklaştı. el ele tutuşmuş iki kız gülüşerek yanımdan geçti. Safran renkli cüppeler giymiş iki keşiş bir dilenciyle ciddi bir felsefe tartışmasına girişmişti. Christoph pardösü giymiş şapkalı bir siluet gibi, merdivenlerin tepesinde dikiliyordu. Denenmiş bir dikkatle, basamakları yavaş yavaş inmeye koyuldu, kolları yarı açık, ayaklar ayrılmış, güreşçi duruşu. Çok yavaştın diye düşündüm, hızla üzerime gel, ivmene ihtiyacım var. Oysa iki basamak üzerimde durdu ve ilk kez yetişkin sesini işittim, tiz Alman-Amerikan sesi beni nedense şaşırttı.

“Selam Peter. Selam Pierre. Benim, Christoph. Alec’in küçük oğlu, hatırladın mı? Beni gördüğüne sevinmedin mi? Eli mi sıkmayacak mısın?”

Cebimdeki bozuklukları bırakarak sağ elimi uzattım. Tuttu, avcunun kaygan ıslaklığına rağmen gücünü hissedeceğim kadar uzun tuttu.

“Senin için ne yapabilirim Christoph?” diye sordum, cevap olarak Alec’in iğneli kahkahasını ve yapmacıklı konuşurken sesine fazladan eklediği İrlandalılığı duydum:

“Başlangıç için lanet olası bir içki ısmarlasan, ha?”

* * *

Restoran sahte kurt yeniği putrelleri ve bizote aynaları sayesinde çarpık Kule manzaralı sözde bir Eski Kent eviydi. Garson kadınlar bağcıklı bone ve göğüslük giymişti; masa ayırtabilmek için yemek yemek gerekiyordu. Christoph dev bedeniyle koltuğuna çökmüş, Homburg şapkasını gözlerinin üzerine indirmişti. Garson istediği birayı getirdi. Bir yudum aldı, suratını asıp bardağı kenara itti. Tırnaklar siyah ve kırık. Sol elinin her parmağında yüzükler. Sağ elinde, sadece ortadaki ikisi. Yüzü Alec'in yüzü, ama acı çizgilerinin olması gereken yerde hoşnutsuzluk torbacıkları. Aynı kavgacı çene. Seni görmeye zahmet ettiğinde, kahverengi gözlerde aynı çekici korsan parıltıları.

"Pekâlâ, son zamanlarda ne yapıyorsun Christoph?" diye sordum. Bir süre düşündü.

"Son zamanlarda?"

"Evet."

"Sanırım kısa cevabı *bu* olmalı," deyip genişçe gülümsedi.

"*Bu* dediğin, tam olarak ne oluyor? Hikâyenin tamamını anlayamadım galiba."

Oysa önemi yok der gibi başını salladı, garson biftek ve kızarmış patateslerimizi getirince doğruldu.

"Bretagne'deki yerin çok güzel," dedi çiğnerken. "Kaç hektar?"

"Elli küsur. Neden sordun?"

"Senin mi?"

"Neden bahsediyoruz Christoph? Beni neden arıyorsun?"

Bir lokma daha aldı, başını yatırıp iyi soru der gibi gülümsedi.

"Seni neden mi arıyorum? Otuz yıl, servet avcılığı yaptım. Bütün dünyayı dolaştım. Elmas işi yaptım, altın işi. Uyuşturucu. Biraz silah işi. Hapis yattım. Çok fazla yattım. Aradığım serveti buldum mu? Nah buldum. Sonra evime, eski küçük

Avrupa' ma dönüp seni buldum. Altın madenimi. Babamın en iyi arkadaşı. En iyi yoldaşı. Peki sen en iyi yoldaşına ne yaptın? Öldürttün. Bu para demek, adamım. *Gerçek para.*"

"Babanı öldürtmedim."

"Dosyaları oku, adamım. Stasi dosyalarını oku. Saf dinamit. Babamı sen ve George Smiley öldürdü. Smiley elebaşydı. Sen de ayak işlerine bakan bir numaralı adamı. Babama tuzak kurdunuz, onu öldürdünüz. Doğrudan ya da dolaylı, yaptığınız buydu. Bu oyuna Miss Elizabeth Gold'u da sürüklediniz. Hepsi o dosyalarda yazılı! Birlikte hazırladığınız, elinizde patlayınca herkesin ölümüne sebep olan o kahrolası komplo. Babama *yalan* söylediniz! Sen ve senin o büyük George. Babama yalan söyleyip ölmeye yolladınız. *Bilerek*. Hukukçulara sor. Hem biliyor musun? Vatanseverlik *öldü* artık. Vatanseverlik *bebekler* için. Bu dava uluslararası platforma çıkarsa, vatanseverlik bahanesi *tutmaz*. Hafifletici sebep olarak vatanseverlik resmen *yok* artık. Seçkinler de öyle. Sizin gibiler de," diye ekledi, birasından serinletici bir yudum alacakken karar değiştirdi ve şapkasına rağmen sırtından çıkarmadığı siyah pardösüsünün cebini karıştırdı. Ezik büzük bir teneke kutudan bileğine beyaz bir toz döktü, boştaki eliyle bir burun deliğini tıkayarak izlemek isteyen her müşterinin –epeyce izleyicisi vardı– gözü önünde bir nefes çekti.

"Pekâlâ, burada ne yapıyorsun?" diye sordum.

"Kahrolası hayatını kurtarıyorum adamım," deyip iki elini uzattı ve gerçek bir sadakat gösterisiyle bileğimi kavradı.

"Pekâlâ, teklifim şöyle. Hayallerinin bileti. Tamam mı? Sana kişisel teklifim. Hayatında karşılaşacağın en iyi teklif. Arkadaşımsın, tamam mı?"

"Madem öyle diyorsun."

Elimi ellerinden kurtarmayı başarmıştım, ama bana hâlâ hoşgörüyü bakıyordu.

“Başka dostun yok. Masanın üzerinde başka anlaşma da yok. Bu, bir seferlik bir teklif. Önyargısız. Pazarlık yok.” Bardağına uzanıyor, dikip bitiriyor ve garson kadına yenisini getirmesini işaret ediyor. “Bir milyon avro. Bana, şahsıma. İşin içinde üçüncü taraf olmayacak. Avukatların davadan vazgeçtiği gün bir milyon avro, ondan sonra adımı bile duymayacaksın. Avukat yok, insan hakları ya da benzeri palavra yok. Bütün paketi almış oluyorsun. Neden bana öyle bakıyorsun? Bir sorunun mu var?”

“Sorun falan yok. Sadece bana fazla ucuz geldi de. Avukatların bu miktardan fazlasını geri çevirdi diye duymuştum.”

“Dinlemiyorsun. Sana indirimli bir fiyat öneriyorum. Sana indirimli bir fiyat öneriyorum, diyorum, tek bir ödeme, bana, bir milyon avro”.

“Ya Liz Gold’un kızı, Karen. O da bundan memnun, öyle mi?”

“Karen mı? Dinle, o kızı biliyorum. Yapmam gereken tek şey, ona gidiyorum, her zamanki gibi şakıyorum, ruhumdan bahsediyorum, kim bilir belki biraz da ağlıyorum, bu işi daha fazla devam ettiremeyeceğimi söylüyorum, böylesi bana çok acı veriyor, babamın anısı falan, ölüleri rahat bırakalım. Ne söyleyeceğimi biliyorum. Karen duygulu biri. Bana güven.”

Gerekli güven belirtilerini göstermeyince de:

“Dinle. O kızı ben uydurdum. Bana borçlu. İş ben yaptım, insanların parasını ben ödedim, dosyaları ben buldum. Ona gittim, müjdeyi verdim, annesinin mezarının nerede olduğunu söyledim. Avukatlara gidiyoruz. *Onun* avukatlarına. *Ücretsiz hizmet*, olabileceklerin en kötüsü. Nereden bulur bunları? Uluslararası Af Örgütü gibi. Bir insan hakları dalgası. *Ücretsiz* avukatlar sizin hükümete gidip bir vaaz veriyor. Sizin hükümet bütün sorumluluğu reddediyor, arka kapıdan dolaşıp sen işit yeter, biz bunu hiç söylemedik cinsinden, *önyargısız*

bir milyon *sterlin* öneriyor. Bir *milyon*! Üstelik bu başlangıç fiyatı, pazarlığa açık. Ben şahsen bugün sterline elimi sürmem, ama bu başka hikâye. Karen'ın avukatları ne yapıyor? Bir vaaz daha veriyor. Bir milyon *sterlin istemiyoruz*, diyor. Bokunuzu yemenizi istiyoruz. Ve eğer bokunuzu yemezseniz sizi mahkemeye veririz, gerekirse ta Strasbourg'a, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gideriz diyorlar. Sizin hükümet, pekâlâ diyor, *iki* milyon, ama kızın *ücretsiz* avukatları buna da yanaşmıyor. Onlar da Karen gibi. Kutsal insanlar. Saf, arı insanlar."

Madeni bir gürültü restorandaki bütün başların dönmesine neden oluyor. Christoph'un yıkanmamış sol eli bütün yüzükleriyle önümdeki masaya iniyor. Boynunu bana doğru uzatıyor. Yüzünden ter damlıyor. Personelden Başkası Giremez yazılı bir kapı açılıp şaşkın bir baş uzanıyor, Christoph'u görünce geri çekilip kayboluyor.

"Banka hesabımı falan isteyeceksin, tamam mı *adamım*? İşte, burada. Hükümetine de şunu söyle *adamım*: Davayı geri çektiğimiz gün bir milyon avro, yoksa bütün işi sana yükleriz."

Elini kaldırıp katlanmış bir çizgili kâğıt gösteriyor, sonra da kâğıdı cüzdanıma yerleştirmemi izliyor.

Aynı tehdit dolu sesle, "Lale kim?" diye soruyor.

"Anlamadım?"

"Doris Gamp'ın kod adı. Stasi'deki kadın. Çocuklu olan."

Ayrılışını bildirmemişti. Ben hâlâ Gamp-Lale'nin bildiğim bir ad olmadığına ısrar ediyordum. Yiğit bir garson kız elinde hesapla koşuşturdu, ama öteki çoktan merdiveni yarılamıştı. Sokağa ulaştığımda gördüğüm şey, uzaklaşan bir taksideki kocaman sırtı ve pencereden salladığı beyaz eldi.

Dolphin Square'e yürüdüğümü biliyorum. Yolun bir yerinde üzerinde hesap numarası yazılı çizgili kâğıdı hatırlamış ve bir çöp kutusuna atmış olmalıyım ama hangisine attığımı söylemekte çok zorlanırım.

Pimlico sokaklarını makineli tüfek gibi tarayan yatay rüzgâr dünün güzel havasını süpürüp götürmüş. Ahır'daki işime gecikmeli geldiğimde, kapıda bir şemsiyenin altında tek başına bekleyen Bunny ile karşılaştım.

O mahcup çocuk tebessümüyle, "Tüydün mü, diye merak ettik," dedi.

"Ne olurdu?"

"Pek uzağa gidemezdin, diyelim." Hâlâ gülümseyerek, üzerinde kırmızı harflerle Majestelerinin Hizmetinde yazılı kahverengi bir zarf uzattı. "Tebrikler. Efendilerimizin huzuruna çıkman için nazik bir davet. Partiler arası soruşturma komisyonu sana bir-iki şey sormak istiyor. Tarihi daha sonra belirlenecek."

"Bir-iki kelime de seninle, sanırım."

"Belki. Ama bu gösterinin yıldızı biz değiliz, yalan mı?"

Siyah bir Peugeot yaklaşıp duruyor. Bunny arka koltuğuna yerleşiyor. Peugeot uzaklaşıyor.

Pepsi, "Okuma çizmelerini giydin mi Pete?" diye soruyor. Kütüphanedeki tahtına kurulmuş bile. "Yorucu bir gün olacak gibi."

Hasır masanın üzerinde beni bekleyen kalın kahverengi dosyadan söz ediyor: Kırk sayfasıyla eksiksiz, yayımlanmamış şaheserim.

“Bu konuyla ilgili resmi bir rapor taslağı hazırlamanı öneririm Peter,” diyor Smiley bana.

Saat sabahın üçü. New Forest’ta bir malikânenin ön taraf-taki oturma odasında, baş başa oturuyoruz.

Her zamanki kasıtlı kişiliksiz sesiyle, “Senin bu iş için ideal olduğunu düşünüyorum,” diye devam ediyor. “Aşırı uzun, her türlü gereksiz ayrıntıyı içeren, bizi dünyada senin-le, benim ve Tanrı’nın izniyle sadece dört kişinin daha bildiği soruyla karşı karşıya kalmaktan kurtaracak kesin bir rapor, lütfen. Ortak Yönetim’in arzulu iştahını köreltecek ve ölüm sonrası –bu terimi mecazi anlamda kullanıyorum– açılacak soruşturmada Genel Merkez için şaşırtma olarak kullanılacak bir şey. İlk aşamada sadece benim onayım için hazırlanmalı. Sadece benim için. Yapabilecek misin? Becerir misin? Dirseği-nin dibinde Ilse ile tabii.”

Ilse, Örtülünün yıldız yabancı diller uzmanı: Annesiyle birlikte Hampstead’de oturan, cumartesi akşamları flüt çalan, Almanca, Çekçe, Sırpça-Hırvatça ve Lehçeyi ana dili gibi konuşan, aşırı ciddi, aşırı titiz Ilse. Ilse dirseğimin dibinde oturacak, Almanca kayıtlardan yaptığım transkripsiyonları düzeltecek. Küçük yanlışlarıma birlikte gülümseyeceğiz, tek bir kelime ya da cümlemin seçimine birlikte karar vereceğiz, birlikte sandviç ısmarlayacağız. Teybin üzerine birlikte eğilecek, kazara başlarımız birbirine çarpacak, birlikte özür dileyeceğiz. Ve saat tam beş buçukta, Ilse Hampstead’daki annesine ve flütüne dönecek.

ALT KAYNAK LALE'NİN SİĞİNMASI VE KAÇIRILMASI.

P. Guillam, Başkan/Örtülü Marylebone Asistanı tarafından hazırlanan rapor taslağı

Marylebone'dan Başkan/Ortak Yönetim Bill Haydon ve Majesteleri'nin Hazinesi, Oliver Lacon'a. Başkan/Örtülü tarafından onaylanacak.

ALT KAYNAK Lale'nin deşifre olma riskiyle ilgili ilk belirtiler, Mayısçiçeği ile denetçisi Leamas (PAUL) arasında, 16 Ocak günü yaklaşık saat 07.30'da Batı Berlin'de, K2 güvenli evde (Fasanenstrasse) gerçekleşen rutin bir treff sırasında ortaya çıktı.

Mayısçiçeği Friedrich Leibach kimliğiyle, Doğu Alman işçilerinin "sabah akımına" katılmış, sektör sınırından Batı Berlin'e bisikletiyle* geçmişti. Leamas'ın hazırladığı ve yağda yumurta, domuz pastırması ve fırında fasulyeden oluşan "mükellef İngiliz kahvaltısı" operasyon gereklerine ve Mayısçiçeği'nin mesleki sorumluluklarına bağlı olarak düzensiz aralıklarla gerçekleştirilen bu treff'lerin geleneksel parçası oldu. Görüşme her zamanki gibi rapor alınması ve şebeke haberlerinden rasgele konularla başladı.

Alt kaynak NERGİS'in hastalığı tekrarladı, ancak görevini yapmak, "nadir kitaplar, broşürler ve kişisel posta" alıp iletmeye devam etmek konusunda ısrar ediyor.

Alt kaynak MENEKŞE'nin Sovyetlerin Çek sınırı boyunca askeri yığınağı konusundaki raporu Whitehall'daki müşterilerce iyi karşılandı. Menekşe'ye istediği ikramiye verilecek.

Alt kaynak TAÇYAPRAK yeni bir sevgili buldu. Birliği-ne yeni atanmış 22 yaşında Minskli bir muhabere onbaşı ve şifre uzmanı. Tutkulu bir pul koleksiyoncusu ve Taçyaprak

* Mayısçiçeği'nin bu Servis tarafından işe alınmasından sonra, Batı Berlin'e yaptığı görülür ziyaretlerin asgariye indirilmesi kararlaştırılmıştı. Bu nedenle Berlin İstasyon ona Doğu Berlin'de, Lichtenberg'de mukim inşaat işçisi Friedrich Leibach adına bir kimlik sağladı, Mayısçiçeği de kendi imkânlarıyla Lichtenberg'de bir bahçede, bisikletini ve işçi tulumunu koyacak bir kulübe buldu.

ona yaşı teyzesinde (hayali) devrim öncesi Rus pullarından bir koleksiyon olduğunu ve kadının artık bıktığı için karşılığını bulursa elden çıkaracağını söylemiş. Taçyaprak pazarlığı yatakta yapmak ve koleksiyonun karşılığında şifre kitabı istemek niyetinde. Mayısçiçeği Leamas'ın onayını alarak Londra'nın uygun bir pul koleksiyonu sağlayacağını Taçyaprak'a bildirdi.

Konuşma ancak şimdi alt kaynak Lale'ye geliyor.

Kelimesi kelimesine:

Leamas: Peki ya Doris cephesi? Morali yüksek mi, alçak mı?

Mayısçiçeği: Paul, dostum, bilmiyorum ve bir teşhis de koyamıyorum. Doris ile her gün diğerinden farklı.

Leamas: Onun can simidisin Karl.

Mayısçiçeği: Kocasını Mr. Quinz'in onunla fazla ilgilendiğini söylüyor.

Leamas: Nihayet! Ne konuda ilgileniyormuş?

Mayısçiçeği: Şüpheleniyormuş. Doris neden şüphelendiğini bilmiyor. Her dakika nereye gittiğini, kiminle buluştuğunu soruyormuş. Yemek yaparken, giyinirken, hayatını yaşarken izliyormuş.

Leamas: Belki de Doris sonunda kocasını kışkırtırmayı becerdi.

Mayısçiçeği: Kabul etmiyor. Quinz için kendinden, parlak kariyerinden ve egosundan başka önemli bir şey olamaz, diyor. Ama söz konusu Doris olunca, kim bilir?

Leamas: Ya büroda?

Mayısçiçeği: Rapp'ın kendi disipline aykırı davranışları yüzünden Doris'ten şüphelenmeye cüret edemeyeceğini söylüyor. D. İ. ondan kuşkulaniyor olsa, çoktan yolun alt başındaki tutukevinde, bir kafeste oturur olurum, diyor.

Leamas: D. İ. ne?

Mayısçiçeği: Stasi'nin dahili istihbarat bölümü. Her sabah Rapp'ın bölümüne gitmek için onların önünden geçiyor.

Leamas aynı gün öğlene doğru, rutin uygulama olarak da Jong'dan alt kaynak Lale'yi ülkeden çıkarmak için hazırlanmış acil durum planını gözden geçirmesini istedi. De Jong doğruya doğru, Prag üzerinden bir kaçış planı için gerekli belgelerin ve kaynakların hazır olduğunu doğruladı. Mayısçiçeği işçilerin akşam vardiyasını bekleyip bisikletle Doğu Berlin'e döndü.

Pepsi durmadan kımıldıyor, hiçbir amacı olmadan odayı arşınlamak ya da arkamda dikilip omzumun üzerinden bakmak için tahtından iniyor. Lale'yi de kâh Hohenschönhausen'daki evinde, kâh Magdalenenstrasse'de, Emmanuel Rapp'ın 3 numaralı Stasi binasındaki bürosunun yanında, aynı huzursuzluk içinde gözümün önüne getirmeye çalışıyorum.

İKİNCİ İMA, doktordan doktora bir telefon konuşması şeklinde geldi. Batı Alman polisinin yardımıyla, acil durumda kullanılacak bir temas sistemi ayarlanmıştı. Mayısçiçeği'nin Charité Hastanesi'nden (Doğu Berlin) Klinikum'a (Batı Berlin) telefon edip hayali meslektaş Dr. Fleischmann ile konuşmak istediğini söylediğinde, çağrı anında Berlin İstasyona yönlendiriliyordu. 21 Ocak saat 09.20'de Leamas ve Mayısçiçeği arasında tıp bahanesi altında şu yönlendirilmiş konuşma yapıldı:

Kelimesi kelimesine:

Mayısçiçeği (Doğu Berlin'de Charité'den arıyor): Dr Fleischmann?

Leamas: Benim.

Mayısçiçeği: Ben Dr. Riemeck. Bir hastanız var. Frau Lisa Sommer.*

Leamas: Ne oldu?

Mayısçiçeği: Frau Sommer dün gece sanrı şikâyetiyle Acil Bölümü'ne geldi. Sakinleştirici verdik ama gece kendi isteğiyle hastaneden çıktı.

* Lale için kullanılan kod adı.

Leamas: Ne konuda sanrı?

Mayısçiçeği: Kocasının onun Devlet sırlarını faşist ve parti karşıtı oluşumlara sattığından kuşkuluyor sanrısı.

Leamas: Teşekkürler. Not aldım. Ancak maalesef şu anda ameliyathanede olmam gerekiyor.

Mayısçiçeği: Anlaşıldı.

Mayısçiçeği'nin *Ameliyathane** ekipmanını sakladığı yerden çıkardığı, belirtilen özelliklere göre ayarladığı ve sonunda güçsüz bir sinyal aldığı iki saat geçiyor. İzleyen konuşmada ses kalitesi düzensiz. İçerik:

Lale o günün sabahında ameliyathanesindeki Mayısçiçeği'ne hiç görülmemiş bir kriz çağrısı yapar, bir üçüncü taraf telefonundan (burada umumi telefon kulübesi) ahizeye daha önceden kararlaştırılmış şekilde vurur. Mayısçiçeği de cevap olarak kabul ettiğini bildirir: iki vuruş, boşluk, üç vuruş.

Acil durum için buluşma yeri [rn] Köpenick dışındaki bir korudur: Bir rastlantı sonucu, Mayısçiçeği'nin *Ameliyathane* ekipmanını saklamak için seçtiği yerdir. Her ikisi de birkaç dakika içinde bisikletle gelir. Mayısçiçeği'ne göre, Lale'nin baştaki ruh hali "zafer kazanmış" gibidir. Quinz "nötralize" edilmiş, "ölmüş sayılır" durumdadır. Mayısçiçeği de onunla birlikte bayram etmelidir. Tanrı ondan yana olmuştur. İzleyen anlatı:

Quinz bir gece önce işinden geç saatte dönüp, on kapının arkasında, kayışından asılı Zenit kamerayı almış, arka kapağını açıp bir şeyler homurdanmış, sonra da kapatıp yerine asmıştır. Daha sonra Lale'nin el çantasının içindekileri görmek ister. Karısı engel olmaya kalkınca onu odanın bir köşesine fırlatır ve çantanın içeriğini arar. Gustav annesinin yardımına

* *Ameliyathane*, Berlin kent bölgesi içinde gizli Doğu-Batı iletişimi amacıyla Amerikalılar tarafından geliştirilmiş, kısa menzilli ve yüksek frekanslı bir iletişim sistemi prototipidir. Leamas, Başkan/Teknik Bölüm'e gönderdiği bir mektupta sistemden "hantal, fazla oyuncaklı, fazla üretilmiş ve tipik Yankee" olarak bahseder.

koşunca Quinz yüzüne bir tokat atar, ağzının ve burnunun kanamasına yol açar. Aradığını bulamayınca bir çılgın gibi mutfaktaki çekmece ve rafları yağmalar, mobilya döşemelerini yoklar, Lale'nin elbiselerini, en sonunda da Gustav'ın oyuncak dolabını karıştırırsa da bir sonuç elde edemez.

Gustav'ın da işittiği yüksek bir sesle, Lale'den parmaklarıyla saydığı soruları yanıtlamasını ister: birincisi, aileye ait Zenit fotoğraf makinesinde neden film bulunmadığı; ikincisi, daha bir hafta önce makine kılıfının cebinde kullanılmamış iki film varken, şimdi neden sadece bir film bulunduğu ve üçüncüsü, daha geçen hafta Zenit makinenin içinde sadece iki karesi kullanılmış filmin neden orada olmadığı.

Tamamlayıcı sorular niyetine de kalan sekiz kareyle *neyin* resmini çektiği? Filmi banyo için *nereye* götürdüğü? Banyo sonuçlarının *nerede* olduğu? Ve eksik filme *ne* olduğu? Yoksa –öyle inanıyordu– eve getirdiği gizli belgelerin resimlerini çekip Batılı casuslara mı satıyordu?

Lale'nin çok iyi bildiği gibi, durumun asıl gerçekleri farklıydı. Üç numaralı binada, kendi koridorundaki kadınlar tuvaletinin duş kaidesinin altına bir Minox sakladığı günden beri ne omuz çantasının kayışında ne de evde Minox bulunduruyordu. Quinz eve Demokratik Alman Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'na ait ilgi çekici belgeler getirdiğinde, Lale uyuyakalmasını ya da erkek arkadaşlarıyla halvet olmasını bekliyor, sonra da aile-Zenit'iyle belgelerin resmini çekiyordu. Bir önceki pazar günü, Gustav'ın çocuk bahçesindeki salıncakta iki pozunu çekmiş, aynı akşam, Quinz arkadaşlarıyla oturmuş içki içerken aynı filmin kalan karelerini evrak çantasındaki belgelerine kullanmıştı. Daha sonra filmi makineneden çıkarmış, Mayısçiçeği'yle bir sonraki treff'i beklerken bir saksıya gömmüştü. İki başarısız resim çekmiş olmak için parmağıyla merceği kapatmak bir yana, makineye yeni bir film takmayı bile unutmuştu. Bütün bunlara rağmen, kocasına karşı yıkıcı olacağını düşündüğü bir saldırı düzenledi. Quinz'e kendisi farkında olmasa da, Stasi içinde o iğrenç

babası ve eşcinselliği nedeniyle ona kuşkuyla bakan epey insan olduğunu; Stasi'de hiç kimsenin onun abartılı Parti sadakati palavralarına kanmadığını; ve evet, evrak çantasında bulabildiği her şeyin fotoğrafını çektiğini anlattı: Batı'ya ya da herhangi bir kişiye satmak için *değil*, Gustav konusunda çok yakında başlayacağını düşündüğü velayet kavgasında şantaj yapmak için. Çünkü, Quinz'e de söylediği gibi, emin olduğu tek bir şey vardı: Lothar Quinz'in iş saatleri dışında ilgilenmek için eve gizli belge getirdiği ortaya çıkması, yurtdışında Doğu Alman büyükelçisi olma düşleriyle vedalaşması demekti.

Teyp bandına dönüş:

Leamas'tan Mayısçiçeği'ne: Pekâlâ, şimdi durum nedir?

Mayısçiçeği'nden Leamas'a: Onu susturmayı başardığından emin. Adam bu sabah işe gittiğinde normalmiş. Sakin, hatta sevecenmiş.

Leamas: Kadın nerede şimdi?

Mayısçiçeği: Evde, Emmanuel Rapp'ı bekliyor. Tam öğlen saati arabasıyla gelecek ve birlikte Yurtiçi Güvenlik Sovyeti'nin oturumuna katılmak için Dresden'e gidecekler. Bu sefer toplantıya asistanı olarak katılmasını sağlayacağına söz vermiş. Lale için bir onur olacakmış.

[On beş saniye sessizlik]

Leamas: Pekâlâ. Bak, şöyle yapacak. Hemen şimdi Rapp'ın bürosuna telefon edecek. Bütün geceyi hasta geçirmiş, ateşi var, yolculuk yapamayacağı kadar kötü durumda olmasına da çok üzülüyor. Sonra kapatıyor. Ne yapacağını biliyor. Buluşma yerine gidip bekliyor.

Leamas ardından Genel Merkez'e acil bir telgraf çekip alt kaynak Lale'nin ülkeden çıkarılma gereğinin kehribardan kırmızıya döndüğünü ve kaynak Mayısçiçeği'ni tanıyor olması nedeniyle bütün Mayısçiçeği şebekesinin de tehlikede

olabileceğini bildirdi. Kaçış planı hem Prag hem de Paris istasyonlarının işbirliğini gerektirdiği için, Ortak Yönetim'in kaynakları çok önemliydi. Çıkarma operasyonunu "bizzat" yürütmek için anında izin isterken, diplomatik korumaya sahip olmadan yasak bölgeye girmeyi öneren ve hassas bilgilere sahip faal bir memurun mevcut Circus kurallarına göre Genel Merkez'den -bu durumda Ortak Yönetim Komitesi'nden- önceden yazılı onay alması gerektiğini biliyordu. Yanıt on dakika sonra geldi: "Talebiniz reddedildi. Doğrulayın. O.Y." B/OY'nin [Haydon'ın] ortak karar politikası uyarınca, telgrafta başka imza yoktu. Aynı anda Muhabere İstihbaratı tüm Stasi dalga boylarında bir artış bildirirken, Potsdam'daki Britanya Askeri Misyonu da bütün Doğu Almanya-Batı Almanya sınırı boyunca tüm geçiş noktalarında yoğun güvenlik önlemleri alındığı haberini geçti. Doğu Alman radyosu Greenwich saatiyle 15.05'te adını belirtmediği, ancak tarifini verdiği *Faşist emperyalizm uşağı* bir kadının bulunması için ülke çapında arama başlatıldığını bildirdi. Verilen tarif, Lale'ninkiydi.

Bu arada Leamas Ortak Yönetim talimatına aykırı olarak bazı adımlar atıyordu. Bu konuda hiç özür dilemiyor, sadece "Lale ve bütün Mayısçiçeği şebekesi havaya uçup kaybolurken kışının üstüne oturup bekleyemeyeceğini" söylüyordu. Ortak Yönetim hiç olmazsa Mayısçiçeği'nin ülkeden çıkarılmasını istediğinde de Leamas'ın cevabı ödünsüzdü: "İsteddiği zaman çıkabilecek olsa da, gelmeyecek. Babası gibi yargılanmayı tercih edecek." İstasyon'un yeni terfi etmiş Yetkili Yardımcısı Stavros de Jong ile İstasyon'un güvenlikçisi ve şoförü Ben Porter'ın oynadıkları rol o kadar açık değildi.

Ben Porter'ın (güvenlikçi, Berlin İstasyon) PG'ye ifadesi, kelimesi kelimesine:

Alec masasında, güvenli telefondan Ortak Yönetim'le konuşuyor. Ben kapıda duruyorum. Telefonu kapatıp bana dönüyor ve, "Ben," diyor, "Gidiyoruz. Kolay bir iş. Land Rover'ı çıkar ve Stas'a beş dakika içinde onu avluda tam

teçhizatlı olarak beklediğimi söyle,” dedi. Mr. Leamas hiçbir aşamada bana, “Ben, yaptığımız Genel Merkez talimatlarına aykırı,” demedi.

Stavrous de Jong’un (Başkan/Örtülü Berlin nezdinde stajyer) PG’ye ifadesi, kelimesi kelimesine:

Örtülü Başkanı’na, “Alec, Genel Merkez’in bizi bu işte desteklediğinden emin miyiz?” diye sordum. O da “Stas, sözüme güven,” dedi. Ben de güvendim.

Masumluk itirazları onlardan değil, bendendi. Smiley’nin Leamas’ı Lale’yi oradan bizzat çıkarması için teşvik ettiğinden emin olduğum için, Percy Alleline ya da hempalarından birine hesap vermek durumunda kalmaları halinde Porter ve de Jong’a hapisten kurtaracak ifadeler yakıştırmaya dikkat etmiştim.

* * *

Üç gün sonrası. Öykünün devamı bizzat Alec’ten. Saat gecenin onu ve Prag’da, bir saat önce sığındığı Britanya Büyükelçiliği’nin güvenli odasında, kontrplak masanın bir tarafında oturmuş, raporunu veriyor. Ses alma cihazına konuşuyor ve masanın öbür tarafında da Prag İstasyonu’nun Başlı oturuyor; Jerry Ormond, Circus’taki ortaklıklarında İstasyon’un iki numarası, ürkütücü Sally’nin kocası. Aynı masanın üzerinde, salt bilgilendirilmiş hayalimde de olsa, bir şişe viski ve Jerry’nin ara sıra doldurduğu tek bir kadeh: Alec’in kadehi. Alec’in cansız sesinden bitkin olduğu açık; bitkin olması da Ormond açısından çok iyi, çünkü sorgucunun görevi karşısındaki belleğini düzenleme fırsatı bulamadan öyküyü anlattırmak. Yine hayalimde, Alec tıraşsız ve izin kopardığı acele bir duştan sonra ödünç bir sabahlık giymiş.

Konuşmasında İrlanda vurguları düzensiz patlamalar halinde duyuluyor.

Peki ben, Peter Guillam, ben neredeyim? Alec'le birlikte Prag'da değil; aslında pekâlâ yanında olabilirdim. Örtülü'nün Marylebone merkezinde, üst kattaki odada oturuyor ve bir askeri uçakla Londra'ya ulaştırılmış bandı dinlerken kendi kendime, şimdi sıra bende, diyorum.

AL: Olimpiyat Stadyumu'nun merdivenlerinde hava ekşi sekiz, taşak donduracak bir doğu rüzgârı yollara ince kar, buz üflüyor. Kötü havanın iyiliğimize olduğunu düşünüyorum. Kötü hava, kaçış havasıdır. Direksiyonunda Ben, Land Rover hazır bekliyor. Stas de Jong eksiksiz manevra kıyafetiyle merdivenden iniyor, bir doksan boyu, çizmeleri falanla yerdeki boşluğa giriyor. Ben'le üzerine kapağı kapatıyoruz, sonra öne, Ben'in yanına oturuyorum. Başımda subay kepi ve kaputu var, üç yıldızlı, altında da Doğu Alman iş elbisesi. Koltuğun altında, belgeler için hırpani omuz çantası. Şaşmaz kuralım. Belgelerini atlama için ayrı tut. Sabah dokuzu yirmi geçiyor, Friedrichstrasse'de resmi askeri personel noktasından geçerken Vopo'lara kimliklerimizi kapalı camların ardından gösteriyoruz; diplomatların söylediği gibi ellerine almalarına izin vermiyoruz. Geçer geçmez, peşimize her zamankiler takılıyor: Bir Citroën içinde iki Vopo. Normal bir gün, yani. Dörtlü antlaşmadan doğan haklarını kullanmaya meraklı, Britanyalı askeri bir araç, diye düşünüyorlar; bizim de onlara anlatmak istediğimiz bu. Friedrichshain'dan geçiyoruz ve Lale'nin yola çıkmış olması için dua ediyorum; çıkmamışsa, ölü demek, daha da beteri, şebeke falan kalmadı demek. Kuzeye doğru, Pankow'a gidiyoruz ve Sovyet askeri bölgesine yaklaşıncı da doğuya dönüyoruz. Peşimizde aynı Citroën olması işimize geliyor. Nöbet değişmesini, üzerimize yeni meraklı gözler dikilmesini istemiyoruz. Beklediklerini yapıyor, onlara biraz oyun oynatıyorum: Arada bir ani

dönüş, geri gitme, duracak gibi yavaşlama, sonra gazı kökleme. Marzahn'a doğru güneye dönüyoruz. Hâlâ Berlin kent sınırları içindeyiz ama etraf ormanlık, düz yollar ve uçuşan kar. İlk nirengi noktamız olan eski Nazi radyo istasyonunu geçiyoruz. Citroën yüz metre arkamızda, buzlu yollardan pek keyif almıyor. Hızlanarak yokuşu iniyoruz. İleride keskin bir sola dönüş var bir de ikinci nirengi noktamız, ağaçların arasından yükselen fabrika bacası: eski bir bıçkışane. Sola hızla dönüyoruz, bıçkışanenin dibinde kayarak duruyoruz. Omuz çantamla dışarıya yuvarlanıyorum, ama artık üzerimde subay kaputu yok; Stas saklandığı kutudan çıkıp benim yerime oturuyor, kaputla bana benziyor. Hendeğin içinde, üstüm başım karla kaplı, dümdüz yatıyorum. Bir metre falan yuvarlanmış olmalıyım. Başımı kaldırıp baktığım zaman, Land Rover'ın karşı bayırı tırmandığını, Citroën'in de ona yetişmek için debelendiğini görüyorum.

[Bir cam ve içinde dökülen sıvının sesinden başka bir şeyin işitilmediği bir boşluk.]

AL [devamla]: Bıçkışanenin arkasında bir hurda kamyon parkı, bir de tenekeden yapılmış, talaş dolu bir kulübe var. Talaşların arkasında da tavanına çelik borular sarılmış, mavikahverengi bir Trabant. Kilometre saatinde doksan bin yazıyor ve fare boku gibi kokuyor ama deposu dolu, bagajında iki yedek teneke daha var, üstelik lastiklerinde hâlâ dış görünüyor. Mayısçiçeği'nin adını bile vermek istemeyen güvenilir bir hastası tarafından çalışır durumda tutuluyor. Tek sorun, Trabantların soğuktan nefret etmesi. Isıtmak bir saatimi alıyor ve uğraşırken durmadan düşünüyorum: Lale neredesin, seni yakaladılar mı, konuşuyor musun? Çünkü eğer konuşuyorsan, hepimizin işi bitik.

JO [Jerry Ormond]: Ya kimliğin?

AL: Günther Schmaus. Saksonyalı kaynakçı. Saksonya Almancasında iyiyim. Annem Chemnitz'liydi. Babamsa County Cork.

JO: Ya Lale? Onu bulduğun zaman, o kim olacak?

AL: Sevgili karım. Augustina.

JO: Peki, o anda nerede? Her şeyin yolunda gittiğini varsayarsak?

AL: Rn, Dresden'in kuzeyinde. Issız bir yerde. Kötü havaya rağmen bisikletle biraz yol almaya çalışmış, bisiklet merakı bilindiği için de bisikleti bir yere saklamış olmalı. Sonra banliyö trenine binmiş, yürümüş ya da otostop yaparak rn noktasına gelmek ve ne kadar gerekirse o kadar saklanmak zorunda olduğunu biliyor.

JO: Peki, Doğu Berlin'den Doğu Almanya'ya geçiş? Ne bekliyorsun?

AL: Rasgeledir. Kontrol noktası yok, sadece düzensiz devriye. Şansın ya vardır ya da yoktur.

JO: Sen şanslı mıydın?

AL: Öyle atla deve değil. İki polis arabası. Yolunu keserler, ödünü bokuna karıştırırlar, arabadan indirip üstünü ararlar. Kâğıtların sağlamsa, gidersin.

JO: Seninkiler sağlandı. Değil mi?

AL: Olmasaydı, burada bulunmazdım, öyle ya?

[Bant değiştirme, kırk beş saniyelik anlaşılabilir bir pasaj. Yeniden düzeliyor. Leamas Doğu Berlin'le Cottbus arasındaki yolu anlatıyor.]

AL: Doğu Alman trafiğinin en iyi tarafı, trafik olmaması. Birkaç atla birkaç at arabası. Bisikletliler, motosikletler, sepetler, arada bir de külüstür kamyon. Bir parça otoyol, sonra dar yollar. Ben bir ona, bir ötekine gittim. Dar yol karla kaplıysa, otoyola saptım. Ne yaparsan yap, Wünsdorf'tan uzak dur. Orada koskocaman bir Nazi kampı var ve Sovyetler toptan devralmış: üç tank tümeni, ciddi roket donanımı, bir de dev bir dinleme istasyonu. Aylar boyunca bir şeyler bulacağız diye gözetlerken akla karayı seçtik. Güvenlik adına kuzeyden dolandım, otoyoldan değil, düz bir köy yolundan. Üzerime yoğun kar yağışı geliyor, tepeleme ökseotundan boğulup kalmış sıra sıra çıplak ağaçlar var, ben de bir gün buraya dönüp hepsini keseceğim ve Covent Garden pazarında satacağım

diye düşünüyorum. Sonra –rüyada mıyım, sakın?– kendimi kocaman bir Sovyet askeri konvoyunun ortasında, ters yönde gider buluyorum. Asker dolu kamyonlar, alçak dorselerde T-34 tankları, altı ya da sekiz top, ortalarında da ben ve alaca Trabant'ım, o kahrolası yoldan çıkmaya çalışıyorum, onlarsa bakmıyor bile, dümdüz devam ediyor. Numaralarını almaya fırsat bile bulamadım!

[Ormond'un da katıldığı kahkaha. Daha yavaş bir tempoyla devam ediyor.]

AL: Öğleden sonra dörtte, Cottbus'un beş kilometre batısında'yım. Yolun kenarında terk edilmiş bir *Karosserie* atölyesinin levhasını arıyorum. Rn orası. Bir de, bir çit parçasına takılmış bir bebek eldiveni, Lale'nin içeride olduğunu anlamam için. Oradaydı. Eldiven oradaydı. Pembe. Kuş uçmaz kervan geçmez ıssızlığın ortasında lanet olası bir bayrak gibi dikilmiş. Neden bilmem, korkutucu. Eldiven, korkutucu. Çok göze batıyor. Belki barakadaki Lale değil, Stasi. Ya da Lale ve Stasi. Kenara çekip düşünmeye koyuluyorum. Ben düşünürken, barakanın kapısı açılıyor ve sırttan altı yaşında bir çocukla el ele kapıda görünüyor.

[Yirmi saniyelik sessizlik.]

AL: Tanrı adına, kadınla hiç karşılaşmamışım ki! Lale, Mayısçiçeği'ne çalışıyordu. Anlaşmamız öyleydi. Fotoğraflarından tanıyordum onu, o kadar. Onun için, *merhaba Doris, diyorum, adım Günther ve bu yolculukta kocanım senin, ama bu da kim?* Oysa bunun kim olduğunu çok iyi biliyorum. Oğlum Gustav, diyor, benimle geliyor. Ben de nah seninle geliyor diyorum, çocuksuz bir çiftiz ve Çek sınırına geldiğimizde bunu battaniyenin altında saklayacak halimiz yok. Pekâlâ, ne yapacağız? Öyleyse, bu durumda ben gelmeyeceğim diyor, oğlan da diklenip gelmeyeceğini söylüyor. Gustav'a barakaya dönmesini söylüyorum, kadını da kolundan tutup arkaya götürüyorum ve bildiği ama duymak istemediği şeyleri söylüyorum: Çocuk için kimlik yok, bizi durdurup araştırma yaparlar ve ondan kurtulamazsak yandın demektir, ben

de öyle, zavallı Dr. Riemeck de: Çünkü sen ve Gustav ellerindeyken, ağzından Riemeck'in adını beş dakikada alırlar. Cevap yok ve hava kararıyor, kar yeniden yağmaya başlıyor. Barakaya giriyoruz; baraka dediğim hurda makine dolu, uçak hangarı kadar büyük bir şey ve inanır mısın, Gustav denen ufaklık sofrayı kurmuş. Anası ne getirmişse çıkarmış ve yere dizmiş: salam, ekmek, sıcak kakao dolu bir termos, üzerine oturacağımız sandıklar, haydi hep birlikte eğlenelim. Halka olup oturuyoruz, pikniğimizi yapıyoruz ve Gustav bize vatansever türküler söylüyor, ikisi paltolarının ya da neleri varsa altına kıvrılıp uyuyor, ben de bir köşede sigara tütürüyorum, hava aydınlanmaya başlar başlamaz ikisini Trabant'a tikiştiriyorum ve bir gece önce içinden geçtiğim köye geri dönüyorum, orada bir otobüs durağı görmüştüm. Ve Tanrı'nın yardımıyla durakta siyah kukuletalı ve beyaz etekleri, sırtlarında hıyar dolu küfelerle iki yaşlı nonoş duruyor, Tanrı kutsasın, ikisi de Sorb.

JO: Sorb mu? Bu da ne demek...

AL [Patlar gibi]: Tanrı adına, Sorb dedim! Lanet olası *Sorbları* hiç duymadın mı? Koruma altındaki ırklardan, Doğu Almanya'da bile. Spree Nehri boyunca dağılmış bir Slav azınlığı, yüzyıllardan beri burada yaşayıp o lanet hıyarları yetiştiriyorlar. Birine çengel atmayı dene istersen. Tanrım!

[On saniye sessizlik. Sakinleşiyor.]

AL: Yanlarında duruyorum, Lale'yle Gustav'a arabada kalmalarını söylüyorum. Kımıldamayın. Arabadan iniyorum, nonoşlardan biri bana bakıyor, diğeri aldırıyor. Sevimli olmaya çalışıyorum. Almanca konuşuyor mu: Bu, saygı göstermek. Almanca konuştuğunu, ama Sırpçayı tercih ettiğini söylüyor. Şaka. Ne tarafa gittiğini soruyorum. Lübbenau'ya kadar otobüs, oradan da hıyarları okutmak için trenle Berlin'e, Ostbahnhof'a. Hıyarlar Berlin'de daha fazla para ediyormuş. Ona Gustav hakkında kurt masalı anlatıyorum: Aile üzgün, Anne perişan, oğlanın Berlin'e, babasına dönmesi gerek, onu yanlarına alıp götürürler mi? Beriki önerimi arkadaşına

açıyor, Sorbca konuşmaya başlıyorlar. Ben de lanet olası otobüs diyorum kendi kendime; şimdi tepenin üzerinden görünecek diye düşünüyorum, ama bunlar hâlâ karar vermemiş olacak. İlk konuştuğum, hıyarlarımızı alırsan, çocuğu götürürüz, diyor. Ben de, hepsini mi, diye soruyorum. Evet diyor, hepsini. İyi ama diyorum, bütün hıyarlarınızı alırsam, Berlin’de satacak tek bir hıyarınız kalmaz, o zaman oraya neden gidesiniz ki? Buna Sorbca bir güzel gülüyorlar. Ellerine bir deste banknot sıkıştırıyorum, bu kadarı hıyarlar için, ama hıyarlar sizde kalsın. Bu kadarı da çocuğun yol parası, şu da Höhenschönhausen’a devam etmesi için. İşte otobüs de geliyor, gidip çocuğu getireyim. Arabaya geri dönüp Gustav’a inmesini söylüyorum, annesi elini gözlerine kapamış, donmuş gibi oturduğundan oğlan da kımıldamıyor. Çıkmasını *emrediyorum*, bağırıyorum, itaat ediyor. Ona benimle otobüse marş marş, diyorum bu iki iyi yoldaş sana Ostbahnhof’a kadar eşlik edecek. Ostbahnhof’tan Höhenschönhausen’a, eve gidip baban görünene kadar bekliyorsun. Bu bir emirdir, Yoldaş. Sonra bana annesinin nereye gittiğini, neden yanında kalamayacağını soruyor, ben de annesinin Dresden’de yapacak önemli bir gizli işi olduğunu, onun Komünizm’in iyi bir askeri olarak babasının yanına dönüp, mücadeleye devam etmekle görevlendirildiğini söylüyorum. Gidiyor. [Beş saniye sessizlik.] Pekâlâ, başka ne bok yiyecekti ki? Partili babası olan bir Parti çocuğu, üstelik de altı yaşında!

JO: Bu arada Lale?

AL: Lanet olası Trabant’ın içinde oturmuş, büyülenmiş gibi camdan bakıyor. Arabaya binip bir kilometre kadar gidiyorum, sonra yeniden durup kadını çıkarıyorum. Tepemizde bir helikopter vızıltısı var. *Herifin* ne düşündüğünü ne bileyim? Helikopteri nereden aldığını ne bileyim? Ruslardan ödünç mü aldı? Dinle, diyorum kadına. İyi dinle, çünkü birbirimize ihtiyacımız var. Çocuğunu Berlin’e göndermek problemin sonu değil. Yeni bir problemin başlangıcı. İki saate kalmaz, bütün Stasi Doris Quinz’in, kızlık adı Gamp, en

son Cottbus yakınlarında, erkek arkadaşıyla doğuya doğru gittiğini biliyor olacak. Arabanın, her şeyin tarifini bilecekler. Onun için bu bok çuvalını sahte kimliklerle Çekoslovakya'ya götürme niyetiyle vedalaşma zamanı; çünkü her Stasi, her KGB birimi ve Kaliningrad'dan Odesa'ya kadar bütün sınır noktaları içinde iki Faşist casusun bulunduğu alacalı plastikten bir Trabant arayacak. Hakkını yemeyeyim, söylediklerimi dinliyor. Öyle dram falan yok, bana doğrudan son çarenin ne olduğunu soruyor, ben de anlatıyorum: Son anda aklıma gelip yanıma aldığım, modası geçmiş bir kaçakçı haritası; biraz şans ve duayla sınırı yaya olarak geçmemizi sağlayabilir. Söylediklerimi ciddiyetle düşünüyor, sonra da –onun için düşüm noktası burada– bana, “Seninle gelirim, oğlumu bir daha ne zaman görürüm?” diye soruyor. Bunu söylediğinde, oğlu için geri dönmeyi ciddi ciddi düşündüğünü anlıyorum. O zaman iki omzundan kavırıyorum ve hayatta yapacağım son şey de olsa, oğlunu ajan değiş tokuşunda geri getireceğime yemin ediyorum. Ve o sırada en az senin kadar bunun gerçekleşme ihtimalinin sıfır olduğunu... [üç saniye sessizlik]... neyse, siktir et.

* * *

Daha sonra çıkardığım ve şu anda okumakta olduğum transkripsiyonda Alec'in söylediklerinden ayrılmamın nedeni salt ekonomi miydi; yorumlamadaki amacım objektif olmak mıydı? Alec, Gustav'ı iki Sorb'a teslim ettiği andan itibaren karın izin verdiği ölçüde tali yolları tercih etmişti. Sorunu, kendi deyimiyle, içinden geçtikleri arazinin tehlikeleri hakkında “çok fazla bilgi sahibi” olmaktı. Bütün bölge Askeri İstihbarat ve KGB dinleme istasyonlarıyla kaplıydı ve hepsini ezbere biliyordu. Üzerinde bir karış el değmemiş kar bulunan, yönünü bulmak için sadece yandaki ağaç sıralarından

yararlandığı dümdüz, bomboş yollardan, ormana girince rahatlama duygusundan bahsetti; Lale dehşetle bağırana kadar. Kadın, Doğu Alman seçkinlerinin önemli ziyaretçileri geyikle domuz avlamak ve sarhoş etmek için getirdikleri eski Nazi av köşkünü tanımıştı. Hızla geri döndüler, yollarını kaybettiler ve uzak bir çiftlik evinde yanan bir ışık gördüler. Leamas kapıyı yumrukladı; kapıyı dehşete düşmüş, eli bıçaklı bir köylü kadın açtı. Kadından yön tarifi aldıktan sonra ekmek, salam ve bir şişe erik rakısı satmaya razı etti ve Trabant'a dönerken sarkmış bir telefon kablosuna takıldı; kablonun yangın alarmı vermek için kullanıldığına hükmetti. Yine de kesti.

Hava kararıyor, kar yoğunlaşıyor, alacalı Trabant son demlerini yaşıyordu: "Debriyaj bitik, kalorifer bitik, vites kutusu bitik, kaputtan dumanlar çıkıyor." Bad Schandau'ya on, kaçakçı haritasındaki geçiş noktasına on beş kilometre kaldığını tahmin ediyordu. Bulundukları yeri pusulayla olabildiği kadar doğru belirledikten sonra, doğuya giden bir patikada karar kılıp, bir kar yığınınına varana kadar devam ettiler. Dondurucu soğukta Trabant'ın içinde birbirlerine sarılarak ekmeği ve salamı yediler, erik rakısını içtiler, dondular ve geçen geyikleri seyrettiler; bu sırada Lale başı Alec'in omzunda, yarı uykuda, Gustav'la İngiltere'deki yeni hayat düşünü anlattı.

Gustav'ın Eton'a gitmesini istemiyordu. İngiliz yatılı okullarının Gustav'ın babası gibi oğlancılarca yönetildiğini duymuştu. Kızların da gittiği, bol spor yapılan ve fazla katı olmayan proleter bir devlet okulunu tercih edecekti. Gustav daha geldiği gün İngilizce öğrenmeye başlayacaktı. Öğrenmesi için ne gerekiyorsa yapacağını söyledi. Doğum gününde oğluna bir İngiliz bisikleti alacaktı. İskoçya'nın harika bir yer olduğunu işitmişti. Birlikte İskoçya'da bisikletle gezeceklerdi.

Lale hâlâ bu tarzda, yarı uyur yarı uyanık konuşurken Alec birden arabanın çevresinde nöbetçi gibi dikilmiş Kalaşnikovlu

dört erkek silüetini fark etti. Lale'ye olduğu yerde kalmasını söyleyerek arabanın kapısını açtı ve ağır hareketlerle dışarıya çıktı. Hiçbirinin on yediden büyük olmadığını ve en az onun kadar korktuklarını gördü. İnisiyatifi ele alarak, yalnız kalmak isteyen bir çifte gizlice yaklaşmakla ne yapmak istediklerini sordu. Önce hiçbiri cevap vermedi. Daha sonra içlerinde en cesur olanı kaçak avcılık yaptıklarını, et peşinde olduklarını söyledi. Alec ağzlarını kapalı tutarlarsa kendinin de kimseye bir şey anlatmayacağını söyledi. Anlaşmayı hep birlikte el sıkışarak tamamladılar, ardından dört genç sessizce kaybolup gitti.

Hava aydınlanıyor, kar yok. Kısa süre sonra, soluk bir güneş parlıyor. Birlikte, alacalı Trabant'ı bir meyilden aşağıya yuvarlıyor, sonra üzerini kar ve ağaç dallarıyla örtüyorlar. Ondan sonrası, yayan. Lale'nin diz boyu deri çizimleri var, altları düz. Alec'in işçi botları biraz daha iyi. Yola koyuluyorlar, kayıp düşerken birbirlerinin elini tutuyorlar. Bulundukları yer, dik ve engebeli karlı alanları ve ormanlarıyla "Sakson İsviçre'si". Tepelerde, harabeye dönmüş ya da yazlık yetimhaneye dönüştürülmüş eski evler. Haritaya inanılacak olursa, sınıra paralel yürüyorlar. El ele bir yokuş çıkıyor ve donmuş bir göletin çevresinden dolanıyorlar. Küçük ahşap evlerle dolu bir dağ köyündeler.

AL: Harita doğruysa ya ölü ya da Çekoslovakya'da olmamız gerekiyordu.

[Bardak tıngırtısı. Dökülen sıvı sesi.]

Oysa öykü daha yeni başlıyor: Bkz. İlişikteki Circus telgrafları. Aynı zamanda da Alec'in kaydını dinledikten sonra, her an Genel Merkez'e çağrılmayı beklerken sabahın bu erken saatlerinde Örtülü'nün Marylebone merkezinde, en üst kattaki odada neden hâlâ gergin oturduğumu görün.

Prag İstasyonu'nun Başkan Yardımcısı ve İstasyon Başkanı Jerry'nin eşi Sally Ormond, Circus'un körü körüne hayran olduğu üst tabaka kadın iş bitiricilerdendir: Cheltenham Hanımlar Koleji, baba savaşta Özel Harekât Yetkilisi, iki hala Bletchley'de*. Bir de George ile, bana göre George'un biraz fazla asaletle taşıdığı, gizemli bir sıhri hısımlık iddiasında.

Başkan Yardımcısı/Prag İstasyonu Sally Ormond'dan Başkan/Örtülü'ye [Smiley]. Kişiyi Özel ve Gizli. Öncelik: YILDIRIM

Örtülü'den İstasyon'a gelen talimata göre, karanlığın erken saatlerinde gelmeleri beklenen, Doğu Alman belgeleri ve plaka numarası belirtilen bir Trabanc ile seyahat eden kılık değiştirmiş bir yetkili, Alec Leamas ile kaçak bir kadının kabul edilmesi, güvenle barındırılması gerekiyordu.

Ne var ki, İstasyon operasyonun Ortak Yönetim talimatlarına aykırı olarak yapıldığını BELİRTMİYORDU. Ancak, Leamas'ın sorunu kendi başına çözmeye karar vermesinden sonra, Genel Merkez'in operasyon desteği sağlamaya razı olduğunu varsayabilirdik.

Berlin İstasyon (de Jong), Leamas'ın Çek topraklarına girdikten sonra sağ salim vardığını haber vermek için, Büyükelçilik Vize Bölümü'ne isim vermeden telefon edeceğini, Birleşik Krallık vizelerinin İrlanda'da geçerli olup olmadığını soracağını bildirmişti. Prag İstasyon bu telefona önceden kaydedilmiş bir yanıt verecek, büro saatleri içinde tekrar aramasını tavsiye edecekti. Bu cevap, mesajın alındığını doğrulayacaktı.

Leamas ve Lale bulabildikleri herhangi bir imkânla Prag kentiyle Prag havaalanı arasındaki bir noktaya gidecek ve haritada yeri belirtilmiş bir yan yolda bekleyecekler.

* Bletchley: İkinci Dünya Savaşı sırasında İngiliz şifre kırma merkezi. (ç.n.)

İstasyon tarafından hazırlanan ve Başkan/Örtülü tarafından onaylanan bu plana göre çift arabalarını terk edecek ve Prag GODIVA şebekesinden bir sürücü Büyükelçilik personelinin Prag havaalanına götürüp getiren minibüse (CD plakalı ve yan camları karartılmış) el koyacak, ardından da Leamas ve Lale'yi kararlaştırılan r'n'den alacaktı. Minibüsün arka bölümünde, İstasyon tarafından sağlanan Batılı giysiler bulunacaktı. Leamas ve Lale Majestelerinin Büyükelçisinin resmi konukları olarak giyinecekler ve bu bahaneyle Çekoslovak emniyetinin sürekli gözetim altında tuttuğu Büyükelçiliğe gireceklerdi.

Saat 10.40'ta Büyükelçilikteki güvenli odada acil durum toplantısı gerçekleştirildi ve Ekselansları Büyükelçi hanım planı kabul etme zarafetini gösterdi. Ne var ki, BK saatiyle 16.00'da, Dışişleri'ne danıştıktan sonra, kaçak kadının Doğu Alman medyasında Devlet suçlusu olarak yoğun ve sıkça gösterildiği, bu nedenle diplomatik yankıların daha önceki değerlendirmelere ağır bastığı nedeniyle kararını özür dilemeden gözden geçirdiğini bildirdi.

Büyükelçinin bu kararının ışığında, kaçış planında herhangi bir Büyükelçilik aracının veya Büyükelçilik personelinin kullanılması imkânsızdı. Bu nedenle ve Leamas'ın destek bulamayacağını anlayacağı umuduyla Vize Bölümü'nün otomatik yanıt sistemini devre dışı bıraktım.

Kulaklıklarımı yeniden yerleştirdim. Yine Alec'le birlikteyim; Prag'daki Britanya Büyükelçiliği'nin imparatorluk konforunda değil, Lale'yle donmuş yol kenarında sıkışmış, destek yok, gelip alacak araç yok ve Alec'in deyimiyle, hiçbir bok yok. Onu tanıdığım günden beri durmadan söylediği bir şeyi hatırladım: Bir operasyon planlarken, Servis'in seni düzmek için başvuracağı her türlü yolu düşün, sonra da senin düşünemediğin ama onların aklına geleni bekle. Şu anda akıllarından tam da bunların geçtiğinden eminim.

AL [kelimesi kelimesine, yeniden]: Servis görünmeyip, Vize Bölümü'nden doğru dürüst bir cevap gelmeyince, kendi kendime siktir et, dedim, al sana Londra, bu yüzden yapacağın tek şey, adım attıkça karar ver. Yolun kenarında umutsuz bir Doğu Alman çiftiyiz, karım köpek gibi hasta onun için birileri bize yardım etsin. Doris'e kaldırımın kenarına oturup acınacak gibi bakmasını söylüyorum ki, ona cuk oturuyor ve çok geçmeden tuğla dolu bir kamyon gelip duruyor, sürücüsü camdan sarkıyor. Talihe bak ki Leipzigli bir Alman ve kaldırım kenarında oturan güzel hanımın pezevengi olup olmadığı soruyor. Kusura bakma, dostum, diyorum, hanım benim karım ve çok hasta, o da peki diyor, binin kamyonu ve bizi kent merkezindeki hastaneye kadar götürüyor. Kara günler için omuz çantamın astarına dikili bir İngiliz pasaportum var, Miller adına. Çıkarıp cebime atıyorum. Sonra da ona: Çok ciddi hastasın Doris, diyorum. Hamilesin ve rahatsızlığın her dakika daha da artıyor. Onun için bana bir iyilik yap, karnını çıkar ve olabildiğince rahatsız görünmeye çalış. Kapıları açıyorlar, içeri giriyoruz. Kusura bakma.

JO: Bütün hikâye bu değil, yanılıyor muyum? [Dökülen sıvı sesi.]

AL: Tanrım. Pekâlâ öyleyse. Oradaki çakıltaşı kaplı yolunuza geliyoruz. Üzerlerinde Majestelerinin kraliyet arması altınlarla işlenmiş soylu kapılarınıza yaklaşıyoruz. Kapının dışında takılan, pek bir şey yapmıyormuş görünen gri takım elbiseli üç ahmak var. Onları fark etmiş olabilirsin. Doris, Sarah Bernhardt'ın becerebilmek için gözlerini feda edeceği bir rol kesiyor. Pasaportumu suratlarına sallıyorum: Çabuk bırakın, girelim. Herifler onun pasaportunu da görmek istiyor. Bakın, diyorum, en iyi İngilizcemle. Şu kahrolası düğmeye basın da içeri girelim ve onlara karımın düşük yapmak üzere olduğunu söylüyorum, onun için bir de doktor bulun. Düşüğü burada, sokağın ortasında yaparsa, belanızı bulursunuz. Bir de sizin analarınız yok mu, anlaşılan yok; ya da bunun gibi şeyler, tamam mı? Ve abra kadabra kapılar açılıyor.

Büyükelçiliğin avlusunda duruyoruz. Lale karnını sıvazlıyor ve bizi cehennemden kurtardığı için koruyucu meleğine teşekkür ediyor. Ve seninle sevgili eşin hanımefendi Dışişleri'nin yediği bok için özür üzerine özür diliyorsunuz. Onun için zarif özürlerinize teşekkürler, özrünüz kabul edildi. Şimdi senin için bir sakıncası yoksa, gidip biraz uyuyacağım.

Sally Ormond kaldığı yerden devam ediyor:

Başkan Yardımcısı/Prag İstasyon Sally Ormond'un Başkan/Örtülü'ye [Smiley] Circus kuryesiyle gönderdiği elyazısı mektuptan alıntılar. Öncelik: YILDIRIM.

Tabii gerçek eğlence zavallı Lale'yle Alec Büyükelçilik yerleşkesine girince başladı. Samimi görüşüme göre, kadın Doğu Alman yetkililerine teslim edilip bir daha adı bile geçmese, Büyükelçi ve Dışişleri çok daha mutlu olurdu. Büyükelçi, yasal açıdan en ufak bir fark etmese de, başlangıç olarak Lale'yi "evinde" hiç istemedi. Gerçekten de, zavallı Lale'nin hizmetkârlar lojmanına tıkalabilmesi için iki kapıcının ana binaya taşınmasında ısrar etti; böylece Lale hizmetkârlar lojmanında itilip kakılacaktı, oysa salt güvenlik açısından lojman ana binadan çok daha uygundu. Ancak bu Büyükelçi'nin tek nedeni değildi ve bunu dördümüz, yani Ekselansları ve onun çok özel sekreteri Arthur Landsowne, artı çok sevgili kocam ve bendeniz Büyükelçiliğin güvenli odasına tıkalığımızda açıkça belli edecekti. Üstelik Ekselansları Alec'ten hiç de hoşlanmıyordu ya, buna daha sonra geleceğim. Zaten Alec de o sıra hizmetkârlar bölümünde Lale'nin alnındaki terleri silmekle meşguldü.

Bir not, George: Tabiri caizse, kulağına fısıldayayım.

Büyükelçilik güvenli odası son derecede havasız ve Genel Merkez İdari İşler'e tekrar tekrar bildirdiğim gibi, her an sağlık riski ihtimali var. Miki Fare havalandırma sistemi

bütünöyle kaput. Üflemesi gerekirken havayı çekiyor, ama Baker'a (İdari İşler baş-sıkıntısı) göre iki yıldan beri yedek parçası bulunmuyor. Ve Dışışleri'nde bize yeni bir sistem göndermeyi uygun bulan hiç kimse olmayınca da, odayı kullanan herkes sadece fokurdayıp boğuluyor. Zavallı Jerry geçen hafta neredeyse soluksuz kalıyordu ya, tabii bunu söyleyemeyecek kadar soylu. Güvenli odanın Circus'un sorumluluğunda olmasını belki binlerce kere önerdim, ama anlaşılan böyle bir şey Dışışleri'nin toprak bütünlüğünün ihlali olurmuş!

Adımı anmadan İdari İşler'de (bence, Baker'ın DİŞİN-DA!) bir ajitasyon başlatabilirsen, kocaman teşekkürler. Jerry de benimle birlikte özellikle Ann olmak üzere, sizlere sevgilerini gönderiyor.

S.

Britanya Prag Büyükelçisi'nin Dışışleri Bakanlığı, Başkan/Doğu Avrupa Bölümü Sir Alwyn Withers'a Acele Çok Gizli Telgraf metni; kopyası Circus (Ortak Yönetim). Saat 21.00'de Büyükelçilik güvenli odasında düzenlenen kriz toplantısının tutanakları.

Katılanlar: Ekselansları Büyükelçi (Margaret Renford), Arthur Landsowne, Ekselanslarının Özel Sekreteri, Jerry Ormond (Başkan/İstasyon), Sally Ormond (Başkan Yardımcısı/İstasyon)

Toplantının Amacı: Geçici Büyükelçilik sakininin yönetimi ve savılması.

Sevgili Alwyn,

Bu sabahki güvenli telefon konuşmamızdan sonra, *davetsiz konuşumumuzun* (DK) bundan sonraki yolculuğu konusunda seninle aramızda aşağıdakileri kararlaştırdık:

1. Dostlarımız, DK'nın gideceği yere Britanya pasaportu olmayan geçerli bir yol belgesiyle seyahat edeceğini taahhüt ediyor. Böylesi, Çek yetkililerinin bu Büyükelçiliğin milliyeti ne olursa olsun, Doğu Alman/Çek adaletinden kaçıp önüne gelen herkese Britanya pasaportu dağıttığı suçlamasının önüne geçer.

2. Ayrılışı sırasında DK'ya Büyükelçiliğin diplomatik ya memurluk kadrosundan hiçbir kişi eşlik etmeyecek, yardımcı olmayacak. Tahliyesinde Britanya diplomatik plakalı hiçbir araç kullanılmayacak. Ona hiçbir sahte Britanya belgesi verilmeyecek.

3. DK'nın herhangi bir aşamada Britanya Büyükelçiliğinin koruması altında olduğunu iddia etmesi halinde, bu durum yerel olarak ve Londra'da kuvvetle yalanlanacak.

4. DK'nın Büyükelçilik yerleşkesini terk etmesi üç iş günü içinde gerçekleşecek; aksi halde, DK'nın uzaklaştırılması için Çek yetkililerine teslimi de dahil, başka önlemler düşünülecek.

Telefonum vızıldıyor, kırmızı ışığı yanıp sönüyor. Arayan, Percy Alleline ve Bill Haydon'ın ayak işlerine bakan adamları Toby Esterhase, o yoğun Macar aksanıyla bana kıcımı kaldırıp hemen Genel Merkez'e gelmemi haykırıyor. Konuşmasına dikkat etmesini söylüyor ve ön kapıda benim için hazırlanmış motosikletime atlıyorum.

Ortak Yönetim'in Cambridge Circus'taki güvenli odasında yapılan acil durum toplantısının tutanakları. Başkan: Bill Haydon (Başkan/Ortak Yönetim). Katılanlar: Albay Étienne Labroche (Londra'daki Fransız Büyükelçiliği Askeri Ataşesi, Fransa İstihbarat İrtibat Şefi), Jules Purdy (Ortak Yönetim Fransız masası), Jim Prideaux (Ortak Yönetim Balkanlar masası), George Smiley (Başkan/Örtülü), Peter Guillam (JACQUES).

Toplantı kâtibi: T. Esterhase. Kaydedilmiş, kısmen transkripsiyonu yapılmış, kelimesi kelimesine anlatım. Başkan/Prag İstasyon'a yıldırım kopya.

Sabahın beşi. Celp geldi. Marylebone'dan motosikletle geldim. George doğruca Hazine'den gelmiş. Tıraşsız ve her zamankinden daha kaygılı görünüyor.

Bana iki kere, "İstediğin an *hayır* demekle bütününüyle özgürsün Peter," dedi. Operasyonu çoktan "gereksizce ayrıntılı" diye tanımladı ama istediği kadar belli etmemeye çalışsın, en büyük kaygısı, operasyon planının Ortak Yönetim'in kolektif başarısı olması. Circus'un güvenli odasındaki uzun kontrplak masanın çevresinde altı kişiyiz.

Jabroche: Bill. Sevgili dostum. Paris'teki üstlerim sizin Mösyö Jacques'ın Fransa'daki küçük çiftlik konularında ne söyleyeceğini bildiğinden emin olmak istiyor.

Haydon: Anlat ona Jacques.

Guillam: O konuda bir endişem yok, Albay.

Jabroche: Uzmanların yanındayken bile mi?

Guillam: Bretagne'de, bir küçük Fransız çiftliğinde büyüdü.

Haydon: Bretagne Fransız mı? Beni şaşırtıyorsun Jacques [Gülüşmeler.]

Labroche: Bill. Rica ederim.

Fransızcaya dönülüyor ve Albay Labroche, Guillam ile özellikle Kuzeybatı Fransa'ya yoğunlaşarak Fransız çiftçilik sektörü hakkında canlı bir tartışmaya girişiyor.

Labroche: Tatmin oldum Bill. Sınavı geçti. Zavallı adam, Bretonlar gibi konuşuyor.

[Yeni gülüşmeler.]

Haydon: İyi ama, işe yarayacak mı Étienne? Onu gerçekten içeri sokabilecek misiniz?

Labroche: İçeri, evet. Dışarı, orası Mösyö Jacques'a ve yanındaki hanımefendiye bağlı. Fransız delegeleri listesinin kapanması eli kulağında. Şimdilik açık tutuyoruz. Mösyö Jacques'ın konferansta bulunacağı süreyi olabildiğince kısa tutmayı öneriyorum. Onu işe alıyoruz, kolektif vizeye dahil oluyor, hastalık yüzünden gecikiyor, ama kapanış oturumuna

katılmakta kararlı. Üç yüz uluslararası delegeden biri olarak, fazla göze çarpmaz. Fince biliyor musunuz Mösyö Jacques?

Guillam: Çok değil.

Labroche: Bütün Bretonlar bilir, sanıyordum. [Gülüşmeler.] Peki, söz konusu hanım Fransızca bilmiyor mu?

Guillam: Bildiğimiz kadarıyla Almanca ve okul Rusçası, ama Fransızca yok.

Jabroche: Ama gösterişli diyorsunuz, değil mi? Güzel. Canlı biri. Giyinmeyi biliyor.

Smiley: Jacques, onu görmüştün.

Onu giyimli görmüştüm; giyimsiz de. Birincisini seçiyorum:

Guillam: Birbirimizin yanından geçtik. Ama etkileyici biri. Becerikli, hızlı düşünüyor. Yaratıcı. Heyecanlı.

Haydon: Tanrım. *Yaratıcılık.* Yaratıcılığa kimin ihtiyacı var? Kadının söyleneni yapması ve çenesini tutması gerek, yalan mı? Tamam mı, değil mi? Jacques?

Guillam: George varsa, ben varım.

Haydon: Peki, var mı?

Smiley: Ortak ve Albay saha desteğini sağladığına göre, biz Örtülü olarak riski almaya hazırız.

Haydon: Pekâlâ, bunun bana biraz içten pazarlıklı geldiğini söylemeliyim. Öyleyse, tamamız. Étienne, Mösyö Jacques'a Fransız pasaportunu ve gerekli seyahat belgelerini vereceğini varsayıyorum. Yoksa bunu bizim yapmamızı mı istersin?

Jabroche: Bizimkiler daha iyi. [Gülüşmeler.] Yalnız unut-maman gereken bir şey var Bill; işler sarpa sararsa hüküme-tim kalles İngiliz gizli servisinin ajanlarını Fransız vatandaşı kılığına girmeye teşvik ettiğini öğrenince çok şaşırarak.

Haydon: Biz de bu suçlamayı kuvvetle reddedip özür di-leyeceğiz. [Prideaux'ya dönerek.] Jim. Bir yorum? Dikkat çe-kecek kadar suskun kaldın. Çeko senin sahan. Ayaklarımızın altına almamızdan memnun musun?

Prideaux: Soruyorsan, bir itirazım yok.

Haydon: Ekleme ya da çıkarmak isteyeceğin bir şey?

Prideaux: Şu an yok.

Haydon: Pekâlâ beyler. Hepsi bu. Girişiyoruz, onun için başlayalım. Jacques, düşüncelerimiz seninle olacak. Étienne, baş başa bir-iki kelime.

Oysa bir sonraki dizide tanık olunacağı gibi, George kuruntularından öyle kolay kurtulmuyor. Dakikalar ilerliyor, altı saat sonra Prag yoluna koyulacağım.

PG'den Başkan/Örtülü'ye.

George,

Konuştuk. Heathrow Terminal 3'te, halen Ortak Yönetim komutasında olan Saha Sevkıyat Bürosu hakkındaki görüşlerimi yazmamı istemiştin. Görünüşte SSB süpürülmemiş bir koridorun ucunda, herhangi bir köhne havaalanı bürosundan farksız. Buzlu camlı kapının üzerinde Navlun Birleştirme yazılı, giriş diafonla. İçeri girdiğinde, hava iç karartıcı: İskambil oynayan iki yorgun kurye, telefona İspanyolca bir şeyler havlayan bir kadın, arkadaşı hastalık izninde olduğu için çift vardiya çalışan tek bir kişi, sigara dumanı, ağzına kadar dolu tablalar ve ikincisinin perdelerini bekledikleri için sadece tek bir oda.

Asıl sürpriz, gelmemi bekleyen karşılama komitesiydi: Alleline, Bland, Esterhase. Bill de gelse, elimde kare as olacaktı. Görünüşte beni uğurlamak ve iyi yolculuklar dilemek için gelmişler. Alleline her zamanki gibi öne çıktı, Jabroche'un sayesinde hazırlanan Fransız pasaportumu ve konferans kimliğimi abartılı hareketlerle verdi. Esterhase aynı şeyi seyahat çantam ve eşyamla yaptı: Rennes'den alınma giysiler, tarım kitapları, bir de kolay okuma olarak Fransızların Süveyş Kanalı'nı nasıl inşa ettikleri vs. Roy Bland büyük abi rolünü üstlenip beklenenden birkaç yıl daha uzun kalırsam, haber verilmesini istediğim kimse olup olmadığını sordu.

Ama gösterdikleri özenin gerçek amacı daha açık olamazdı. Lale hakkında daha fazla bilgi istiyorlardı: Nereden geldiği, ne kadar süreden beri bize çalıştığı, onunla kimin ilgilendiği? Sonra da, sorularını atlatıp giyinmek için odada dikilirken en tuhaf an: Toby E'nin perdenin aralığından başını uzatıp bana Bill'den kişisel mesaj getirdiğini söylemesi: "George Amca'ndan sıkıldığın an, Paris İstasyon Başkanlığı'nı düşün." Kendimi bağlayacak bir cevap vermedim.

Peter

Şimdi en üst operasyon ukalası olan ve Ortak Yönetim'in yarım yamalaklığıyla ünlenmiş planlamasındaki her boşluğu doldurmaya çalışan George ile tanışın:

Başkan/Örtülü'den [Smiley] Başkan/Prag İstasyon'a [Ormond] şifre.

ÇOK GİZLİ MAYISÇİÇEĞİ. Öncelik: YILDIRIM.

A. Yarın diplomatik kuryeyle alt kaynak Lale için Helsinki doğumlu Venla Lessif adına Finlandiya pasaportu gelecek; beslenme uzmanı, evli, eşinin adı Adrien Lessif. Pasaportta Çek giriş vize damgası bulunacak, ülkeye giriş tarihi Fransız Komünistleri destekli Barış Alanları konferansı ile çıkıyor.

B. Peter Guillam yarın yerel saatle 10.40'ta Air France'ın 412 uçuş numaralı seferiyle Prag havaalanına varacak; Adrien Lessif adına hazırlanmış Fransız pasaportuyla seyahat ediyor, Rennes Üniversitesi'nde misafir Tarım Ekonomisi okutmanı. Onun Çek vizesi de konferansla çıkıyor. Lessif'in konferansa katılımı soyut olarak hastalık nedeniyle gecikiyor. Her iki Lessif'in adı Konferans Katılımcılar Listesi'nde bir katılımcı (gecikmeli), bir eş olarak yer alıyor.

C. Yine diplomatik kuryeyle 28 Ocak günü saat 06.00'da kalkan Air France için Adrien-Venla Lessif adına iki Prag – Paris Le Bourget bileti. Air France kayıtları çiftin Prag'a farklı

tarikhlerde (bkz. giriş damgaları) giriş yaptığını, ama Paris'e grup içindeki akademisyenlerle birlikte döneceğini doğrulayacak.

D. Profesör ve Madam Lessif için Fransız delegasyonunun ertesi sabah Paris'e erken saatte gitmek için kalacağı Hotel Balkan'da yer ayrıldı.

Ve karşılığında, kendini övmek için hiçbir fırsatı kaçırmayan Sally Ormond'un cevabı:

Sally Ormond'un George Smiley'ye yazdığı, Kesinlikle Kişiye Özel ve Gizli, Kaydedilmeyecek işaretli ikinci kişisel mektubundan alıntı.

Burada büyük bir minnetle okuduğumuz son derecede açık işaretini alınca, Jerry'yle birlikte gidip Lale'yi Büyükelçilikten ayrılmasına ve yaşayacağı sıkıntılara hazırlamama karar verdik. Zaman kaybetmeden avludan geçip Lale'yi yerleştirdiğimiz müstemilattaki odaya gittim: Sokak tarafından çifte perde, yatak odasının dışındaki geçitte kamp yatağı, davetsiz konukları karşılamak üzere de alt kattaki holde kançılaryadan fazladan bir güvenlik elemanı.

Onu yatakta oturur buldum, Alec de yanına yerleşmiş, kolunu omzuna dolamıştı ama Lale onun orada olduğunun farkında değil gibi, arada bir sessiz hıçkırıklarla ağlıyordu.

Buna rağmen, duruma el koydum ve tasarladığımız gibi, Alec'i Jerry'yle birlikte nehir kıyısında erkek erkeğe yürüyüş yapıp hava almaya gönderdim. Almancam 2. düzeyden daha ileri olmadığından, başlangıçta ağzından pek bir şey alamadım. Hoş, dinlemek bir tarafa, neredeyse hiç konuşmadığı için Almanca bilsem de pek fark etmeyecekti. Birkaç kere yüzüme bakıp "Gustav," diye fısıldadı ve biraz işaret dilinden sonra Gustav'ın kocası değil, oğlu olduğunu çıkardım.

Bütün bunlara rağmen ona yine de yarın Büyükelçilikten ayrılacağını, Fransız bilimadamları ve tarımcılarından oluşan karışık bir gruba katılarak direkt yoldan olmasa da İngiltere'ye gideceğini anlatmayı becerdim. İlk tepkisi, doğal olarak, tek bir kelime bile Fransızca konuşmadan bunun nasıl olabileceğini sormaktı. Ben bunun hiç önemli olmadığını, çünkü Finlandiya pasaportuyla –kimse Fince konuşmaz, değil mi ya?– seyahat edeceğini anlattım; bu seferki tepkisi “*bu kılıkta mı?*” oldu ki, o zaman Paris İstasyonu’nun çok kısa zamanda bizim için hazırladıklarını ortaya çıkardım: Printemps’tan arpa renkli harika bir kazak-hırka takımı, tam ayağına uygun ayakkabılar, seksi bir gecelik, iç çamaşırı ve uğrunda *ölünecek* makyaj malzemesi –Paris İstasyonu bunlara bir servet harcamış olmalı– kısacası kendi farkında olmasa da yirmi yıldır düşlediği her şey; bir de hileyi tamamlamak için Tours’tan güzel etiketler. Yanında kendi parmağında görmek isteyeceğim *çok* güzel bir nişan yüzüğüyle taktığı tenke yüzüğün yerine altından doğru dürüst bir alyans. Tabii hepsi varışta iade edilmek üzere; ama bunu *şimdiden* söylemek gerekmez, diye düşündüm!

Zaten o sırada işin içine girivermiş, içindeki profesyonel uyanmıştı. Yeni güzel pasaportunu (aslında yeni değildi) büyük dikkatle inceleyip, çok iyi olduğunu söyledi. Çok nazik bir Fransız’ın ona eşlik edeceğini ve yol boyunca kocası gibi hareket edeceğini anlatınca, bunun makul bir plan olduğunu söyleyip adamın neye benzediğini sordu.

Ben de talimata uyup ona Peter G.’nin bir fotoğrafını gösterdim; o resme oldukça *ifadesiz* baktığını söylemem gerek; öyle ya, sözde koca deyince insanın aklına PG’den çok kötüleri gelebiliyor. En sonunda, “Fransız mı, İngiliz mi?” diye sordu; ben de “Her ikisi, sen de hem Finli hem Fransız’sın,” deyince bir *kahkaha* attı!

Alec ve Jerry yürüyüşten kısa süre sonra döndüklerinde aramızdaki buzlar erimişti ve ciddi brifinge başladık. Bizi büyük dikkatle ve sakince dinledi.

Toplantının sonunda, bu fikre çok ısındığı ve aslında rezil bir şekilde eğlenceli bile bulduğu duygusuna kapıldım. Biraz tehlike bağımlısı, ve sadece bu bakımdan, Alec'e çok benziyor, diye düşündüm!

Kendine iyi bak ve o harika Ann'e her zamanki gibi seviles.
S.

* * *

Acele ya da dikkatsiz bir vücut hareketi yapma. Ellerin ve omuzlarını tam şimdi oldukları gibi tut ve nefes al. Pepsi tahtına geri döndü, ama gözlerini senden ayıramıyor ve o bakışlardaki de sevgi değil.

* * *

Geçici olarak Örtülü Operasyonlarda görevli Peter Guillam'ın RAF savaş uçağıyla Londra'da Northolt havaalanına intikali için Prag'dan Paris Le Bourget'ye kaçırılacak alt ajan LALE ile ilgili raporu, 27 Ocak 1960.

Rennes Üniversitesi misafir Tarım Ekonomisi okutmanı kimliğiyle Prag havaalanına yerel saatle 11.25'te (uçak gecikmeliydi) indim.

Fransız İrtibat aracılığıyla, hastalık nedeniyle geç geleceğimin konferansa bildirildiğini ve adımın Çek yetkilileri için hazırlanan katılımcılar listesine yazıldığından haberdardım.

Belgelerimin gerçekliğinin incelenmesi sırasında beni karşılamaya gelen Fransız Büyükelçiliği Kültür Ataşesi havaalanı kırtasiyeciliğini kısaltmak için diplomatik kimliğini kullandı, tercümanlığımı yaparak işlemlerin oldukça kolay tamamlanmasını sağladı.

Daha sonra beni resmi otomobiliyle Fransız Büyükelçiliğine götürüp ziyaretçi defterini imzalattı, sonra da yine

Büyükelçilik otomobiliyle konferans yerine gönderdi; arka sırada bana ayrılmış yere oturdum.

Konferans salonu yaldızlıydı, operayı andırıyordu, zamanında Demiryolcular Merkez Konseyi için, dört yüz delegeye göre inşa edilmişti. Güvenlik üstünkörüydü. Görkemli merdivenin ortasında bir yerde, Çekçeden başka dil konuşmayan, işleri başlarından aşkın iki kadın oturmuş, altı-yedi ülkeden gelme delegelerin adlarını işaretliyordu. Bizzat konferans, sahnede oturup dinleyicilerin katkılarını düzenleyen bir uzmanlar paneli yönetimindeki seminer şeklindeydi. Benden hiçbir katkı talep edilmedi. Bu kadar kısa süre olmasına rağmen, Çek yetkilileri ve delegelerin gözünde kimliğimi doğrulayan Fransız İrtibat'ın becerisinden etkilendim; delegelerden ikisi görevimin bilincinde olarak beni arayıp bulacak ve elimi sıkacaktı.

Saat 17.00'de konferansın kapandığı bildirildi ve Fransız delegasyonu otobüslerle bütünüyle bize ayrılmış küçük ve eski moda bir mekân olan Hotel Balkan'a götürüldü. Kayıt sırasında, sözde evli bir çiftin yarısı olduğum için, "aile odası" dedikleri sekiz numaranın anahtarını verdiler. Balkan otelinde konuklar için yemek salonu, onun yanında da ortasında masası olan bir bar var; sözde eşimin gelmesini beklerken o masanın başına yerleştim.

Bilebildiğim kadarıyla Britanya Büyükelçiliğinden ambulansla çıkarılıp banliyödeki bir güvenli eve götürülecek, oradan da açıklanmayan bir araçla Hotel Balkan'a getirilecekti.

O yüzden, Fransız Büyükelçiliğine ait bir diplomatik araçla, üstelik beni Prag havaalanında karşılayan Kültür Ataşesi'nin kolunda geldiğini görünce çok şaşırdım. Bir kez daha Fransız İrtibat'ın yeteneğini ve işbirliğini takdir etmem gerekiyor.

Lale, Venla Lessif adı altında, konferans katılımcısı bir delegenin eşi olarak kayıtlıydı. Harika görünüşü ve modaya uygun giyimiyle oteldeki diğer Fransız delegeleri arasında hafif bir heyecan dalgasına neden oldu, konferans sırasında

beni içtenlikle selamlayan diğer iki erkek üye gelip Lale'ye arkadaşları gibi sarılıp öptü. Lale de yarım yamalak bir Almanca konuşarak adamların iltifatlarını zarafetle kabul etti; benim sınırlı Almancam nedeniyle de evli çift olarak o Almanca ortak dilimiz oluverdi.

Rollerini kusursuzca oynayan iki Fransız delegesiyle birlikte yenen akşam yemeğinden sonra, öteki delegelerle barda fazla oyalanmadık, erkenden odamıza çıkıp yabancıların kaldığı otellerde mikrofon, hatta kamera bulunmasından emin olarak, karşılıklı anlayışla rolümüze uygun sıradan konulardan bahsettik.

Talihimiz varmış, çünkü oda genişti, birkaç tane tek kişilik yatak ve iki lavabosu vardı. Gecenin büyük bölümünü aşağı kattaki delegelerin gürültülü sohbetlerini, sabahın erken saatlerinde de şarkılarını dinleyerek geçirdik.

Bana kalırsa ne ben ne de Lale uyudu. Saat 04.00 toplanıp otobüsle Prag havaalanına götürüldük ve gözüme ne kadar mucizevi görünürse görünsün, blok halinde transit salonuna alınıp, oradan da Air France ile Le Bourget'ye geldik. Fransız İrtibatı'na bir kez daha sınırsız teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Bir sonraki metnin nasıl olup da raporuma girdiğini bir an için de olsa merak ederken, bir çeşit oyalama olarak eklemiş olmam gerektiğine karar verdim.

Başkan/Prag İstasyon Jerry Ormond'dan George Smiley'ye kişisel ve gizli elyazısı mektup. DOSYALANMAYACAK.

Sevgili George,

Evet, kuş buradaki herkese kocaman bir rahatlatıcı soluk aldırarak uçtu ve şimdi de İngiltere'de bir yerde, Lale Şatosu'nda mutlu olmasa da, güvenle yerleşmiş olmalı. Lale'yi rn noktasına ambulansıyla götürmeyi kabul etmek

için maaşına ilave olarak 500 dolar daha isteyen lanet olası JONAH'a rağmen, kaçış her iki anlamda da oldukça sorunsuz tamamlandı. Ama sana yazmak istememin nedeni Lale değil, Jonah hiç değil. Alec.

Geçmişte defalarca söylediğin gibi, birbirlerine gizlilikle bağlı profesyoneller olarak özen göstermekle görevliyiz; birbirimize karşı. Bu da karşılıklı uyanık olmayı ifade ediyor ve içimizden biri yükün ağırlığı altında ezilip durumunun farkına varmıyorsa, görevimiz onu kendine karşı korumak, bu yolla Servis'i de koruyor olmak.

Alec senin ve benim bildiğimiz en iyi saha görevlisi. İnandırılmayacak kadar kavrayışlı, adanmış, zor durumdan çıkmasını sağlayacak kadar becerikli. Ve Ortak Yönetim'in omzu kalabalıklarının, sevgili Büyükelçimizin ve Whitehall'daki ekâbirin muhalefetine rağmen tanık olmaktan en büyük zevki aldığım en ayrıntılı ve en riskli operasyonlardan birini tereyağdan kıl çeker gibi tamamladı. Onun için evde bir oturuşta bir şişe viskinin dörtte üçünü devirip, hoşlanmadığı bir kançılara güvenlikçisiyle kavgaya tutuştuğu zaman, ona bütün hoşgörümüzü, hatta daha fazlasını gösteriyoruz.

Alec'le birlikte yürüdüm. Nehir boyunca bir saat kadar yürüyüp kaleye tırmandık, oradan da Büyükelçiliğe döndük. Kısacası, kendi ölçülerine göre bütünüyle ayık olduğu iki saatlik bir yürüyüş. Ve bütün bu süre boyunca tek bir konu vardı: Circus'a sızılmış. İpotek sorunu olan herhangi bir evrak memuru tarafından değil, ağacın en tepesinde, en önemli olan Ortak Yönetim düzeyinde. Bu Alec'in zihninde dolaşan tek bir arı değil, koskocaman bir kovan. Ölçüsüz, gerçeklere dayanmıyor ve bana göre bütünüyle paranoya eseri. Amerika'yla ilgili her şeye karşı duyduğu doğal nefretle birleşince, en hafif tabiriyle sohbeti kolaylaştırmıyor, daha da ürkütücü oluyor. Şahsen senin tarafından belirlenmiş meslek yasalarına göre ve içindeki bütün sevgiye ve saygıya rağmen, sana burada kaygılarımı iletiyorum.

Sevgiler,
Jerry

Not: Ve Ann'e her zamanki gibi saygı ve sevgi, J.

* * *

Ve Laura'dan durmamı emreden bir not.

* * *

"Keyifli bir okuma mıydı?"

"Katlanılabilir Bunny."

"Hey Tanrım, bunu yazmıştın, öyle değil mi? Geçen bütün bu süreden sonra, bir yerde bir zil de mi çalmadı?"

Bu akşamüstü, yanında bir erkek arkadaş getirmiş: Sarışın, gülümseyen, iyi cilalı bir genç; üzerinde tek bir hayat belirtisi yok.

Bunny resmi bir edayla, "Peter, bu *Leonard*," diyor, sanki bu Leonard'ın kim olduğunu bilmem gerekiyormuş gibi. "Küçük sorunumuz mahkeme aşamasına gelirse -gelmeyeceğini umuyoruz- Leonard Servis'in avukatı olacak. Öte yandan, gelecek haftaki partiler arası grubun ön soruşturmasında da bizi temsil edecek. Bildiğin gibi, o toplantıya senin de katılman isteniyor." Anlamsız bir sırıtış. "Leonard. Peter."

El sıkışıyoruz. Leonard'ın eli bir çocuğunki kadar yumuşak.

"Leonard Servis'i temsil ediyorsa, burada benimle ne işi var?" diye soruyorum.

Bunny sakinleştirici bir sesle, "Birbirinizin yüzünü tanıma, diyelim," diyor. "Leonard siyah harf avukatlarındandır," diye ekliyor ve kaşlarımın kalktığını görünce de ekliyor: "Kı-sacası, kitabın yazdığı en ufak kuraldan, hatta yazmadıklarından bile haberdar. Benim gibi sıradan avukatları gölgede bırakıyor."

“Haydi canım, abartma,” diyor Leonard.

“Laura’nın bugün neden burada *olmadığına* gelince Peter, sen sormadığına göre söyleyeyim, Leonard ve benim, sen de dahil, erkekler arası bir görüşmenin *bütün* taraflar için daha iyi olacağını düşünmemiz.”

“Bu da ne demek oluyor?”

“Birincisi, denenmiş bir taktik. Kişisel mahremiyetini koru. *Bir de*, bir defalık da olsa, senden gerçeği işitebilme olasılığı.” Haşarıca bir tebessüm. “Böylelikle Leonard da genel anlamda nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda fikir sahibi olur. Yeterli bir yorum mu oldu Leonard? Yoksa aşırı mı?”

“Aa, bana kalırsa oldukça yeterli,” diyor Leonard.

“Tabii bütün particilerin sahneden çaktırmadan inmeleri gibi olumsuz bir koşulda –kaldı ki, böyle bir şeyin olabileceğinden söz etmiştik– ve Kör Adalet’i seninle baş başa bırakmaları halinde,” diye devam ediyor Bunny, “senin kişisel çıkarlarının *kendine* ayrı bir avukat tutmakla daha iyi savunulup savunulmayacağı konusunu *daha* ayrıntılı incelemeye gelince–”

“Kara kuşağa ne dersin?” diye araya giriyorum.

Nüktem arada kaynıyor. Ya da, bugün özellikle gergin olduğumun kanıtı olarak fark ediliyor.

“Böyle bir durumda Circus’un seçkin adaylardan –*kabul edilebilir* adaylardan– bir listesi var ve Leonard, yanlış hatırlıyorsam iş buraya varırsa –varmamasını içtenlikle umuyoruz,” Leonard’a lise arkadaşı gibi gülümseyerek, “Peter’in gözüne kılavuzluk etmeye hazır olduğunu söylemiştin.”

“Kesinlikle Bunny. Asıl sorun, aramızda bu kadar önemli konular için onaylanmışların çok az sayıda olması. Bana kalırsa, senin de bildiğin gibi Harry bu konuda korkunç iyi,” diyor Leonard. “İpek cüppe için başvurdu, yargıçlar da ona bayılıyor. Onun için, seni *hiçbir* şekilde etki altında bırakmaya

çalışmadan, Harry, derim. Erkek ve erkeği savunan erkekleri severler. Farkında olmayabilirler, ama severler.”

“Ücretini kim ödüyor?” diye soruyorum.

Leonard ellerine bakıp gülümsüyor. Soruyu Bunny üstüne alıyor:

“Pekâlâ, *geniş* anlamda düşünüyorum da Peter, her şey duruşmanın *gidişine* bağlı olacak, bir de, kendi kişisel duruşuna, görev anlayışına, eski Servis’ine duyduğu sadakate.”

Oysa ellerine bakıp kararlılıkla gülümsemesinden anladığım kadarıyla, Leonard bu söylenenlerin tek sözünü bile duymadı.

“Yani Peter,” diyor Bunny, sanki konunun kolay kısmına gelmiş gibi, “Evet veya hayır.” Gözlerin kısılması. “Erkek erkeğe. Lale’yi düzdün mü, düzmedin mi?”

“Hayır.”

“Kesinlikle hayır mı?”

“Kesinlikle.”

“Şimdi ve burada, beş yıldızlık bir tanığın huzurunda geri alınamaz bir hayır mı?”

“Bunny özür dilerim,” Leonard elini dostça sitem eder gibi kaldırıyor. “Sanırım bir an için yasanı unuttun. Mahkemeye karşı görevlerim ve müvekkilime danışmanlık yükümlülüklerim nedeniyle, tanık olarak gösterilemem.”

“Pekâlâ. Bir kez daha, sence bir sakıncası yoksa Peter: *Ben, Peter Guillam, Birleşik Krallık’a kaçırılmasından önceki gece Prag’da Hotel Balkan’da Lale’yi düzmediğimi belirtirim. Doğru mu, yanlış mı?*”

“Doğru.”

“Bu hepimizi rahatlatır; eminim sen de aynı fikirdesin. Özellikle görünürdeki herkesi düzmüş görüldüğün için.”

“Muazzam,” diye onaylıyor Leonard.

“Ve özellikle *daha da* önemlisi, aslında pek de o kadar kuralı bulunmayan Servis’in bir numaralı kuralının, görevli

yetkililerin nezaketen de olsa, sizin deyiminizle kendileri adına çalışan sıradan vatandaşları düzmesini yasaklaması. Operasyon için arzulanır olduğunda, başkaları adına çalışan sıradan vatandaşları, tamam, düzme mevsimi açıktır. Ama *kendi* sıradan vatandaşlarını, asla. Bu kuraldan haberin var mıydı?”

“Var.”

“Peki, o dönemde de var mıydı?”

“Evet.”

“Peki, onu düzmüş *olsaydın*, düzmediğini biliyoruz, bunun sadece Servis disiplininin çok büyük bir ihlali olarak kalmayacağını, aynı zamanda da karanlık ve denetlenemez tabiatının ve tek çocuğundan mahrum bırakılmış, hayatı tehlikede olan kaçak bir annenin duyarlılıklarına saygısızlığının açık bir kanıtını oluşturacağını kabul ediyor musun? Bu beyanı kabul ediyor musun?”

“Bu beyanı kabul ediyorum.”

“Leonard, sorun var mı?”

Leonard güzel altdudağını sıkıştırıyor ve alnını kırıksızca kırııştırıyor.

“Biliyor musun Bunny,” diyor, “Son derecede kaba gelecek, ama soracak bir sorum olduğunu *sanmıyorum*,” deyip kendi kendine şaşkınlıkla gülümsüyor. “Bunlardan sonra, yok. Şimdilik, gidebileceğimiz kadar gittik. Hatta daha da ötesine.” Ve bana, sır verir gibi: “Sana o listeyi gönderirim Peter. Benden Harry adını hiç işitmedin. Belki de bunu Bunny’ye çitlatmam daha iyi olur. *Danışıklı dövüş*,” diye açıklarken, bana bir kez daha sevecen bir ifadeyle gülümsüyor, siyah evrak çantasına uzanıp, beklediğim uzun görüşmenin bittiğini anlatıyor. Bana değil de, Bunny’ye yan bir konuymuş gibi, “Yine de bir erkeğin daha iyi olacağı kanısındayım,” diyor. “Sıra zorlu sorulara gelince, erkekler daha üstün oluyor. Daha az bağınazlıkla

hareket ediyor. Bütün Partililer soruşturmasında görüşürüz Peter. *Tschüss.*”

* * *

Onu düzdüm mü? Hayır, kesinlikle hayır. Doğuştan birbirini arzulayan ve yaşamak için sadece bir gecesi olan iki beden arasındaki gerginlik ve şehvet patlamasında, hayat değiştirecek altı saat boyunca zifiri karanlıkta onunla dilsizce, çılgınca seviştim.

Dolphin Square’deki hapisane ranzamda uykusuz yatar-ken, turuncu renkli karanlığa, adamlara *bunu* anlatmam mı gerekecekti, diye soruyorum.

Ta beşikten beri bana inkârı, inkârı, yine inkârı öğretmiş Servis şimdi benden bir itiraf mı sökmeye çalışıyordu?

* * *

“İyi uyudun mu Pierre? Mutlu musun? Güzel bir konuşma yaptın mı? Bugün eve dönecek misin?”

Onu ben aramış olmalıyım.

“Isabelle nasıl?” diye soruyorum.”

“Çok güzel. Seni özlüyor.”

“Tekrar geldi mi? O kaba arkadaşım?”

“Hayır Pierre, terörist arkadaşın bir daha gelmedi. Onunla futbol seyrettin mi?”

“Artık seyretmiyoruz.”

Doris'i o puslu kış sabahı saat yedide Le Bourget havaalanında Paris İstasyon Başkanımız Joe Hawkesbury'ye teslim ettikten sonra Bretagne'de geçirdiğim sonsuzluk günleri ve geceleri hakkında dosyada –Tanrı'ya şükür– görülecek hiçbir şey yoktu. Uçak yere inip bir ses Profesör ve Madam Lessif'i çağırdığında, hezeyanlı bir ferahlama duygusu içindeydim. Uçağın merdiveninden yan yana inerken, aşağıda kordiplomatik plakalı siyah bir Rover'da oturan Hawkesbury ile arka koltuğa yerleşmiş genç bir kadın asistanın görüntüsü yüreğimi altüst etti.

Doris kolumu tutarak, “Ya *Gustav'ım?*” diye sordu.

Kendimi Alec'in içi boş vaatlerini papağan gibi tekrarlar, “Her şey yoluna girecek. Olacak,” derken buldum.

“Ne zaman?”

“Bulabilecekleri ilk fırsatta. İyi insanlar, onlar. Göreceksin. Seni seviyorum.”

Hawkesbury'nin asistanı arka kapıyı tutuyordu. Beni işitmiş olabilir miydi? İçimdeki bir başkası tarafından telaffuz edilen delice patlamayı? Almanca bilip bilmemesi önemli değildi. *Ich liebe Dich* ne demek, bunu önüne gelen aptal bilir. Doris'i öne doğru ittim. Hafifçe sarsılarak alta koltuğa çöktü. Kız peşinden atılıp kapıyı çarptı. Hawkesbury'nin yanına, yolcu koltuğuna oturdum.

Flaşörleri çakan bir cipin peşinden pistte hızla ilerlerken, “Yolculuk rahat mıydı?” diye sordu.

Bir uçak hangarına girdik. Önümüzdeki loşlukta, pervaneleri usulca dönen iki motorlu bir RAF uçağı. Kız arabadan fırladı. Doris kımıldamadı, kendi kendine anlamını çıkaramadığım Almanca bir şeyler söyledi. Aptalca sözlerim üzerinde hiç etki bırakmamış gibiydi. Belki işitmemişti. Ben de söylememiş olabilirdim. Kız onu gayrete getirmeye çalıştıysa da yerinden kımıldamadı. Arkaya, yanına oturup elini tuttum. Hawkesbury dikiz aynasından bizi seyrederken Doris başını omzuma gömdü.

“*Ich kann nicht,*” diye fısıldadı.

“*Du musst,*” her şey yoluna girecek. *Ganz ehrlich.* Dürüstçe.

“*Du kommst nicht mit?*” – Sen gelmiyor musun?

“Daha sonra. Sen onlarla konuştuktan sonra.”

Arabadan çıkıp ona elimi uzattım. Elimi görmezden geldi ve kendi çabasıyla indi. Hayır, beni duymamıştı. Duymuş olamazdı. Elinde not panosuyla üniformalı bir kadın uçak görevlisi yanımıza geldi. Doris bir yanında Hawkesbury’nin asistanı, diğerinde kadın uçak görevlisi, onu uçağa doğru götürmelerine izin verdi. Merdivenin dibine varınca durdu, yukarıya baktı, bütün metanetini toplayıp iki elinden destek alarak tırmanmaya başladı. Dönüp bakmasını bekledim. Uçağın kapısı kapandı.

Hawkesbury başını çevirmeden, kısaca, “Oldu bitti işte,” dedi. “Pekâlâ, yukarının talimatı şöyle: Bravo, harika bir iş becerdin, şimdi kendini toparlamak için Bretagne’ye evine dön ve büyük çağrıyı bekle. Montparnasse Garı uyar mı?”

“Montparnasse Garı harika olur, teşekkürler.”

Ortak Yönetim’in sevgilisi olabilirsin Hawkesbury kardeş, ama bu Bill Haydon’ın senin işini bana önermesini engellemedi.

* (Alm.) Yapamam.

** (Alm.) Yapmalısın.

Çiftliğe dönüşümden sonra, ister traktör sürüyor, tarlalara gübre yayıyor ya da genç çiftlik sahibi olarak varlığını kanıtlamaya çalışıyor olayım, zihnimden geçen zıt duyguları tanımlamakta bugün bile güçlük çekerdim. Bir dakika önce, tanımlanamayacak kadar muhteşem bir gecenin heyecanının zevkini yaşarken, bir dakika sonra yaptığım zorlayıcı, düşüncesiz hareketin, söylediğim ya da söylemediğim sözlerin korkunç sorumsuzluğunun dehşetine kapılıyordum.

Kucaklaşmalarımızın kapıştığı sessiz karanlığı hatırlayarak, kendimi sevişmemizin sadece zihinde geçtiğine, bunun Çek güvenliğinin her an odamızın kapısını devirip gireceği korkusunun yarattığı bir sanrı olduğuna inandırmaya çalıştım. Oysa parmaklarının vücudumda bıraktığı izlere şöyle bir bakmak, kendimi kandırdığımı anlamama yetiyordu.

Ve ilk ışıkla birlikte, aramızda hâlâ tek kelime etmemişken bedeninin bütün parçalarını teker teker toplayıp önce gözümün önünde, Bulgaristan sahilinde durduğu gibi çıplak dikilmesini, daha sonra adım adım Fransız şıklığına bürünmesini, sonunda makul bir iş günü etekliği ve boğazına kadar düğmeli siyah bir ceket kalıncaya, arzulanan hiçbir şey bırakmayıncaya kadar örtünmesini canlandıracak hiçbir düş olamazdı: Sadece onu her zamankinden daha umutsuzca arzuluyordum.

Ve giyinirken yüzündeki zafer veya arzu aydınlığının nasıl sakinleştiğini ve onun kararıyla önce Prag havaalanına giden otobüste elimi tutmayı reddederek, sonra da Paris uçağında, hiç kavrayamayacağım nedenlerle ayrı sıralara oturtulduğumuzda nasıl yabancılaştığımızı. Uçak durup ayaklandığımızda, inmek için sıraya girdiğimizde, ellerimiz sadece tekrar ayrılmak üzere birbirini bulmuştu.

Lorient'a gitmek için yaptığım zahmetli tren yolculuğu sırasında – o günlerde hızlı tren yoktu– bugün bile içime gelecek korkunçlukların duygusunu dolduran bir olay oldu.

Paris'ten kalkalı henüz bir saat olmuşken, tren hiçbir açıklama yapılmadan aniden durdu. Dışarıdan gelen boğuk sesleri erkek mi, kadın sesi mi anlayamadığım bir çığlık izledi. Beklemeye devam ettik. Bazılarımız birbirine baktı. Diğerleri inatla gazetelerini, kitaplarını okumaya devam etti. Vagon kapısında üniformalı bir muhafız belirdi; yirmi yaşından fazla olamayacak bir çocuk. Derin bir soluk aldıktan sonra dikkat çekici bir sakinlikle yaptığı konuşmanın öncesindeki sessizliği hâlâ çok iyi hatırlıyorum:

"Mrs.lar ve baylar. İlerlememizin insan müdahalesiyle engellendiğini bildirmek zorunda kaldığım için üzgünüm. Yolumuza birkaç dakika sonra devam edeceğiz."

Başını kaldırıp kabaca soru soran ben değil, yanımda oturan sert beyaz yakalıklı beyefendi:

"Ne tür bir müdahale?"

Çocuk soruya ancak bir tövbe-kâr sesiyle cevap verebildi:

"İntihar mösyo."

"Kim?"

"Bir erkek, efendim. Erkek olduğuna inanılıyor."

Les Deux Églises'e varışımı izleyen birkaç saat içinde koyağıma gittim: *Benim* koyağım, teselli-i bulduğum yer. Önce, arazimin kenarındaki zorlu yokuştan iniş, daha sonra uçurum patikası boyunca başka bir yürüyüş ve dibi kumlu küçük alan, iki tarafında da şekerleme yapan timsahları andırır alçak kayalar. Çocukken düşündüğüm yer, burasıydı. Yıllar boyunca kadınlarımı –sevgililer, yarım sevgililer, çeyrek sevgililer– getirdiğim yer de burasıydı. Oysa burnumda tüten tek kadın, Doris'ti. Paravan olmayan tek bir sohbet yapmadığımız düşüncesiyle kendimi alaya alıyordum. İyi ama,

koskoca bir yıl boyunca hayatında uykuda ve uyanık geçirdiği her saatini paylaşmamış mıydım? Her dürtüsüne, her saflık, şehvet, isyan ve intikam silkinişine karşılık vermemiş miydim? Bana yatmadan önce bu kadar uzun zaman, bu kadar yakından tanıdığım başka bir kadın gösterin.

Bana güç vermişti. Benden o güne kadar olamadığım bir erkek çıkarmıştı. Geçen yıllar boyunca birçok kadın bana –iyilikle, kabaca, ya da sınırsız düş kırıklığıyla– sevişme yeteneğim olmadığını söylemişti: Kendimi bırakarak alamadığımı ya da veremediğimi; beceriksiz, kontrollü olduğumu; gerçek içgüdüsel ateşe sahip olmadığımı.

Oysa Doris bütün bunları daha birbirimize sarılmadan biliyordu. Birbirimize değerek geçtiğimizde biliyordu, beni çıplak kollarına aldığında biliyordu, beni karşıladığı, bağışladığı, gösterdiği zaman biliyordu; daha sonra eski dostlar, ardından dikkatli âşıklar ve nihayet muzaffer asiler olup hayatlarımızı denetlediği iddia edilen ne varsa kurtulana kadar etrafımda biçimlendi.

Ich liebe Dich. Ciddiydim. Her zaman ciddi olacaktım. Ve İngiltere'ye döndüğüm zaman bunu ona yine söyleyecek, George'a ona böyle dediğimi anlatacak ve süremi doldurup aştığımı, Doris'le evlenip Gustav için mücadele etmek Servis'ten ayrılmamı gerektiriyorsa, ona da razı olduğumu söyleyecektim. Bildiğimi okuyacak ve bütün kadife savlarıyla George bile beni kararımdan vazgeçiremeyecekti.

Oysa bu büyük, geri döndürülemez kararı henüz almıştım ki, Doris'in iyi belgelenmiş hafif meşrepliği karşıma dikildi. Gerçek sırrı bu muydu yoksa? Her erkekle eşit, ayrıcalıksız cömertlikle sevişmesi miydi? Alec'in oraya benden önce vardığına kendimi yarı inandırmıştım bile: Tanrı adına, birlikte geçirilmiş iki gece! Pekâlâ, birincisi yedeklerinde Gustav'la. Ama ya ikinci gece, baş başa Trabant'a tıkmış, ısınmak için

birbirlerine sokulmuş – Doris’in başı onun omzunda, kendi sözleri! – ruhunu ona açarken – kim bilir başka ne açtıysa – ve ben, kör kurye, bütün hayatlarımız boyunca Doris’in bana söylediği bütün sözleri sayabilecekken.

Bu düşsel ihanet hayaletini çağırırken bile kendimi kandırdığımı biliyor, rezalet daha da acı veriyordu. Alec o insan değildi. Doris’le Hotel Balkan’daki o geceyi geçiren ben değil de Alec olsa, tıpkı Cottbus’taki o gece, Doris kollarında onunla değil, Gustav’la yatarken yaptığı gibi, bir köşeye oturup sigarasını tüttürürdü.

Hâlâ denize bakar, sonuçsuzca ileri geri mantık yürütürken yalnız olmadığımı fark ettim. Kendimle meşgulken izlen-dığimi anlayamamıştım. Daha da kötüsü, beni izleyen toplumumuzun en iştah kapatıcı üyesi, gübre, kullanılmış otomobil lastiği ve beteri taciri, aşağılık Honoré’ydi. Uğursuz, cinimsi bir görüntüsü vardı: Geniş omuzlu, Breton kasketi ve önlüğüyle kötücül yüzlü, ayaklarını açmış uçurumun kenarında duruyor, aşağıya bakıyor.

Seslendim. Belirli bir küçümsemeyle, onun için ne yapabileceğimi sordum. Aslında sorduğum, buradan çekip git ve beni düşüncelerimle baş başa bırak, idi. Yanıtı patikadan aşağıya inmek ve bana pek bakmadan deniz kenarına yakın bir kayanın üzerine çömelmek oldu. Karanlık çöküyor, körfezin karşı kıyısında Lorient’in ışıkları parıldamaya başlıyordu. Bir süre sonra başını kaldırdı ve sorgudaymış gibi bana baktı. Bir cevap alamayınca da önlüğünün cebinden bir şişe çıkardı, öteki cebinden aldığı iki kâğıt bardağı doldurup eliyle yanına gelmemi işaret etti. Nezaket adına, davetine uydum.

“Ölümü mü düşünüyordun?” diye sordu öylesine.

“Bilerek değil.”

“Bir kadın? Başka bir kadın?”

Sorusunu duymazdan geldim. İstemedenden de olsa, gizemli kibarlığının etkisinde kalmıştım. Yeni miydi? Yoksa daha önce hiç fark etmemiş olabilir miydim? Bardağını kaldırdı, ben de bardağımı ona kaldırdım. Normandiya'da olsa, Calvados derlerdi, ama biz Bretonlar için Lambig idi. Honoré'nin verdiğini ise, sertleştirmek için atların toynaklarına döküyorlardı.

Denize doğru konuşarak, "Kutsal babana," dedi. "Büyük Direniş kahramanı. Bir sürü Hun* öldürdü."

"Öyle diyorlar," dedim dikkatle.

"Madalya falan da."

"Bir-iki tane."

"İşkence yaptılar. Sonra da öldürdüler. İki kere kahraman. Bravo," deyip gözlerini denizden ayırmadan biraz daha içti. "Benim babam da kahramandı," diye devam etti. "Büyük kahraman. Seninkinden iki metre daha büyük."

"Ne yaptı?"

"Hunlarla işbirliği. Savaşı kazandıktan sonra Bretagne'ye bağımsızlık vermeyi vaat etmişler. Salak da inanmış. Savaş bitti, Direniş kahramanları onu köy meydanında astı. Geriye ne kalmışsa, onu. Kocaman kalabalık. Büyük alkış. Köyün her yerinden işitebilirdin."

O da işitmiş miydi, yoksa? İyi birinin mahzeninde saklanmışken, elleriyle kulaklarını tıkayarak? Bana sanki işitmiş gibi geliyordu.

"Onun için at bokunu başkasından alman iyi olur," diye devam etti. "Yoksa bakarsın seni de asarlar."

Bir şey söylememi bekledi, ama aklıma bir şey gelmeyince kâğıt bardaklarımızı doldurup denize bakmayı sürdürdü.

* * *

* Fransızlar, aşağılayıp barbarlıklarına gönderme yapmak için Almanlara "Hun" der. (ç.n.)

O dönemde köylüler köy meydanında hâlâ *boules* oynar, sarhoş olunca da Breton türküleri söylerdi. Kendimi normal bir insan sayma kararlılığıyla elma şaraplarını paylaştım ve köy dedikoduları için hokkabazı dinledim: Oğulları intihar ettiği için kendilerini üst kattaki odaya kilitleyen ve çıkmamakta ısrar eden postacı çift; bunak kayınpederi tepeden tırnağa giyininip sabahın ikisinde kahvaltıya geldiği için vergi tahsildarı kocasını terk eden kadın; komşu köyde, kızlarıyla yattığı için hapse atılan mandıracı. Peşimi bırakmayan sorular kat kat artar ve derinleşirken bütün bunlara doğru yerde başımı sallamak için elimden geleni yaptım.

* * *

Tanrı adına, mutlak ve doğadışı kolaylığı!

Karıştığım diğer bütün operasyonlarda, sonuç başarılı olsa da, hiçbir şey saat düzeniyle gitmemişken, burada neden her şey saat gibi, aksamadan yürümüştü?

Muhbir kaynayan komşu polis devletindeki kaçak Stasi kadın görevli? Acımasızlığı ve etkililiğiyle tanınmış Çek İstihbaratı? Oysa incelenmeden, izlenmeden, dinlenmeden hatta sorgulanmadan zarafetle çıkış kapısına güdülmemiz?

Hem söylesenize, Fransız İstihbaratı ne zamandan beri böylesine kusursuzdu? Benim daha çok işittiğim, iç rekabetten dağılmak üzere olduğuydu. Beceriksiz ve tepeden tırnağa kevgire dönmüşken, *bu* nasıl olur da alarm zillerini çaldırmaz? Birden sanatın büyük üstatları olmaları – gerçekten de öyle mi?

Ve bunlar benim kuşkularımsa –ki kuşkularımdı– giderek daha da sağırlaşmaya başladığım bir sırada, bu kuşkular konusunda ne yapmayı düşünüyordum? Smiley’ye bunu da itiraf ettikten sonra havlu atıp istifa etmeyi mi?

Şimdi bile, bilebildiğim kadarıyla Doris kırsal bir yerde sorgucularıyla kapanmış olmalıydı. Onlara ateşli sevişmemizden bahsediyor muydu? Kalp konularına gelince, kendine hâkim olma en güçlü özelliklerinden biri sayılmazdı.

Ve tıpkı benim gibi, sorgucuları da Doğu Almanya ve Çekoslovakya'daki kaçıının doğal olamayacak kadar kolaylaştırıldığından kuşkulananmaya başlarsa, nasıl sonuçlara varabilirlerdi?

Bütün bunların üçkâğıt olduğuna mı? Doris'in bir köstebek, çift taraflı bir ajan, önemli bir oyunun bir parçası olduğuna? Ve aptalların en aptalı Peter Guillam'ın düşmanla yattığına mı? Oliver Mendel sabahın beşinde telefon edip, George'un namına en hızlı yoldan Salisbury kentine gelmemi buyurduğunda ben de buna inanmaya başlamıştım. Ne bir, "Nasılsın Peter?" Ne de bir, "Seni sabah karanlığında yataktan kaldırdığım için bağışla." Sadece, "George kıcını kaldırıp en kısa sürede buraya, Kamp 4'e gelmeni söylüyor evlat."

Kamp 4: Ortak Yönetim'in New Forest'taki güvenli evi.

* * *

Le Touquet'ten kalkan küçük uçağın son koltuğuna sıkışırken, beni bekleyen jürisiz duruşmayı gözlerimin önüne getiriyorum. Doris çifte ajan olduğunu itiraf etti. Gecelik tutkumuzu bir çeşit şaşırtma olarak kullanmıyor.

Tam o sırada içimdeki öbür yarı sahneye çıkıyor. Tanrı aşkına, Doris, aynı Doris. Onu seviyorsun. Onu sevdiğini söyledin, en azından söylediğini sanıyorsun; her iki halde de gerçek bu. Yargılanacaksın diye yargılamakta acele etme!

Lydd'e indiğimizde, iki savın da mantığı kalmamıştı. Tren Salisbury istasyonuna girdiğinde de öyle. En azından, Doris'in sorgulanması için Kamp 4'ün seçilmesini merak

edip, bulmacayı çözmeye çalışacak zaman bulmuştum. Kamp 4, Circus standartlarına göre güvenli evler dizisinin içinde ne en gizlisiydi ne de en güvenlisi. Kâğıt üzerinde, ne gerekiyorsa ona sahipti: New Forest'ın merkezinde küçük bir malikâne, yoldan görülmüyor, iki katlı alçak bir bina, bahçesi duvarla çevrili, bir dere, göl parçası, on hektar arazi, kısmen ağaç kaplı ve bütün bunlar fazla uzamış fundaların gizlediği iki metre yüksekliğinde tel örgülerle çevrili.

Ama daha birkaç gün önce çalıştığı Stasi'nin pençesinden kurtarılmış bir ajanı sorgulamak için? Biraz soluk olduğu kesin; bir de, operasyon Ortak Yönetim tarafından yapılmamış olsa, George'un arzu edeceğinden daha görünür.

Salisbury istasyonunda, Kelle Avcıları bölümünden tanıdığım Herbert adlı bir Circus şoförü, George'un kod adlarından birine gönderme yapan "Barraclough Yolcusu" yazılı bir tabela tutuyordu. Oysa şuradan buradan sohbet etmek istediğimde, benimle konuşmaya yetkili olmadığını söyleyecekti.

Uzun ve çukurlarla kaplı bir yola girdik. Davetsiz misafirler kovuşturulacaktı. Alçak ıhlamur ve akça ağaç dalları minibüsün tavanını süpürüyordu. Gölgelelerin arasından bir zamanlar Sarratt'ta silahsız dövüş eğitmeni olan ve arada Örtülü için kabadayılık yapan, ilk adını bilmediğim, Fawn'ın şaşırtıcı silueti belirdi. İyi ama Kamp 4 bütün stajyerlerin sevgilisi ünlü eşcinsel çift Harper ve Lowe tarafından korunurken, Fawn'ın burada ne işi olabilirdi? O sırada, Smiley'nin Fawn'a mesleki bir saygı duyduğunu ve onu bir dizi karmaşık işte kullandığını hatırladım.

Sürücü önünde durdu, Fawn arabanın içine, bana baktı, gülümsemedi, sonra başının bir hareketiyle girmemize izin verdi. Patika yükseldi. Ahşap bir çift sağlam kapı ayrıldı, sonra da arkamızdan kapandı. Sağımızda ana bina, bir biracı için inşa edilmiş sahte bir Tudor dönemi konak. Solumuzda arabalık,

bir çift Nissen barakası, bir de Kambur adı verilmiş, saz çatılı görkemli bir ambar. Avluda üç Ford Zephyr ile bir de siyah Ford minibüs park etmişti; onların önünde de, görünürdeki tek insan, George'un uzun zamandır müttefiki, emekli polis müfettişi Oliver Mendel, kulağına bir telsiz alıcısı tutuyordu.

Minibüsten debelenerek in, uzanıp sırt çantayı al. "Merhaba Oliver!" diye bağır. "Becerdim!" Oysa Oliver Mendel'in yüzünde tek bir kas oynamıyor, yaklaşmamı izlerken telsizi-ne bir şeyler söylüyor. Fikrimi değiştirerek, onu bir kez daha selamlamaya girişiyorum. Oliver, "Anlaşıldı George," diye mırıldanıp telsizi kapatıyor.

Ciddi bir sesle, "Dostumuz şu an biraz *meşgul* Peter," diyor. "Önemsiz bir olay yaşadık. Sence de bir sakıncası yoksa, birlikte çevrede biraz dolaşalım."

Mesajı aldım. Doris *Ich liebe Dich* dahil, her şeyi anlattı. Dostumuz George *meşgul*, seçkin müridinin ihanetinden iğrendi, öfkeleni, midesi bulandı demek. Benimle konuşamayacağına karar verdi, onun için her zaman güvenilir Müfettiş Oliver Mendel'i genç Peter'a hayatının fırçasını atmakla, muhtemelen de tezkeresini eline vermekle görevlendirdi. İyi de, neden Fawn? Kampın aceleyle boşaltıldığı duygusu ne?

Çayır kaplı bir sırtı tırmandık ve birbirimizin çaprazında duruyoruz ki, Mendel'in böyle bir niyeti olduğunu sanmıyorum. Gözlerimiz orta mesafedeki aynı belirsiz cisme dikili: Bir çift gümüş huş ağacı, eski bir güvercinlik.

"Sana üzücü bir haber vermem gerekiyor Peter."

Tamam, başlıyoruz.

"Sana alt kaynak Lale'nin, Çekoslovakya'dan başarıyla kaçırdığın kadının bu sabah öldüğünü bildirmek zorunda olduğum için üzgünüm."

Böyle durumlarda kimse ne söylenmesi gerektiğini tam bilemediğinden, ben de pek farklı olmadığımın, kendime o zorunlu ıstırap, dehşet ya da inançsızlık çılgılığı iznini tanı-
mıyorum. Ne gümüş huş ağaçları ne de güvercinlik, hiçbir şeyi açıkça göremediğimi biliyorum. Mevsimine göre hava-
nın güneşli ve sıcak olduğunu biliyorum. Kusmak istedim, ancak çekingin doğama sadık kalarak kusmamayı başardım. Mendel'in peşine takılıp mülkün en güney noktasında, ana binadan yoğun bir servi korusuyla ayrılmış yıkık çardağa gittiğimin farkındayım. Otların arasından dikilen paslı çemberleri hatırladığım için de, sarsak verandada oturup çimleri uzamış kroket sahasına baktığımızı da biliyorum.

Mendel ölüm fermanının kelimelerini sıralayarak, "Korka-
rım ölüm gelene kadar boynundan asılı kalmış evlat," dedi. "Tam bir kendin yap işi. Şuradaki meylin hemen öte yanunda-
ki bir ağacın alçak dalından. Yaya köprüsünün orada. Harita-
da 217 numaralı nokta. Ölümü Dr. Ashley Meadows tarafın-
dan saat 08.00 olarak belirlendi."

Ash Meadows, Harley Street'teki gözde psikiyatr, George'un tahmin edilemeyecek dostu. Nörotik ilticacılar konusunda uzman, bir Circus Rasgelesi.

"Ash burada mı?"

"Kadının yanında."

İşittiklerimi yavaş yavaş hazmediyorum. Doris öldü. Ash yanında. Cesedinin yanında bir doktor nöbet tutuyor.

"Not falan bırakmış mı? Ne yapacağını *kimseye* söylemiş mi?"

"Kendini asmış, o kadar evlat. Binada bulduğu anlaşılan bir boy naylon tırmanma halatıyla. Bir eğitim kursundan kaldığı tahmin ediliyor. Bana sorarsan, ihmalkârlık."

Başını Alec'in omzuna dayamasını hatırlayarak, "Alec'e haber verildi mi?" diye soruyorum.

Yine o polis sesi. "George arkadaşın Alec'e, bilmesi gerekenleri bilmesi gerektiği zaman anlatacaktır evlat. Daha önce değil. Bunun zamanını da George seçer. Anlaşıldı mı?"

Alec'in hâlâ Lale'yi güvenli bir hayata teslim ettiğini sandığı anlaşıldı.

"Nerede şimdi? Alec değil, George?" diye aptalca soruyorum.

"Tam şu sırada, George tesadüfen gelmiş İsviçreli bir bey-le görüşüyor. Zavallı adam, arazideki bir kapana yakalanmış. Kapan da değil, vicdansız bir kaçak avcının bir parça karaca eti uğruna kurduğu bir tuzağa. Paslı bir tuzak, otların arasına döşenmiş, dediler. Uzun zamandan beri orada duruyor olabilir. Ama yayı bozulmamış. Dediklerine göre, o canavar dişleri adamın ayağını kökten kesip koparabilirmiş. Anlayacağın, talihi varmış." Devam eden sessizliğim karşısında, aynı sohbet üslubuyla: "Söz konusu İsviçreli hobi olarak kuş bilimcisiymiş; kuşlara meraklı olduğumdan saygı duyduğum bir meşgale. Kuş gözlemliyormuş. Araziye izinsiz girmek niyetinde değilmiş, ama girmiş işte; şimdi de pişman. Ben de olsam, pişmanlık duyardım. Aramızda kalsın ama beni asıl şaşırtan, Harper ve Lowe'un araziye gezerken tuzağı fark etmemiş olması. Tek söyleyebileceğim, yakalanmadıkları için şansları varmış."

"George adamla neden şimdi konuşuyor?" Bana kalırsa, *böylesi bir anda*, demek istedim.

"İsviçreli beyle mi? Adam maddi tanık, öyle değil mi, evlat? İsviçreli bey. İşine gelmese de, öyle. Araziye girmişti – tamam, yanlışlıkla, benim gibi bir kuş gözlemcisi, böyle şeyler olabiliyor – ama talihsizliği, en olmayacak zamanda girmesi. George doğal olarak bu beyefendinin olanları aydınlatabilecek bir şeyler görüp görmediğini, işitip işitmediğini öğrenmek istiyor. Zavallı Lale ona bir şekilde hitap etmiş olabilir.

Düşünürsen, hassas bir durum. Son derecede gizli bir tesis-
teyiz, Lale İngiltere'ye resmen inmedi, o bakımdan İsviçreli
bey güvenlik konusunda parmağını arı kovanına sokmuş. Ne
olursa olsun, bu dediğim hesaba alınmalı."

Onu işitiyor, ama aslında dinlemiyordum: "Onu görmem
gerekıyor Oliver," dedim.

Şaşırmadı, "Öyleyse ben yukarıdakine danışırken burada
kal evlat ve sakın bir yere kıınıldama."

Ardından, yine telsizine mırıldanarak terk edilmiş kroket
sahasının uzamış çimlerini arşınlamaya koyuldu. El işareti-
ni görünce, peşinden Kambur'un masif kapılarına yürüdüm.
Kapıyı vurdu, sonra bir adım geriledi. Kısa bir gecikmeden
sonra açılan kapının aralığında kırmızı askıları ve kareli göm-
leği, her zamanki piposuyla elli beşlik eski ragbi oyuncusu
Ash Meadows duruyordu.

Girmem için çekilirken, "Olanlara üzüldüm dostum," de-
yince, ben de üzüldüğümü söylemek zorunda kaldım.

Koca samanlığın ortasındaki pinpon masasının üzerinde,
fermuarı çekilmiş bir ceset torbasının içinde narin bir kadının
sureti yatıyordu. Ayak parmakları yukarıya dönük, sırtüstü
uzatılmıştı.

Ash ölülerin yanında konuşurken benimsediği lakayt
sesiyle, "Zavallı kadın, buraya gelene kadar adının Lale ol-
duğundan habersizdi," dedi. "Adının Lale olduğunu duyar
duymaz, Tanrı ona başka türlü hitap edenlerin yardımcısı ol-
sun. Bunu yapmak istediğinden emin misin?"

Yani: Fermuarı çekmesine hazır olup olmadığımı soruyor-
du.

Yüzü onu gördüğümünden bu yana ilk kez ifadesizdi. Kesta-
ne saçları örülmüş ve yeşil kurdeleyle bağlanmış, örgü başı-
nın yanına yerleştirilmişti. Gözler kapalı. O âna kadar onu hiç
uyur görmemiştim. Boynu mavi ve grilerden pul pul.

“Tamam mı Peter, dostum?”

Cevabımı beklemeden fermuarı çekti.

* * *

Mendel’in peşinden temiz havaya çıkıyorum. Önümde, çimenli toprak birkaç kestane ağacına doğru yükseliyor. Tepede güzel bir manzara var: ana ev, bir çam ormanı, çevredeki tarlalar. Oysa tırmanmaya henüz başlıyorum ki, Mendel elini yolumun üzerine uzatıyor.

“Sence sakıncası yoksa, burada duralım evlat. Göze batmanın âlemi yok,” diyor.

Bunu söyleme nedenini sormamamda şaşılacak bir şey yok, sanıyorum.

Ve sonra, amaçsızca gezindiğimiz bir dönem –dakikaları sayamıyorum– var. Mendel bana arıcılığından bahsediyor. Ardından da karısının çıldırdığı kurtarma köpeği Poppy’yi, Labrador av köpeğini anlatıyor. Hatırladığım kadarıyla, Poppy köpekti, kancık değil. Hatırladığım bir başka şey de, Oliver Mendel’in bir karısı olduğunu bilmediğimden, gizlice şaşırdığımdı.

Ufak ufak, karşılık vermeye başlıyorum. Bretagne’de işlerin nasıl gittiğini, ürünün nasıl olduğunu ve kaç inek beslediğimizi sorduğunda, ona kesin ve anlaşılır bir rapor veriyorum. Böyle bir cevap vermemi bekliyor olmalı; çünkü Kambur’un yanından geçip arabalığa giden çakıлтаşı patikaya girdiğimizde, telsizine kısa kısa bir şeyler söylüyor. Bana geri döndüğünde artık o hoşsohbet adam gitmiş, yine saf profesyonel olmuş:

“Dinle, evlat. Dikkatli dinle, lütfen. Şimdi öykünün öteki yarısıyla tanışmak üzeresin. Göreceğini göreceksin ve hiçbir şekilde tepki vermeyeceksin ve daha sonra görecekle ilgili

olarak bütünüyle sessiz kalacaksın. Bunlar benim emirlerim değil. George'un, şahsen sana. Dahası, evlat, eğer o zavallı kadının intiharından hâlâ kendini suçluyorsan, *şimdi* vazgeçebilirsin. Anladın mı? Konuşan, George değil. Benim. Hiç İsviçre dili konuşuyor musun?"

Gülümsüyordu ve şaşılacak şey, ben de öyle. Öylesine yürüyüşümüzün birden ürpertici bir amacı oluverdi. Bir an için, İsviçreli beyi unutmuştum. Mendel'in beni oyalamak için çene çaldığına inanmıştım. Oysa araziye izinsiz giren gizemli kuş gözlemcisi şimdi bütün gücüyle geri dönüyordu. Yolun uzak ucunda Fawn dikilmişti. Arkasında, ÖLÜM TEHLİKE-Sİ, YAKLAŞMAYIN yazılı zeytin yeşili bir girişe çıkan taş basamaklar yükseliyordu.

Basamakları tırmandık. Fawn yol gösterdi. Bir samanlığa vardık. Eski kancalardan küflenmiş koşumlar sarkıyordu. Çürümüş saman balyalarının arasından geçtik ve stajyerlere sert sorgu yürütme ve böylesi sorgulara direnme eğitiminde kullanılmak üzere yapılmış, Denizaltı dediğimiz tecrit hücresine vardık. Bu penceresiz kapitone duvarlar, el ve ayak kelepçeleri ve kafa patlatıcı ses efektleri olmadan, katıldığım hiçbir kurs tamamlanmış sayılmazdı. Karartılmış çelik kapısının üzerinde içeriye görmek için kayar bir göz deliği vardı. Dışarısı asla görülmezdi.

Fawn uzak duruyor. Mendel Denizaltı'ya doğru ilerliyor, öne eğilip göz deliğini kaydırıyor, geri çekilip bana bakıp başını sallıyor: Sıra sende. Ve bıyığının altından, aceleyle:

"Aslında kendini asmamıştı, değil mi evlat? Bunu kuş gözlemcisi arkadaşımız yaptı."

Eğitim dönemlerimde, Denizaltı içinde hiç mobilya bulunmazdı. Ya taş zemine uzanır ya da zifiri karanlıkta, hoparlörler sen daha fazla dayanamayana veya personel bu kadarın yeter olduğuna karar verene kadar bağırırken, adım atmaya

çalışırdın. Oysa Denizaltı'nın bu iki ilgisiz sakinine kırmızı çuha kaplı bir iskambil masası ve oldukça düzgün iki koltuk sağlanmıştı.

Koltuklardan birinde George oturuyor ve sorgularken sadece George'un bakabileceği gibi bakıyor: Sanki hayat onun için uzun bir rahatsızlıkmuş ve belki senin dışında kimse o hayatı çekilebilir hale getiremezmiş gibi biraz canı sıkın, biraz kederli.

George'un karşısında, öteki koltukta benim yaşlarımda, güçlü kuvvetli sarışın bir adam oturuyor; gözlerinin çevresinde taze morartılar, çıplak bacağı sarılmış ve önüne doğru uzatılmış, elleri kelepçeli, dilenci eli gibi avuçları yukarıya dönük, masanın üzerine yatırılmış.

Başını çevirdiğinde, artık görmeyi beklediğimi aynen görüyorum: Sağ çenesi boyunca uzayan, kılıç yarası gibi uzun bir iz.

Morluklardan güçlkle görebilmeme rağmen, şimdi karşısında oturan adam tarafından öldüresiye dövülen George Smiley için üç yıl önce aşırđđđđđ sabıka kaydından okuduklarımdan, adamın gözlerinin mavi olduğunu biliyorum.

Sorgu mu, pazarlık mı? Tutsağın adı –nasıl unutabilirim?– Hans-Dieter Mundt. Highgate'te, diplomatik olmayan resmi statü sahibi Doğu Alman Çelik Misyonu'nun eski üyelerinden.

Mundt Londra turu sırasında gereğinden fazla şey bildiğine karar verdiği Doğu Londralı bir otomobil satıcısını öldürmüştü. George'u öldürmeye kalktığında da sebep aynıydı.

Ve şimdi, sadece Lale olarak tanınmak isteyen Doris 15 metre ötede yatarken, Denizaltı'da oturan, geyik tuzağına yakalanmış İsviçreli bir kuş gözlemcisi olduğunu iddia eden KGB eğitilmiş bir Stasi katiliydi. Mendel kolumu çekştiriyor. Gideceğimiz yer arabayla sadece birkaç dakika Peter. George bize daha sonra katılacak.

Arabaya yerleştiğimizde, "Harper ve Lowe'a ne oldu?" diye soruyorum. Aklıma gelen tek konu, buydu.

"Meadows yüzünü yaptırması için Harper'ı hastaneye gönderdi. Lowe da elini tutuyor. Kuş gözlemcisi dostumuz yakalandığı tuzaktan kurtarılınca pek sakin durmamış, diyelim. Görmüş olabileceğın gibi, ciddi yardıma ihtiyacı olmuş."

* * *

"Sana vereceğim iki kâğıt var Peter," diyen Smiley birincisini uzatıyor.

Sabahın ikisi. New Forest'ın kıyısında bir yerde, aynı yarı müstakil polis evinin aynı ön odasında, yalnızız. Mendel'in eski bir dostu olan ev sahibimiz eşiyle birlikte üst kata çekilmeden önce bizim için bir kömür ateşi yaktı, bir tepside çay ve tatlı bisküvi getirdi. Ne çayı içtik ne de bisküvilere dokunduk. Uzattığı ilk kâğıt, düz beyaz bir İngiliz posta kartı, damgası yok. Dar bir yerden, belki bir kapının altından itilmiş gibi, üzerinde çizik izleri var. Adres tarafı boş. Öbür tarafında koyu lacivert mürekkeple, elyazısıyla sadece büyük harf kullanılarak yazılmış Almanca bir metin var.

SİZİ GUSTAV'INIZA GÖTÜREBİLECEK İSVİÇRELİ
İYİ BİR DOSTUM. BENİ SAAT 01.00'DE YAYA KÖP-
RÜSÜNÜN DİBİNDE BEKLEYİN. HER ŞEY AYARLA-
NACAK. HEPİMİZ HİRİSTİYAN'IZ. [İmza yok.]

Uzun bir aradan sonra, George'a, "Neden ta İngiltere'ye kadar gelmesini beklesin?" diye sormayı başarıyorum. "Neden Almanya'dayken öldürmemiş?"

"Herhalde kaynağını korumak için," diyor Smiley, beni mankafalılığımın suçları gibi bir ses tonuyla. "Moskova

Merkez haberi verirken çok doğal olarak sağduyu için ısrar etmiş olmalı. Otomobil kazası ya da aynı ölçüde yapmacık bir olay dışında. En iyisi, dışman tarafta olabilecek en yoğun yıldığlığı yaratacak bir intihar. Bana bütünüyle mantıklı geliyor, sana gelmiyor mu? Ee, gelmiyor mu Peter?”

Öfke, genellikle yumuşak sesinin elik denetiminde, aslında akışkan hareketlerindeki bklmezlikte. Kendinden iğrenme gibi fke. Her türlü düzgün içgüdüsüne meydan okuyarak yapmak zorunda kalmış olduğu bir şeye duyduğu fke.

Cevabıma zaman bırakmadan, cevap vermemi de beklemeden, “*Gtmek*, Mundt’un en sevdiği terimdir,” diye devam ediyor. “Kadını Prag’a *gttk*, İngiltere’ye *gttk*, Kamp 4’e *gttk*. Daha sonra boğup astık. Asla *ben* değil. Her seferinde kolektif *biz*. Mundt’a onun bana göre alçak biri olduğu nu söyledim. Sanırım, dediğim yerine gitti.” Ardından, sanki unutmuş gibi, “Oo, teki kâğıt da senin için.” Bu kez üzerinde yumuşak kurşun kalemle boylu boyunca “Adrien” yazılı, katlanmış bir Basildon Bond kâğıt uzatıyor. Elyazısı sade ve özenli. Gereksiz süslemeler yok. Ciddi bir Alman ğrenci kız İngiliz mektup arkadaşına yazıyor.

Sevgili Adrien, Jean-François’m.

Sevdiğim bütün erkekler, sensin. Dualarım Tanrı’nın da seni sevmesi için.

Lale.

Smiley sersemlemiş kulağıma aynı donmuş öfke sesiyle “Bunu bir anı olarak saklamak mı, yoksa yakmak mı istediğini sordum sana,” diye tekrarlıyor. “Ben ikincisini tavsiye ederim. Millie McCraig tesadüfen bulmuş. Lale’nin tuvalet aynasına dayalı.

Sonra, duygularını hiç belli etmeden ateşin önüne diz çökmemi ve Doris'in hâlâ katli mektubunu bir adak gibi alevlerin üzerine yerleştirmemi izliyor. Ve o sırada, içimi burkan bütün çalkantılı duyguların ortasında, başarısız aşk konularında George Smiley'yle birbirimize kabul etmek isteyeceğimizden de yakın olduğumuzu fark ediyorum. Kötü dans ederim. Gezgini karısına göre, George hiç dans etmiyor. Üstelik, hâlâ daha ağzımı açıp bir tek kelime söylemedim.

Acımasızca, "Biraz önce Herr Mundt ile yaptığım anlaşmanın bazı yararlı koşulları var," diye devam ediyor. "Konuşmamızın teyp kaydı, mesela. Moskova ve Berlin'deki efendilerinin o konuşmadan hoşlanmayacaklarında hemfikiriz. İki taraf için beceriyle yönetilirse, bizim için çalışmasının Stasi'deki seçkin kariyerinde terfi etmesini sağlayacağını da kabul ettik. Yoldaşlarının arasına muzaffer bir kahraman olarak dönecek. Yaptıkları Müdüriyet'teki ensesi kalınları memnun edecek. Moskova Merkez'i memnun edecek. Emmanuel Rapp'ın yeri sallantıda. Bırakalım o göreve başvursun. Başvuracağına söz verdi. Berlin ve Moskova'daki gradosuyla birlikte bilgilere erişimi arttıkça, bakarsın bir gün Lale'yi ve zamanından önce açığa çıkan öteki ajanlarımızdan bazılarını kimin ele verdiğini söyleyecek duruma gelir. Sen ve ben, hevesle bekleyeceğimiz çok şeyimiz var, öyle değil mi?"

Ve hatırlayabildiğim kadarıyla, ben hâlâ ağzımı açmamışken, Smiley'nin kapanışta söyleyeceği çok önemli bir şey daha var.

"Bu son derecede ayrıcalıklı konuyu sen, ben ve başka çok az kişi biliyor Peter. Ortak Yönetim ve genel olarak Servis'in gözünde çok ağgözlü davrandık, Lale'yi buraya getirmekte çok acele ettik, en derin duygularına hiç dikkat etmedik. Bütün bunların sonucunda, kendini astı. Genel Merkez'e ve bütün ileri karakollarımıza okuyacağımız hikâye, bu. Ortak

Yönetim'in hâkim olduğu hiçbir yerde bir istisna yapılmayacak. Üzülerek söylüyorum, ama bu dediklerime dostumuz Alec Leamas da dahil."

* * *

Onu Komünist zulmünden kaçıp İngiltere'de münzevi bir hayat yaşayan iman sahibi bir kadın olarak, Tulip Brown adıyla yaktık. Laleleri ve tabutu ayarlayan Örtülü kadınlarının bulup getirdiği Ortodoks papazına kadıncağızın Brown adını intikam korkusuyla bizzat seçtiğini anlattık. Eski bir Rasgele olan papaz da gereksiz soru sormadı. Altı kişiydik: Ash Meadows, Örtülü'den Millie McCraig, Jeanette Avon, Ingeborg Lugg, Alec Leamas ve ben. George'un başka bir yerde işi vardı. Tören bitince kadınlar ayrıldı, biz üç erkek birahane aramaya çıktık.

Viskilerimizle otururken Alec başını ellerinin arasına alıp, "Bu salak kadın ne cehenneme yaptı bu işi?" diye yakındı. "Bunca zahmetten sonra." Ve aynı sahte öfke tınısıyla, "Ne yapacağını söylemiş olsaydı, parmağımı bile oynatmazdım."

"Ben de öyle," dedim sadakatle; ardından da aynından üç tane daha ısmarlamak için barın yolunu tuttum.

Döndüğümde, Doktor Meadows vaaz verir gibi, "İntihar, bazılarının hayatlarının erken bir döneminde karar verdiği bir şeydir," diyordu. "*Farkında* olmayabilirler, ama *içlerindedir* Alec. Sonra bir gün gelir, bir şey tetikler. Cüzdanını otobüste unutmak gibi, son derecede önemsiz bir şey de olabilir. Ya da, en iyi arkadaşının ölmesi gibi, çok şiddetli. Ama *niyet*, işte o her zaman mevcuttur. Ve sonuç aynı olur."

İçtik. Bu kez Alec'in bozduğu yeni bir sessizlik:

"Belki de bütün sıradan vatandaşlar intihara eğilimli. Bazıları bir türlü cesaret edemez. Zavallılar." Ardından da: "Her neyse, oğlana kim söyleyecek?"

Oğlan mı? Tabii ya. Gustav, demek istiyordu.

“George bunu rakiplere bırakalım, diyor,” dediğimde Alec, “Tanrım, ne dünya ama,” diye homurdanıp viskisine döndü.

Kütüphane duvarına bakmaya son verdim: Pepsi'nin yerini alan Nelson dikkatsizliğimden rahatsız. Üzüntümün ve pişmanlığımın ortasında Smiley'nin buyruğuyla hazırladığım, sadece çok az kişinin dışında kimsenin bilmediği sırrı koruma görevimi yaparken ne kadar önemsiz olursa olsun, hiçbir ayrıntıyı ihmal etmeden yazdığım raporu okumaya bıraktığım yerden devam ediyorum.

ALT KAYNAK LALE. SORGU VE İNTİHAR.

Sorgu Ingeborg Lugg (Örtülü) ve Jeanette Avon (Örtülü) tarafından yürütüldü. Dönemsel olarak Örtülü Rasgelesi Dr. Ashley Meadows hazır bulundu.

Hazine Denetim Komitesi'ne sunulmak üzere hazırlayan ve bir araya getiren PG; onaylayan Başkan/Örtülü Marylebone.

Ön kopya yorum için Başkan/Ortak Yönetim.

Örtülü'nün yıldız sorgucuları Avon ve Lugg, orta yaşlı, uzun operasyon tecrübesine sahip Orta Avrupalı kadınlar.

1. LALE'nin karşılanması ve Kamp 4'e transferi.

Lale RAF uçağıyla Northolt'a vardığında giriş formalitelerine tabi tutulmamış, böylelikle hiçbir noktadan BK'ya resmen girmemişti. Kendini, "Sizinle büyük gurur duyan bir Servis'in görevlendirilmiş temsilcisi," olarak tanıtan Dr.

Meadows transit alanındaki VIP karşılama salonunda kısa bir hoş geldiniz konuşması yapmış ve yolculuk boyunca sessizce yüzünü dayadığı için Lale'yi derinden etkilediği anlaşılan bir demet gül sunmuştu.

Lale kapalı minibüsle doğrudan Kamp 4'e götürüldü. Dostluk kurma becerilerine sahip, vasıflı bir hemşire olan Avon (iş adı ANNA) Lale'yle birlikte arkada oturarak onu teselli edip konuştu. İki kadının aracın arka tarafında baş başa bırakılmasının aralarında bir ilişki kurulmasını kolaylaştıracağı düşünüldüğü için, Lugg (iş adı LOUISA) ve Dr. Meadows (iş adı FRANK) önde, sürücünün yanına oturdu. Her üçü de 6. seviyeden akıcı Almanca konuşur.

Lale yol boyunca ya uyukladı ya da çok yakında İngiltere'ye geleceğine inandığı oğlu Gustav'ın hoşuna gidecek manzaraları işaret etti. Bu arada yine Gustav'la birlikte bisiklet gezintisi yapacağı patikaları da heyecanla gösterdi. İki kez "Adrien'ı" sordu, Adrien adında birini tanımadığımız söylenince de sorduğu kişinin Jean-François olduğunu belirtti. Dr. Meadows ona kurye Jean-François'nın acil bir görev için gittiğini, ancak Lale'nin ondan kısa süre içinde haber alacağını söyledi.

Kamp 4'ün konuk bölümündeki düzen ebeveyn odasından, salondan, küçük bir mutfaktan ve (ısıtılmayan) açık yüzme havuzuna bakan on dokuzuncu yüzyıl cam ve ahşap yapısı bir odadan oluşur. Camlı oda ve havuz alanı da dahil, bütün mekânlar gizli mikrofonlar ve özel tesisatla donatılmıştır.

Yüzme havuzunun hemen arkasında, bazı alt dalları kesilmiş iğne yapraklı ağaçlardan bir koru bulunur. Alageyik sıradandır ve yüzme havuzundan su içerken sık sık görülebilir. Çevredeki dikenli teller nedeniyle, geyikler gerçekte malikâneye hapsolmuş evcil bir sürü gibi, Kamp 4'ün düzeyli çekicilik ve sükûnet havasına katkıda bulunur.

İlk olarak, Lale'yi Başkan/Örtülü'nün talebiyle o sabah güvenli ev kâhyası olarak yerleşen Millie McCraig (ELLA)

ile tanıştırdık. Yine Başkan/Örtülü'nün isteğine uygun olarak belirli noktalara mikrofonlar yerleştirildi ve daha önceki operasyondan kalıp da hâlâ etkin olanların bağlantısı kesildi.

Kamp 4'te güvenli ev kâhyasının özel bölümü kısa bir koridorun ucunda, konuk süitinin hemen arkasındadır. İki bölüm arasındaki dahili telefon konunun gecenin her saatinde yardım çağırmasına imkân verir. McCraig'in önerisi üzerinde Avon ve Lugg da ana binadaki yatak odalarına yerleşmiş, böylelikle Lale için sadece kadınlardan oluşan bir ortam sağlanmıştır.

Kamp 4'ün sürekli güvenlikçileri Harper ve Lowe garajdaki bir daireyi paylaşmaktadır. Her ikisi de becerikli birer bahçıvandır. Vasıflı bir avlak bekçisi olan Harper malikânenin yaban hayvanı nüfusunu kontrol eder. Garajda Dr. Meadows'un el koyduğu bir yatak odası daha bulunmaktadır.

2. Sorgulama, 1.-5. günler

Başlangıçtaki sorgulama uzatılabilecek iki-üç haftalık bir dönem olarak belirlendi; buna bir de süresi belirsiz bir izleme dönemi eklenecek, ancak bu kısmı Lale'ye anlatılmadı. İlk görevimiz onu yerleştirmek, dostlar arasında olduğuna inanmasını sağlamak, geleceğinden (Gustav ile birlikte) güvenle bahsetmekti ve ilk akşamımızın sonunda bunu başardığımız kanısındaydık. Lale'ye Dr. Meadows'un (Frank) özel merakları olan birkaç mülakatçıdan biri olduğu, oturumlarımız sırasında onun gibi başkalarının da gelip gideceği anlatıldı. Bu arada, Herr Direktor'un (Başkan/Örtülü) Dr. Riemeck (MAYISÇIÇEĞİ) ve şebekenin diğer üyeleriyle ilgili acil bir durum nedeniyle gelemeyeceği, ancak döndüğünde gelip onun elini sıkma onuruna erişmek için sabırsızlandığı söylendi.

Sorgulamanın konu hâlâ "sıcakken" başlaması genel kural olduğundan, ekibimiz ertesi sabah saat tam 09.00'da ana binanın salonunda toplandı. Oturum aralarla birlikte 21.05'e kadar sürdü. Bant kaydı Millie McCraig tarafından, kendi odasından idare edildi, bu fırsattan yararlanarak Lale'nin

odasını ve eşyalarını titizlikle aradık. Görevlendirme uyarınca, sorgulama Lugg (Louisa) tarafından yönetildi, Avon (Anna) eklemelerde bulundu, Lale'nin zihniyeti ve nedenlerini araştırma fırsatı gördüğünde Dr. Meadows (Frank) da konuşmalara katıldı.

Frank'in görünürde masum sorularının amacını gizleme çabalarına rağmen, Lale bu soruların psikolojik özelliğini kavramakta gecikmedi ve Frank'in hekim olduğunu öğrenince de, "Sigmund Freud denen o ezeli yalancı ve sahtekârın" müridi olduğunu söyleyerek alaya aldı. Daha sonra öfkeye kapılarak hayatında sadece tek bir hekim bulunduğunu ve adının Karl Riemeck olduğunu; Frank'i aşağılık biri olarak gördüğünü söyledi ve, "eğer siz [Dr. Meadows] benim için yararlı bir şey yapmak istiyorsanız, bana oğlumu getirin!" dedi. Orada kalarak bir olumsuzluğa neden olmak istemeyen Dr. Meadows Londra'ya dönmeye, ama hizmetlerine gerek duyulması halinde gelmek için hazır beklemeye karar verdi.

Böyle dönemsel patlamalara rağmen, izleyen iki gün boyunca sorgulama nispeten sakin bir havada geçti, her oturumun bantları akşamları Marylebone'a gönderildi.

Başkan/Örtülü için en önemli konu, ihtimali ne kadar düşük olsa da, Sovyet istihbaratının Britanya hedefleri hakkındaki bilgilerinin Moskova'yla Rapp'ın bürosu arasındaki akışıydı. Lale'nin fotoğrafını çekmeyi başardığı belgelerde böylesi istihbaratla ilgili çok az bilgi bulunduğu kabul edilmekle birlikte, Moskova'nın Birleşik Krallık'taki canlı kaynaklarıyla ilgili olduğunu okuduğu ya da işittiği, sonradan da bütünüyle unuttuğu ya da bildirilmeye değmez bulduğu başka konular olabilir miydi? Mesela, İngiliz siyaset ya da istihbarat kurumu içinde yüksek makam sahibi canlı kaynaklarla ilgili bir ima ya da böbürlenme var mıydı? Ya da elde edilen İngiliz kodları ve şifreleriyle?

Lale'ye böylesi soruları giderek artan gerginliğine neden olacak gibi, çok farklı şekillerde yöneltiyor olmamıza

rağmen, herhangi bir olumlu sonucu işaret etmemiz mümkün değil. Ancak, verdiği bilgilerin çalışma koşullarınca ciddi ölçüde engellendiği göz önünde bulundurulunca, Lale'nin sunduğu ürün bize göre değerli ve çok değerli arasında sınıflandırılmalıdır. Etkili olduğu bütün süre boyunca doğrudan Berlin İstasyon'a değil, sadece Mayısçiçeği'ne bilgi vermiştir. Sorgulama sırasında itiraf edilmesi halinde, kendi istihbarat zırhımızdaki zaafı gösterceği düşüncesiyle, Lale'ye duyarlı sorular yöneltilmemiştir. Oysa şimdi, bu sorular hiçbir sınırlama olmaksızın sorulabilmekteydi: Örneğin, diğer muhtemel ya da faal alt kaynaklarımızın güvenilirliğiyle ilgili sorular; Stasi denetimi altındaki yabancı diplomatlarla siyasetçilerin kimlikleri; Rapp'ın masasında fotoğrafını çektiği ama üzerinde bir işlem yapmadığı belgelerde açıklanan örtülü ödeme akımlarının muhtemel açıklaması; Rapp ile birlikte ziyaret ettiği gizli haberleşme tesislerinin yeri ve görünüşleri, planları, giriş prosedürleri, antenlerinin boyu, biçimi, yönü ve tesiste Sovyet ya da diğer ülke uzmanlarının varlığına yönelik herhangi bir belirti ve genel olarak Mayısçiçeği ile buluşmalarında zaman darlığı, konuşmalarının rasgele olması ve gizli iletişim yöntemlerinin sınırlaması nedeniyle bugüne kadar gerçekten çöpe gitmiş herhangi bir başka istihbarat.

Lale sık sık öfkелendiğini belirtip bunu küfürlerle ifade etmesine rağmen dikkat merkezi olmaktan çok hoşlanmış görünüyor, hatta fırsatını bulduğunda Kamp 4'ün güvenlikçileriyle cilveleşiyor, genç olanını, Harper'ı yeğlediğini açıkça belli ediyordu. Ancak her yaklaşan akşamla birlikte ana konusu oğlu Gustav'la birlikte, kaçışıyla hayatını yitirdiğini iddia ettiği kardeşi Lotte olan suçlu bir umutsuzluğa bürünüyordu.

Güvenli ev kâhyası Millie McCraig gecenin bazı anlarını onunla birlikte geçiriyordu. Birbirlerinde ortak bir Hristiyan imanı keşfeden iki kadın birlikte dua ediyordu. Lale'nin koruyucu azizi, bütün kaçışı sırasında ikonasını yanından ayırmadığı Aziz Nikola'ydı. Paylaştıkları bisiklet sevgisi de

yeni bir ortak alan yaratmıştı. McCraig (Ella) Lale'nin ricası üzerine bir çocuk bisikletleri kataloğu edinmişti. McCraig'in İskoç olduğunu öğrenince heyecanlanan Lale ikisinin oturup birlikte bisiklet güzergâhları kararlaştırabilmesi için hemen bir Kuzey İskoçya haritası istemişti. Ertesi gün, Genel Merkez'den bir Ordnance Survey haritası gönderildi. Ancak Lale'nin ruh hali durmadan değişiyor, sık sık öfke nöbetleri geçiriyordu. McCraig'den istediği sakinleştiriciler ve uyku ilaçlarının pek işe yaramadığı anlaşıyordu.

Sorgulama oturumlarımızın herhangi bir anında, Lale Gustav'ın hangi tarihte getirileceğini, değiş tokuşun yapılmış olup olamayacağını öğrenmek istiyordu. Cevap olarak, alınan talimat uyarınca konunun Herr Direktor tarafından en yüksek düzeyde ele alındığı, bir gecede halledilemeyeceği anlatılıyordu.

3. LALE'nin boş zaman ihtiyaçları.

Lale İngiltere'ye geldiği andan başlayarak, fiziksel egzersiz ihtiyacını açıkça belli etti. RAF savaş uçağı sıkıştı, Kamp 4 yolunda kendini hapis gibi görmüştü, her türlü sınırlama ona dayanılmaz geliyordu, vs. Kamp 4'ün yolları bisiklete binmeye uygun olmadığından koşacaktı. Harper, Lale'nin ayakkabı numarasını öğrenip Salisbury'den bir çift spor ayakkabı satın aldı ve izleyen üç sabah Lale ve egzersiz meraklısı Avon (Anna) kahvaltıdan önce malikânenin çevresini dolanan patikada koşmaya başladı. Lale Gustav'ın ilgisini çekecek fosiller ya da ender taşlar için hafif bir sırt çantası taşıyordu. Rus jargonundan alıntı yaparak, çantaya "belki çantası" diyordu. Malikânede, diğer yöntemler başarısız olunca Lale'nin belirgin gerginliğine geçici deva olabilecek küçük bir spor salonu da bulunmaktadır. Saat kaç olursa olsun, Millie McCraig spor salonunda Lale'ye eşlik etmekten asla kaçınmayacaktı.

Lale'nin gündelik alışkanlığı saat 06.00'da salonunun balkon kapısı önünde tamamıyla giyimli olarak durmak ve

Avon'un görünmesini beklemekti. Oysa söz konusu sabah, Lale balkon kapısının önünde durmuyordu. Avon bu yüzden konuk süitine bahçe tarafından girdi, Lale'ye seslendi, banyo kapısını vurdu, bir cevap alamayınca da açtı. Avon daha sonra dahili telefonu kaldırarak McCraig'e Lale'nin nerede olabileceğini sorduysa da McCraig onu aydınlatamadı. Avon artık gerçekten endişelenerek malikâne çevresindeki patikada hızla koşmaya başladı. Bu arada, McCraig de önlem olarak Harper ve Lowe'u, "Konuğumuz kayboldu," diye uyarınca, iki güvenlikçi hemen malikâneyi dolaşmaya girişti.

4. LALE'nin bulunması. J. Avon'ın kişisel ifadesi.

Doğu tarafından girilince, malikânenin çevre patikası 20 metre kadar dik olarak yükselir, yaklaşık 400 metre kadar gittikten sonra kuzeye dönüp üzerinde ahşap bir yaya köprüsü bulunan bataklık bir çukura iner. Söz konusu köprü dokuz basamaklı ahşap bir merdivene çıkar, merdivenin üst basamakları geniş bir kestane ağacının gölgesinde kalır.

Kuzeye dönüp çukura doğru inmeye başlarken, kestane ağacının alçak dallarından birinde boynundan asılı Lale'yi gördüm. Gözleri açıktı, elleri yanından sarkmıştı. Hatırladığım kadarıyla, ayaklarıyla en yakın ahşap basamak arasındaki açıklık 30 santimden fazla değildi. Boynundaki ilmek o kadar inceydi ki, ilk bakışta havada asılı gibi görünüyordu.

Kırk iki yaşında bir kadınum. Bu görüntüleri bugün aklımdaki şekliyle kaydettiğimi vurgulamak istiyorum. Servis eğitimi aldım ve operasyon acil durumları konusunda tecrübe sahibiyim. Bu nedenle, Lale'yi ağaçtan sallanıyor görünce ipini kesip kurtarmak ve hayata döndürmeye çalışmak yerine, ilk tepkimin yardım getirmek için olanca hızımla eve koşmak olduğunu itiraf etmek aşağılayıcı geliyor. Soğukkanlılık eksikliğinden gerçekten çok pişmanım, ancak bulduğumda Lale'nin en az altı saatten beri ölü olduğunun kesin olması benim için büyük bir rahatlama nedeni. Bir de üzerimde bıçak bulunmaması ve ipe erişmemin imkânsızlığı.

Kamp 4 güvenli ev kâhyası, 2. sınıf yetkili Millie McCraig'in alt kaynak Lale'nin bakımı, gösterilen özen ve intiharı konusunda tamamlayıcı raporu. Kopyası George Smiley'ye Başkan/Örtülü (sadece).

O zaman tanıdığım haliyle Millie: Servisin gelini, bir Özgür Presbiteryen Kilisesi pastörünün dindar kızı. Cairngorm Dağlarına tırmanır, at sırtında tilki avına çıkar ve tehlikeli yerlerle ilgili bir tarihi vardır. Erkek kardeşini savaşa, babasını kansere kurban vermiş, kalbini de onuru daha fazla seven, yaşlı ve evli bir erkeğe kaptırmış. Söz konusu erkeğin George olduğunu söyleyen diller vardı ama ikisinin arasında beni buna inandıracak hiçbir şey görmedim. Ama biz gençler içinde ona parmağını değdirmeye çalışacak herhangi birinin başına gelecekler vardı; Millie böyle hiçbir şeye izin vermezdi.

1. LALE'nin kaybolması.

Sabah saat 06.10'da Jeanette Avon'dan Lale'nin sabah koşusuna tek başına çıktığını öğrenince, zaman geçirmeden güvenlikten (Harper ve Lowe) malikâneyi aramalarını, Avon'dan Lale'nin yeğlediği güzergâh olduğunu işittiğim çevre patikasına yoğunlaşmasını istedim. Önlem olarak konuk süitini denetledim ve eşofmanıyla koşu ayakkabılarının hâlâ dolabında olduğunu belirledim. Öte yandan, Prag'da ona verilen gündelik Fransız giysileriyle çamaşırları yoktu. Yanında kimlik ya da para bulunmamasına rağmen, daha önce içinde sadece özel eşyasının bulunduğunu gördüğüm el çantası da yerinde değildi.

Durum Örtülü'nün yetkisinin dışında olması, Başkan/Örtülü'nün de acil görevle Berlin'de bulunması nedeniyle nöbetçi Ortak Yönetim yetkilisini aramaya ve ondan polis irtibat görevlisine Lale'nin tarifine uyan bir akıl hastasının civarda bir yerlere kaçtığını, şiddete eğilimli olmadığını,

İngilizce bilmediğini ve psikiyatri tedavisi gördüğünü bildirmesini istedim. Bulunması halinde, bu Kurum'a getirilmesi gerektiğini ekledim.

Daha sonra Harley Street'teki muayenehanesinden Dr. Meadows'a telefon ettim, sekreterine doktorun derhal Kamp 4'e gelmesini söyleyince Genel Merkez'le konuştuğu ve yola çıktığı cevabını aldım.

2. Kamp 4'te kaçak bir ziyaretçinin bulunması.

Bu görüşmeleri henüz tamamlamıştım ki, Kamp 4 dahili iletişim sistemi üzerinden Harper'dan bir haber aldım: Lale'yi ararken, doğu çevresine yakın ağaçlı bir noktada yaralı birini bulduğunu bildiriyordu. Erkek, anlaşıldığı kadarıyla araziye kaçak girmiş, kestirme yola yakın bir yerde yeni açılmış bir delikten geçmiş ve Circus'un mülkü satın almasından önce kaçak bir avcı tarafından yerleştirilen, kısmen otların altında kalmış eski bir kapana basıp yakalanmıştı.

Köhnemiş, yasadışı bir alet olan söz konusu kapan hâlâ sağlam, ama paslı ejderha dişlerinden oluşuyordu. Harper'ın dediğine göre, araziye izinsiz giren adam sol bacağına mekanizmaya kaptırmış, debelendikçe de daha sıkı yakalanmıştı. Yabancı bir aksanla güzel İngilizce konuşuyor ve ısrarla çitteki deliği görünce doğal bir ihtiyacını gidermek için içeriye girdiğini söylüyordu. Dediğine göre, aynı zamanda da, tutkulu bir kuş gözlemcisiydi.

Lowe'un gelişiyile, Harper'la birlikte adamı kapandan kurtardılar, adam da Lowe'un karnına bir yumruk, Harper'ın yüzünde kafa attı. Kısa bir boğuşmadan sonra, iki güvenlikçi adamı sakinleştirdi ve hemen yakındaki Kambur'a götürdü. Artık sol bacağına geçici bir pansumanla nezarethanede (Denizaltı) idi. Harper kalıcı talimat uyarınca olayı bildirdi, doğrudan Genel Merkez Dahili Güvenlik Bölümü'ne ve Berlin'den dönüş yoluna geçen Başkan/Örtülü'ye kaçak ziyaretçinin olabildiğince yakın bir tanımını geçti. Harper'a onun ya da Lowe'un bu arada Lale'yi görüp görmediğini

sormam üzerine, kaçak ziyaretçinin aramayı kesmelerine neden olduğunu, bıraktıkları yerden devam edeceklerini anlattı.

3. LALE'nin ölüm haberi.

Jeanette Avon'un perişan bir halde ana binarın girişinde belirip Lale'yi malikâne haritasında 217 numaralı noktada bir ağaca asılı halde, muhtemelen ölü bulduğunu söylemesi aşağı yukarı bu sıradaydı. Bu haberi derhal Harper ve Lowe'a ilettim ve davetsiz ziyaretçinin hareket edemeyecek durumda olduğunu doğrulatinca, olanca hızlarıyla 217 numaralı noktaya gidip gerekli yardımı sağlamaları talimatını verdim.

Daha sonra, evde kalan bütün destek personelinin ana binada toplanması için Kırmızı Alarm verdim. Bu personel içinde iki aşçı, bir şoför, bir bakım elemanı, iki temizlikçi ve iki çamaşırcı vardı: Bkz. Ek 1'deki liste. Malikâne arazisinde bir ceset bulunduğunu anlatıp herkesin ikinci bir emre kadar ana binada kalmasını söyledim. Bu arada, davetsiz bir ziyaretçi bulunduğunu eklemeye gerek duymadım.

Tam o sırada, Bentley'siyle yüksek hız yaparak gelen Dr. Meadows görüldü. Hemen onunla birlikte doğudaki çevre patikasından 217 numaralı noktaya doğru yola koyulduk. Oraya vardığımızda Lale'nin ipinin kesilerek yere yatırıldığını, öldüğünün belli olduğunu, boynunun etrafında bir ip bulunduğunu, Harper ve Lowe'un da başında nöbet beklediğini gördük. Saldırgandan yediği kafa darbesi yüzünden hâlâ yüzü kanayan Harper polise haber vermek, Lowe da ambulans çağırmak niyetindeydi. Kamp 4'e gelmek üzere yolda olan Başkan/Örtülü'nün onayı olmadan hiçbirinin çağrılmaması gerektiğini söyledim. Cesedin ilk muayenesinden sonra, Dr. Meadows da aynı fikirdeydi.

Bu nedenle Harper ve Lowe'a Kambur'a dönmeleri, gelecek emirleri beklemeleri ve hiçbir nedenle tutsakla konuşmamaları talimatını verdim. İkisi olay yerinden ayrılınca, Dr. Meadows Lale'nin bulunduğu zamandan saatler önce ölmüş olduğunu açıkladı.

Dr. Meadows ölü kadını muayene etmeyi sürdürürken, Fransız malı hurka takımı, pileli etek ve iskarpinden oluşan giyimini inceledim. Ceketinin cepleri kullanılmış iki kâğıt mendil dışında boştu. Hafif bir soğuk algınlığından yakınıyordu. “Belki çantası” kalan Fransız çamaşırlarıyla tıka basa doluydu.

Bu arada Genel Merkez’den aralıksız olarak Kamp 4 interkomu üzerinden iletilen talimatta cesedin Kambur’a götürülmesi isteniyordu. Bu yüzden sedyeyi taşımaları için Harper ve Lowe’u çağırdım. Harper’in yarasının giderek daha fazla kanamasına rağmen, bu iş de hemen bitirildi.

Dr. Meadows’la birlikte ana binaya döndüm. Bu arada Avon kendini toparlamış, personele çay ve bisküvi dağıtıyor, genel olarak neşelendiriyordu. Başkan/Örtülü başkanlığındaki Genel Merkez kriz ekibinin öğleden sonra gelmesi bekleniyordu. Bu arada Dr. Meadows, Harper’in yüzündeki bereleri temizler ve Denizaltı’na hapsedilen saldırganın yaralarıyla meşgul olurken Harper ve Lowe dışındaki herkes ana binada kalacaktı.

Bu sırada, ana binada kalanlar arasında bir tartışma çıktı. Jeanette Avon Lale’nin intiharından birinci derecede sorumlu olduğu konusunda ısrar edince, bu görüşüne karşı çıkmaya karar verdim. Lale klinik olarak depresyundaydı, suçluluk duygusuna ve Gustav’ın özlemine dayanamıyordu, kız kardeşi Lotte’nin de hayatını mahvetmişti. Prag’a vardığı anda intiharı düşündüğü muhtemeldi, Kamp 4’e gelince intihara karar verdiği de kesindi. Seçimlerini yapmış ve en yüksek bedeli ödemişti.

Şimdi de sahneye, yanlış mesajlarıyla George çıkıyor:

4. Başkan/Örtülü [Smiley] ve Müfettiş Mendel’in gelişi.

Başkan/Örtülü (Smiley) yanında bir Örtülü Rasgelesi (emekli) Müfettiş Oliver Mendel’le saat 15.55’te geldi. Dr.

Meadows'la birlikte hiç beklemeden onları Kambur'a götürdük.

Ardından, Ingeborg Lugg ve Jeanette Avon'un toplanmış personelin heyecanını yatıştırmaya devam ettikleri ana binaya döndüm. Mr. Smiley, Müfettiş Mendel'le birlikte Kambur'dan dönene kadar iki saat geçti. Mr. Smiley personeli bir araya toplayıp üzüntülerini bildirdi, alt kaynak Lale'nin ölümünden sadece kendisinin sorumlu olduğunu, Kamp 4'teki hiç kimsenin kendini suçlaması için bir neden bulunmadığını anlattı.

Artık akşam oluyordu. Servis minibüsü ön avluda bekler, ekipteki hemen herkes Salisbury'ye, eve gitmek için sabırsızlanırken, Başkan/Örtülü bazılarının bir şeyler işitmiş olacağı "gizemli ziyaretçinin" varlığı konusunda personelin içini ferahlatmak istedi. Müfettiş Mendel arkasında durup güvenle gülümserken "öteceğini", başka zaman olsa hiçbir zaman paylaşmayacağı bir sırrı açıklayacağını söyledi: Bugünkü koşullarda herkesin tam gerçeği bilmesi gerektiğini düşünüyordu.

Gizemli ziyaretçinin gizemli olmadığını açıkladı. O kişi kardeş servisimiz MI5'in seçkin ve pek fazla tanınmayan bir bölümünün yasal ve yasadışı yollarla ülkenin en hassas ve en gizli tesislerinin savunma sistemine nüfuz etmekle görevli, değerli bir üyesiydi. Bu arada da, Müfettiş Mendel'in kişisel ve mesleki bir arkadaşıydı. Kahkahalar. Böylesi canlı uygulamaların doğal ilkesi, hedeflenen tesisin durumdan haberdar olmamasıydı ve söz konusu uygulamanın tam da Lale'nin hayatına son vermek için seçtiği güne denk gelmesi, Smiley'nin deyiimiyle, "Kötü bir kaderin oyunuydu." Aynı kader ziyaretçinin ayaklarını bir geyik kapanına yöneltmişti. Kahkahalar. Harper ve Lowe işlerini üstün bir görev anlayışıyla yerine getirmişti. Durum her ikisine de anlatılmış, haklı olarak "dostumuzun şiddetli tepkisini biraz abarttığını" düşünmelerine rağmen, açıklamayı kabul etmişlerdi." – Başkan/Örtülü, daha yoğun kahkahalar.

Ve daha yoğun dezenformasyon amacıyla:

Başkan/Örtülü yabancı değil, Clapham'dan gerçek bir İngiliz olan ziyaretçinin tetanos aşısı olmak ve yaralarına pansuman yaptırmak için çoktan Salisbury'de Acil Servis'e gönderildiğini toplanmış personele anlattı. Müfettiş Mendel kısa süre sonra eski dostunu ziyaret edecek ve Kamp 4'ün sevgiyle bir şişe viski götürecekti. Alkışlar.

* * *

Yine bir Bunny ve Laura gösterisi. Leonard yok. Söz Bunny'de. Laura kuşkulu bir ifadeyle dinliyor.

"Demek raporunu düzenledin. Deyim yerindeyse, bıktırarak kadar ayrıntıyla. Mevcut tüm kanıtları aldın, sonra sadece bazılarını. Bir ön kopyayı Ortak Yönetim'e gönderdin. Sonra da *aynı kopyayı Circus arşivlerinden çaldın*. Nasıl, bu her şeyi özetliyor mu?"

"Hayır, özetlemiyor."

"Öyleyse raporun neden burada, Ahır'da, *çaldığın* bir sürü başka kâğıdın arasında?"

"Çünkü hiç sunulmadı."

"Hiç kimseye?"

"Hiç kimseye."

"Hiçbir bölümü? Kısaltılmış bir özeti bile mi?"

"Hazine Komitesi toplanmamaya karar verdi."

"Sanırım, Üç Bilge Adam'ın sözde komitesinden bahsediyorsun, öyle mi? Circus'un ödünün koptuğu söylenen üç adamdan?"

"Başkanı Oliver Lacon'dı. Lacon uzun bir vicdan muhasebesinden sonra raporun hiçbir işe yaramayacağına karar verdi. Özetlenmiş halinin bile."

“Sebep?”

“Birleşik Krallık topraklarına ayak basmamış bir kadının intiharını soruşturmanın mükellefin vergilerini harcamak için geçerli bir neden olamayacağı nedeniyle.”

“Lacon’ın bu kararında George Smiley’den herhangi bir şekilde etkilendiğini düşünmek mümkün olabilir mi?”

“Ben nasıl bileyim?”

“Bana kalırsa, kolayca. Smiley’nin korumaya çalıştıkları arasında senin kıçın da varsa, örneğin –tamamen öylesine bir varsayımdan hareket edersek– Lale’nin senin yüzünden intihar ettiğini düşünersek. Raporun içinde Smiley’nin Hazine’deki narin kulakları rahatsız edebileceğini düşündüğü özel bir şey ya da gelişme olamaz mıydı?”

“Muhtemelen Ortak Yönetim’in narin kulakları için, Hazine’nin değil. Ortak Yönetim çoktan Mayısçıçeği operasyonuna Smiley’yi rahatsız edecek kadar derinlemesine dalmıştı. Bir soruşturmanın bu kapıyı daha da açacağını düşünmüş olabilir. Lacon’a da böyle demiş olabilir. Benimki sadece bir tahmin.”

“Soruşturmanın çöpe atılmasının gerçek nedeninin Lale’nin sanıldığı gibi, o kış yalayıcı raporunda belirttiğin ölçüde işbirliği yapmaması olabileceğine hiç ihtimal vermiyor musun? Sonra da bunun bedelini ödediği?”

“Ne bedeli? Sen neden bahsediyorsun?”

“Çok kararlı bir kadındı. Bunu biliyoruz. Aynı zamanda da, istediği zaman, cadalozun teki olabiliyordu. Bir de, çocuğunu istiyordu. Ben çocuğu getirilene kadar sorgulama ekibiyle işbirliği yapmaya yanaşmadığını, sorgucularının da bundan pek hoşlanmadığını tahmin ediyorum. Sorgucuların raporu –senin raporun– Smiley’nin emriyle derlenmiş, baştan savma bir rapordu. Arada elden çıkarılan Kamp 4’te de hepimizin bildiği, onun gibiler için kullanılan özel bir hücre vardı. Denizaltı dedikleri bir hücre. Günümüzde gelişmiş

sorgulama demekten hoşlandığımız amaçlar için kullanılıyordu ve nezaketleriyle tanınmayan, sapık iki güvenlikçinin özel alanıydı. Ben o iki adamın Lale'ye özel ilgi gösterdiğini iddia ediyorum. Sarsılmış görünüyorsun. Yoksa hassas bir noktaya mı dokundum?"

Ne dediğini anlamam birkaç saniye sürdü:

"Tanrı adına, Lale *sorguya çekilmiyordu!* Ondan hoşlanan, ona şükran duyan ve taraf değiştirenlerin krizlerini iyi anlayan profesyoneller ondan insanca ve düzgünce bilgi almaya çalışıyordu!"

"Öyleyse, buna da gül," diyor Bunny. "Elimizde yeni *bir eylemden önce mektup*, konu mahkemeye giderse bir başka muhtemel davacı daha var. Doris'in oğlu, Gustav Quinz diye biri adını bu Servis'i dava edeceklerin listesine eklemiş; kesin değil, ama anlaşılan Christoph Leamas'ın teşvikiyle. Biz, bu Servis, büyük ölçüde senin şahsında sevgili annesini kandırdık, bizim adımıza casusluk yapması için şantaj yaptık, isteği dışında ülkesinden kaçırdık, dünyanın işkencesini yaparak kendini en yakın ağaçtan sallandırmasına neden olduk. Doğru mu? Değil mi?"

Sözünü bitirdiğini sanmıştım, oysa bitirmemiş.

"Ve yakın geçmişte benzer konularda bize uygulanan haşın mevzuat geçen zamanla birlikte saygınlaşan bu iddiaların susturulmasına izin vermeyeceğinden, Bütün Partiler Grubu'nun ve/veya doğacak davaların bugün bizim için çok daha yüksek önem ifade eden konulara burun sokmak amacıyla kullanılması ihtimali var. Hoşuna gidiyormuş gibi."

Hoşuma... Belki de gidiyordu. Gustav'dı, düşündüğüm. İyi iş becerdin. Sonunda alacağını tahsil etmeye geldin, yanlış adres seçmiş de olsan.

Fransa ve Almanya'yı bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun altında, inanılmaz bir hızla geçtim. Alec'in mezarının başında duruyorum. Doğu Berlin'deki küçük mezarlığı aynı yağmur süpürüyor. Üzerimde motosikletçi derileri var, ama Alec'e saygımdan kaskımı çıkardım, birbirimizle şundan bundan sessizce konuşurken çıplak yüzümden aşağı yağmur damlaları süzülüyor. Yaşlı zangoç ya da her kimse beni kulübesine götürüyor ve yaşlıların arasında Christoph'un adını bulduğum ziyaretçi defterini gösteriyor.

Belki de *dayanak noktası*, mahmuz buydu: Önce Christoph'a, daha sonra bana vatansever türküleri söyleyen karabuğday sırtışlı, havuç saçlı Gustav'a, oradan da Alec'e: Annesinin öldüğü gün soyut olmasa da gizlice himayeme aldığım, önce gözden düşmüşlerin çocuklarının atıldığı tüyler ürpertici bir Doğu Alman ıslahevine tıklmış, sonra da umursamaz dünyanın kucağına atılmış olarak gözlerimin önüne getirdiğim aynı çocuk.

Yine aynı gizlilikle, Circus kurallarını arada bir yüzüsüzce ihlal etmiş, herhangi bir bahaneyle arşivlerde izini sürmüş ve bir gün, dünya eksenini üzerinde bir ya da iki santim dönerse, Lale'nin uğruna onu bulmaya, zamane koşullarının belirleyeceği, tanımlayamadığım bir şekilde yardım etmeye yemin etmiş ya da fantezisini kurmuştum.

Motosikletime binip batıya, Fransa'nın güneyine değil, Weimar'a doğru yollandığımda yağmur hâlâ sicim gibi yağıyordu. Gustav için elimdeki son muhtemel adres on yıllıktı: Kentin batısında küçük bir köyde, babası Lothar'ın adına kayıtlı bir ev. İki saatlik bir yolculuktan sonra, sosyalist saldırganlık örneği olarak köy kilisesinin on metre ötesine dikilmiş, Sovyet usulü yassı kütüklerden yapılmış bir evin kapısının önünde dikiliyordum. Kütükler birbirinden ayrılıyordu ve pencerelerden bazıları içeriden kâğıt kaplanmıştı. Yıkılmak

üzere olan sundurmanın üzerine sprey boyayla gamalı haçlar püskürtülmüştü. Quinz'in dairesi 8D idi. Zili boşuna çaldım. Bir kapı açıldı, yaşlı bir kadın beni tepeden tırnağa kuşkuyla süzdü.

Tiksinerek, "Quinz?" diye tekrarladı. "Der Lothar? Längst tot." – çoktan öldü.

Ya Gustav, diye sordum. Oğlu?

Küçümseyerek, "Garsonu mu soruyorsun?" dedi.

Otelin adı Elephant idi ve Weimar'ın tarihi ana meydanına bakıyordu. Yeni değildi. Aslında, yaşlı kadının anlattığına göre, bir zamanlar Hitler'in gözde oteli olmuştu. Ancak dramatik bir elden geçirme yaşamış, cephesi daha yoksul, ama harikulade komşularının gözüne Batı refahının feneri gibi sokulmuştu. Resepsiyonda, yeni siyah takım elbise giymiş kız sorumu yanlışı anladı: Otelde Herr Quinz adında bir misafirimiz yok. Sonra yüzü kızardı ve, "Aa, Gustav demek istediniz," deyip personelin ziyaretçi kabul etmesinin yasak olduğunu ve Herr Quinz'in vardiyası bitene kadar beklemem gerektiğini söyledi.

Kaçta biterdi? Saat altıda. Nerede beklesem iyi olur, söyler misiniz? Mal teslim kapısında, nerede olacak!

Yağmur yavaşlamamıştı ve hava kararıyordu. Kızın dediği gibi mal teslim kapısında bekledim. Bir şekilde yaşımdan büyük gösteren, yüzü asık sıska bir adam kapüşonlu eski askeri pardösüsünü çekiştirerek bodrum merdiveninden çıktı. Tırabzana bir bisiklet zincirlenmişti. Üzerine eğildi ve kilidini açmaya koyuldu.

"Herr Quinz?" dedim. "Gustav?"

Tepedeki bir sokak lambasının tereddütlü ışığı altında boylu boyunca doğruldu. Omuzları zamanından önce kamburlaşmıştı. Bir zamanlar kızıl olan saçları seyrelemiş, kırlaşmaya yüz tutmuştu.

“Ne istiyorsun?”

“Annenizin arkadaşıydım,” dedim. “Beni hatırlayacaksınız. Bulgaristan’da bir plajda karşılaşmıştık – çok zaman önce. Bana türkü söylediniz.” Sonra ona iş adımı, plajda anesi arkasında çırılçıplak dikilirken verdiğim adımı söyledim.

“Annemin *arkadaşıydın*?” dedi, bu fikre alışmaya başlıyordu.

“Öyle dedim.”

“Fransız?”

“Evet.”

“Annem öldü.”

“Evet, duydum. Çok üzüldüm. Sizin için bir şey yapabilir miyim, diye düşündüm. Elimde adresiniz vardı. Weimar’dan geçiyordum. Tam fırsatı, dedim. Belki birlikte birer kadeh içerez. Bunları konuşuruz.”

Yüzüme baktı. “Annemle yattın mı?”

“Arkadaştık.”

Tarihi bir gerçekten bahsediyormuş gibi, sesi hiç yükselip alçalmadan, “Öyleyse yattın onunla,” dedi. “Annem orospunun tekiydi. Anavatanına ihanet etti. Devrime ihanet etti. Parti’ye ihanet etti. Babama ihanet etti. Kendini İngilizlere satıp sonra da astı. Halk düşmanıydı,” diye açıkladı.

Ve bisikletine binerek uzaklaştı.

“Sanırım bu, yapmamız gereken *ilk* şey, canım,” diyor Tabitha o her zamanki mahcup sesiyle. “Sana canım dememden rahatsız olmuyorsun, değil mi? En iyi müvekkillerime canım derim. Tıpkı onlar gibi bir canım olduğunu hatırlıyorlar, benimki beklemede olsa da. Evet, yapmamız gereken *ilk* şey, karşı tarafın bizim hakkımızda söylediği bütün yakışık-sız şeylerin bir kara listesini çıkarmak, sonra da teker teker devirmek. Sen orada rahat oturduğun sürece. Rahat mısın? Güzel. Beni işitiyorsun, değil mi? Bu zimbırtıların çalışıp çalışmadığını hiç anlamıyorum. Devlet Sağlık Hizmeti’nden mi bunlar?”

“Fransız.”

Tabitha, çocukken okuduğum Beatrix Potter kitaplarından hatırlayabildiğim kadarıyla, söz dinlemez üç çocuğun yılgın annesiydi. Onun için, karşımda oturan ve aynı adı taşıyan kadının en azından dış görünüş olarak o özelliklerden çoğunu paylaştığını görmek bir şekilde hoşuma gidiyordu: Anaçtı, tatlı yüzlüydü, kırklarındaydı, tombuldu, soluk soluğa kalıyordu ve kahramanca yorgundu. Bir de, bana söylenenlere göre, savunma avukatımdı. Leonard sözünü yerine getirmiş, Bunny’ye *inanılamayacak* kadar hayran kalacağı –senin için hakiki birer *rottweiler* gibi boğuşurlar Peter– bir isim listesi hazırlamış, bunlara yeterince sınanmadıkları için *minicik* bir

kuşku duyduğu iki isimle birlikte bir de *-bütünüyle* aramızda Peter, bu konuda beni korumak *zorundasın*- eldivenle bile dokunmayacağı birini eklemişti: Nerede durması gerektiğini bilmiyor, mahkemelerin nasıl çalıştığı hakkında *en ufak* bir fikri bile yok, üstelik yargıçlar da ondan kesinlikle nefret ediyor. İşte o, Tabitha'ydı.

Tam bana göreymiş gibi geldiğini ve onu dairede görmek istediğimi söyledim. Bunny dairenin güvenli sınıfına girmediğini belirtip bana kaledeki merkezini önerdi. Merkezinin bana güvenli gelmediğini anlattım. Sonunda kendimizi Hans-Dieter Mundt'la ezeli rakibi Josef Fiedler'ın gerçek boyutta figürlerinin kaşlarını çatıp baktıkları kütüphanede bulduk.

* * *

Gerçek hayatta Lale'yi yakmamızın üzerinden sadece tek bir uykusuz gece geçmiş olmasına rağmen, Tabitha'nın üstesinden gelmeye çabaladığı dünya geçmişe doğru tarihi bir adım atıyor.

Berlin Duvarı dikildi.

Mayısçiçeği şebekesinin her ajanı ve alt ajanı kayboldu, tutuklandı, infaz edildi ya da üçü birden.

Köpenick'in kahraman doktoru, şebekeyi tesadüfen kurup esin kaynağı olan Karl Riemeck işçi bisikletiyle Batı Berlin'e kaçmaya çalışırken acımasızca vuruldu.

Tabitha için, bunlar tarihin gerçekleri. Bunları yaşayıp dayanan bizler içinse bir umutsuzluk, şaşkınlık ve öfke dönemi.

Ajanımız Piyango bizimle mi, bize karşı mı? Biz bir avuç beyni yıkanmış, Ahır'daki mevziimizde oturmuş, Stasi içindeki durdurulmaz yükselişini, sonunda özel operasyonlar kanadının başına getirilmesini hayranlık içinde izledik.

Piyango başlığı altında, bir sürü ekonomik, siyasal ve stratejik hedefle ilgili, Whitehall müşterilerimizin sessiz mutluluk çılgınlıkları atmasına neden olacak en yüksek kaliteden istihbarat aldık, işledik ve yaydık.

Buna rağmen, Mundt bütün kuşku götürmez gücüne rağmen –ya da belki bu gücü yüzünden– Örtülü’nün ajanlarına ve alt ajanlarına karşı rakibi Josef Fiedler’in yürüttüğü acımasız avı durduramadı, hatta yavaşlatamadı.

Hans-Dieter Mundt ya da kaynak Piyango, Moskova Merkez ve Stasi yönetiminin gözüne girmek için başlattığı tüyler ürpertici düelloda ütöpik Demokratik Alman Cumhuriyeti’ni casuslardan, sabotajcılardan ve burjuva emperyalizminin öteki uşaklarından temizleme işinde Fiedler’dan da daha ateşli görünmekten başka seçeneği olmadığını iddia etti.

Mundt ve ezeli rakibinin yarışan gazapları sadık ajanları birbiri ardına avlarken, Piyango ekibinin morali yerle bir oldu.

Hiçbiri geceler boyunca kendini Orta Oda’ya kapatan, arada moralini daha da düşüren Kontrol’den başka ziyaretçisi olmayan Smiley kadar etkilenmeyecekti.

* * *

Tabitha’ya, “Davacıların ifadelerini neden kendim okuyamıyorum?” diye soruyorum. “Eylem öncesi mektuplar ya da adı her neyse?”

“Çünkü eski Servis’in, tüm yazışmalara ulusal güvenlik nedeniyle Çok Gizli damgası çaktı, sana da erişim izni verilmedi de ondan. Sittin sene devam ettiremezler ama en azından işleri durdurur ve geçici olarak haber yasağı uygulanır ki, onların da amacı bu. Bu arada, senin için neler çıkarabileceğime şöyle bir baktım. Tamam mı?”

“Bunny ve Laura nereye kayboldu?”

“Sanırım neye ihtiyaç duyuyorlarsa, bulduklarını düşünüyorlar. Leonard da raporlarını kabul etti. Öbür tarafın dolabına şöyle bir göz atabildim. Maalesef zavallı Doris Gamp seni gördüğü ilk günden çok çekici bulmuş, kız kardeşi Lotte’ye senden bahsetmeden duramamış. Lotte içini Stasi sorgucularına dökmeye başladığında da senden geriye pek bir şey kalmamış. Bulgaristan’da mehtap ışığında onunla *gerçekten* plajda çıırılçılak dolaştın mı?”

“Hayır.”

“Güzel. Bir de Prag’da, doğanın kuralını uyguladığı kahkaha ve aşk dolu bir gece var.”

“Yok.”

“Güzel. Şimdi öteki iki ölüye. Alec Leamas’la Elizabeth Gold, Berlinlilerimize. Önce Elizabeth, kızı Karen tarafından senin aleyhine ifade edildiği şekliyle. İddiaya göre onunla bizzat temas ettin –*ya kendi inisiyatifin ya da* George Smiley ve adı belirtilmeyen diğer komplocuların teşvikiyle– daha sonra da Stasi önderliğinin altını oymak amacıyla *beyhude, cafcıflı ve yanlış tasarlanmış bir girişimle* –bunları kim bulup çıkarır, düşünemiyorum– *ayarttın, baştan çıkardın ya da başka bir yöntemle yem olmasını* –bunlar karşı tarafın kaba terimleri, benim değil– kabul ettirdin. Doğru mu?”

“Değil.”

“Güzel. Resmi görmeye başladın mı? Britanya Gizli Servisi’nce görevlendirilmiş profesyonel bir Lothario’sun ve şıpsavdi kızları dikişlerinden patlayan ahmakça operasyonlara farkında olmadan katılmaları için kandırıyorsun. Doğru mu?”

“Değil.”

“Tabii ki değil. Aynı zamanda da Elizabeth Gold’u arkadaşın Alec Leamas’a ayarladın. Öyle mi?”

“Hayır.”

“Güzel. Dahası, bu işi çokça yaptığından, Elizabeth Gold’u da *yatağa attın*. Atmadıysan da, onu Alec Leamas’a hazırladın. Bunlardan herhangi birini yaptın mı?”

“Yapmadım.”

“Yaptığını bir an bile düşünmedim zaten. Şeytanca entrikalarının sözde sonucuna gelince: Elizabeth Gold Berlin Duvarı’nda vurulup öldürülüyor, sevgilisi Alec Leamas onu kurtarmaya çalışıyor ya da sadece onunla birlikte ölmeye karar veriyor. Hangisi olduğu önemli değil, zahmetlerinin karşılığında vuruluyor ve bütün bunlar senin yüzünden. Bir fincan çayın zamanı geldi mi, yoksa devam mı edelim? Devam edelim. Şimdi *Christoph Leamas’ın* iddiaları, babası önceki her şeyin kurbanı olduğundan, onun iddialarının eli yüzü daha düzgün. Sen onu zorlayıcı çıkarıcı manevralarının oynucağı olması için ayartmadan, kandırmadan, rüşvet vermeden, dolandırmadan vesaire önce, Alec yıkılmış bir adamdı, şeytanca karmaşık bir kandırma operasyonu, yani aslında senin zararlı etkin altındayken Stasi’ye sığınmış *gibi yapmak* bir tarafa, kendi başına karşıdan karşıya geçemeyecek haldeydi. Doğru mu?”

“Değil.”

“Tabii değil. Onun için, izinle şunu önereceğim: Suyundan kocaman bir yudum iç, sonra da şu senin sevgili Servisi’nin tarihi arşivinin *minicik* bir bölümüne sınırlı bir göz atmama *nihayet* izin verilince, bu sabahın erken saatlerinde keşfettiklerime bir bak. Birinci soru, bu bölüm arkadaşın Alec’in düşüşünün başlangıcını mı işaret ediyor? Ve ikinci soru, ediyorsa, bu *gerçek* bir düşüş mü, yoksa *yapmacık* mı? Başka bir ifadeyle, burada Alec’in kendini kendi Servis’inin gözünde çekilmez, Moskova Merkez ve Stasi’nin yetenek avcıları için de son derecede çekici hale getirmesinin birinci aşamasından mı söz ediyoruz?”

Başkan/Berlin İstasyon'dan [McFadyen] Başkan/Ortak Yönetim'e Circus telgrafı, kopyaları Başkan/Örtülü Operasyonlar, Başkan/Personel, Çok Acil, 10 Temmuz 1960.

Konu: Alec Leamas'ın disiplin nedeniyle Berlin İstasyon'dan derhal alınması.

Bu sabah saat 01.00'de Batı Berlin'de Altes Fass adlı gece kulübünde Başkan Yardımcısı/Berlin İstasyon Alec Lemas ile Başkan Yardımcısı/CIA Berlin İstasyon Cy Aflon arasında aşağıdaki olay gerçekleşti. Taraflar olanları reddetmiyor. Bu iki kişi arasında, daha önce belirttiğim gibi, sadece Leamas'ı suçladığım eski bir düşmanlık var.

Leamas gece kulübüne yalnız girer ve Damengalerie, yani müşteri arayan tek kadınlara ayrılmış bara yönelir. Daha önce içmiştir, ancak kendi ifadesiyle sarhoş değildir.

Aflon kendi İstasyon'undan iki kadın meslektaşıyla oturmakta, kabareyi izleyip içkisinin keyfini çıkarmaktadır.

Leamas, Aflon ve arkadaşlarını görünce yön değiştirir, masalarına yaklaşır ve eğilerek Aflon'a aşağıdaki sözleri söyler:

Leamas: Bir daha kaynaklarımdan birini satın almaya kalk, o kahrolası boynunu kırarım.

Aflon: Yavaş Alec, yavaş. Sence sakıncası yoksa, hanımların yanında konuşmayalım.

Leamas: Bize getirdiği bilgileri ilk elden görmek için ayda iki bin dolar, sonra da bize kullanılmış istihbarat kakalıyor. Buna sen lanet olası bir savaş mı diyorsun? Yoksa hesaba bu güzel hanımları öpmek de mi dahil?

Aflon bu açık hakarete itiraz etmek için ayaklanırken, Leamas sol dirseğiyle yüzüne vurarak yere düşürür, sonra da kasığına tekme atar. Batı Alman polisi gelir ve Amerikan askeri inzibatını çağırır. Aflon Amerikan askeri hastanesine

götürülür, tedavisi orada devam etmektedir. Bir kırık ya da tehlikeli yaradan bahsedilmemesi sevindiricidir.

Bizzat Aflon'dan ve Başkan/İstasyon Milton Berger'den özür diledim. Bu, Leamas'ın karıştığı bir dizi üzücü olayın en yenisidir.

Mayısçiçeği şebekesinde yaşanan son kayıpların İstasyon'a ve bizzat Leamas'a ağır bir yük yüklediğini kabul etmekle birlikte, bu yük en önemli müttefikimizle ilişkimize verdiği zararı haklı gösteremez. Leamas'ın Amerika karşıtlığı uzun zamandan beri belirgindir ve artık bütünüyle kabul edilemez olmuştur. Ya o buradan gidecek ya da ben.

Ve Kontrol'ün yeşil mürekkeple çiziktirmesinden sonra Smiley'nin mücevher gibi yanıtı: *Alec'e Londra'ya dönme talimatını verdim.*

* * *

"Pekâlâ Peter," diyor Tabitha. "Yapmacık mı? Yapmacık değil mi? Alec'in aşağıya kaymasının resmi başlangıcına mı bakıyoruz?"

Ben gerçek bir kuşkuyla tereddüt edince, kendi cevabını veriyor:

"Kontrol'ün bunu başlangıç saydığı açık" – Sayfanın dibindeki yeşil çiziktirmeyi göstererek. "George Amca'nın şu dipnotuna bak. *Çok umut verici bir başlangıç*, imza K. Şu *senin* bulanık dünyanda bile bundan daha açık ifade edilemezdi, değil mi?"

Hayır Tabitha, edilemezdi. Bulanık olduğu da kesin.

* * *

Bir cenaze. Ölü başında beklemek. Gecenin köründe, Josef Fiedler'la Hans-Dieter Mundt'un aynı kasvetli dikkatle bize

baktıkları bu aynı odada bir hırsızlar toplantısı. Son üyemiz Connie Sachs'ın deyimiyle, altı Piyango'yuz: Kontrol, Smiley, Jim Prideaux, Connie, ben ve neredeyse suskun arkadaşımız Millie. Jim Prideaux bu kez Budapeşte'den, en değerli varlığımız Piyango ile ender bir treff gerçekleştirdiği gizli bir görevden yeni döndü. Yirmilerinin başında bile Sovyet ve Uydularının haberalma örgütlerini araştırmada harika çocuğumuz Connie Sachs öfkelenerek Ortak Yönetim'den doğruca George'un açık kollarına atıldı. Aceleci, dolgun, okumuş bir ufaklık, refah içine doğmuş ve benim gibi ağır işleyen beyinlere karşı sabırsız.

Azametli, mesafeli, kuzgun saçlı Millie McCraig aramızda sahra hastanesinin koruyucu hemşiresi gibi dolanıyor, muhtaçlara kahve ya da viski uzatıyor. Kontrol her zamanki iğrenç yeşil çayından istiyor, bir gaga dolusu alıp kalanını bırakıyor. Jim Prideaux o alışıldık, pis kokulu Rus sigaralarını tüttürüyor.

Ya George? O kadar içine kapanık, öylesine yaklaşılmaz, o denli ürkütücü bir içe dönüklüğü var ki, düşüncelerini bölmek için yiğit olmak gerek.

Kontrol konuşurken, sanki yara var mı, yok mu bakmak istiyormuş gibi, nikotinden sararmış parmak uçlarıyla dudaklarına dokunuyor. Gümüşümsü, tetik, yaşı belirsiz ve denilenlere göre, arkadaşsız. Bir yerlerde bir karısı var, ama dedikodulara kulak verilecek olursa, kocasının Kömür İdaresi'nde çalıştığını sanıyor. Ayaklandığı zaman, kambur omuzları insanı şaşırtıyor. Düzelmelerini bekliyorsun, ama hiç öyle olmuyor. Tarihin derinliklerinden beri bu işte çalışıyor ama onunla sadece iki kere konuştum ve bir kere konuşmasını dinledim; o da Sarratt'tan mezuniyet günümdeydi. Sesi burundan konuşanlar gibi bıçak keskinliğinde, şımarık bir çocuğunki gibi tekdüze ve sinirli. Ve sorulara karşı pek sıcak değil, kendi sorularına bile.

“Pekâlâ,” diyor çarpınan parmak uçlarının arasından, “Herr kahrolası Mundt’tan hâlâ en iyi malzemeyi aldığımıza *inanıyor* muyuz yoksa *inanmıyor* muyuz? Yoksa gönderdikleri ikinci sınıf mı? Devede kulak mı? Hava cıva mı? Bir de bizi üçkâğıda mı getiriyor? George?”

Kontrol varken, kimse kod adı kullanmaz, Servis kuralı. Pek sevmiyor. Kod adlarının fazla yücelttiğini söylüyor. Eğri oturup eğri konuşmaktansa, doğru konuşmak daha iyi, diyor.

“Mundt’un ürünü her zamanki gibi iyi görünüyor Kontrol,” diyor Smiley.

“Öyleyse o kahrolası Duvar’ı haber vermemesi yazık olmuş. Yoksa unuttu mu? Jim?”

Jim Prideaux, sigarayı dudağından gönülsüzce çektikten sonra, “Mundt, Moskova tarafından devre dışı bırakıldığını söylüyor. Fiedler’a söylemişler. Mundt’a bir şey dememişler. Fiedler da kendine saklamış.”

“O domuz, Riemeck’i öldürdü, değil mi? Hiç de dostça bir hareket değildi. Neden yapmış ki?”

Prideaux her zamanki aksi, tek düze sesiyle, “Oraya Fiedler’dan bir-iki saat önce geldiğini söylüyor,” diyor. Yine Kontrol’ü bekliyoruz o da kendini bekletiyor.

“Öyleyse,” diye gergince homurdanıyor Kontrol, “Karşı tarafın Mundt’u bize karşı döndürdüğüne inanmıyoruz. Hâlâ bizim adamımız. Öyle de kalması gerek. Onu istediğimiz zaman kurtların önüne atabiliriz. Herif iktidar delisi. Moskova Merkez’in altın çocuğu olmak istiyor. İyi ya, *biz* de Moskova Merkez’in altın çocuğu olmasını istiyoruz. Bir de *bizim* altın çocuğumuz. Onun için, çıkarlarımız karşılıklı. Ama Herr Josef kahrolası Fiedler yolunu tıkıyor. *Bizimkini* de. Fiedler, Mundt’un adamımız olduğundan kuşkuluyor, hem de haklı. Bu yüzden onu açığa çıkarmak ve kendine pay çıkarmak peşinde. Bu, olayları özetliyor mu George?”

“Öyle görünüyor Kontrol.”

“*Görünüyor.* Her şey *görünüyor.* Hiçbir şey *kesin* değil. Oysa ben bu işte gerçeklerle uğraştığımızı sanıyordum. Evet mi, hayır mı? Herr Josef Fiedler –dediklerine göre Stasi standartlarına göre gerçek bir aziz, davaya inancı tam, üstüne üstlük Yahudi– değerli meslektaş, düzelmemiş Nazi Hans-Dieter Mundt’un İngiliz İstihbaratının köpeği olduğuna inanıyor. Üstelik, pek de yanılmıyor, değil mi?”

George, Jim Prideaux’ya bir bakıyor. Jim çenesini sıvazlıyor, gözlerini haliya dikmiş. Yine Kontrol:

“Öyleyse, Herr Mundt’a inanıyor muyuz? Bir soru daha. Yoksa tanıdığımız bir sürü başka ajan gibi şevkle mi yapıyor? Yoksa seni suya götürüp susuz mu getiriyor Jim? Sıradan vatandaşlarla ilgili konularda senin ajan çobanların fazla yumuşak. Mundt gibi birinci sınıf bir pisliğin bile sözüne inanıyoruz.”

Oysa Jim Prideaux’nun çıkmaktaşı kadar yumuşak olduğunu Kontrol de bilir.

“Mundt, Fiedler’in takımına adamlarını sokmuş. Bana kim olduklarını söyledi. Onları dinlemiş. Fiedler’in artık peşinde olduğunu biliyor. Fiedler zaten neredeyse yüzüne karşı söylemiş. Fiedler’in da Moskova Merkez’de dostları var. Mundt adamların yakında harekete geçebileceğini düşünüyor.”

Bir kez daha Kontrol’ü bekliyoruz; o da sonunda yeşil çayından bir yudum daha almaya, alırken de onu seyretmemizi istediğine karar veriyor.

“Bu da akla başka bir soru getiriyor, öyle değil mi George?” diye dikkatle yakınıyor. “Josef Fiedler üzerinde konuşulacak bir yöntemle yoldan kaldırılrsa, Moskova Mundt’u daha fazla sever mi? Eğer onu daha fazla severlerse, ajanlarımızı Moskova Merkez’e satan herifin kim olduğunu öğrenebilir miyiz?” Topluluktan bir yanıt alamayınca da: “Sen ne dersin

Guillam? Gençliğin bu soruya verecek cevabı var mı? Görece-
li konuşuyorum.”

“Maalesef yok, efendim.”

“Yazık. George’la birlikte bir cevap bulmuş olabiliriz. Ama George içine sindiremiyor. Benim içime sınıyor. Arkadaşın Alec’le yarın bir görüşme ayarladım. Ağzını arayacağım. Bütün şebekesini Mundt-Fiedler atıcılık kulübüne kurban verdikten sonra neler hissettiğini anlamak için. Onun durumundaki biri meslek hayatını parlak bir başarıyla bitirme fırsatından hoşlanabilir. Aynı fikirde değil misin?”

* * *

Tabitha beni kışkırtıyor, bilerek yaptığından kuşkulaniyorum.

“Siz casusların sorunu, kişisel olarak alma ama hiçbiriniz gerçeği masaldan ayırt edemiyorsunuz. Bu da sizi savunmayı inanılmayacak kadar güçleştiriyor. Ha bu arada, en yoğun gayretimi göstereceğim, her zaman gösteririm zaten.” Tatlı tebessümüne cevap verip başka bir tepki göstermeyince de: “Elizabeth Gold günlük tutmuş, sorun burada. Doris Gamp da zavallı Lotte’ye, kız kardeşine, her şeyi anlatmış. Kadınlar böyle şeyler yapar işte, birbirleriyle dedikodu yapar, günlük tutar, aptal mektuplar yazar. Bunny’nin takımı seni kadın kurbanlarının yüreğini çalan ve hamile bırakan bugünün gizli polis muhbirleriyle karşılaştırıyor. Elizabeth’in Karen’a senden hamile kalıp kalmadığını anlayabilmek için tarihlere göz attım, ama ne yalan söyleyeyim, kesinlikle temiz çıkman beni biraz olsun rahatlattı. Öte yandan Gustav da gözbebeğin olamayacak kadar büyük.”

* * *

Kontrol'ün Alec'in ağzını arayacağını söylemesinden bir hafta sonra, Hampstead Heath'te ılık bir sonbahar öğleden sonrası. Kenwood House bahçelerinde, açık havada George Smiley ile bir masanın başında oturuyorum. İş günü, etrafta cin top oynuyor. Ahır'da da buluşabilirdik ama George konuşmamızın açık havada bulunmamızı gerektirecek kadar gizli olduğunu ima etmeyi başardı. Başında, gözlerini gölgeleyen bir Panama şapkası var; böylece sırrın bir kısmını öğrendiğim gibi, George'un da sadece bir kısmını görebiliyorum.

Şuradan buradan konuştuk; en azından, ben öyle sanıyorum. İşimde mutlu muyum? Mutluyum, teşekkür ederim. Lale konusunu atlatmış mıyım? Atlattım, teşekkür ederim. Oliver Lacon'ın taslağını gömmesi iyi oldu; yoksa her an Ortak Yönetim'in Kamp 4'e davetsiz giren gizemli İsviçreli konuk konusunu parmağına dolaması tehlikesi yaşanırdı. O raporu yazmak için canım çıkmasına rağmen, ben de sevindiğimi söylüyorum.

Smiley daha ciddi görünmek için alnunu kırıştırarak, "Benim için bir kızla arkadaşlık kurmanı istiyorum Peter," diyor. Sonra, bu isteğini yanlış yorumlayabileceğimi fark ederek, "Aman Tanrım," diye ekliyor, "Bazı *ihtiyaçlarımı* gidermek için değil, emin ol! Salt operasyon amacıyla. Böyle bir şeye ne dersin? Prensip olarak? Dava adına? Kızın güvenini kazanmaya?"

Sakınarak, "Dava dediğin, Piyango olmalı," diyorum.

"Evet. Bütünüyle. Kesinlikle. Piyango Operasyonu'nun başarılı sonuçlarının devam etmesi için. Korunması için. Gerekli ve acil bir tamamlayıcı olarak," diyor ve güneşin altında gelip geçenleri izleyip elma suyumuzu yudumluyoruz. Ya yeni bir teşvik adına ya da sorumluluğu üzerinden atmak için, "Ayrıca, Kontrol'ün özel isteği üzerine, demem gerekir," diye devam ediyor. "Aslında senin adını o önerdi: O *genç Guillam*, dedi."

Bunu bir iltifat olarak mı alacağım, yoksa örtülü bir tehdit mi? George, Kontrol'den hiçbir zaman çok da hoşlanmadı, diye düşünüyorum; Kontrol ise kimseyi sevmez.

Olumlu yanından bakarak, "Kıza rastlamanın bir sürü yolu var," diye devam ediyor. "Birincisi, Komünist Parti mahalle örgütüne üye. Hafta sonları *Daily Worker* satıyor. Ama seni ondan gazete alırken göremiyorum, değil mi?"

"Doğal bir *Daily Worker* okuyucusuna benzeyip benzemediğimi soruyorsan, hayır, sanmam."

"Hayır hayır, hem denemen de gerekmez. Lütfen hiçbir koşulda uymayacak birine benzemeye kalkışma. Gerçek orta sınıf kimliğine sadık kalman çok daha iyi." Sonradan aklına gelmiş gibi, "Koşuyor," diye ekliyor.

"Koşuyor mu?"

"Her sabah erken koşuyor. Bana çok sevimli geliyor. Sana gelmiyor mu? Sağlık koşuları. Esenlik koşuları. Mahallenin spor sahasında tur üzerine tur. Sonra da Fulham'daki bir kitapevine, işe. Kitapçı değil, kitapevi. Ama yine de kitap. Partiler halinde toptancılara gönderiyor. Bize sıkıcı gelebilir, ama bunun da bir dava olduğu kanısında. Hepimizin kitapları olmalı, özellikle de birbirine sokulmuş kitlelerin. Bir de yürüyor, tabii."

"Koşunun dışında?"

"Barış için Peter. Büyük harf B ile Barış. Aldermaston'dan Trafalgar Square'e, oradan da Hyde Park Corner'a. Keşke Barış bu kadar kolay olsa."

Gülümsememi mi bekliyor. Deniyorum.

"Tabii seni elinde pankartla onun yanında göremiyorum; hiç göremiyorum. Sen burjuvazinin dünyada kendi yolunda giden düzgün bir örneği olarak onun hiç bilmediği bir türsün ve bu nedenle bir o kadar da ilginçsin. İyi bir çift koşu ayakkabısı ve muzip tebessümünle göz açıp kapayıncaya

kadar arkadaş olursunuz. Bir de Fransız karakterini üstlenirsen, zamanı geldiğinde sahneden zarafetle çekilirsin. Konu orada kapanmış olur. Sen onu unutursun, o da seni. Evet.”

“Adını bilmem yararlı olabilirdi,” diyorum.

Bunu o da düşünüyor – güçlükle, sorunmuş gibi: “Evet, tabii, bunlar göçmen. Ailesi göçmen. Annesiyle babası ilk kuşak, kız ikinci.” Sanki adı söylemeye çok zorlamışım gibi, “Epeyce düşünüp taşındıktan sonra, *Gold* adında karar kıldılar,” diye itiraf ediyor. “İlk adı *Elizabeth*. Arkadaşları Liz diyor.”

Ben de acele etmiyorum. Karşımda Panama şapkalı tıknaz bir beyefendi, güneşli bir öğleden sonra elma suyu içiyorum. Kimsenin acelesi yok.

“Dediğin gibi güvenini kazandıktan sonra, ne yapıyorum?”

“Gelip bana söylüyorsun, tabii,” diye kestirip atıyor. Bütün tereddüdü bir anda öfkeye dönüşmüş gibi.

* * *

Marcel Lafontaine adlı genç bir Fransız satış temsilcisiyim, Doğu Londra’da, Hackney’de Hintlilere ait bir pansiyonda kalıyorum ve elimde bunları kanıtlayacak belgeler var. Beşinci gün. Her sabah şafak sökerken otobüse binip parka gidiyor ve koşuyorum. Çoğu zaman altı ya da yedi kişiyiz. Koşuyoruz, spor salonunun basamaklarında soluk soluğa dikiliyoruz, sürelerimize bakıp karşılaştırıyoruz. Bir-iki laf edip duşlara göre ayrılıyoruz, vedalaşıp belki yarın görüşürüz diyoruz. Koşu arkadaşlarım Fransız isimimden belli belirsiz hoşlanmakla birlikte, Fransız aksanıyla konuşmamama üzülüyor. Ölen annemin İngiliz olduğunu anlatıyorum.

Paravan kimlik kullanıyorsan, kontrolünden çıkmadan önce bütün açıkları kapat.

Düzenli koşucu üç kadın içinde Liz (soyadımız yok) en uzun boylusu, ancak en hızlısı değil. Aslında, hiç doğal bir koşucu da değil. Bir irade, öz disiplin ya da özgürleşme gösterisi olarak koşuyor. Çekingen ve anlaşılan bir çalım erkeksi güzelliğinin farkında da değil. Uzun bacaklı, koyu renk saçları kısa kesilmiş, geniş bir alnı ve kocaman, hassas kahverengi gözleri var. Dün birbirimize ilk kez gülümsedik.

“Günün yoğun mu geçecek?” diye soruyorum.

Soluk soluğa, “Grevdeyiz,” diyor. “Sekizde kapıda olmam gerek.”

“Ne kapısıymış bu?”

“Çalıştığım yerin kapısı. Yönetim sendika temsilcimizi atmaya çalışıyor. Haftalarca da sürebilir.”

Ardından, yarın görüşürüz, yarın görüşürüz, hoşça kal.

Ve yarın, cumartesi, anlaşılan grev gözcülüğü falan yok, insanların alışverişi gitmesi gerekiyor. Birlikte kantinde birer kahve içiyoruz, bana ne iş yaptığımı soruyor. Şu Fransız ilaç şirketi adına seyahat ettiğimi, yerel hastanelerle pratisyen hekimlere ürün sattığımı anlatıyorum. İlginç bir iş olmalı, diyor. Ben de *pek* sayılmaz, diyorum; benim isteğim tıp okumaktı ama babam razı olmadı, çünkü temsil ettiğim şirket bir aile şirketi ve işi temelin-den öğrenmemi, sonra da devralmamı istiyor. Ona kartvizitimi gösteriyorum. Şirketim hayali babamın adını taşıyor. Kartı çatık kaşlar ve tebessümle inceliyor, çatık kaşlar galip geliyor:

“Bunun doğru olduğunu düşünüyorsun, öyle değil mi? Sosyal açıdan? Sadece babasının oğlu olduğu için aile şirketine konan çocuk?”

Ben de hayır diyorum, doğru değil, zaten bu da beni rahatsız ediyor. Nişanlımı da rahatsız ediyor; onun gibi doktor olmak istememin bir nedeni de bu. Nişanlımı sevdiğim kadar ona hayranlık duyuyorum, onun insanlık için bir nimet olduğunu düşünüyorum.

Kendime bir nişanlı bulmamın nedenine gelince, Liz'i insanı huzursuz edecek kadar çekici bulmama rağmen, ölünceye kadar bir başka Lale öyküsü yaşamayacağım. Üstelik artık bir Fransız doktor kadına sırlıslıkam âşık ve hayran olduğumu bildiği için, uydurma nişanım sayesinde Liz'le kanal kıyısında yürüyüp amaçlarımızı paylaşılabiliyoruz.

Umutlarımızı ve düşlerimizi değiş tokuş ettikten sonra, anne babalarımızdan, kısmen yabancılığın nasıl bir şey olduğundan bahsediyoruz ve bana Yahudi olup olmadığını soruyor, değilim diyorum.

Yunan'da bir testi şarap içerken bana Komünist olup olmadığını soruyor, ben de yine hayır demektense ciddiyetsiz yolu seçiyor ve Bolşevik mi yoksa Menşevik mi olacağıma karar veremediğimi söyleyip bana tavsiyede bulunmasını rica ediyorum.

Bundan sonra ciddileşiyoruz, daha doğrusu o ciddileşiyor ve Berlin Duvarı'ndan bahsetmeye başlıyoruz. Duvar zihnimde öylesine yer etmiş ki, onunkinde de yer etmiş olabileceğini aklıma bile getirmiyorum.

"Babam, Faşistlerin girmesini önlemek için bir engel, dedi," diyor.

Ben de, "Evet ya," diyorum. "Bu da bir görüş açısı." Sinirleniyor.

"Peki, *sen* ne düşünüyorsun?" diye soruyor.

"Duvar insanların girmesini engellemek için dikilmedi," diyorum. "Bana kalırsa, insanları içeride tutmak için yapıldı."

Buna yine ciddi düşünerek bulduğu, karşılık verilemez bir yanıtla cevap veriyor:

"Babam böyle düşünmüyor Marcel. Faşistler bütün ailesini öldürdü. Bu kadarı babam için yeterli."

* * *

“Zavallı Liz’in günlüğü sana olan hayranlığıyla dolup taşıyor Peter,” diyor Tabitha o merhametli, tatlı tebessümüyle. “Öylesine nazik bir Fransız centilmenisin ki. İngilizcen o kadar iyi ki, Fransız olduğunu bütünüyle unutuyor. Dünyada sadece senin gibi erkekler olsaydı. Parti açısından bakıldığında kaybedilmiş bir davasın, ama hümanistsin, sevginin gerçek anlamını biliyorsun ve biraz gayretle günün birinde ışığı görmeyi mümkün. Nişanlının kahvesine arsenik koymaktan bahsetmiyor, zaten koymak zorunda da değil. Unuttuysan hatırlatayım, senin bir fotoğrafını da çekti. Şunu. Çekmek için babasının Polaroid makinesini ödünç almış.”

Bir küpeşte parçasına yaslanmış, koşu kıyafetimdeyim, bana o poz verdirdi. Bir de doğal durmamı, gülümsemememi söyledi.

“Korkarım dilekçelerinde de yer alıyor. Ek A, falan. Zavallı bir kızın kalbini çalan, sonra da katliama yönlendiren aşağılık Romeo’sun. Neredeyse hakkında şarkı bile var.”

* * *

“Arkadaşız,” diyorum Smiley’ye; bu kez güneşli Hampstead’de elma suyu içerken değil, Ahır’da, üst kattaki şifre makinelerinin arka planda tıkırtıları ve Piyango kızlarının mekanik daktilolarının gürültüleri arasında.

Ona operasyon istihbaratının bütün bilgilerini veriyorum. Annesi ve babasıyla oturuyor. Başka kardeşi yok. Evden pek çıkmıyor. Anneyle baba tartışıyor. Baba Siyonizm’le Komünizm arasında pazarlık ediyor. Sinagoga gitmeyi hiç kaçırmıyor, ama yoldaşların toplantılarını da hiç ihmal etmiyor. Anne kararlı bir dinsiz. Baba Liz’in konfeksiyon işine girmesini istiyor. Anne Liz’in öğretmenlik eğitimi almasını. Ama içimde George’un bütün bunları zaten bildiği duygusu var; yoksa kızı neden seçsin ki?

“İyi de merak ediyorum, Elizabeth *kendisi* için ne istiyor?” diye soruyor.

“Çıkmak istiyor George,” diyorum; niyetlendiğimden daha büyük bir sabırsızlıkla.

“Belirli bir yönde *çıkma* mı? Yoksa sadece çıkmış olmak için mi?”

Onun için en iyisi bir kütüphane olurdu, diyorum. Belki de bir Marksist kütüphanesi. Highgate’teki bir kütüphaneye başvurmuş, ama cevap vermemişler. Mahallesindeki halk kütüphanesinde gönüllü çalışıyor zaten, diye anlatıyorum ona. Bir de hâlâ dil öğrenen göçmen çocuklarına İngilizce öyküler okuyor. Oysa George büyük ihtimalle bunları da biliyor.

“Öyleyse onun için neler yapabileceğimize bir bakalım, öyle değil mi? Fransa sahillerinde gözden kaybolmadan önce biraz daha yanında kalabilsen iyi olur. İçine siniyor mu?”

“Pek denemez.”

George’un da içine sindiği kanısında değilim.

* * *

Beş gün ve iki kanal kıyısı yürüyüşü sonra. Ve yine Ahır’da gece.

“Bunu çekici bulacak mı, bir bak bakalım,” diyor George, üç ayda bir yayımlanan *Paranormal Gazette* adlı bir dergiden yırtılmış bir sayfa uzatarak. “İlaç turlarını attığın sırada bir doktorun bekleme odasındaiken tesadüfen gördün bunu. Maaş felaket, ama bunu dert edineceğini sanmam.”

Bayswater Fiziksel Araştırma Kütüphanesi bir kütüphaneci yardımcısı arıyor. Fotoğraf ve elyazısı özgeçmişinizle Miss Eleanora Crail’e başvurun.

* * *

"Marcel, *oldu* Marcel!" diyor Liz, spor kulübünün kantininde elindeki mektubu sallarken hem gülüp hem ağlayarak. "Oldu işte. Babam kendimden utanmam gerektiğini söylüyor; bu çıldırmış burjuva hurafesi ve kesinlikle Yahudi karşıtı bir şey olmalıymış. Annemse hiç tereddüt etme diyor, merdivenin ilk basamağı olabilir. Ben de kabul ettim. Gelecek ayın ilk pazartesi günü başlıyorum!"

Mektubu masanın üzerine bırakınca sıçrayıp bana sarılıyor ve hayatındaki en iyi arkadaşısı olduğumu söylüyor. Ve bu, Fransa'da beni bekleyen bir kız arkadaşını icat etmemiş olmayı istediğim ilk sefer de değil. Sanırım Liz de icat etmemiş olmamı isterdi.

* * *

Tabitha'nın giderek farkına vardığı gibi, canımı sıkmak için çok fazla şeye gerek yoktu.

"Kısacası kızın gözünü sihirli tozunla boyar boyamaz kaçtın ve arkadaşın Alec'e koşup onun için ne kadar tatlı ve iyi bir Komünist kız bulduğunu anlattın, yapması gereken tek şeyin aynı kaçık kütüphanede iş bulmak olduğunu, göz açıp kapayıncaya kadar kendilerini yatakta bulacaklarını söyledin. Gerçekten böyle mi oldu?"

"Alec'e bir şey anlatmak söz konusu bile değildi. Liz Gold'la Piyango kapsamında temas kurdum. Alec Piyango onaylı değildi. Liz kütüphanedeki işe girince Alec'le aralarında olanların benimle hiç ilgisi yok, zaten haberim de olmadı."

"Öyleyse Smiley'den aldığın, Alec'in alkole, dağılmaya ve ihanete doğru sahte düşüşüyle ilgili emirler tam olarak *neydi*?"

"Arkadaşı kalmak ve olaylar gelişirken doğal olan ne varsa, yapmak. Operasyon ilerledikçe hareketlerimin karşı tarafça en az Alec'inkiler tarafından izleneceğini akılda tutmak."

“O zaman Kontrol’ün Alec’e verdiği talimat genel anlamıyla şöyle bir şey olmalı; yanlışım varsa, düzelt: Amerikalılardan nefret ettiğini biliyoruz Alec, onun için oraya git ve onlardan daha çok nefret et. Bir balık gibi içtiğini biliyoruz, onun için dozu ikiyle çarp. Bir de içkiliyken kavgadan hoşlandığını biliyoruz, onun için kendini tutman gerektiğini düşünme ve hazır başlamışken hızla kötüye git. Aşağı yukarı bunlar mıydı?”

“Alec kendi bildiği yoldan belasını arayacaktı. Bana söylediği sadece bu.”

“Kontrol’ün söylediği mi, demek istiyorsun?”

Sözü nereye getirmek istiyordu? Bir dakika önce gerçeğe dokunacak kadar yaklaşmışken, eli yanacakmış gibi birden uzaklaşarak kime hizmet ediyor?

“Smiley’nin söylediği buydu.”

* * *

Alec’le Circus’un yürüyerek beş dakika uzağında bir bira-hanede birer öğlen içkisi içiyorum. Kontrol adam gibi davranması için son bir fırsat vermiş, zemin katında Bankacılık Bölümü’nde görevlendirip elinin yettiği her şeyi aşırmasını söylemiş ama Alec bana bunu anlatmıyor; bana kalırsa ne kadarını bildiğimden emin değil. Saat iki buçuk ve tam birde buluştuk, zemin katta çalışıyorsan öğle tatilin bir saat ve bahane kabul edilmiyor.

Yarımşar litrelik iki kupadan sonra viskiye başladı ve o âna kadar acı biber sosu döktüğü paket patates cipsi dışında bir şey yemedi. Circus’un bugünlerde ne kadar boktan bir yer olduğundan yüksek sesle şikâyet etti, savaştan tanıdığı bütün o iyi çocuklar nerede diye yakındı ve üst kattakiler için önemli tek şeyin Amerikalıların kışını yalamak olduğunu söyledi.

Bunun ne kadar gerçek Alec, ne kadarı rol icabı bilmediğinden, rol yapıp yapmadığından emin olmadığım ve doğrusunun da bu olduğunu düşündüğümünden sadece dinledim ve pek bir şey söylemedim. Kolumu kavraması için dışarıya çıkmamız ve önümüzde akan trafiğe bakarak kaldırımda dikilmemiz gerekti. Bir an, kolumu yumruk atmak için kavradığını sandım. Oysa kolunu açtı ve olduğunu iddia ettiği İrlandalı duygulu sarhoşlar gibi beni kucaklarken tıraşsız yanaklarından yaşlar boşandı.

“Seni seviyorum, duydun mu Pierrot?”

“Ben de seni seviyorum Alec,” – görev duygusuyla.

Beni itmeden önce de: “Söylesene. Bir bilgi kııntısı. Piyanogo dedikleri neyin nesi?”

“Sadece kullandığımız bir Örtülü kaynağı. Neden sordun?”

“Kafası dumanlıyken Haydon pezevenğinin söylediği bir şey. Örtülü’nün oralarda bir yerde şu harika kaynağı varmış da, neden hiç kimse Ortak Yönetimi operasyona ortak etmiyormuş. Ona ne dedim, biliyor musun?”

“Ne dedin?”

“Örtülü’yü ben yönetiyor olsaydım, dedim, Ortak Yönetim’den biri gelip şu önemli kaynağınız kim diye sorsa... taşaklarına tekme atardım.”

“Bill ne dedi?”

“Siktir git, dedi. Ona başka ne söyledim, biliyor musun?”

“Henüz bilmiyorum.”

“O kız gibi ellerini George’un karısının üzerinden çek.”

* * *

Ahır’da, gecenin geç saati. Hep öyledir. Ahır, kestirilemez dalgalanmalarla gece yaşayan bir evdir. Bir dakika önce

beklemenin sıkıntısından ölüirken, bir dakika sonra ön kapıda ayak sesi ve *Fabrika!* narası duyulur ve elinde Piyango'nun son hazineleriyle Jim Prideaux içeriye girer. Mikrodot veya karbonla gönderilmişlerdir; Jim hepsini yasak topraklardaki ölü posta kutusundan toplamıştır; Piyango tarafından Prag'daki bir aralıkta, bir dakikalık treff sırasında eline sıkıştırılmıştır. Birden elimde telgraflarla merdivenden çıkıyor ya da iniyorum, masamın başına çökmüş yeşil telefonda Whitehall'daki müşterilere haber veriyorum, Piyango kızlarının mekanik daktiloları takırtıya başlamış, Ben'in şifre makinesi de döşeme tahtalarının arasından geçiyor. İzleyen 12 saat boyunca Mundt'un hammaddesini parçalayacak, bir dizi hayali kaynağa –şurada bir çalım muhabere istihbaratı, burada bir telefon ya da mikrofon dinlemesi– dağıtacak, ve karışımı, yüksek makam sahibi güvenilir muhbiri canlı tutabilmek adına çok ender de olsa, hepsi sihirli Piyango adı altında beyni yıkanmış okuyuculara göndereceğiz. Bu gece, fırtınalar arasında sükûnet. George bir kereliğine de olsa, Orta Oda'da yalnız.

"İki gün önce Alec'e tosladım," diye başlıyorum.

"Arkadaşın Alec'le ilişkini soğutman konusunda anlaştık sanıyordum Peter."

"Piyango operasyonu hakkında anlamadığım, ama anlamam gerektiğini düşündüğüm bir şey var," diyerek hazırladığım söyleve girişiyorum.

"Gerektiğini mi? Hangi yetkiyle? Neler işitiyorum Peter?"

"Sadece basit bir soru George."

"Basit sorularla ilgilendiğimizi bilmiyordum."

"Alec'in görevi ne, hepsi bu?"

"Çok iyi bildiğin gibi, yapmakta olduğunu yapmak. Hayatın öfkeli başarısızlıklarından biri olmak. Bir Servis ıskartası. Küskün, kinci, baştan çıkarılabilir, satın alınabilir görünmek."

“İyi ama, ne *amaçla* George? Ne için?”

Sabırsızlığına yenilmek üzere. Cevap vermeye başladı, derin bir soluk alıp baştan giriyor.

“Arkadaşın Alec kanıtlanmış kişilik bozukluklarını bütün görkemiyle gözler önüne sermekle görevlendirildi. Aramızdaki hain ya da hainlerin küçük bir yardımıyla karşı tarafın yetenek avcılarının dikkatini çekmeyi sağlamakla ve bizim için birkaç yanıltıcı madde ekleyip hatırı sayılır gizli istihbarat dağıtıcısını piyasaya sürmekle.”

“Yani, standart bir ikili ajan dezenformasyon işi.”

“Birkaç süslemeyle, evet. Standart bir operasyon.”

“Gerçi misyonunun Mundt’u öldürmek olduğunu sanıyor.”

“İyi ya, hiç de haksız sayılmaz, değil mi?” diye cevap veriyor, hiç gecikmeden, sesinin tonunda en ufak bir değişiklik olmadan.

Yuvarlak gözlüğünün ötesinden öfkeyle bana bakıyor. O âna kadar oturmuş olacağımızı beklerdim, ama hâlâ ayakta-yız ve ben George’dan oldukça uzunum. Ama asıl dikkatimi çeken, sesinde bana Mundt’la yaptığı şeytani anlaşmadan saatler sonra, polisin evindeki buluşmamızı hatırlatan kuruluk-tu.

“Alec Leamas tıpkı senin gibi bir profesyonel Peter, tıpkı benim gibi. Kontrol ona misyonunun dipnotlarını okutmuşsa bu Alec ve hepimiz için daha iyi. Yanlış adım atamaz ve ihanet edemez. Görevi onun beklemediği bir yoldan başarılı olursa, kendini kandırılmış hissetmez. Ondan beklenenleri yerine getirdiğini hisseder.”

“İyi de, Mundt *bizim* George! Bizim sırdan vatandaşımız – Mundt, Piyango!”

“Teşekkür ederim. Hans-Dieter Mundt bu Servis’in bir ajanı. Ve bu Servis’in ajanı olarak ondan kuşkulananlardan,

sadece onu duvara dayayıp işini devralmayı düşünenlerden ne pahasına olursa olsun korunmalı.”

“Peki ya Liz?”

“Elizabeth Gold mu?” Sanki adını unutmuş ya da ben yanlış telaffuz etmişim gibi. “Elizabeth Gold’dan tam ona en doğ al gelen şeyi yapması, gerçeği ve sadece gerçeği söylemesi istenecek. Şimdi artık ihtiyaç duyduğun bütün bilgiye sahip misin?”

“Hayır.”

“Sana gıpta ediyorum.”

Bu sefer gri renkli bir başka sabah, otobüse binerken Dolph Square üzerine ince bir yağmur yağıyor. Aslında Ahır'a vardığımda henüz erken, ama Tabitha çoktan gelmiş beni bekliyor, kapısının önüne bırakıldığını iddia ettiği Özel Bölüm izleme raporlarından bir deste edindiği için kendinden son derecede memnun. Raporların özgün olup olmadığını ve tabii ileride kullanıp kullanamayacağını bilmiyor, ama elinde bunların olduğunu kimseye anlatmamam gerekiyor. Bütün her şey bana Özel Bölüm'de bir arkadaşı bulunduğunu ve elindeki raporların doğru raporlar olduğunu söylüyor.

"Pekâlâ, öyleyse canlı çekimin ilk gününden, buradan başlayalım. Aslında, Özel Bölüm'den köpeklerini Alec'in peşine takmasını kimin *istediği* konusunda tek bir ipucu yok. Sadece Kutu'nun talebi. Sanırım, o günlerde polis jargonunda Circus'a Kutu deniyordu, doğru mu?"

"Doğru."

"Kutu'da kimin Özel Bölüm'den böyle bir talepte bulunabileceği konusunda herhangi bir fikrin var mı?"

"Muhtemelen Ortak."

"Ortak içinde kim?"

"Herhangi biri olabilir. Bland, Alleline, Esterhase. Hatta bizzat Haydon. Ama ortalıkta fazla gözükmemek için bu işi altındakilerden birine verdi herhalde."

“Yani izleme işini Güvenlik Hizmetlerindeki arkadaşların değil de, Özel Bölüm yapacak, öyle mi? Bu alışılmış bir prosedür müdür?”

“Kesinlikle.”

“Çünkü?”

“Çünkü iki Servis birbirinden pek hoşlanmaz.”

“Ve muhteşem polisimiz?”

“Her işe karıştığı için Güvenlik Hizmetlerine bozulurlar, bizi de hayattaki misyonları yasaya karşı gelmek olan bir alay burnu havada nonoş olarak gördüklerinden Circus’u da sevmezler.”

Bu dediğimi, sonra beni düşündü, üzüntülü mavi gözleriyle beni dürüstçe inceledi.

“Bazen kendinden *çok eminsin*. İlk önüne çıkacak insan, senin üstün bilgilere sahip olduğunu sanacak. Peşinden koştığımız tarihi olayların akıntısına kapılmış, kıdemsiz bir memur. Gizleyecek büyük bir sırrı olan biri değil.”

* * *

*Özel Bölüm Komutanı’ndan Kutu’ya. Çok Gizli ve Saklanacak.
Konu: GALAKSİ OPERASYONU.*

Memurlarım konuşlanmadan önce söz konusu çiftin istihdam biçimi, yaşam tarzı ve birlikte yaşama bağlamında bilinen faaliyetleri hakkında ihtiyatlı arka plan araştırmaları gerçekleştirdi.

Her iki taraf da halen polis kaydı olmayan, eksantrik davranış ve görünüşe sahip, 58 yaşındaki bekâr Miss Eleanora Crail tarafından yönetilen özel bir kuruluştaki, Bayswater Psikiyatrik Araştırma Kütüphanesi’nde tam zamanlı olarak çalışıyor. Miss Crail memurlarımdan biriyle konuştuğunu bilmeden, söz konusu çiftle ilgili aşağıdaki arka plan bilgilerini kendi isteğiyle paylaştı.

“Sevgili Lizzie” olarak bahsettiği VENÜS son altı aydan bu yana yardımcı kütüphaneci göreviyle tam zamanlı çalışıyor ve Miss Crail’in gözünde hiçbir şaibesi olmayan, dakik, saygılı, akıllı, alışkanlıkları temiz, elyazısı düzgün, hızlı ve bilinçli bir öğrenci, “sınıfına göre, konuşması düzgün” biri. Saklamaya çalışmadığı Komünist görüşlerine “Kütüphanesine getirmedikçe” hiçbir itirazı yok.

“Edepsiz Mr. L” olarak adlandırdığı MARS ise kütüphanenin yeniden yapılandırılmasını beklerken ikinci kütüphaneci olarak yanında çalışıyor ve ona göre “hiç de tatminkâr değil”. Davranışlarıyla ilgili olarak Bayswater İş ve İşçi Bulma Kurumu’na iki kez şikâyetle bulunmuş, ama bir sonuç alamamış. Ondan öğle tatillerini aşan ve sık sık “alkollü içecek kokan”, savruk ve kaba biri diye bahsediyor. Azarlandığında yoğun bir İrlanda aksanı benimsemesinden hiç hoşlanmıyor ve sevgili Lizzie (Venüs) yalvarmamış olsa, birinci haftanın sonunda adamın işine son vereceğini, ancak yaş ve görünüş farkına rağmen ikisinin arasında Miss Crail’in gözünde çoktan kısıtsız bir ilişkiye dönmüş olması muhtemel, karşılıklı ve “sağlıksız” bir sempati olduğunu söylüyor. Yoksa tanıştıktan sadece iki hafta sonra neden sabahları işe aynı anda gelsinler ayrıca birbirlerine kitap verdikleri için de değilse, neden ele ele tutuşmuşken görünsünler?

Memurum Mars’ın daha önce ne gibi bir iş geçmişinden bahsettiğini öylesine sorunca, Miss Crail Kurum’un bildirdiğine göre “bir bankada bir çeşit önemsiz görevde çalıştığını,” bankaların bugün geldikleri duruma bakınca, buna hiç şaşmamak gerektiğini söyledi.

İzleme

Memurlarım ilk izleme günü olarak ayın ikinci cumasını seçti: Bu, Britanya Komünist Partisi Goldhawk Road Şubesi’nin Goldhawk Road’da, Oddfellows Salonu’nda sol görüşlü bütün akımlar için Açık Gün etkinliğini gerçekleştirdiği gündü ve Venüs de Bayswater’a taşınması nedeniyle

Parti üyeliğini Cable Street'ten Goldhawk Road'a nakletmişti. Düzenli katılımcılar, Sosyalist İşçilerin Partisi-Militan'ın üyelerini, Nükleer Silahsızlanma Kampanyası'nı, artı tuvaletlere kapak niyetiyle Bölümünden biri erkek biri kadın iki sivil memurumu kapsıyordu.

Hedef çift kütüphaneden saat 17.30'da ayrılarak Bayswater Street'te, Queen's Arms barında mola verdi, Mars büyük bir viski, Venüs de bir Babycham içtikten sonra Oddfellows Salonu'na beklendiği gibi 19.12'de vardı. Etkinliğin teması "Ne Pahasına Barış?" idi ve 508 kişiyi barındırabilecek salonda çeşitli ten renklerinden ve hayatın farklı kesimlerinden yaklaşık 130 kişi bulunuyordu. Mars ve Venüs arka bölümde, çıkışa yakın bir yerde yan yana oturdu, yoldaşları arasında popüler olan Venüs tebessümler ve baş selamlarıyla karşılandı.

Sözlerini bitirir bitirmez salondan ayrılan Komünist eylemci ve gazeteci R. Palme Dutt'ın kısa bir açılış konuşmasının ardından, kürsüye gelen önemsiz konuşmacıların sonuncusu, Bayswater Road'daki Lownes Bakkaliyesi'nin sözde Troçkist sahibi, şiddete teşvik, kavgaya ve kamu huzurunu bozmaya yönelik benzer girişimleri nedeniyle polisçe iyi tanınan Bert Arthur Lownes idi.

Mars, Lownes mikrofona gelene kadar sıkılmış ve bıkmış gibi davranıyor, esniyor, içi geçiyor ve arada bir de içeriği meçhul mataradan bir şeyler içiyordu. Ancak Lownes'in buyurgan konuşmasıyla uykusundan uyandı ve toplantıyı yöneten, aynı zamanda da Goldhawk Road Şubesi veznedarı Bill Flint'in dikkatini çekmek için beklenmedik bir şekilde elini kaldırdı, Flint de Mars'ı Açık Gün kurallarına uygun olarak adını söyleyip konuşmacıya soru sormaya davet etti. Memurlarımın toplantı sırasında ve sonrasında aldıkları notlar birbirinin aynı olup aşağıdaki gibidir:

Mars [İrlanda aksanı. Adını söylüyor]: Kütüphaneci. Size bir sorum var Yoldaş. Sovyet tehdidine karşı dışlerimize kadar silahlanmaktan vazgeçmemiz gerektiğini, çünkü Sovyetlerin

hiç kimseyi tehdit etmediğini söylüyorsunuz. Doğru mu? Şimdi silahlanma yarışından ayrılın ve parayı biraya harcayın. Öyle mi?

[Kahkahalar.]

Lownes: Bu, şimdiye kadar duyduğum en büyük basitleştirme Yoldaş. Ama tamam. Madem böyle ifade etmek istiyorsunuz. Evet.

Mars: Oysa size göre asıl kaygı duyulması gereken gerçek düşman, Amerika. Amerikan emperyalizmi. Amerikan saldırısı. Yoksa bu da yaptığım başka bir aşırı basitleştirme mi?

Lownes: Sorunuz neydi Yoldaş?

Mars: Bakın, sorum şu Yoldaş. Korktuğumuz o çocuklar onlar olduğuna göre, *Amerikan tehdidine* karşı dişlerimize kadar silahlanmamız gerekmez mi?

Lownes'ın yanıtı kahkahalar, öfkeli alaylar, ısıklar ve dağınık alkışlar nedeniyle işitilemedi. Mars ve Venüs arka kapıdan çıkıyor. Kaldırımında, bir süre hareketli bir tartışma yapıyor gibiler. Ancak anlaşmazlıkları uzun sürmüyor ve kol kola girip otobüs durağına giderken, sadece öpüşmek için duruyorlar.

Ek

İki memurum notlarını karşılaştırırken, ikisinin de iyi giyimli, 30 yaşlarında, orta boylu, dalgalı kumral saçlı ve kadınsı bir adamın hedef çiftin hemen ardından toplantıdan ayrıldığını, peşlerinden otobüs durağına gittiğini, aynı otobüse bindiğini, Mars sigara içmek istediğinden ikili üst kata çıkarırken alt katta kaldığını belirlediği görüldü. Çift ayaklandığında, söz konusu kişi de ayaklanmış, onları oturdukları binaya kadar izleyip üçüncü katta ışık yanmasını bekledikten sonra zaman geçirmeden bir telefon kulübesine girmiş. Memurlarım yan hedefleri izleme konusunda talimat almadıklarından, söz konusu kişinin kimliğini belirlemek ya da adresini bulmak için herhangi bir girişimde bulunulmadı.

"Kısacası, büyük plan işliyor. Orman yaratıkları senin kösteğe vurulmuş keçini koklamaya başlıyor. Kadınsı görünüşlü, 30 yaşlarında ve iyi giyimli beyefendinin ortaya çıkmasıyla birlikte. Evet?"

"Benim keçim değil. Kontrol'ün."

"Smiley'nin değil mi yani?"

"İş gelip Alec'i karşı tarafa sızdırmaya dayandığında, Smiley Kontrol'ün arkasında, ikinci plandaydı."

"İstediği de buydu, değil mi?"

"Öyle anlaşıyor."

Yeni bir Tabitha algılıyorum. Ya da tırnaklarını gösteren, gerçek Tabitha'yı.

"Bu raporu daha önce görmüş müydün?"

"Duymuştum. Özünü."

"Burada, bu evde mi? Piyango onaylı arkadaşlarıyla birlikte?"

"Evet."

"Öyleyse, genel anlamda büyük bir sevinç. Yaşasın, zokayı yuttular."

"Aşağı yukarı."

"Pek emin görünmüyorsun. Bu operasyon şahsen mide-ni bulandırmıyor muydu? Bu işten sıyrılmak isteyip de nasıl sıyrılacakını bilemeden?"

"Doğru yoldaydık. Operasyon tasarlandığı gibi yürüyordu. Neden rahatsızlık duyayım ki?"

Bu iddiayı sorgulayacak gibi oldu, ardından fikrini değiştirdi.

Önüme başka bir rapor iterken, "İşte buna *bayılıyorum*," dedi.

Özel Bölüm Komutanı'ndan Kutu'ya. Çok Gizli ve Saklanacak.

Konu: GALAKSİ OPERASYONU. RAPOR No. 6.

Bayswater Road'da kooperatif usulü işletilen LOWNES Bakkalıyesi'nin sahibi Bert Arthur Lownes'a 21 Nisan 1962 günü saat 17.45'te nedensiz saldırı.

Aşağıdaki bilgiler konunun anlaşılmalı sonuçlanması nedeniyle mahkemeye davet edilmemiş tanıklardan, gayriresmi olarak derlenmiştir.

Olaydan önceki hafta boyunca, Mars'ın Venüs adına açılmış olup kullanma hakkına sahip olduğu aylık tasarruf hesabından alışveriş yapmak bahanesiyle günün en olmayacak saatlerinde içkili bir durumda Lownes'ın dükkânına uğramayı alışkanlık haline getirdiği, aslında Lownes ile yüksek ve kışkırtıcı bir İrlanda şivesiyle tartışma aradığı anlaşılmaktadır. Söz konusu gün, görevli memurum Mars'ın sepetini viski de dahil, 45 sterlin tutacak kadar çok malzemeyle doldurduğunu görmüştür. Söz konusu alışverişin nakit mi ödeneceği yoksa Venüs'ün hesabına mı kaydedileceği sorulduğunda, Mars alıntıladığım gibi, "Kredi tabii, salak herif, sen ne halt sanmıştın?" benzeri bir cevap vermiş, dahası, açlıktan ölen kitlelerin daimi bir üyesi olarak, dünya zenginliklerinden adil payını almaya hakkı olduğuna yönelik ifadelerde bulunmuştur. Lownes'ın Venüs'ün hesabının dolduğu ve daha fazla kredi kullanamayacağı uyarısına aldırmayarak, fiyatı ödenmemiş malzemeyle ağzına kadar dolu sepetini önünde tutarak çıkışa yönelmiştir. Adı geçen Lownes bu noktada tezgâhın arkasından çıkmış ve sert bir dille sepeti derhal bırakmasını ve dükkânı terk etmesini söylemiştir. Mars sepeti bırakmadığı gibi, Lownes'ın karnına ve kasıklarına bir dizi yumruk atmış, en sonunda da dirseğiyle sağ yanağına vurmuştur.

Diğer müşteriler bağırır ve Lownes 999'u çevirirken Mars kaçmaya yeltenmemekle birlikte pişmanlık da göstermemiş, talihsiz kurbanına hakaretler yağdırmayı sürdürmüştür.

Genç memurlarımdan birisi olay yerinde bulunmadığı için mutlu olduğunu, aksi halde maskesini bir tarafa bırakıp müdahale etmek zorunda kalacağını belirtmektedir. Dahası, saldırganla tek başına başa çıkabileceğinden de kuşkuludur.

Sonunda, üniformalı polis olay yerine hızla intikal etmiş, saldırgan tutuklanmaya direnmemiştir.

* * *

“Sorum şöyle: Şahsen, Alec’in zavallı Mr. Lownes’ı döveceğini önceden biliyor muydun?”

“İlke olarak.”

“Bu da ne demek oluyor?”

“Alec’in son köprüyü de yakacağı bir an bekliyorlardı. Hapisten çıkacak, bir umarı olmayacak, geri dönüş yolu da kapanacaktı.”

“Bekliyorlardı dediğin, Kontrol ve Smiley idi, değil mi?”

“Evet.”

“Ama sen değil. Bu senin pişirdiğin, üstlerine ve amirlerine sunduğun parlak fikrin değil miydi?”

“Değildi.”

“Beni kaygılandırıran, Alec’i şahsen bu işe bulaştırmış olman, anlıyor musun? En azından, karşı taraf bunu iddia edecek. Zavallı, yıkılmış arkadaşını daha derin günah çukurlarına ittiğini söyleyecek. Oysa öyle bir şey yapmadın. Yapmamış olman, rahatlatıcı. Aynı şey, Alec’in Circus’un Bankacılık Bölümü’nden yürüttüğü para için de geçerli. Bunu ona öteki altı kişi söylemişti, sen değil, doğru mu?”

“Bana kalırsa, Kontrol.”

“Güzel. Kısacası, Alec üstlerinin emriyle belasını arıyordu, sen onun kötülük meleği değil, arkadaşydın. Alec de bunun farkındaydı, muhtemelen. Evet?”

“Bence de öyle. Evet.”

“Pekâlâ, Alec senin Piyango onaylı olduğunu da biliyor muydu?”

“Tabii ki bilmiyordu! Nasıl bilsin? Piyango hakkında *hiçbir şey* bilmiyordu!”

“Evet, tabii, kızmandan korkuyordum. Sen bu korkunçluğa bir göz atarken, sakıncası yoksa ben de gidip ev ödevlerime biraz daha bakayım. İngilizce çevirisi berbat. Ama dediklerine göre, orijinal metin de öyleymiş. İnsanın Özel Şube’nin kelimelerle büyüsunü mumla arayası geliyor.”

BUGÜNE KADAR AÇIKLANMAMIŞ, 2050 YILINA KADAR AÇIKLANMAYACAK DAMGALI STASİ DOSYALARINDAN ALINTILAR. SEGROVE, LOVE & BARNABAS MÜŞAVİR AVUKATLIK BÜROSU, LONDRA W.C. TARAFINDAN YEMİNLİ ÇEVİRMENLİK ŞİRKETİ ZARA N. POTTER AND ASSOCIATES’E ISMARLANMIŞ ALINTI VE ÇEVİRİ.

Kapı arkasından kapanırken, kendimi mantıksız bir öfkenin pençesinde buldum. Kahretsin, nereye gidiyordu ki? Beni neden böylesine terk etmişti? Kaledeki dostlarına soluk soluğa rapor vermeye mi? Oynadığı oyun bu mu? Ona bir tomar Özel Şube raporu uzatıp *bak bakalım boyu uyacak mı?* diye mi soruyorlar? Oysa böyle olmuyordu. Olmadığını biliyordum. Tabitha her davalının koruyucu meleği idi. Yumuşak ve üzgün gözleri Bunny ve Laura’nın gördüklerinden bir manzara ötesini görüyordu. Bunu da biliyordum.

* * *

Alec kirli pencereye yaslanmış, dışarıya bakıyor. Ben odadaki tek koltukta oturuyorum. Paddington’da saatliğine oda

kiralayan bir otelin üst katındaki yatak odalarından birindeyiz. Bu sabah beni Marylebone'da, sıradan vatandaşlara ayrılmış ve rehberle kaydedilmiş bir numaradan aradı: "Saat altıda, Duchess'ta buluşalım." Duchess of Albany, eskiden sık sık takıldığı yerlerden. Bezgin ve gergin gözleri kan çanağı. Elindeki bardak sarsılıyor. Duraklamalar arasında ısırır gibi kısa, kindar cümleler.

"Şu kız," diyor. "Kahrolası Komünist. Pek suçlayamam. Nereden geldiğini bilince. Hem artık kim kimi ne için suçluyor ki?"

Bekle. Bir şey sorma. Ne istediğini o söylesin.

"Kontrol'e söyledim. Kızı bu işe karıştıрма. Yaşlı pezevenge güvenemiyorum. Neler çevirdiğini hiç bilemezsin. Kendi mi yapıyor, merak edersin." Aşağıdaki sokağı uzun uzadıya temaşa. Benim anlayışlı sessizliğim devam ediyor. "Her neyse, George ne cehennemde saklanıyor?" – beni suçlar gibi dönerek. "Geçen akşam Kontrol'le Bywater Street'te bir treff yaptık. George görünmedi."

"George bu aralarda sık sık Berlin yapıyor," diye yalan söyleyip bekliyorum.

Alec Kontrol'ün ukalaca anırtısını taklit etmeye karar vermiş:

"Beni Mundt'tan kurtarmanı istiyorum Alec. Dünyayı yaşamak için daha iyi bir yer yapmanı. Becerebilecek durumda mısın dostum? Tabii becerebilecek durumdayım. Pezevenk Riemeck'i öldürdü, tamam mı? Şebekemin yarısını yok etti. Bir ya da iki yıl oluyor, George'da da talihini denedi. Buna izin veremeyiz, değil mi Pierrot?"

"Hayır," diye içtenlikle onaylıyorum. "Veremeyiz."

Sesimde bir falso mu yakaladı? Viskisinden bir yudum alıyor ve gözlerini bana diyor.

"Onunla tesadüfen tanışmış olamazsınız, değil mi Pierrot?"

"Kiminle?"

"Kız arkadaşım. Kimden bahsettiğimi pekâlâ biliyorsun."

“Onunla nasıl tanışayım ki Alec? Neler saçmalıyorsun? Aman Tanrım.”

Sonunda başını çeviriyor. “Birisiyle tanışmış, bir erkekle. Biraz senin gibi biri. Hepsi bu.”

Başımı şaşkınlıkla sallıyorum, omuz silkip gülümsüyorum. Alec yeniden temaşasına dönüyor, kaldırıma, yağmurun altında koşuşturan yayalara bakıyor.

* * *

KONU: BRİTANYALI FAŞİST İSTİHBARAT AJANLARI TARAFINDAN YOLDAŞ MUNDT'A YÖNELTİLEN SAHTE SUÇLAMALAR. H-D. MUNDT'UN HALK MAHKEMESİNCE TÜMÜYLE, EKSİKSİZ VE KOŞULSUZ AKLANMASI. KAÇMAYA ÇALIŞAN EMPERYALİST CASUSLARIN ORTADAN KALDIRILMASI. SED PREZİDYUMUNA SUNULDU. 28 EKİM 1962.

Hans-Dieter Mundt'u yargılamak için toplanan Özel Mahkeme için komedi deniyorsa, duruşma hakkında hazırlanan resmi rapor çok daha beterd. Girişi bizzat Mundt tarafından yazılmış olabilirdi. Belki de o yazmıştı.

İğrenç ve aşağılık karşı devrimci provokatör Leamas yozlaşmış ve ayyaş bir burjuva oportünisti olduğu bilinen, para tutkusu ve gelişme nefretiyle dolu yalancı ve zampara bir katildi.

Bu uğursuz hainin sahte ifadesini derleyen sadık Stasi yetkilileri bunları iyi niyetle yaptıklarından, onları bu yılını Faşist emperyalizm güçleriyle mücadeleye adanmışların merkezine sokmakla suçlamak mümkün değildir.

Duruşma Sosyalist adalet için bir zafer ve kapitalist casuslarla provokatörlerinin entrikalarına karşı her zamankinden daha uyanık olma yönünde bir çağrı oldu.

Adının Elizabeth Gold olduğunu söyleyen kadın Britanya Gizli Servisi'nce beyni yıkanmış, kendinden yaşlı sevgilisi tarafından sersemleştirilmiş ve bir Batı entrikasının içine çekilmiş İsrail yanlısı görüşlere sahip politika açısından safdil bir kişidir.

Sahtekâr Leamas bütün suçlarını itiraf ettikten sonra bile Gold adlı bu kadın ona kaçışında haince yardım etmiş ve iki yüzlülüğünün bedelini bütünüyle ödemiştir.

Kadın kaçmaya çalışırken onu gözünü kırpmadan vuran korkusuz Demokratik Sosyalizm muhafızına da tebrikler.

* * *

"Pekâlâ, Peter. O korkunç düzmece mahkemenin basit İngilizceyle hızlı bir tekrarı. Buna hazır mıyız?"

"Her türlüüne."

Oysa sesi canlı ve amaca yönelikti, masanın karşısına bir Halk Komiseri gibi ağır ağır oturuyordu.

"Alec, Fiedler'ın başlıca tanığı olarak ve Mundt'u pisliğe boğmak için hazırlanmış eksiksiz bir planla duruşma salonuna giriyor. Tamam mı? Fiedler mahkemeye Mundt'un kapısına kadar giden sahte para iziyle ilgili her şeyi anlatıyor. Tamam mı? Mundt'un sahte bir diplomat olarak İngiltere'de geçirdiği zamanı sayıp döküyor; Fiedler'a göre gerici emperyalizm güçleri, başka bir ifadeyle Circus tarafından seçilip döndürülmesi de bu sırada. Ardından, Mundt'un Batılı efendilerine 30 gümüş metelik karşılığında sattığı iddia edilen tüm sarsıcı devlet sırlarının listesi geliyor ve bütün bunlar mahkeme heyetini çok etkiliyor. *Ne zamana kadar?*"

O tatlı tebessüm çoktan kayboldu.

İstemeye istemeye, "Sanırım, Liz'e kadar," diyorum.

“Gerçekten de Liz’e kadar. Zavallı Liz çıkageliyor ve her şeyden habersiz olduğundan sevgili Alec’inin o âna kadar mahkemeye söylediği ne varsa, tepe taklak ediveriyor. Böyle yapacağını biliyor muydun?”

“Tabii bilmiyordum! Nasıl bileyim istiyorsun?”

“Tabii ya, nereden bilecektin? Pekâlâ Liz’i *ve* sevgili Alec’ini neyin *batırdığını* fark etmiş olabilir misin? George Smiley’nin adını telaffuz ettiği an. O kesin masumluğuyla mahkemeye *George Smiley* adlı birinin yanında daha genç biriyle Alec’in gizemli kayboluşundan kısa süre sonra çıkageldiğini, Alec’inin harika bir iş yapmakta olduğunu –*ülkesi* için imasıyla– ve her şeyin harika olacağını *söylediğini* anlattığı an. Daha sonra senin George unutmamasını sağlamak için *kartvizitini* bırakıyor. Oysa *Smiley* insanın hatırlamakta zorlanmayacağı, üstelik Stasi’nin çok iyi tanıdığı bir isim. George gibi malın gözü yaşlı bir tilkinin yapmayacağı acemice *bir şey*, sence de öyle değil mi?”

George’un bile bazen tökezleyebileceği anlamında bir şeyler söylüyorum.

“Yanında taşıdığı o daha genç adam tesadüfen sen olmanızın?”

“Hayır, değildim! Nasıl olabilirdim? Ben *Marcel* idim, yoksa unuttun mu?”

“Kimdi, öyleyse?”

“Jim muhtemelen. Prideaux. Öbür taraftan gelmişti.”

“Öbür taraf?”

“Ortak’tan Örtülü’ye.”

“Piyango onaylı mıydı peki?”

“Sanırım.”

“Sadece sanır mısınız?”

“Onaylıydı.”

“Öyleyse iznin varsa, bana şunu anlat. Alec Leamas ne pahasına olursa olsun Mundt’un hesabını görmek göreviyle

gönderildiğinde, Circus'a bu harika Piyango malzemesini sağlayan *anonim kaynağın* kim olduğunu düşünüyordu?"

"Hiçbir fikrim yok. Bunu onunla hiç konuşmadım. Muhtemelen Kontrol konuşmuştur. Bilmiyorum."

"Daha basit olacaksa, başka bir şekilde ifade edeyim. Her şeyi hesaba katınca, çıkarım yoluyla, bir eleme sürecinden geçirerek ve bazı yarım imalara dayanarak, Alec'in o ölümcül yolculuğa çıkarken, dumanlı kafasıyla koruması gereken yaşamsal kaynağın Josef Fiedler olduğunu, bu yüzden de o iğrenç Hans-Dieter Mundt'u ortadan kaldırması gerektiğini düşündüğünü ileri sürmek makul olabilir mi?"

Sesimin yükseldiğini işittim, ama durduramadım:

"Alec'in ne düşündüğünü ya da düşünmediğini nereden bileyim istiyorsun? Alec *saha çalışanıydı*. Saha çalışanıysan köşeleri yuvarlamaya çalışmazsın. Soğuk Savaş'tan bahsediyoruz. Yapman gereken bir işin var. O işi yaparsın!"

Alec'ten mi bahsediyordum? Yoksa kendimden mi?

"Öyleyse bu küçük bilmeceyi çözmeme yardım et. Sen, P. Guillam, Piyango onaylıydın. Tamam mı? Bir avuç onaylıdan biri. Devam edebilir miyim? Edebilirim. Alec'in öyle *onaylı* olmadığı açık. Piyango kod adıyla anılan Doğu Alman bir süper kaynak ya da bir dizi kaynak olduğunu biliyor. Onun ya da onların Örtülü hesabına çalıştırıldığının da farkında. Oysa şu an içinde oturduğumuz bu yer ya da burada neler döndüğü konusunda hiçbir fikri yoktu. Doğru mu?"

"Sanırım."

"Ve başlangıçtan beri nakaratında tekrarladığın gibi, Piyango onaylı *olmaması* da son derecede önemliydi."

"Ee?" Ölü kadar bitkin sesimle.

"Ee'si, *sen* Piyango onaylıysan ve Alec Leamas Piyango onaylı *değilse*, Alec'in bilmeyip de *senin* bildiğin neydi? Yoksa burada susma hakkımızı mı kullanıyoruz? Tavsiye etmem.

Hele üzerine atılmaya hazırlanan Bütün Partiler Grubu varken. Ya da jüri huzurunda.”

* * *

Alec’in yaşadıkları şunlardı, diye düşünüyorum: Umut-suz bir davayı savunup elinde parçalanıp gitmesini izlemek; tek istisna, kimsenin ileri yaş dışında ölüyor olmaması. Asla ihanet etmeyeceğime söz verdiğim çürük bir yalanla hayata tutunmaya çalışıyorum. Ama Tabitha’nın hiç insafı yok:

“Pekâlâ, senin *duyguların*. Değişiklik olsun diye onlardan biraz bahsedelim mi? Hep gerçeklerden çok daha aydınlatıcı, demişimdir. Sen, zavallı Liz’in birden ayağa kalkıp Alec’in bütün o harika çalışmasını çöpe attığını işitince, sen ne *hissettin*? Hazır işe girişmişken, zavallı Fiedler’ı da çöpe attığını?”

“İşitmedim.”

“Anlamadım?”

“Hiç kimse telefonu açıp, *mahkemeye* ilgili en son haberleri işittiniz mi, demedi. İlk gördüğümüz bir Doğu Alman son dakika haberi idi. Hainin maskesi düştü. Bu, emekleri boşa giden Fiedler idi. Üst düzey güvenlik yetkilisi bütünüyle temize çıktı. Bu da Mundt olmalıydı. Ardından iki tutuklunun dramatik kaçıışı, onları yakalamak için düzenlenen ülke çapında insan avı geldi. Ondan sonra da...”

“Duvarda ateş, sanıyorum.”

“George oradaydı. George gördü. Ben görmedim.”

“Peki, tekrar soruyorum, senin *duyguların*? Burada, tam bu odada oturur ya da şurada dikilir, odayı arşınlar veya ne yapıyorsan onu yaparken korkunç haberler bölük pörçük ak-maya başlayınca? Şimdi *şuna* kulak verin, şimdi de *bunu* dinleyin? Hiç durmadan.”

“Ne yaptığımı sanıyorsun? Şampanya patlattığımı mı?” Kendimi toparlarken, bir duraklama. “Aman Tanrım, diye

düşündüm, zavallı kız. İşe bulaşmış. Sığınmacı aile. Alec'e sırlıslıkam âşık. Kimseye zarar vermek istememiş. Yapılacak ne korkunç bir şey."

"Yapılacak, mı dedin? Mahkemenin karşısına çıkmaya *niyetliydi* mi demek istiyordun? Nazi'yi kurtarıp Yahudi'yi öldürmeye mi *niyetlendi*? Bu hiç de Liz'e uyacak bir niyet değil. Böyle davranmasını ona kim söylemiş olabilir?"

"Söyleyen hiç kimse yok!"

"Zavallı kız mahkemeye neden çıkarıldığını bile bilmiyordu. Güneşli Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde bir yoldaş toplantısına davet edilmişken, birden kendini düzmece bir mahkemede sevgilisi aleyhine tanıklık ederken buluyor. Bunu işittiğinde ne *hissettin*? Şahsen, sen. Ardından her ikisinin Duvar dibinde biçildiklerini duyup... Denilene göre, kaçarken vurulmuş. İstirap olmalı. Çok derin ıstırap, değil mi?"

"Tabii."

"Hepiniz için mi?"

"Hepimiz."

"Kontrol de?"

"Korkarım, Kontrol'ün duyguları konusunda uzman değilim."

Yüzündeki o üzüntülü tebessüm. Geri gelmiş.

"Peki ya George Amcan?"

"Ne olmuş?"

"O nasıl karşıladı?"

"Bilmiyorum."

"Neden bilmiyorsun?" – Keskince.

"Kayboldu. Alıp başını Cornwall'a kaçtı."

"Neden?"

"Sanırım, yürümek için. Oraya gider."

"Ne süreyle?"

"Birkaç gün. Belki bir hafta."

“Peki geri döndüğünde. Değişmiş biri miydi?”

“George değişmez. Sadece kendine hâkimiyeti geri gelir.”

“Geldi mi peki?”

“Bu konuya girmedim.”

Söylediklerimi düşündü, konudan ayrılmakta gönülsüz görünüyordu. Biraz daha düşündükten sonra, “*Herhangi bir zafer kırıntısı da mı yok?*” diye soruyor. “*Öbür cephede? Operasyon cephesinde –yani hiçbir yerde– işte, bunun yan ha-sarları da var, trajik ve korkunç bir şey, yine de görev yerine getirilmiş cinsinden bir şey. Böylesi bir şey yok, öyle mi? Bile-bildiğimiz kadarıyla?*”

Hiçbir şey değişmedi. Ne yumuşak sesi ne de kaymaklı te-bessümü. Davranışları, mümkünse, daha öncekinden de cana yakın.

“Benim sana sormak istediğim şu: Mundt’un savunma-sından zaferle çıkmasının söylendiği gibi bir çuvallama *değil*, aslında büyük ölçekli ve kılık değiştirmiş bir istihbarat başa-rısı olduğunu ne zaman anladın? Ve Liz Gold’un bunun ger-çekleşmesini sağlayacak katalizör olduğunu? Bütün bunlar senin savunman için, anlıyorsun ya? Niyetin, önceden biliyor olup olmaman, suç ortaklığıyla ilgili. Bunlardan herhangi biri ayakta kalmaya ya da devrilmene neden olabilir.”

Ölülere layık bir sessizlik. Tabitha’nın sıradan sorgulama sesiyle dağılıyor.

“Dün akşam rüyamda ne gördüm, biliyor musun?”

“Nereden bileyim?”

“Gerekli özeni gösteriyor, Smiley’nin sana yazdırdığı ama dağıtmamaya karar verdiği o sonu gelmez rapor taslağı ba-tağında ilerliyordum. O zaman Circus’un iç güvenlik kolu-nun gizli üyesi çıkan o İsviçreli kuşbilimciyi merak etmeye koyuldum ve kendi kendime, Smiley *neden* raporunun dağı-tılmasını istememiş olabilir diye düşündüm. Onun için biraz

daha gerekli özeni gösterdim ve burnumu sokmama izin verilen yerlere sokup kokladım ve inan bana o dönemde Kamp 4'ün korunmasını sorgulayan birileriyle ilgili tek bir bilgiye rastlayamadım. Kamp 4'ün güvenlikçilerini yumruklayan çok hevesli gizli ajan hakkında da kesinlikle hiçbir şey yoktu. O zaman geri kalanları birleştirmek hiç de güç olmadı. Lale için ölüm raporu yok. Tamam, zavallı kadının ülkeye resmen ayak basmadığını biliyoruz, ama normal olarak birçok doktor sahte bir ölüm raporuna adlarını koymaktan hoşlanmaz, Circus doktorları bile."

Gözlerimi uzaklara diktim ve delirdiğini düşünüyormuş gibi görünmeye çalıştım.

"Onun için, ben olanları şöyle okuyorum: Mundt Lale'yi öldürmeye gönderildi. Kadını öldürdü, ama Tanrı ondan yana değildi ve yakalandı. George adama askıntı oldu. Bizim adımıza casusluk yap, yoksa... Beriki kabul etti. Sevimli istihbarat bereketi birden tehlikeye girdi. Fiedler adamı kolluyor gibi. Sahneye iğrenç planıyla Kontrol giriyor. George bu plandan hoşlanmamış olabilir, ama George için görev her şeyin önünde. Kimse Liz'le Alec'in vurulacağını tahmin etmedi. Bu, Mundt'un harika fikri olmalı: Kuryeleri vur ve güzel bir gece uykusu çek. Bunu ufkun öbür tarafından Kontrol bile sezemezdi. Senin George bir daha casusluk yapmamaya ant içerek doğruca emekliye ayrıldı. Bunun için onu seviyoruz ama hiç sebat etmedi. Geri dönmesi ve Bill Haydon'ı yakalaması gerekti, bunu da harika bir şekilde başardı, Tanrı onu kutsasın. Ve bütün yol boyunca onun yanında olmanı ancak alkışlayabiliriz."

Aklıma bir şey gelmediğinden, hiçbir şey söylemedim.

"Ve zaten kocaman olan yaraya tuz basmak olacak, mahkeme işini bitirir bitirmez Hans-Dieter Mundt bir güç konferansı için çağrıldığı Moskova'dan bir daha hiç dönmedi.

Böylelikle Merkez’de burnunu tel örgülerin altından sokup, Circus’taki hainin kim olduğunu anlatacağı umuduna da elveda demek kaldı. Anlaşılan, Bill Haydon Moskova Merkez’e Mundt’tan önce ulaştı. Şimdi *senin* hakkında biraz daha konuşabilir miyiz?”

Onu durduramayacağıma göre, neden denemeli?

“Savunmamda Piyango’nun tüm zamanların çuvallaması değil de, en üst düzey istihbaratta son derecede üretken, inanılmayacak kadar şeytani derecede akıllı bir girişim olduğunu ve ancak son anda raydan çıktığını söylememe izin verseler, bütün Particilerin sırtlarının üzerine devrilip patilerini havaya kaldıracaklarından eminim. Liz’le Alec mi? Trajik, tamam, ama o koşullarda çoğunluğun iyiliği için kabul edilebilir birer kayıp. Kazanır mıyım? Kazanmam. Aman Tanrım! Sadece bir öneri. Çünkü seni başka türlü hiç savunamam. Aslına bakarsan, savunamayacağımdan eminim.”

Eşyasını toplamaya girişti: gözlük, hırka, kâğıt mendiller, Özel Bölüm raporları, Stasi raporları.

“Bir şey mi dedin canım?”

Dedim mi? Hiçbirimiz emin değiliz. Toparlanmaya ara verdi. Evrak çantası dizlerinin üzerinde açık, konuşmamı bekliyor. İkinci parmakta sonsuzluk yüzüğü. Şimdiye kadar fark etmem tuhaf. Kocasını kimdi, diye merak ediyorum. Ölmüş olmalı.

“Buraya bak.”

“Hâlâ bakıyorum canım.”

“Saçma varsayımını bir an için kabul edecek olursak—”

“Şeytani derecede akıllı operasyonun işe yaradığı mı?”

“Kabul etsek, *varsayım olarak*, yoksa kesinlikle etmiyorum – sen bana bunu destekleyecek belgeli kanıtların gün ışığına çıkması gibi imkânsız bir durumda—”

“Çıkmayacağını ikimiz de biliyoruz, ama eğer çıkacak olursa, döküm demir olması gerekir—”

“Sen bana böylesi olanaksız bir ihtimalde iddiaların – suçlamanın – davanın – kim olursa olsun bana, bulunabilirse George’a, hatta Servis’e karşı açılabilircek bütün her şeyin – ortadan kalkacağını mı söylüyorsun?”

“Sen bana kanıtı bul, ben sana yargıcı bulayım. Biz burada konuşurken akbabalar toplanıyor. Duruşmaya gelmezsen, bütün Parti meraklıları en kötüsünden ürker ve ona göre hareket eder. Bunny’den senin pasaportunu istedim. Hayvan herif pasaporttan ayrılamıyor. Ama Dolphin Square’deki konukluğunu aynı sefil koşullarla uzatacak. Hepsi konuşulup kararlaştırılır. Yarın sabah aynı saat sana uygun mu?”

“Saat on olsa?”

“Tam onda buradayım,” dedi, ben de geleceğimi söyledim.

Gerçek sana yetiştği zaman, kahramanlığa kalkışma, koş. Oysa ben Dolphin Square'e yavaş adımlarla girmeye ve bir daha asla uyumayacağımı bildiğim güvenli daireye ağır ağır tırmanmaya özen gösterdim. Perdeleri çek, televizyona bakıp uysalca iç geçir, yatak odasının kapısı kapat. Yangın önlemleri uyarısının arkasındaki ölü mektup kutusundan Fransız pasaportunu çıkar. Kaçışın sakinleştirici bir ritüeli vardır. Temiz bir takım elbise giy. Tıraş bıçağını yağmurluk cebine tıktır, gerisini olduğu yerde bırak. Aşağıya inip yemekhanenin yolunu tut, hafif bir yemek ısmarla, tek başına geçirilecek bir akşam fikrine alışmış biri gibi sıkıcı kitabına dal. Rapor verme sorumluluğu olabilir diye, Macar kadın garsonla gevezelik et. Aslında Fransa'da oturuyorum ama buraya bir sürü İngiliz avukatla iş konuşmaya geldim, bundan daha beter bir şey düşünebilir miymiş, ha ha? Hesabı öde. Banklara çiftler çiftler oturmuş beyaz şapkalı ve kroket etekli emekli hanımların doldurduğu avluda aylak aylak gezin, mevsim dışı güneşin keyfini çıkar. Bir daha asla dönmemek üzere Embankment'ta toplu göçe katılmaya hazırlan.

Oysa son ikisini yapamıyorum, çünkü Alec'in oğlu Christoph'u uzun siyah pardösüsü ve Homburg şapkasıyla 20 metre kadar ötede, bir bankta tek başına oturmuş görüyorum; bir kolunu bankın arkasına sevgiyle dolamış, kocaman

bacaklarından birini keyifle diğèrinin üzerine yaslamış, sağ elini de, bana kalırsa gösterişli bir biçimde, pardösüsünün cebine sokmuş. Bana bakıyor ve gülümsüyor, oysa ne çocukken futbol izlerken ne de bonfile ve patates yiyen bir yetişkinen gülümsediğini görmüştüm. Gülümsemek onun için de yeni bir şey olabilir, çünkü tebessümünün yanında, yüzünde şapkanın karallığıyla daha yoğunlaşan bir beyazlık, tebessümünde de, yanıyor mu yoksa sönük mü olduğunu bilmeyen arızalı bir ampul gibi bir titreklilik var.

En az onun kadar kararsızım. Üzerimde, korku olmasından kuşkulandığım bir yorgunluk var. Görmezden mi geleyim? Neşeyle el sallayıp kaçış planımı mı uygulayayım? Peşimden gelecek, ortalığı velveleye verecektir. Onun da bir planı var mutlaka; ama ne?

O hastalık derecesinde soluk tebessüm titreşmeyi sürdürüyor. Alt çenesinde bir tuhaflik var, sanki kontrol edemediği bir gerginlik. Sağ kolunu gerçekten kırmış olabilir mi? Elini böylesi beceriksizce pardösü cebine tıktırmasının nedeni bu mu? Kalkmaya davranmıyor. Oturan beyaz şapkalı hanımlar yakından izlerken, ona doğru ilerliyorum. Koskoca avluda bizden başka erkek yok ve Christoph da bütün sahneyi kaplayarak eksantrik, hatta devasa bir görüntü sunuyor. Onunla ne gibi bir ilişim olabilir, diye düşünüyor olmalılar. Ben de. Önünde duruyorum. Hiçbir kası oynamıyor. Meydanlarda oturur gördüğünüz büyük adam heykellerine benziyor: Tıpkı bir Churchill, bir Roosevelt. Aynı nemli cilt, aynı inandırıcılıktan uzak tebessüm.

Heykel, başka heykellerde görülmeyen bir şekilde, yavaşça hayata dönüyor. Bacağını indiriyor, daha sonra sağ omzunu kaldırıp sağ elini hâlâ pardösü cebinde tutarak o koca vücudunu sol tarafında, bankın ucunda bana yer açılıncaya kadar sürüklüyor. Ve evet, hasta denecek kadar solgun, çenesi

telaşlı, kâh gülümsüyor, kâh yüzünü buruşturuyor, bakışları ateşli.

Olabildiği kadar neşeli bir sesle, “Beni burada bulacağını kim söyledi Christoph?” diye soruyorum: Bu arada Bunny veya Laura’nın, hatta Tabitha’nın Servis’le davacılar arasında el altından bir anlaşma kotarabilmek için Christoph’u peşime saldıkları gibi zorlama bir kuşkuyla uğraşıyorum.

“Hatırladım,” –Tebessüm düşsel bir gururla yayılıyor– “Bellek dehasıyım, tamam mı? Kahrolası Almanya’nın beyni. Pekâlâ, birlikte güzel bir yemek yiyoruz, sonra bana siktir ol git, diyorsun. Tamam, demiyorsun. Gidiyorum. Arkadaşlarımla oturuyorum. Biraz tütürüyorum, biraz çekiyorum, kulak kabartıyorum. Kimi işitiyorum? Tahmin etmek ister misin?”

Başımı sallıyorum. Ben de gülümsüyorum.

“Babamı. Babamı duyuyorum. Onun sesini. Hapishane avlusundaki küçük yürüyüşlerimizden birinde. Ben günümü dolduruyorum, o arayışa kapatmaya çalışıyor, hiç olmadığı ideal baba olmak için uğraşıyor. Kendinden bahsediyor, beni oyalamaya çalışıyor, birlikte geçirmediğimiz yılları anlatarak, sanki birlikte geçirmişiz gibi konuşuyor. Casus olmak nasıl bir şey. Hepinizin nasıl özel, ne kadar adanmış insanlar olduğu. Nasıl yaramaz çocuklar olduğunuzu. Biliyor musun? *Hood House*’tan bahsediyor. Kukuletalı evden. Hepinizin yaptığı espriden. Circus’un Hood House denilen yerde sahip olduğu boktan güvenli dairelerden. Hepimiz kukuletayız, onun için bizi oraya yerleştiriyorlar.” Tebessüm öfkeyle somurtmaya dönüşüyor. “Tanrı aşkına, o boktan Servis’inin seni buraya kendi adıyla *kaydettirdiğini* biliyor muydun? P. Guillam. Ne güvenlik *ama!* Biliyor muydun?” diye sormayı sürdürüyor.

Hayır. Bilmiyordum. Aradan yarım yüzyıl geçmiş de olsa, Servis’in alışkanlıklarını değiştirmeyi düşünmemesine de şaşırıyordum.

“Pekâlâ,” dedim, kurtulmadığı beceremediği tebessümünden duyduğum tedirginlikle, “Buraya neden geldiğini söylesen?”

Sesinde bir dalgalanma ya da değişiklik olmadan, “Seni öldürmek için Pierrot,” diyor. “Kahrolası beynini dağıtmaya. Bingo. Öldün.”

“Burada mı?” diye soruyorum. “Bu kadar insanın önünde? Nasıl?”

Yarı otomatik bir Walther P38 tabancayla: Pardösüsünün sağ cebinden çekip çıkardığı, herkesin gözü önünde salladığı silahla; bana tabancaya hayranlıkla bakacak kadar zaman tanıdıktan sonra yine pardösüsünün cebine sokarken elinden bırakmıyor, namlusunu gangster filmlerinin en seçkin örneklerinde gördüğü gibi, pardösüsünün kıvrımları arasından bana doğrultuyor. Beyaz şapkalı hanımlar bu gösteriden bir şey anlıyorlar mı, anlıyorlarsa ne anlıyorlar; hiç bilemeyeceğim. Belki film ekibi olduğumuzu. Belki de oyuncak bir tabancayla oyun oynayan, budala yetişkinler.

“Tanrım bana yardım et,” diye haykırıyorum –o güne kadar hayatımda bilinçli kullanmadığım bir deyim– “*Bunu nereden buldun?*”

Sorumdan rahatsız oluyor, tebessümü sönüyor.

“Yoksa bu lanet olası kentteki mafya üyelerini tanı mı sandın? Bana *böyle* bir tabancayı ödünç verecek insanları?” diye soruyor, boş elinin işaret ve başparmaklarını burnuma uzatıp birbirine sürterek.

Ödünç sözünü duyar duymaz, uzun vadeli bir borcu düşünemediğimden, tabancanın gerçek sahibini görmek için çevreme bakındım: Embankment tarafında, kemerin hemen karşısındaki çifte sarı çizgilerin üzerine park etmiş, çeşitli renklere boyanmış Volvo’yla iki eliyle direksiyona yapışmış, camın ötesinden gözünü kırpmadan ısrarla önüne bakan kel sürücüsünü o zaman fark ettim.

Aynı sıradan merak tonunu sürdürerek, “Beni öldürmek için özel bir nedenin var mı Christoph?” diye sordum. “Eğer kaygılandığın konu bana yaptığın öneriyse, güç sahiplerine ilettim,” diye uydurdum. “Düşüneceklerini söylediler. Majestelerinin muhasebecileri bir milyon avroyu öyle kolay kolay öksürmez.”

“O boktan, sefil hayatında sahip olduğu en iyi şey, bendim. Öyle demişti.”

“Seni sevdiğinden hiç kuşkulanmadım,” dedim.

“Onu öldürdün. Babama yalan söyledin ve sonra öldürdün. Arkadaşını, babamı.”

“Christoph, bu doğru değil. Baban ve Liz Gold’u ben ya da Circus’tan herhangi biri öldürmedi. Onları Stasi’den Hans-Dieter Mundt öldürdü.”

“Hepiniz hastasınız. Siz bütün casuslar. Siz ilaç değil, kahrolası hastalığın ta kendisisiniz. Otuzbirci oyunlar oynayan, dünyanın en akıllıları olduğunu düşünen otuzbirci artistler. Birer hiçsiniz, duyuyor musun? Lanet olası gün ışığına dayanamadığınız için kahrolası karanlıkta yaşarsınız. O da. Bana anlattı.”

“Anlattı mı? Ne zaman?”

“Hapiste, sen ne cehennemde sanmıştın? İlk hapsim. Çocuk hapishanesi. Sapıklar, benim gibi kokocular. *Biri seni görmeye geldi Christoph. En iyi arkadaşınmış. Kelepçeleyip beni ona götürüyorlar. Babammış. Bunu iyi dinle, diyor. Umutsuz bir vakasın ve senin için benim ya da herhangi birisinin yapabileceği bir bok kalmadı. Ama Alec Leamas oğlunu seviyor, bunu hiç unutma. Bir şey mi dedin?*”

“Hayır.”

“Ayağa kalk. Yürü. Bu tarafa. Öteki insanlar gibi kemerin altından. Oyun oynamaya kalk, seni öldürürüm.”

Ayağa kalkıyorum. Kemere doğru yürüyorum. Sağ eli hâlâ cebinde, namlusu kumaşın ötesinden bana dönük, peşimden

geliyor. Böylesi durumlarda, birden dönüp tetiğe çökme fırsatı bulamadan dirseğini yüzüne gömmek gibi yapman gereken şeyler vardır. Bunu Sarratt'ta su tabancalarıyla tekrarlamış, neredeyse her seferinde de tabancanın suyu yanı başımızdan geçip spor salonunun hasırını ıslatmıştı. Oysa elindeki su tabancası olmadığı gibi, burası da Sarratt değil. Christoph iyi eğitilmiş bir silahşor gibi, bir metre arkamdan geliyor.

Kemerin altından geçtik. Rengârenk Volvo'da oturan adamın elleri hâlâ direksiyona yapışık ve ona doğru yaklaşıyor olmamıza rağmen bize hiç bakmıyor, ileriye diktiği gözlerini çevirmiyor. Christoph beni bu sefil hayattan kurtarmadan önce o dillere destan gezintiye çıkarmak istiyor olmasın? Eğer öyleyse, en uygun fırsatı beni Volvo'ya sokmaya çalıştığında bulurum. Bunu çok zaman önce, bir kez denemiş, beni arka koltuğa oturtmaya çalışan adamın elini kapağıya sıkıştırıp kırmıştım.

Her iki yönde giden otomobiller var; onun için karşıya geçmeden önce trafikte bir boşluk olmasını bekliyoruz, ben de onunla boğuşmaya ve en kötüsü gelirse de gelen bir arabanın önüne itmeye fırsat bulup bulamayacağımı düşünüyorum. Karşı kaldırıma vardığımızda da hâlâ düşünüyorum. Bu arada Volvo'nun yanından geçerken Christoph'la kel sürücü arasında ne bir işaret oldu ne de bir kelime söylendi; bu yüzden tahminim belki yanlıştı, bu ikisinin birbiriyle hiç ilgisi yoktu ve Christoph'a Walther tabancayı ödünç veren her kimse, şu anda Hackney'de ya da kim bilir başka nerede oturmuş, kendi gibi mafya üyeleriyle iskambil oynuyordu.

Embankment'e geldik ve orada tuğladan yapılmış, yaklaşık bir buçuk metre yüksekliğinde bir korkuluk duvarı dikiyor; o duvara dönük duruyorum ve karşımda nehir, hava kararmaya koyulduğundan karşı tarafta Lamberth'in ışıkları var. Hava o saate göre hâlâ ılık, güzel bir esinti başlıyor ve önümde oldukça büyük tekneler süzülüyor, elim duvarın

üzerinde ve sırtım ona dönük, su tabancası numarasını deneyebileceğim kadar yaklaşacağını umuyorum ama varlığını hissedemiyorum, üstelik hiç konuşmuyor.

Ellerimi görebileceği kadar açık tutarak ağır ağır dönüyorum. Hâlâ bir buçuk metre ötemde duruyor ve eli hâlâ cebinde. Havayı yudumlar gibi soluyor, o koca ve soluk yüzü yarı aydınlıkta nemli ve ışıltılı. Yanımızdan insanlar geçiyor ama asla aramıza girmiyorlar. İkimizin görüntüsünde etrafımızdan dolanmalarını söyleyen bir şey olmalı. Daha doğrusu, Christoph'un iriliği, pardösüsü ve Homburg şapkası olmalı. Yine tabancayı mı gösteriyor, yoksa silah hâlâ cebinde mi? Hâlâ o gangster pozunu mu veriyor? Birden, günün geç saatinde, böyle giyinen insanların başkalarını korkutmak istediğinin farkına varıyorum; başkalarını korkutmak isteyen biri, aslında korkan biridir; belki de bana meydan okuma cesaretini veren, bu düşünce.

Yanımızdan orta yaşlı bir çift hızla geçerken, "Haydi Christoph, ne yapacaksan yap," diyorum. "Beni vurmak için geldiğine göre, haydi vur. Benim yaşımdaki biri için bir yıl eksik, bir yıl fazla olmuş, ne önemi var? Güzel, temiz bir ölüm her zaman kabulümdür. Vur beni. Ondan sonra da kodeste çürürken hayatın boyunca kendini kutla. Kodeste ölen yaşlıları görmüş olmalısın. Sen de onlardan biri ol."

Bu sırada sırtımdaki kaslar kasılıyor ve geçen bir mavnadan mı, yoksa kafamın içinde bir yerden mi geldiğini söyleyemeyeceğim bir nabız kulaklarımın içinde atıyor. Ağzım bütün bu konuşmalardan kurumuştur, gözlerim de bulanıklaşmış olmalıydı; çünkü Christoph'un yanımda durmuş, duvarın üzerine abanmış, ıstırap ve öfke yudumlarıyla öğürüp hıçkırığını fark etmem biraz zaman aldı.

Kolumu omzuna doladım ve sağ elini pardösüsünün cebinden çektim. Elin ucunda tabanca görmeyince silahı kendim

çıkardım ve nehre doğru, olabildiğince uzağa fırlattım ama bir karşılık işitmedim. Kollarını duvara dayamış, başını kollarına gömmüştü. Ne kadar uzak olursa olsun, cesaretini pekiştirmek için yanına yedek bir şarjör almış olabileceği ihtimalini düşünerek elimi öteki cebine daldırdım; gerçekten de almıştı. Yedek şarjörü nehre henüz atmıştım ki, rengârenk Volvo'nun direksiyonunda oturan ve Christoph'un tam tersine çok kısa olup açlıktan yarı yarıya ölmüş gibi görünen kel adam uzanıp Christoph'u belinden tutup çekmeye kalkıştıysa da, kımıldatamadı.

İkimiz birlikte Christoph'u duvarın başından uzaklaştırdık ve onu Volvo'ya kadar itekledik. Biz onu itip kakarken, ulumaya başladı. Ön kapıya uzandım, oysa silah arkadaşım arka kapıyı açmıştı bile. Birlikte onu içeri ittik, üzerine kapıyı vurduğumuzda uluması kesilmedi, sadece boğuklaştı. Volvo uzaklaştı. Kaldırımın üzerinde tek başıma kaldım. Trafik ve sesler usul usul geri geldi. Yaşıyordum. Bir taksi durdurup şoföre beni British Museum'a götürmesini söyledim.

* * *

Önce parke taşlı aralık. Ardından çürük çöp kokan özel otopark. Sonra altı kapı. Bizimkisi sağda, sonuncusuydu. Christoph'un ulumaları hâlâ kulağımnda çınlıyor da olsa, işitmemekte kararlıydım. Kapının üzerindeki menteşe gıcırıyor, bütün gece gıcırdamasını duyuyordum. Ne kadar yağlarsak yağlayalım, başından beri gıcırdardı. Kontrol'ün geleceğinden haberimiz olduğunda kapıyı açık bırakır, böylelikle yaşlı iblisin simbal sesleriyle karşılanmakla ilgili tatsız yorumlarından kurtulurduk. York taşından levhalar. Onları Mendel'le birlikte döşemiştik. Aralarında da biçilmiş çim. Kuş evimiz. Hiçbir kuş dönüp gitmezdi. Mutfak kapısına çıkan üç basamak

ve bana camın öbür tarafından bakan, elini kaldırıp girmemi yasaklayan Milli McCraig'in hareketsiz gölgesi.

Çöp tenekelerini ve Laura tarafından evden kovulan, brandaya sarılmış ve güvenlik önlemi olarak ön tekerlekleri çıkarılmış kadın bisikletini barındırmak için duvarın dibine yapılmış doğaçlama bahçe kulübesinde dikiliyoruz. Mırıldanarak konuşuyoruz. Belki de hep öyle konuşurduk. Gizli kedi mutfak penceresinden bizi izliyor.

"Buraya ne yerleştirdiklerini bilmiyorum Peter," diyor Millie. "Telefonuma güvenmiyorum. Aslında, hiç güvenmedim. Duvarlarıma da güvenmem. Bugünlerde neleri var ya da nereye yerleştirdiler, bilmiyorum."

"Tabitha'nın bana kanıt konusunda ne dediğini işittin mi?"

"Kısmen. İşittim. Yeterince."

"Sana bütün verdiklerimiz yanında mı? Orijinal ifadeler, yazışmalar, George'un saklamayı istediği her şey?"

"Hepsini mikrodota çektim. Sakladım."

"Nerede?"

"Bahçemde. Kuş evimde. Kasetlerinin içinde. Muşambaya sarılı. Bunun içinde – *bu* dediği, bisikletin kalıntıları. Bugünlerde nereye *bakmak* gerekir, bilmiyorlar Peter." Kızgınca, "Doğru dürüst *eğitimleri* de yok."

"George'un Kamp 4'te Piyango'yla konuşması da dahil? Anlaşması?"

"Evet. Klasik gramofon plakları koleksiyonunun parçası olarak. Oliver Mendel benim için çekmişti. Arada bir oturur, dinlerim. George'un sesini duymak için. Hâlâ işitmeye bayılıyorum. Hiç evlenmedin mi Peter?"

"Sadece çiftlikle hayvanlar. Senin kimin var Millie?"

"Anılarım var. Bir de Yaradanım. Bu yeniler burayı boşaltmam için pazartesiye kadar mühlet verdi. Onları bekletmeyeceğim."

"Nereye gideceksin?"

"Öleceğim. Senin gibi. Aberdeen'de kız kardeşim var. Buraya onlar için geldinse söyleyeyim, sana hiçbirini vermem Peter."

"Kamu yararına da mı olsa?"

"George demeden kamu yararı olmaz. Hiç olmadı."

"Nerede o?"

"Bilmiyorum. Bilsem de söylemezdim. Yaşıyor, eminim. Doğum günümde ve Noel'de aldığım kartlar. Hiç unutmaz. Her seferinde kız kardeşime, buraya değil, güvenlik. Her zamanki gibi."

"Onu bulmam gerekse, kime gitmem doğru olurdu? Öyle biri olmalı Millie. Kim olduğunu da biliyorsun."

"Belki Jim. Sana söylerse, tabii."

"Onu arayabilir miyim? Telefon numarası ne?"

"Jim'in başı telefonla hoş değil. Artık değil."

"Ama hâlâ aynı yerde?"

"Öyle sanırım."

Başka hiçbir şey söylemeden acımasız, sıska parmaklarıyla omuzlarımı kavırıyor ve mühürlü dudaklarıyla sert bir öpücük konduruyor.

* * *

O gece Reading'e kadar gittim, tren istasyonunun yakınında, kimsenin isimlerle meşgul olmadığı bir pansiyonda kaldım. Dolphin Square'de olmadığım şimdiye kadar anlaşılmamışsa, yokluğu fark edecek ilk kişi Tabitha olacaktı, sabah saat dokuzda değil onda. Kocaman bir velvele çıksa bile bunun gün ortasından önce olacağını sanmıyordum. Keyifle kahvaltı yaptım, Exeter'e bir bilet aldım ve kalabalık bir tren koridorunda ayakta Taunton'a kadar gittim. Otopark üzerinden

kentin kenar mahallelerinin yolunu tuttum ve havanın karar-
masını bekledim.

Sırtında bir kurşunla döndüğü ve Çek işkence ekibinin yakın ilgisiyle karşılaştığı başarısız operasyon için Kontrol tarafından Çekoslovakya'ya gönderilmesinden beri gözle-
rim Jim Prideaux'ya ilişmemişti. İkimiz de doğuştan melez-
dik: Jim kısmen Çek, kısmen Norman kırması; bense Breton. Ancak benzerlik burada bitiyordu. Jim'in içindeki Slav güç-
lüydü. Çocukken mesajlar götürüp getirmiş, Çek Direnişi hesabına Alman gırtlakları kesmişti. Cambridge onu eğitmiş olabilir ama asla ehlileştirilememişti. Circus'a katıldığında, Sarratt'taki yakın dövüş eğitmenleri bile ona dikkat etmeyi öğrenecekti.

Bir taksi beni ana girişe bıraktı. Çamurlu bir yeşil levhada ARTIK KIZLARA DA AÇIK yazılıydı ve çukurlarla kaplı bir araba yolu alçak prefabrike binalarla çevrili, köhnemiş bir ko-
nağa doğru kıvrılıyordu. Çukurlar arasında yolumu bulmaya çalışarak bir oyun sahasının, yarı yıkık bir kriket pavyonu-
nun, işçilere ait iki bostanın ve etrafı çevrili çayırda otlayan, tımar edilmemiş bir grup midillinin yanından yürüdüm. Ya-
kınımdan bisikletleriyle geçen, birinin sırtında keman, diğе-
rinde çello olan iki oğlanı durdurdum.

"Mr. Prideaux'yu arıyorum," dedim. Boş gözlerle birbir-
lerine baktılar. "Dediklerine göre buradaki öğretmenlerden biri. Dil öğretiyor."

İri olanı başını sallayıp pedala basmaya davrandı.

"Jim demek istemiyorsunuz, değil mi?" dedi daha küçük olanı. "Şu topallayan ihtiyar. Çukur'da, karavanda kalıyor. İlave Fransızca ve küçük sınıflara ragbi dersi veriyor."

"Çukur ne?"

"Okul Binası'nı geçtikten sonra soldan ayrılma, eski bir Al-
vis görene kadar patikayı in. Aslında geç kaldık."

Soldan devam ettim. Yerden tavana pencerelerin gerisinde, beyaz neonların altında küçük erkekler ve kızlar masalarının üzerine eğilmiş. Binarın öbür tarafına ulaşip geçici sınıfların dizildiği bir caddeden geçtim. Bir patika çam ağaçlarından kümeye doğru iniyordu. Ağaçların önünde, brandasının altında klasik bir arabanın dış hatları; onun yanında da perdeli penceresinde ışık yanan bir karavan. Karavandan Mahler notaları yayılıyordu. Kapıya vurdum, aksi bir ses öfkeyle cevap verdi.

“Git buradan çocuk! *Fous-moi la paix!*” Sözlükten ara.”

Dolaşp perdeli camın başına geldim, cebimden kalemimi çıkararak parolamı vurdum, sonra da tabancasını kaldırması için zaman tanıdım; tabii eğer tabanca çekmişse. Söz konusu Jim olunca, insan hiç bilemez ki.

* * *

Masanın üzerinde bir şişe erik rakısı, yarısı içilmiş. Jim ikinci bir kadeh çıkarıp gramofonu susturdu. Gaz lambasının ışığında kırışıklarla dolu yüzü acıdan ve yaştan çarpılmış, dengesiz sırtını cılız döşemeye yaslamış. İşkence görenler bambaşka bir sınıftır. Sadece nereye gitmiş olduklarını tahmin edebilirsiniz; geriye ne getirdiklerini ise, asla.

Heyecanlı bir kahkahayla, “Kahrolası okul çöktü,” diye havladı. “Thursgood, adamın adı. Müdür. Son derecede mükkemmel karısı. İki çocuk. Meğerse ibneymiş,” dedi abartılı bir küçümsemeyle. “Okulun aşçısıyla ay ışığında mercimeği fırına vermiş. Bütün paraları almış. Yeni Zelanda mı, artık neresiyse. Kumbarada hafta sonuna kadar personele verecek para yok. Hiç tahmin edemezdin. *Neyse,*” –kadehlerimizi tamamlarken kıkırdıyor– “ne yapalım, *ha?* Ders yılının ortasında

* (Fr.) *Fous-moi la paix*: Beni rahat bırak. (ç.n.)

çocukları yüzüstü bırakamazdık ya. Sınavlar yaklaşıyor. İlk 11 ders. Okul ödülleri. Emekliliğimi almıştım, bir de kurşunlandığım için biraz fazlası. Birkaç ebeveyn bir şeyler bağışladı. George'un tanıdığı bir bankacı vardı. Ee, bütün bunlardan sonra, okul beni kapı dışarı edemez, öyle değil mi?" Bardağının üzerinden beni gözleyerek içti. "Beni yine Çekoslovakya'ya ya da ona benzer olmayacak bir işe postalamaya gelmedin ya? Hele şimdi, Moskova'yla araları düzelmişken."

"George'la konuşmam lazım," dedim.

Bir süre hiçbir şey olmadı. Dışarıda kararmaya yüz tutmuş dünyadan sadece ağaçların hışırtısı, bir de sığırların böğürtüsü. Karşımda da Jim'in orantısız vücudu küçük karavanın duvarına yaslanmış, hareketsiz duruyor, Slav gözleri de dağınık siyah kaşlarının altından bana ters ters bakıyor.

"George bu geçen yıllarda bana çok iyilik yaptı, evet öyle. Külüstür bir vatandaşı nafakaya bağlatmak, herkesin yapacağı iş değil. Doğrusunu istersen, sana ihtiyacı olduğundan emin değilim. Sormam gerekecek."

"Nasıl soracaksın?"

"George casusluk oyununda bildiğimiz oyunculardan değil. Bu işe nasıl girdiğini bilmiyorum. Her şeyi kendi yükledi. Bizim zanaatta yapamazsın bunu. Ötekinin ıstırabını kendi ıstırabın gibi hissedemezsin. Hele devam etmek istiyorsan. Bana kalırsa, o lanet olası karısının günahı büyük. Kadın ne yaptığını sanıyordu ki?" diye sorduktan sonra yeniden sessizliğe büründü, yüzünü buruşturup meydan okur gibi cevap vermemi bekledi.

Oysa Jim başından beri kadınlara fazla önem veren biri olmamıştı ve benim ona verecek, Circus'a girmesini sağlayan, sonra efendileri uğruna onu satan ve bunları yaparken de kılıf için Smiley'nin karısıyla yatan ezeli düşmanı ve eski sevgilisi Bill Haydon'ı içermeyecek bir cevabım yoktu.

Hâlâ Smiley'den bahsederek, "Başından beri kafasını *Karla*'ya takmıştı," diye yakındı. "Moskova Merkez'de bütün o uzun süreli vatandaşları bize karşı çalıştıran o akıllı pezevenge."

Bir ajan değiş tokuşu kapsamında Moskova'ya gönderilmeyi beklerken Sarratt'ta dinlenen, boynunu çıplak elleriyle kırdığı adamın adını ağzına alabilse, içlerinde en gösterişlisi Bill Haydon'dı, diye ekleyebilirdi.

"Önce, George *Karla*'yı Batı'ya geçmeye ikna ediyor. Zayıf noktasını buluyor, o noktayı işliyor, çok başarılı. Adamdan bütün bilgileri alıyor. Ona yeni bir ad ve Güney Amerika'da yeni bir iş buluyor. Latinolara Rusya araştırmaları öğretecek. Kolay bir iş. Bir yıl sonra, herif kendini vuruyor ve George çok üzülüyor. Böyle bir şey *nasıl* olur? Ona, sana ne oluyor George, *dedim*. *Karla* cızlamı çekti. Talihi açık olsun. George'un sorunu her zaman her şeyi iki tarafından görmektir. Çok yoruldu."

Bir acı ya da eleştiri homurtusuyla birer tur erik rakısı daha doldurdu.

"Kaçak durumda mısın?" diye sordu.

"Evet."

"Fransa'ya?"

"Evet."

"Hangi pasaport?"

"İngiliz."

"Ofis adını yayınlamış olabilir mi?"

"Bilmiyorum. Yayınlamamıştır, diye umuyorum."

"Southampton en uygunu. Kafanı fazla kaldırma, öğlen üstü kalkan kalabalık gemilerden birine bin."

"Teşekkürler. Ben de öyle düşündüm."

"*Lale* ile ilgili değil, değil mi? Hâlâ o şeyi peşinde sürüklemiyorsun ya?" Yumruğunu sıkıyor ve dayanılmaz anıları kovmak ister gibi dudaklarını sıvazlıyor.

“Bütün Piyango operasyonuyla ilgili,” dedim. “Hançerini Circus’a saplamaya çalışan aile boyu bir parlamento soruşturması var. George’un yokluğunda oyunun kötü adamı rolünü bana uygun gördüler.”

Daha cümle ağzımdan henüz çıkmıştı ki, yumruğunu ikimizin arasındaki masaya indirdi, bardaklar çınladı.

“George’la zerre kadar ilgisi yok! Onu o Mundt pezevengi öldürdü! Hepsini öldürdü! Alec’i öldürdü, kızı öldürdü!”

“İyi de, bu mahkemede söylememiz gereken bir şey Jim. Bütün her şeyi üzerime yıkıyorlar. Adını dosyalarda bulacak olsalar, senin üzerine de yıkarlar. Onun için, George’a fena halde ihtiyacım var.” Hâlâ tepki vermediğini görünce: “Pekâlâ, ona nasıl ulaşırım?”

“Ulaşamazsın.”

“Sen nasıl ulaşıyorsun?”

Yine öfkeli bir sessizlik.

“Madem bilmek istiyorsun, telefon kulübeleri. Yerel değil, onlara elimi sürmem. Birini asla iki kez kullanmam. Bir sonraki treff’i hep önceden ayarlarım.”

“Sen mi ona? O mu sana?”

“Biraz her ikisi.”

“George’un telefon numarası her seferinde aynı mıdır?”

“Olabilir.”

“Sabit hat mı?”

“Olabilir.”

“Öyleyse onu nerede bulacağını biliyorsun, değil mi?”

Dirseğinin ötesindeki yığından bir okul alıştırma defteri çekerek içinden boş bir sayfa yırttı. Kalemimi uzattım.

Yazarken, “*Kollegiengebäude drei*,” diye tekrarladı. “Kütüphane. Friede adlı bir kadın. Bu kadarı yeterli mi?” Kâğıdı bana uzattıktan sonra gözlerini yumup arkasına yaslandı, onu rahat bırakmamı bekledi.

Southampton'dan öğlen üstü kalkacak kalabalık bir gemiye bineceğim doğru değildi. İngiliz pasaportuyla seyahat ettiğim doğru değildi. Onu kandırmak hoşuma gitmiyordu, ama Jim ile insan pek emin olamazdı.

Bristol'den sabah erken kalkan bir uçak beni Le Bourget'ye götürdü. Uçağın merdiveninden inerken, Lale'nin anılarına boğuldum: *Bu seni son kez canlı görüşümdü; Gustav'a yakında kavuşacağına burada söz vermiştim; başını çevirmen için burada dua etmiştim, oysa çevirmeyecektin.*

Paris'ten, Basel'e giden bir trene bindim. Freiburg'da indiğimde, sorguya çekildiğim günler boyunca bastırdığım öfke ve tereddüt duyguları bütün hızıyla su yüzüne çıktı. Hayatım boyunca itaatkâr iki yüzlülüğüm için George Smiley dışında kimi suçlayacaktım? Liz Gold ile arkadaşlık kurmamı isteyen ben miydim? Tabitha'nın taktığı adıyla "kösteğe vurulmuş keçimize," Alec'e yalan söylemek ardından da George'un Mundt için kurduğu tuzığa düşmesini izlemek *benim* fikrim miydi?

Pekâlâ, nihayet şimdi hesaplaşma. Şimdi zorlu sorulara bazı doğru yanıtlar, örneğin: George, içimdeki insan sevgisini bilinçli olarak mı ortadan kaldırmaya çalıştın, yoksa bu da yan hasarlardan biri miydi? Örneğin: Peki ya *senin* insan sevgin, nasıl oluyordu da o insan sevgisi her seferinde istesem de parmak basamadığım, çok daha yüksek ve çok daha soyut bir davanın arkasında ikinci planda kalıyordu?

Başka bir şekilde ifade edeyim: Sence, kendimizi insan ya da özgür hissedemediğimiz âna kadar, özgürlük adına insan sevgisinden ne kadar fedakârlık edebiliriz? Yoksa çoktan beri dünya oyuncusu olmamamıza rağmen, o onulmaz İngiliz hastalığının, dünya oyunu oynama ihtiyacının etkisinde miydik?

Kollegiengebäude Üç Numaralı kütüphane, dedi resepsiyondaki Friede adlı yardımcı hanım bir çalım coşkuyula, avlunun hemen karşı tarafındaki binada, büyük kapıdan geçer geçmez sağa dönün. Üzerinde KÜTÜPHANE levhası *yoktu* ve aslında kütüphane de değildi, sadece konuk bilim insanları için hazırlanmış uzun ve sessiz bir okuma odasıydı.

Ve sessizliğin kural olduğunu unutmamaya gayret edebilir miydim?

* * *

Jim George'a onu görmek için yola çıktığımı bir şekilde söylemiş miydi, yoksa George varlığımın farkına mı varmıştı, bilmiyorum. Bir pencere boşluğunun içinde, üzeri kâğıtlarla kaplı bir masanın başında arkası bana dönük, okuması için gerekli ışığı sunan açıyla ve gerek duyduğunda çevredeki tepelerle ormanları görecektir gibi oturuyordu. Görebildiğim kadarıyla, odada başka kimse yoktu: Sadece bir çalışma masası ve iki rahat, boş koltukla döşenmiş, lambri kaplı bir dizi girinti. Birbirimizi görebilecek duruma gelene kadar ilerledim. George ezelden beri yaşından daha büyük gösterdiğinden, herhangi bir tatsız sürprizle karşılaşmadığıma sevindim. Her zamanki George idi, sadece hep gösterdiği yaşa gelmişti: Oysa onu her zaman kötü kesimli takım elbise içinde gördüğümünden, kırmızı kazağı ve parlak sarı kadife pantolonuyla şaşırtıcı bir George. Yüz hatları sükûnette de o baykuşumsu kederi muhafaza etmiş olsa da, büyük bir enerjiyle ayağa fırlayıp elimi iki elinin arasına aldığında, karşılaşmasında herhangi bir keder izi yoktu.

"Pekâlâ, öyleyse burada okuduğun *nedir?*" diye kararsızca itiraz ediyorum; sessizlik kural olduğundan, sesimi alçaltarak.

“Aa, sevgili dostum, sakın sormaya kalkma. Eski bir casus bunaklığında çağların gerçeğini arar. Ahlaksızca genç görünüyorsun Peter. Her zamanki yaramazlık mı yoksa?”

Kitaplarını ve kâğıtlarını toplayıp bir dolaba kilitliyor. Eskiden kalma alışkanlıkla, toparlanmasına yardım ediyorum.

Burası tasarladığım yüzleşme için uygun yer olmadığından da Ann nasıl diye soruyorum.

“Ann *iyi* Peter teşekkür ederim. Evet. *Çok* iyi, hâlâ” – Dolabı kilitleyip anahtarı cebine kaydırıyor. “Arada bir ziyaretime geliyor. Yürüyüş yapıyoruz. Karaormanlarda. Tabii eski zamanların maratonu gibi değil. Ama yürüyoruz işte.”

Yaşlıca bir hanım odaya girip sırt çantasından zorlukla ayrılarak kâğıtlarını masanın üzerine yayarken, bir kulağından diğerine okuma gözlüğünü takıp yüksek sesle iç geçirdikten sonra bir girintiye yerleşirken sessiz sohbetimiz sona eriyor. Bana kalırsa, kalan son karar kırıntımı alıp götüren, o kadının görüntüsüydü.

* * *

Kente hâkim bir tepede, George’un konforsuz bekâr daire-sinde oturuyoruz. Tanıdığım başka kimsede görmediğim gibi dinliyor. Küçük bedeni bir çeşit kış uykusuna yatıyor. Uzun göz kapakları yarı kapalı. Sen konuşmanı bitirene kadar alnını kırıştırmak, başını sallamak, kaşlarını kaldırmak yok. Konuşmanı bitirince de –üstelik atladığın ya da karıştırdığın karanlık bir noktada hesap sorarak konuşmanı tamamlamanı da sağlıyor– hâlâ bir şaşkınlık, bir hüküm ânı, bir onay falan yok. Uzun anlatımın sonuna vardığımda –alacakaranlık iniyor ve altımızdaki kent ışıkların deldiği akşam pusunun tülleri arasında kayboluyor– perdeleri büyük bir enerjiyle dünyaya kapatması ve şimdiye kadar onda hiç görmediğim kadar gemlenemez bir öfkeyi açığa vurması fazlasıyla şaşırtıcı oluyor.

"Korkaklar. Sefil korkaklar. Peter bu lanetlenecek bir şey. Adı Karen mı demiştin? Hemen Karen'ı arayacağım. Belki git-meme ve onunla konuşmama izin verir. Kabul ederse, onu buraya getirtmem daha iyi olur. Eğer Christoph benimle ko-nuşmak istiyorsa, bir an önce konuşsun." Ve biraz sinir bozu-cu bir duraklamadan sonra: *"Tabii Gustav da. Duruşma için tarih belirlendi mi diyorsun? Yazılı bir ifade hazırlayacağım. Yeminli bir ifade. Kendimi gerçeğin tanığı olarak sunacağım. Hangi mahkemeyi gösterirlerse."*

Aynı öfkeli sesle, *"Bunlardan hiç haberim yoktu,"* diye devam etti. *Hiç. Kimse aramadı beni, kimse haber vermedi. "İnzivada bile fazlasıyla bulunabilir durumdaydım,"* diye ısrar etti, ne inzivasında olduğunu açıklamaya gerek duy-madan. *Öfkeyle, "Ahır, ha?"* diye devam etti. *"Oranın çoktan kapandığını sanmıştım. Circus'tan ayrılırken, temsil yetkimi avukatlara devrettim. Ondan sonra ne oldu, hiç düşünemiyo-rum. Anlaşılan, hiçbir şey olmamış. Parlamento soruşturma-sı? Davalar? Tek bir kelime, tek bir fısıltı olmadı. Neden? Sana nedenini söyleyeyim. Çünkü bilmemi istemiyorlardı. Onların gözünde hiyerarşi düzeninde fazla yukarıdaydım. Sanık is-kemlesinde eski bir Örtülü Başkanı? Dünyanın hatırlamakta bile zorlandığı bir dava için iyi bir ajanla suçsuz bir kadını kurban ettiğini kabul dahi etse? Ve bütün bunlar Servis'in Şefi tarafından bizzat planlanıp onaylanmış? Böyle şeyler modern efendilerimizin işine gelmez. Hiçbir şey Servis'in kutsal ima-jını lekelememeli."* Daha sakın bir sesle, *"Tabii hemen Millie McCraig'e ona emanet ettiğimiz bütün kâğıtları ve başka her şeyi açıklaması için talimat vereceğim,"* diye devam ediyor. *"Piyango bugün bile peşimi bırakmıyor. Bütünöyle kendimi suçluyorum. Mundt'un acımasızlığına güvenmekle birlikte, hafife aldım. Tanıkları öldürmenin çekiciliğine dayanamaya-cağını tahmin edemedim."*

“İyi ama George,” diye itiraz ediyorum. “Piyango Kontrol’ün operasyonuydu. Sen sadece destekledin.”

“Korkarım, bu daha da büyük bir günah. Sana kanepeyi önerebilirim Peter?”

“Aslında Basel’de bir oda ayırttım. Buradan sadece birkaç adım. Sabah Paris trenine bineceğim.”

Yalandı ve sanırım yalan olduğunu tahmin ediyordu.

İçimde karşı koyamayacağım kadar derin nedenlerle ona Christoph’un beni öldürmek için başarısız girişiminden, hele babasının aslında sevdiği Servis aleyhine tiradından bahsetmedim. Oysa George’un ilk sözleri Christoph’un söylevine bir cevap olarak hazırlanmış olabilirdi:

“Acımasız insanlar değiliz Peter. *Asla* acımasız olmadık. En derin acıma duygusuna sahiptik. Yanlış hedefe yönelik olduğu tartışılabilir. Yararsız olduğu kesin. Bunu şimdi biliyoruz. O zaman bilmiyorduk.”

Onu hatırladığım günden bu yana ilk kez elini omzuma koymaya kalktı, ancak yanmış gibi hemen çekiverdi.

“Oysa *sen* biliyordun Peter! Tabii biliyordun. Sen ve senin şu yufka yüreğin. Yoksa zavallı Gustav’ı neden arayıp bulasın? Sana bu nedenle hayranlık duyuyorum. Gustav’a sadık, zavallı annesine sadık. Kadının senin için büyük bir kayıp olduğundan eminim.”

Gustav’a yardım önerme konusundaki yarım yamalak çabamdan haberdar olduğunu bilmiyordum, ama biliyor olmasına çok şaşırmadım. Bu, benim hatırladığım, başkalarının zaafı hakkında her şeyi bilirken, kendininkileri kabul etmekte inatla direnen George idi.

“Catherine’in de iyi mi?”

“Evet, iyi, çok iyi, teşekkürler.”

“Bir de oğlu muydu?”

“Kızı. O da iyi.”

Isabelle'in kız olduğunu unutmuş muydu? Yoksa hâlâ Gustav'ı mı düşünüyordu?

* * *

Katedralin yakınında posta arabaları için eski bir han. Siyah lambri duvarlarda av hatıraları. Han ezelden beri buradaydı ya da bombalanıp yerle bir edilmiş, ardından eski baskıların yardımıyla yeniden yapılmış olmalıydı. Günün özel yemeği karaca yahnisiydi. George bu yemeği, yanında da bir Baden şarabı tavsiye ediyor. Evet, hâlâ Fransa'da yaşıyorum George. George benden memnun. Freiburg'a mı yerleştin, diye soruyorum. Tereddüt ediyor. Geçici olarak, evet Peter, şimdilik. Ne kadar şimdilik, o sonrasının işi. Sonra, sanki birdenbire aklına gelmiş gibi; oysa ben baştan beri zihninde olduğunu düşünüyorum:

“Sanırım beni bir konuda suçlamaya geldin Peter. Haklı mıyım?” Tereddüt etme sırası bana gelince de: “Sence, yaptıklarımız için mi? Yoksa neden yaptığımız mı?” Olabilecek en yumuşak sesle. “Daha doğrusu *benim* neden yaptığım. Sen sadık bir nefer oldun. Görevin güneşin her sabah neden doğduğunu sormak değildi.”

Bunu sorgulayabilirdim ya, akımı kesmekten korktum.

“Dünya barışı için, *o* da ne demek oluyorsa! Evet evet, tabii. Savaş falan olmayacak, ama Rus dostlarımızın hep dediği gibi, barış mücadelesinde taş üzerinde taş kalmayacak.” Sustu, ama sadece daha şiddetli devam etmek için: “Yoksa her şey *kapitalizmin* ulu adı için miydi? Tanrı korusun. Hıristiyanlık? Yine Tanrı korusun.”

Bir yudum şarap, bir şaşkınlık tebessümü; bana değil, kendine yönelik.

“Öyleyse, her şey *İngiltere* içindi, öyle mi?” diye devam etti. “Tabii, bunun doğru olduğu bir dönem vardı. İyi de, *kimin*

İngiltere'si? *Hangi* İngiltere? Hiçbir yerin vatandaşı olmayan, tek başına İngiltere mi? Ben Avrupalıyım Peter. Bir misyonum olsaydı – düşmanla aramızdakilerin ötesinde bir misyonun bilincinde olsaydım, o misyon Avrupa için olurdu. Kalpsiz davrandımsa, Avrupa için kalpsizdim. Gerçekleştirilemeyecek bir idealim olmuşsa, o da Avrupa'yı karanlıklardan çıkarıp mantık çağına götürmekti. O ideal hâlâ canlı."

En kötü zamanlardan bile hatırlayamadığım kadar uzun ve derin bir sessizlik. Yüzünün akışkan hatları donuk, alın öne kaymış, gölgeli gözkapakları inik. Bir işaretparmağı dalgınca gözlüğünün köprüsüne doğru yükseliyor, hâlâ yerinde olup olmadığını kontrol ediyor. Nihayet kötü bir düşü uzaklaştırmak istermiş gibi başını sallayarak gülümsüyor.

"Bağışla Peter. Ahkâm kesiyorum. İstasyona on dakikalık yolumuz var. Sana eşlik etmeme izin verir misin?"

Bunları Les Deux Églises'deki çiftlik evimde, çalışma masama oturmuş yazıyorum. Anlattığım olaylar uzun zaman önceydi; ama bugün benim için orada, pencere pervazındaki begonya saksısı ya da babamın maun kutu içinde parlayan madalyaları kadar gerçek. Catherine bilgisayar aldı. Çok ilerlediğini söylüyor. Dün gece seviştik, ama kollarımda tuttuğum, Lale'ydi.

Hâlâ koyağa gidiyorum. Giderken bastonumu alıyorum. Yol zorlu, ama idare ediyorum. Bazen arkadaşım Honoré benden önce davranıyor, gittiğimde onu her zamanki kaya parçasının üzerinde çömelmiş, çizmelerinin arasına *cidre* şişesini sıkıştırmış buluyorum. İlkbaharda birlikte Lorient otobüsüne bindik ve onun ısrarıyla annemin doğuya doğru yola çıkan büyük gemileri seyretmem için beni götürdüğü su kenarında yürüdük. Bugün o kıyı boyu, Almanların denizaltıları için betonndan inşa ettikleri o korkunç kaleler yüzünden harap. Müttefik bombaları o kalelerde çentik bile açamamışken, kasaba dümdüz olmuş. Onun için hâlâ orada, altı kat yükseklikleriyle piramitler kadar ebedi dikiliyorlar.

Honoré'nin beni buraya neden getirdiğini merak ederken birden durdu ve o piramitlere doğru öfkeli hareketler yapmaya başladı.

O tuhaf Breton sesiyle, "Pezevenk, heriflere çimentoyu sattı," diye haykırdı.

Pezevenk? Durumu kavramam bir-iki saniye sürdü. Tabii ya: Almanlarla işbirliği yaptığı için asılan babasından bahsediyor. Sarsılmamı istiyor, sarsılmadığım için de hoşnut görünüyor.

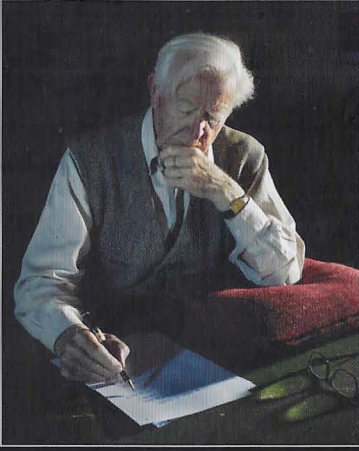
Pazar günü, kışın ilk karı yağdı. Sığırlar kilit altında olmaktan mutsuz. Isabelle artık koca bir kız oldu. Dün ona bir şeyler söylerken, doğrudan yüzüme bakıp gülümsedi. Sonunda bir gün konuşacağına inanıyoruz. İşte sarı kamyonetiyle yokuştan çıkan Mösyö le Général geliyor. Belki de elinde İngiltere'den mektup vardır.

Teşekkürler

Güney Bretagne’de cömert ve aydınlatıcı kılavuzlukları için Théo ve Marie Paule Guillou’ya; dokuz yüz altmışlı yıllarda Doğu ve Batı Berlin’le ilgili yorulmak bilmez araştırmaları ve eğlenceli kişisel anıları için Anke Ertner’e; Alec Leamas’la Lale’nin Doğu Berlin’den Prag’a gitmek için geçtikleri kaçış yolunu bulan ve yol boyunca bana refakat eden olağanüstü izci Jürgen Schwämmle’ye ve karlı yolculuğu keyfe dönüştüren kusursuz sürücümüz Darin Damjanov’a içten teşekkürler. Bana karanlık malikânelerinde kişisel bir gezi yaptırdıkları ve bana özel bir *Petschaft* [mühür] armağan ettikleri için Berlin’deki Stasi müzesinden Jörg Drieselmann, John Steer ve Steffen Leide’ye de özel teşekkür borçluyum. Nihayet, bir hukukçu gözü ve bir yazar yaklaşımıyla bana parlamento komiteleri ve yasal süreçler labirentinde yol gösteren Philippe Sands’e ayrı bir teşekkür. Bilgelik onundu. Hata varsa, benimdir.

John Le Carré

Casus romanları ustası John le Carré'nin unutulmaz kahramanı George Smiley, seneler sonra geri dönüyor.

Peter Guillam, emeklilik günlerini Bretagne'da huzur içinde geçirirken İngiliz İstihbarat'ı Circus'tan bir mektup alır. Geçmişin hayaletleri hesap sormaya gelmiştir. Zamanında alkışlanan

operasyonların; Alec Leamas, Jim Prideaux, Peter Guillam ve George Smiley gibi karakterlerin baş tacı yapıldığı günlerin üzerinden uzun zaman geçmiştir. Soğuk Savaş'ın acımasız istihbarat savaşları ve gerekçeleri, o günleri yaşamamış yeni nesil tarafından hoş karşılanmayacak, masumların ölümü için adalet aranacaktır.

John le Carré'nin, Soğuk Savaş'la bugünü birlikte ele aldığı, *Soğuktan Gelen Casus* ve *Köstebek* gibi önemli romanlarındaki karakteri bir araya getirdiği son romanı!

"Zamanının en önde gelen casus yazarı... Çok az yazar elli yılı aşkın süre birinci sınıf romanlar yazabilir."

Washington Post

"Nefes kesici ve etkileyici – efsaneye tatmin edici bir son!"

The Independent

Çeviren: Ali Cevat Akkoyunlu

kirmizikedi.com

f /kirmizikedikitap

t /krmzkedikitap

ig /kirmizikedi yayinevi